

ప్రకటన.

ఇందువలన శిల్పమున దెలియజేయడమే ముఖ్యమై.

ఈ సాందర్భాలవారి ఈ న్నువ్యాఖ్యతో ముద్రించుటకు గా
ను గాబాద్రవ్యవస్తుము చేత అనేక మాతృకల న్నుసంపా
దించి పండితులచే పరిష్కరించి - బెంగళూరు, వాజ
పేయ, వెంకటేశశాస్త్రిలవారిచేత - ౧౮౮౭ వ సం॥
౨౦ యొ ఆస్థుప్రకారము గ్రంథ స్వాగత్యము న్ను
పొంది ముద్రింపఁబడినదిగనుక దీనిని మరియొకరు న్ను
ముద్రించకూడదు.

ఈ గ్రంథమువలయు వారలు - బెంగళూరు, బుక్ డిపో
ఏజెంట్లు, వాజపేయ॥ స్వస్థయ్య గారికి వాసి తెప్పించు
కొనెద్యును.

దీనికగుము గుర్తు.

౧   ౦   ౦

వోస్తు చార్చి.

౦   ౨   ౦

మొరను

~~అక్షరములు~~

ఉ పా డ్దా ర్థః

ఇహఖిల్వఖిల జగజ్జ్ఞననావనాది లీలాలోలాంతరిః పరి మేశ్వ
 రః పరమమోహాంధకూపపరిభ్రమణ వర్యాకులలోకాను జేఘ్రి
 యా శ్రీమచ్ఛంకరాచార్యవర్యాశ్రునా స్వాంశేనావతీర్య శారీర
 మీమాంసోపనిషద్గీతా సహస్రనామస్తోత్ర పంచరుద్ర - నృసింహ
 త్యాపీసనత్సుజాతీయభావ్యప్రణయనమిషేణ సాధుసార్థాన్కృతా
 భజనాన్నారదయస్త్రీయత్రామాకలయన్తత్రతత్తదేవతాయతిన
 యంత్రోద్ధారాదిభిరనితరసాక్షైః కమభిఃఖిల జగతం విస్త్ర
 యం - ఆనందయన్నఖిలబుధజనాభినంద్యాఖిలదేవతాస్తోత్రజాత
 ప్రణయనేనప్రణతజనాః - సార్థకీకర్షక పరమాథక సంపాదన
 ధురీణ - వివేకచూడామణ్యాత్మబోధాపదేశసహస్రికా - మహావా
 క్యదర్శణ - వ్రాక్యసుధాసంగాత్ప్రకరణయోగతారావళ్యాది భి
 రసంఖ్యాతైర్వేదాంతప్రకరణజాతైర్ముఖముత్సుసాధానంగరా -
 ఆసాద్యబదరికాంప్రతిష్ఠాప్యపరమాపత్పరిహరణప్రకాశితకీర్తిం
 నారాయణమూర్తిం అధిగమ్యాంధకారాతి ప్రముఖాఖిలమఖాశి
 నసన్నిధానంతత్రనయనోన్మేష నిమేషాధీనజగజ్జ్ఞననాది లీలయా
 నతజనావనశీలయా అవతంసితసీతాంశుకలయా పరయా చిత్రాల
 యాసంబోధితస్సమచీకరత్ప్రకటితోపాసనాపారంపరీం పరివహ
 త్పరమాథక ధురీం సౌందర్యలహరీం —

*

బాందర్త్యనవిలోచనస్యమనసోవిషేషభారేణవాస్యా దేవస్థలి
 తంక్వచిత్రాద్విదిహాప్రాగల్భ్యలోపేనవా । అలాచ్య శ్రమమేక
 కాన్తమపరంకాపుస్తకాద్విద్యతోధీమతః కరుణావిశేష హృద
 యానందంతుసిందంతువా ॥

*

శ్రీరస్తు.

—*—

శ్రీశారదాయోనమః.

స వ్యాఖ్యా - సాం ద ర్య ల హ రీ.

శ్రీగణాధిపయేనమః || వందేమహిమహీయాంసమంసలంబిజ
టాధరం | యత్రాంకణ యుగతాగ్ర రవ శృద్ధాసు శాసనం ||
శేషాశేషాః భూషాః కణచరసువదశ్చక్ర సాగంధ్యజిహ్వాభిహ్వాః
ప్రసాధిలీలాగురుతరగురుగీగుంభశుంభద్విజృంభాః || నిశ్చంకాశ్చం
కరోక్తాపశుపతిమతనిర్వాహకాస్సాంఖ్య సంఖ్యా యస్యశ్రీలోల్ల
లక్ష్మీధర విబుధమణి భాకంతివాచానిగుంభాః || సోయం లక్ష్మీ
ధరః ప్రహహటికాంలక్ష్మీధరాధిధాం || ఏనాంసమాహితస్వాంతాః
సేవంతాంసతతంబుధాః || స్యాదేవమే లసతయా మితమాత్రదృ
ష్టావోషః కృచిత్రచిదధాపితకాపితకా || నై సగీకీఖలుగుణా
కరుణాప్రవీణాశక్తిస్సదావిజయతే ఖలుసజ్జవానాం || ..... *

మూ॥ శివ శృక్త్యాముక్తౌ యదిభవతి శక్తః ప్రభవి

తుంనచేదేవందేవో నఖిలుకుశలస్పందితుమపి |

అతస్త్యామారాధ్యాంహరిహరవిరించాదిధిరపి

ప్రణంతుంస్తోతుంవాకథమకృతపుణ్యః ప్రభవతి || ౧. |

అ || ఇహఖిలు శంకరభగవత్పూజ్యనామతత్వవేదినః సమయా
ఖ్యాం చంద్రకళాం శ్లోకశతశేన ప్రస్తువంతి || ... .. *

వ్యా || శివఇతి || శివః సర్వమంగళోపేతః సదాశివతత్వం ||
వశకాంతాపితృస్తాధ్దాతోశ్శివశిష్టానిష్పన్నః || యథోక్తం || హిసి
ధాతోస్సింహశబ్దా వశకాంతో శివస్త్పతః || వశకావ్యత్యయతస్సి

ధోపశ్యఃఃశ్య సాదివత్ || ఇతివశకాంతావిశ్రయంధాతుస్తు దా
 దిత్వసంగృహీతః || తుదాదేశ్యవశతేదీప్తిరథః || శాంతిదీ
 ప్తిఃఅదాదేశ్యష్టి రిగమనాథః|| ఇద్వాశక్త్యాశ్రయత్వాత్ ఈశ్వర
 స్య శివత్వం- విశేష ప్రకాశలేస్వయంప్రకాశతత్త్వం || యద్వా స్వ
 స్తిక్ ప్రపంచం ప్రకాశయతీతిశివః || యద్వాశీజ్ స్వప్నఇత్యస్తా
 ధాతోః శివశబ్దానిష్పన్నః || స్వప్నం పీపతీతిశివవః - జాడ్య ర
 హితః - అవిద్యావిగముక్త ఇత్యుక్తః || యద్వా సుప్తమవిద్యాం
 జాతిగచ్ఛతీతిశివః - సాదాఖ్యకళాసంపలితఇతియావత్ || తస్యై
 వశివశబ్దవాచ్యత్వంవత్త్వతే|| తాదృశ శివః శక్త్యాజగన్నిమాణా
 శక్త్యాయుక్తః అవిచ్ఛిన్నశ్చేత్ - అవిద్యావచ్ఛిన్నచైతన్యస్యైవ
 బ్రహ్మణః జగన్నిమాణా శక్త్యాత్ - యదిప్రపంచం నిమా
 తుంప్రభవితుంభవతి - శక్తః - నచేదేవం- శక్త్యాయుక్తానభవే
 దిత్యుక్తః || దీప్యతీతిదేవః - నఖలునిషేధసంభావనాయాః స్వం
 దితుమపి కుశలస్సమథః నిరాకారస్య విభోరాకాశతుల్యస్యస్వం
 దనాయోగాదతి హృద్గతోథః || వాక్యాథక్తు శివశక్త్యాజా
 యాపరిత్వాదేవజాయయాశక్త్యాయుక్తశ్చేత్ - ప్రపంచరూపసం
 తానంనిమాతానుంశక్నోతి || తయావి యుక్తశ్చేన్నశక్నోతీతి ||
 ఆగమరహస్యాథక్తుశివశబ్దైవనవయోనిచక్రమధ్యే చతుర్వ్యవ
 త్తకమధాంచక్రముచ్యతే || శక్తిశబ్దైనావశిష్టంపంచయో న్యాత్మ
 కమధాంచక్రముచ్యతే || ఏవమధాద్వయమితితంనవయో న్యాత్మ
 కంచక్రంభవతి || ఎతస్మాచ్చక్రాదేవ జగదుత్పత్తిస్థితిలయాభవం
 తీతిపురస్తాన్నివేదఇచ్యతే || చతుర్భుజవదక్రైశ్చ శక్తిచక్రైశ్చ
 పంచభిః || శివశక్త్యాత్మకంక్షయింశ్చిద్రక్ం శివయోర్వపురితి || శివ
 శక్త్యాత్మకంక్షయింశంసర్వతత్వాకీతం - తత్త్వాంతరమితి పురస్తా
 న్నివేదఇచ్యతే || ఏతస్మాత్ స్మే శనాదేవజగదుత్పత్తిస్థి లయా న కే

వలాచేవేదితవత్సతే ॥ యథోక్తం వామకేశ్వర మహాతంత్రే ।
 చతుశ్చత్వాం ॥ పరోవిశక్తిరహితఃశక్త్యాయుక్తోభవేద్భుది ॥ నృప్తి
 స్థితిలయాన్ కతుకంశక్తిశ్చక్తస్సవివహీతి ॥ ఏతద్వత్తుభిశ్చీకం
 రైరిత్యాదిశ్చోకవ్యాఖ్యానాః సరసిపుణతరముపపాదయిష్యామః ॥
 అతస్తస్మాద్భతోఃత్వాంభగవతీల ఆరాధ్యాం ఆరాధయితుం పూజ
 యితుమహం హరిహరః పరిచారిభిః హరిర్విష్ణుః - హరోరుద్రః
 విరించోబ్రహ్మ ॥ అవిశద్దేనభంద్రాదయస్సంగ్యహ్యతే । తేఽలభి
 కారపురుషాః - ప్రపంచాలః పాతినః - చైర్మమసాగ్నిశ్చంద్ర
 పంచజనిత్యాశ్చాయుక్తమేవైరిత్ ॥ అతస్తస్మాద్మారాధ్యామితి ॥
 నత్వారోపస్తుతిరితిశ్చైయం - యద్వా - సిగమవాచోగ్యహ్యంతే -
 సిగమనేవ్యత్వాచ్చగవత్యాస్తమత్తరిత్రుతీనాం మూర్ధానానాభిత్వా
 దౌస్సార్ధతే ॥ పరిచారిభ్యః ఆకారాంతోఽస్మిన్ ॥ అపిశబ్దః - కథం
 శబ్దార్థముపసగరోతి ॥ ప్రణంతుం నమసోతుకం ప్రశబ్దః కా
 యికం వాచికం మానసికం త్రివిధం నమసోరీమాహ । ప్రాతం
 వాకేవలంస్తుతియాశ్రమపీకితుకంపేతి - అకృతపుణ్యః - పూర్వజ
 న్నాజితపుణ్యనిలయః - పుత్రపుణ్యో తదన్యః అపితిపుణ్యః - ప్ర
 భవతి ॥ ఈష్టే - అత్రేష్ఠంపదయోజనా ॥ హేభగవతశివోదేవః -
 శక్త్యాయుక్తోభవతియదితివాప్రభవతుంశక్తః - నచేదేవం ఏవంన
 చేత్ - స్తుతితుమపిషిశిలొసఖలు అతిః హరిహరః పరిచారిభి రపి
 ఆరాధ్యాం త్వాం - ఆశృత పుణ్యః ప్రణంతుం ప్రోతుం కథింవా
 ప్రభవతి ॥ ... .. ౦ ॥

మూ॥తపియాంసంపాంసుంతవచరణపంకేరుహాగ్రవం

విరించిస్సంచినన్వౌవిరచయతిలోకానవికలం ।

వహత్యేనం శౌరిః ధమపి సహస్రేణ శిరసాం

హరిస్సత్తుదైన్యసంభజితసితోద్భవః సేధిం ॥ ౨ ॥

వాగ్మి తనీయాంసమితి ॥ తనీయాంసం సూక్ష్మం పాఠశుం ర
జఃకణం- తవధవత్యాః దేవ్యాశ్చరణపంకేరుహభవం- చరణేపం
శేరుహభవ - తాభ్యాంభవం విరించిః బ్రహ్మవిరించిశబ్దః ఇకారాం
తః (విరించిశ్చవిరుచవభత్యమరః) సంచిన్వక్ సంపాదయన్
భాగీకుర్వన్నిత్యధః ॥ విరచయతి కరోతి. లోకాల్లోక్యంతి
లోకాః స్థావరజంగమాన్త్యక్ ప్రపంచభత్యధః ॥ యద్వాఙ్మధ్య
లోకాస్సప్తభూరాదయః అథోలోకాస్సప్తఅతలాదయః - ఎవం
చతుర్దశలోకాః- అపికలం పరస్పరాసూక్తికాయథాభవతితథా.
యద్వాయావత్ప్రళయంనైకల్యమేతేషాం యథానభవతి తథావ
హతి ప్రాపయతి - రక్షయతి ॥ ఎవం పాంశుకణం చతుర్దశలో
కాత్మకయావస్థితేశారిః శూరస్య అపత్యంశారిః బలభద్రః తేన శే
షోలత్యతే- శేషావతారత్వాద్బలభద్రస్య- యద్వాశ్రుణోతిహీ
నస్తీతిశారిః సర్పరాజః శేషభియావత్- యద్వాశారిః విష్ణుః -
యథోక్తంబతుశ్చత్యం- శింశుమారాత్మహవిష్ణుస్సప్తలోకావ
ధస్థితా-ధస్తైశేషతయాలోకాభూరాదీనూర్ధ్వతస్థితానితి
శేషపక్షేచిశేషఎవవిష్ణుః - రక్షణైవిష్ణోరేవాధికారాల్ కథమపిక
భుచితసహస్రేణిశిరసాం- హరః అంతకాలే ప్రపంచంహరితీతి
హిరఃసంక్షుద్ధ్య సంవృత్త్యదయిత్వాఎనం చతుర్దశభువనాత్మ
కతయావస్థితం పాదరజఃకణం- భజతి సేవతే ॥ ఉపవహతీత్య
ధః - భసితౌద్ధూశనవిధింభసితేవియదిద్ధూ శనం దేహలేపన
మంగ రాగకరణం తిస్యవిధి రినుష్ఠానంతథోక్తం ॥ అత్రేత్థంపవ
యోజనా ॥ హేభగవతి విరించిః తవచరణ పంకేరుహభవం తనీ
యాంసంపాంశుం సంచిన్వక్ లోకాల్ అపికలంవిరచయతి హే
భగవతిశారిః ఎనంశిరసాంసహస్రేణికథమపికహతి ॥ హే భగవ
తిహరః ఎనంసంక్షుద్ధ్యభసితౌద్ధూశనవిధింభజతి. అయంభావ-

ప్రవృత్తిమహేశ్వరాదాంప్రపంచవివక్షయస్యస్థితిః కర్తృక
త్వంభగవత్కృపాదాబ్జకేసుమహామాయత్తమితి ॥... .. ౨॥

మూ॥ అవిద్యానామంత స్తిమిరమహిరదీపనగరీజనా

నాం చైతన్య స్తబక మకరంద స్రుతి యురీ ।

దరిద్రాదాంచితామణిగుణనికాజన్మజలభా

సిమగ్నానందంష్ట్రామురరిభ్రవరాహస్యభవతి॥౩॥

అ ॥ తమేవ పాంసుం ప్రస్తాతి ॥ వ్యా ॥ అవిద్యానామితి ॥

ఏవ పాంసుః అవిద్యానాం అవిద్యా విప్రచిత్తానాం అజ్ఞానినా
మత్యధః- సత్త్వవిద్యమానవిద్యానాం అవిద్యాయా భావరూప
త్వాత్ అకాశాదిత్వాదచ్చ త్ర్యయః-యద్వాఅవిద్యాకంతవిద్యా
భితి ॥ యద్వా అవిద్యావిప్రచిత్తా అభ్యుపచారేణా విద్యాభితి ॥
తేషా మంత స్తిమిర మహిరదీపనగరీ అంత స్తిమిరమంతస్థితాజ్ఞా
నం అజ్ఞానస్య తిమిరత్వారోపణం ఆవరణకత్వసామ్యత్ యథా
బాహ్యపదార్థానామృణోతితమఃతథాంతరపదార్థామత్తానం
అమృణోతివిద్యాతస్యతిమిరస్య మహిరదీపనగరీమహిరస్య సూ
ర్యస్యదీప్తిఃస్వముద్రమధ్యోదయప్రదేశః - తస్యనగరీ వాసగృహ
మితియావత్ ॥ జదానాం మందానాం దుమేధసాంచైతన్యస్తతి
కమకరందస్రుతియురీ చేతనై వచైతన్యం- స్వాభేద్యజ్ చేతనా
నామఆగతానాగత పదార్థా ప్రబోధకారిణీ చిత్తవిస్తారగాపా
కావనశక్తిః - తదేవ స్తబకః - కల్పకృత్ గుల్ఫః తస్యమకరందః
భ్రుష్పరసః తస్యస్రుతిస్సృవణంనిష్కంధః తస్యయురీ ప్రవాహః -
దరిద్రాదాంచీనానాం చింతామణిగుణనికాచింతామణేః తత్త్వవివే
కస్యగుణసకాగుడానామామేళనం శ్చమాహభితియావత్ ॥ జన్మ
జలభా జన్మై క్రవస్సంసారః సేవజలధిఃసముద్రః- సంసారేసముద్ర
త్వారోపణం అపారత్వసామ్యత్ ॥ తత్ర నిమగ్నానాంతరం

ఉత్త, జ్ఞనరాహిత్యే కమగ్నానాం దంష్ట్రా - స్పృశం మురరిపువరా
హస్య మురోనామైత్యః తస్య రిపుః విష్ణుః అయం మురరిపుశ్చ
విశేషణవాచిత్యే వివిశేష్యం విష్ణు మేవ కథయతి || శబ్దస్వాభావాత్ ||
నరాత్రపః కజాదివ స్పృశస్త్రిసంకౌచః - ద్రవ్యవాచకత్వాదస్యేతి త
స్య వరాహః - అవతారవిశేషః తస్య తథాక్తస్య భవతివతః తే -
అత్రేతం పదయోజనా || హే భగవతి భవత్వాదాబ్జరేణు అవిద్యా
నాం అంత స్తిమిర విహరద్వీపనగరీ - జనానాం నైతస్య ప్రబకమక
రిందస్మతి ధురీదరిద్రాణాం చింతామణిగుణనికా - జన్మకలధానిమ
గ్నానాం మురరిపువరాహస్యదంష్ట్రాభవతి || అత్ర పరిణామాలం
కారిః - ఆరోప్యమాణస్యారోపవిషయాత్మతయావస్థితేః || తథాచ
సూత్రం || ఆరోప్యమాణస్య ప్రకృతోపయోగిత్వేపరిణామఇతి ||
ఆస్యాథాః || ఆరోప్యమాణస్య ప్రకృతోపయోగిత్వం ఆరోపవిష
యాత్మతయా స్థితినిబంధనమేవేతి ఫలాభిప్రాయేణోక్తమితి || య
ద్వాదశైఖాలంకారః || నగర్యాదిరూపేణ పాంసౌరులైఖనాల్ ||
రూపః కింవాభవతు || ప్రకృతోపయోగోవివక్షితఇతి ||... .. ౩

మూ॥ త్వదన్యః పాణిభ్యా మభయ వరవో దైవతగణ

స్తవమేకానై వాసిప్రకటితవరాభీత్యభివయా |

భయాత్త్రాతుం చాతుం ఫలమపిచ హంభాసమధి

కంశరణ్యేలోకానాంతవహిదరదావేవనిపుడా || ౪ ||

వ్యా॥ త్వదన్యః ఇతి || త్వదన్యః త్వత్ భవత్వాస్స కాశాల్ అన్యః -
ఇతిః పాణిభ్యాం హస్తాభ్యాం - అభయవరదః - అభయంభయ
రాహిత్యం - భయాత్రాణమితియావత్ || వర ఇష్టోధాః || తౌదదా
తీర్త్యభయవరదః ఎకనహత్తేన అభయదః - అన్యేనవరదఇత్యర్థః -
దైవతగణః - దేవలైవ దైవతం || వినయాదిత్వాత్ - స్వాభే
అప్రీత్యయః - యథాదేతనైవ దైతన్యమితి - లేమాంగణ్య ఇ

ప్రదాదయః- అదిత్యుడయశ్చగణదేవతాః- త్వంభవతి-ఎకాక్షుభ్యా-
 ఎకసంఖ్యేయాశ్చనై వాసినభవస్యేవ ప్రకటితవరాధీ త్యభినయాః॥
 ప్రకటితఃప్రకాశితః హస్తాభ్యామితిశేషః॥ వరః ఇష్టార్థః- అభీతి
 రభయం- భయాత్క్రియం - తయోరభినయః- అభివ్యంజనం- య
 స్యాస్సాతతోక్తా - హస్తాభ్యామభయవరదానం సర్వదైవతసా
 ధారణమితిసర్వేషామసాధారణమభయవరాదనమూహః॥ భయా
 త్క్రమందాతుంఫలమపిచ వాంఛాసమధికం వాంఛాయాః కామ
 నాయాః సమ్యగధికం - కామితార్థాదధికమిత్యర్థః॥ శరణ్యే
 శరణౌహేఅహంభోయత్ప్రత్యయః - లోకానాంవతుదకా
 శఘవనానాం తవభవత్యాః - హిశబత్త్యేభేవిమూద్యతే॥ శర
 ణౌపాదాపవకారః అవధారణేనివుదౌ సమభౌ - అత్రైష్టంపద
 యోజనా॥ హేభగవతిలోకానాం శరణ్యేత్వదన్యః దైవతగణః
 పాణిభ్యామభయవరదః ఏకాత్వమేవపాణిభ్యాంప్రకటితవరాధీ
 త్యభినయానై వాసి హి॥ ఇతిసంచింత్యతవచరణావేనభయాత్క్రి
 తుంవాంఛాసమధికంఫలమపిచాతుంనివుదౌ॥అయంభావఃహస్తాభ్యా
 మభయవరదానంసవకసాధారణమితికృత్వాత్వద్భరిణావత తా
 దృశ్యాభయవరదానైస్వయమేవవ్యావృత్తా - అత్ర సైవనఃతేవన్యం
 హస్తాభ్యామభయ వరప్రదానంప్రయోజనాభావతో - సవకసా
 ధారణప్రసంగాత్ - లోకైకశరణ్యత్వ వ్యాపూతశ్చేత్వృప దేశ
 ఇతి॥ అత్రవ్యతిరేకాలంకారస్పష్టః॥ కావ్యలింగాలంకారోపి॥త
 యోరంగంగీభావేనసంకరః ... .. ౪॥

మూ॥ హరి స్త్వామారాధ్య ప్రణతజనసాభాగ్యజననీం
 పురానారీహిత్యా పురరిపుమనీ త్నోభమనయత్ ।
 స్త్రోఽత్వాంన త్వారభ్యున హ్యోఽపమైషామునీ
 నామహ్యతఃప్రభవతిహిమోహయమప తాః॥ ౪॥

వ్యా॥ హరిరితి ॥ హరివిశిష్టః - త్వాంభవతీంపక్రయోపేతేం వి
 ద్యాయోజీంపఆరాగ్యతూజయిత్వాజపిత్వావతపవతీపురసుం
 దరీ ప్రస్తారభజేమ ఎకస్యప్రాస్తాగస్య ఋషివిశిష్టః - ఋషిర్నా
 మజవతామంత్రోయనద్యప్తః సత్తియితపవాహుదాశానాద్భూషి
 రితిభయం పంజదశాక్షరీవిద్యా ఋగ్వేదే ఆత్మాతా ॥ చత్వార
 తుంబిభృతిక్షమయంతభిత్వాదా - నచాత్రతుంకారత్రయం హృ
 థైఖాత్రయస్య త్రుతత్వాదితి వాచ్యం । పోడశకలాత్మకస్యత్రీవిజ
 స్య గురుసంప్రదాయవశాత్ విజ్ఞేయస్యస్థితత్వాత్ - చతుర్దాశా
 మింకారాదాంస్థితిమూలవిద్యాయావేదస్థితత్వంసిద్ధం॥ అత్రేచి
 త్తుకులసమయాచారానభిక్షాః చత్వారతుంబిభృతి క్షమయంత భి
 త్వాది త్రుతిచోదితాః చత్వారతుంకారాః ఈకారేణ సాధణం
 హృథైఖాత్రయమిత్యాహుః ॥ తన్న ॥ తుంకారస్య ఈకారతోష్టై
 రయక్షత్వాత్ । మూలవిద్యాయాః పోడశవర్ణాత్మకత్వాత్ -
 పోడశవర్ణాత్మకత్వం పోడశసత్త్వాప్రకృతి భూతత్వాత్ మూల
 విద్యాయాః ఎతద్వచతుష్టప్యైతం త్రైరితిశివశ్శక్తిః కామభివక్ష్లో
 కద్వయైత్యాఖ్యానావసరే నిపుణతరముపపాదయిష్యామః- కించా
 స్యమంత్రస్యవేదమూలత్వంసంక్షానానువాకేన ఇయం వావసరశ్చ
 త్యనువాకేనచప్రతిపాద్యతేఇతివక్ష్యతే॥ ప్రకృతమనుసరామః॥ప్ర
 ణతజనసౌభాగ్యజననీం ప్రకషేణతాఃప్రణతాః కాయికవాచిక
 మానసికనమస్కారవంతః జనాఃభక్తలోకాఃత్రేమాంసౌభాగ్యజ
 ననీం సవిత్రింతాంనారీభూత్వాపురరిపుం త్రిపురాంగకం అపిక
 బోధిజితేంద్రియత్వం సంభావయతి ॥ త్తోభంమనో వికారం అన
 గుత్ నయిరిన్ద్ర గతి బుద్ధిత్వాన్ద్రాద్వికమణ కత్వం స్వరోపి మ
 న్నభోపిఅపికీర్త్యః పూర్వోక్తవిష్ణుధర్మణాం సముచ్చినోతి । యథావి
 మః భవన్తంప్రస్థఋషిః ఎవంత్వరోపి త్వాం భవతీంసత్వాశరణ

ముసగవ్యక్తివక్రంసమ్యగభ్యర్చ్యత్వమునవిద్యాంసమ్యగభ్యర్చ్యత్వ
 త్పర్యాపావన్నసాంకర్యరతివడునలేశ్యనరతేః స్వఃశాస్త్ర
 నయనాభ్యాంలేశ్యనలేహనార్హగరతివయ్యైవ్య శ్చేనేత్యభాః॥
 యద్యారతినాకావతి సుందరీనయన లేశ్యనేత్యతి సాంకర్యం
 కామదేహేవ్యజ్యతే । ముసినాంజితేంద్రియాణాం అపిశబ్దస్సంభా
 వనాయాం అంతఃఅంతరంగచిత్తవృత్తప్రభవతి ॥ సమర్థః హి
 ప్రసిద్ధ మోహయశబ్దాదివిషయవాంఛోత్పాదనాయ । మహాకాం
 మహాత్మనాం అత్రేథం పదయోజనా ॥ హేధగవతి - ప్రగతజన
 సాధాగ్యజనసంత్యాం హరిరారాధ్యత్రురానారీధూత్వా త్తరరిత్రు
 మపి యోధమనయత ॥ స్వరోపిత్వాంనత్వారతి నయనలేశ్యవవ
 త్రుషామహాకాంముసినామపిఅంత మోహయప్రభవతిహి ॥ త్రురా
 కిల - నారాయణఃస్త్రిరూపధారికవకస్వామినంప్రహాభ్యావధీత్॥
 తాద్యశంస్త్రిరూపశంభునాప్రాధికతస్సకతద్దర్శయిత్వాతంత్యా
 మోహయామాసెత్కాది కథానుసంధయా॥ మత్సభోపిసకలముని
 మనస్సంయోధంకుర్వాణఃప్రవతతే ॥ ఏతచ్చకామకేశ్వరతంత్రే
 చమత్సత్వాంసిరూపితం॥ త్వామేవసత్త్రురాధ్యాత్వావిద్యాంత్రైలో
 క్యమోహినీం॥ త్రైలోక్యంమోహయామాసకామారింధగవాకహ
 రిః॥ కామదేవోపిదేవేకిందేవీంద్రిత్రురసుందరీంసమారాధ్యాభవ
 త్ ॥ కసమాసాధాగ్య సుందరభతి - అతశ్చయత్రరతిమూలకంమన
 స్సంయోధకరణంధవతితద్దేవీప్రసాదలభ్యమితివత్తం కవెరయమా
 రంభః॥ x॥ ... ..

మహాధనుఃసౌప్తంమౌర్విరుధుకరమయీపంచవిభావ

సంతస్సామంతోమలయమరుచామోధనరభః॥ త

భాగ్యైకస్సకళం హిమగిరిసులేకామపి కృపామ

పాలగాత్రైలచ్చాగదివమనంగోవిజయతే॥ ౬॥

అ || యస్మాన్మృతానాం ద్వికాభోకభగవతీ ప్రసాదా ప్రాదితం వత్తు
 భస్మప్రాగ్భస్మైకం త్తంతథాపితవంగ విద్యాభ్యామిత్త్యథ ప్రస్తావి
 స్వస్థుషీత్వా తతరా త్తంత్రాగల్భ్యమాహ || వాగ్మి || ధృషదితి || అత
 తస్మాద్యతత్త్వదోరధ్యాహః || తద్ధయోరధ్యాహఃరస్సతల కవిస
 మునుసిద్ధః - రఘును శే - వాగధ్యావివసంపృక్తావిగ్యత్ర యోసంపృ
 క్తాభావందతితథా || యేనామకేచిదిహనఃప్రథయంత్య వజ్రాణి
 త్యాదాయతత్పద్యతే - తంత్రప్రేక్షయత్నతితి || ధనురాదౌధన
 సాధనంచాపఃషావృం - వృష్టయంప్రప్నోతామతిమ్మకుత్వేనస్స
 ర్వాసహత్వాన్ నమవాకమాదిచాపకాధ్యాసహాత్వమితి తాత్ప
 ర్యం || మోర్వీశింజీనీమధుకరమయీ - మధుకరైఃప్రచురభ్రామరపం
 తాన్మృనిమితేత్యధః || పరస్పరాసంబంధానాంశింజీనీత్వని
 వయోబృతతితాత్పర్యం || పంచపంచసంఖ్యావిశిఖాఃటాడాః పం
 చానాంవిశేషతేతాన్జ్లింభావ ఎవశరణమితితాత్పర్యం || పంచవి
 శిఖాతిత్యనేవతద్విశిఖానాంప్రసూనాత్పత్వప్రసిద్ధేః - విశిఖకార్య
 కారిత్వాభావ ఇతితాత్పర్యం || వసంతఃఋతువిశేషః సామంతః
 సచివః తస్యకాలాశ్చకర్వాత్సావిద్యంఘటతతితాత్పర్యం || ముఖ
 యమరుత్ దక్షిణానిలఃఆయోధనరథఃఆయో ధనస్యయుద్ధస్యరథః
 స్యద్ధనం-యద్యపిమలయమరుతఃనసార్వత్రికత్వం సార్వత్రికత్వేహి
 సర్వదాశుచ్ఛామసర్వదాశుచ్ఛావెసిరూపత్వాదభకార్యాకారిత్వ
 మితితాత్పర్యం || తథాపిజ్ఞాతప్రకారేపవశాజనసిద్ధిప్రేక్షఃఆసహ
 యతూరః సవశం సకల్ప్రపంచంహిమగిరిమలేహిమప్రధానోగిరిః
 హిమగిరిః కాకపాథివత్వాత్సాధుః || తస్యనుజానందనాతప్యా
 స్సంబుద్ధిః - కాం అనివాద్యాంతపితృస్సంభావనాయాంకృపాం
 అనుకంషాంభిపాంగాత్ కటాక్షాంతాత్ తేతవల్గల్వాపాపృజగ
 త్ జంగమాత్మకంఘోకంస్తావరాత్మకస్యాప్రసక్తైఃఇదంపరిచ్ఛక్తి

నాశరసనముః అంగరసనః అత్రసాదకస్య దామకల్యణే శుభాశు
తం । సుప్తాభావాదేవచాపాకమకఃకః సుధానే అస్యసంభావ్య
తే పాదాభావావృత్తిభావః తిరపి అసంభావితా ॥ కర్తృవయనో
ద్యభావాత్ నయస్యేనమధుసానాధికారిసంభావణసన్నివేశ స
హసనాదయ అసంభావ్యాదతి తత్పర్యం - విపదాభ్యాంశేరిత్యా
త్సనవకం- అత్రేత్యంపదయోజనా ॥ హేహిమగిరిసుతయస్యాసం
గస్యధనుఃపాష్యంహోర్వేషధుకరిమయిచికిత్సఃపంచసామంతోవ
సంతఃఅయోధ్య రథోమలయమయత్ రథాపిసానంగులిక స్తవతపాం
గాత్ కామపిక్వపాంలభ్యానవ మిదంబగల్ విజయతే ॥ అత్రపీ
భావనాలంకారః । విజయసాధనాభావేపిజయోత్పత్తిః - యత్ర
కారణేనపినాకార్యోత్పత్తిఃభావనేతలతలం ॥ ౬॥

మూ॥ క్వకాకాంచీదామాకరికలభకుంభ స్తవనతా
పరిషుక్తామధ్యే పరి తశశచ్చంద్రవదనాధను
చాకానాస్యస్యటిమపిదధానాకరతైఃపుర
స్తాదాస్తాంపఃపురిసధిసురాహుపుషిణా॥౭॥

౭॥ సుధాసంభోర్వృత్త్యై ఉత్తరశ్లోహః యోగితయాసమయి
నాంచమవిశైక్యాను సంధానమహిమ్నూపజిహ్మారే భగవత్స్య
యాద్యకంస్ఫురతియాప తాదృశఃప్రస్తాతి॥ ౮॥ క్వకాకాంచీ
దామేతి ॥ క్వకాకాంచీదామాశింజన్మటి మేఖలాకరికలభకుంభ
స్తవనతా - కరికలభకుంభతుల్యాభ్యం సనాధ్యంతావన్నమామ
ధ్యే పరిషీడాతను మధ్యేస్యపిణా॥ ౯॥ తశశచ్చంద్రవదనాపరిణ
తః పరిపూర్ణకరిశశతాకలచంద్రః పిక్వస్వానం యస్యాస్వా
ధనురిత్యుదాపంబాదా తవప్రమయా విశంబామస్యటిమపి
అపిశబ్దఃక్రమేవసముచ్చివోతి॥ దధానానధిగిరితైస్తైత్తక్విహా
స్తైఃపురిస్తాల్ హృదయకమల మితిహా ॥ ౧౦॥ తైః శేష-

అస్తాం ఉపవిశమనః అస్మి కంపురమధిమః భృరాంతకస్యయద్వా-
 పురాణీత్రీణీకదా ॥ త్రిపురబీజానిమహ్నాతీతికథ్నాతీమధి
 వ్యాసమీతంకరోతి ॥ యస్మిన్కాయుదయామతే సముదః పురమధీ
 తేమ్యుద్భవే ॥ అహూపురుషికా ॥ అహూశబ్దస్య అశ్చర్యవచిత్యం
 పురుషశబ్దస్య ప్రత్యగాత్మవచిత్యంవః అహంకారవాచ్యం చల
 త్యతే ప్రత్యగాత్మవచినః అహంశబ్దవాచ్యత్వం లత్యతే ॥ అహూ
 అహంభావః - అహూపురిషికా అహంకారత్రయీవాత్ - రుద్ర
 స్యాహంకారరూపత్వం భగవత్కృత్యైత్యుద్భవోక్తవ్యాఖ్యా
 నే ప్రపంచితం - ప్రపంచయిష్యతే చ అదేత్యం పదయోజనా ॥ క్వణ
 తాహంచీదామా - కరికలభకుంభస్తననతా - మధ్యేపరిషీదా - పరి
 ణతకరశ్చంద్రవదనా ॥ ధనుర్దాదా పాశం సృణీమపి కరతై
 దాధానా - నఃపురస్తాత్ - పురమధిమః ॥ అహూపురుషికా అ
 స్తాం - ఆత్రయద్వక్తవ్యంతత్యుతవాక్తాచక్రమిత్యాః శ్లోకవటకవ్యా
 ఖ్యానాం తేనిపుణతరముపపాదితం తత్తతవేవావధార్మ్యం ॥ ౭ ॥ *

చూ॥ సుధాసింధోర్త ధ్యేనురవిటపివాటి పరివృతే

మణిద్వీపేరీపాపవనకతిచింతామణిగ్నహే॥ ౪

వాకారేమంచే పరమశివపర్యంక నిలయాం థ

జంశిత్వాంధన్యాకళిచనచిదానందలహరీః॥౪

కాశ్య! సుధాసింధోరితి॥ సుధాసింధోరమృతసముద్రస్యమధ్యే
సురవిలపివాటిపరివృతేసురవిలపినాంకల్పశృంగాణాంవాటిభిఃపరివృ
తేమణిద్వీపేమణిమయోఅంతరీపినీపాపవనవతిన్త్రైకదంతైఃఉదవ
నవతివింతామణిగృహే- చింతామణిరచితేమందిరి శివాకారశి
వాత్మకశక్తిరూపేత్రికొణితయోవల్ ॥ మంచేభిఃపూయాంపర
మశివపర్యంకనిలయాంపరమశివపర్యంకః తల్పః నిలయః అవస్థితి
ర్యస్యాస్యాత్మా చిదానందలహరీ చిత్తజ్ఞానం తవాకారఃతనం

జగదరవిశయములంశస్యలహరీముత్సేకరూపాఽత్వాంకతివనభజం
 తిధవ్యాః అత్రేవమనుసంభేయం-భగవత్పదాచార్యాన్మమిదమి
 తపారద్యత్వానః సమయాచారప్రవణాస్సమయరూపాంస్తువంశీ-
 సమయాచారోనామ - ఆంతర పూజాపీఠః - కులాచారోనామ
 బాహ్యపూజారతిః-ఇతిరహస్యం - ఎతద్భుతకథారణ్యుశేసహ
 సమయయేత్వావిశ్లేః వ్యాఖ్యానాదసర నిత్యుత్తరముపపాదయ
 ష్యామః ॥ శ్రీవక్రస్యవియద్యుక్తమిహనామాంతరమస్తీ - వియద్యక్రం
 తు వియత్ పూజ్యత్వాత్ - వియత్ పూజ్యత్వంతుద్వివిధం - వహ
 రాకాశజంబాహ్యకాశజంబ ॥ బాహ్యకాశజంనామ - బాహ్య
 కాశావకాశేతాదాధూజాపత్ర శుద్ధపట్టప్రేమరజతాదిపట్టకలె
 విభిత్వాసమారాధనం - ఎతదేవకాల పూజేత్వాహువృధాః ॥
 తదత్తరత్రస్సార్థతే ॥ దహరాకాశజం నామ హృదయాకాశావ
 కాశేవక్రస్యపూజనం- ఇవమేవసమయపూజేత్వాహుః - సమయ
 నవీవతదవ్యుత్తరత్రస్సార్థతే - తత్రనవయోనివృద్ధస్థిత శివాత్మక
 యోనిచతుష్టయస్య ఉపరి పాధ్వకస్థితశక్యాత్మః యోనిపంచకాద
 ధఃప్రదేశస్యజైంబవస్థానస్యవామనుధాసంధురితి- చిందుస్థానం
 నుధాసంధుః పంచయోగ్యస్సురదుమాః ॥ తత్రైవనీపత్రేణేవత
 వృద్ధ్యమణిమంటపం ॥ తత్రచిత్రామణికృతిం దేవ్యామందిర ముత్త
 మం ॥ శివాత్మక మహామండేమహేశానో పరమాశే ॥ అతిరమ్య
 తరేతత్రకశిపుశ్చసదాశివః ॥ చృతకాశ్యవతుస్పాదామహేంద్రశ్చ
 పతద్గ్రహః ॥ తత్రాస్తైపరమేశానీమహాత్రిపురసుందరీ ॥ శివారూ-
 మండలఽభిత్వాదావయఃతీంద్రమండలం ॥ తనూద్భూతా మృతా
 న్యండిపరమానందనందితా ॥ కులయోపితులంఠ్యక్త్యా పరంశ
 వకాణమేతిసా ॥ ఇతిభైరవయామశై వామకత్వర మహాశత్రేణ
 హుగూపాక్షకవిర్యాగాంకధిత ॥ శివ్యామందిరవిత్త్యసార్థః ॥

జగముందిరం శ్రవణశృంగారం శ్రీరామకృష్ణం శ్రీచక్రమవ్య
తే ॥ అభివృద్ధిం ॥ శివాకారముంబుది ॥ శ్రీరామకృష్ణః స్వశ్రీచక్ర
స్వరైంజనప్రాసంప్రత్యంగత్యాజ్ఞేందవస్యప్రధానత్వాత్పరిధానే
గుణస్యాంతర్భావదంతభావజ్ఞత్యతిరహస్యం । భృతకాభ్య
స్యాభాసః - భృతకాః భృత్యాః ద్రుహిణహరిరుద్రేశ్వరాః - గతా
స్తే మందత్వం ద్రుహితేత్యాం శ్లోకవ్యాఖ్యానవత్ప్రతేద ॥ శివా
రూపమందలంభిత్యేత్యస్యాదు మథాః - శివానామమందలినీ శక్తిః
అతఃమందలంభ్యుతరమంతస్థితంభిత్వాభిన్నంకృత్వాద్రావయంతి
అచ్చావయంతిత్యభాసః - అరూపమందలంభిస్తేతంబ్రహ్మద్వారం
విధాయ సహస్ర కమలాంతిమందుమందలం దశతి ద్రావయతి -
అత ఎవ కుల యోషిల్ మందలినీ శక్తిః కులం కులమాగం ను
మహ్నా మాగంత్యక్వా తత్రైవేందుమందలె అస్థాయవవకాణ
మంత్యుష్టవవకాణం- ద్విని ప్రతిసహస్రనాడీమప్రవవకాణంకృత్యే
తిశేషః । సామందలీభునస్వస్థానమేత్యస్వాధిష్ఠానంప్రార్యస్వ
పీఠితి తాత్పర్యం ॥ శివారీనాం మంచత్వోపధాన పత ద్గ్రహీవ
స్థానాపన్నత్వం కామరూపత్వాదైవానా-అత్యంతాసన్న సేవార్థం
భూటతే ॥ ఇమమేవాథాం సంక్షేపేణోక్తవాన్సదాశివః ॥ సుధా
భ్యానతదనోద్యానేరత్నమంటపమథ్యగాం ॥ బాలారూపమందలా
భాసాం చతుర్దశావయంతిలాదనాం ॥ పాశాంకుశ శరంశ్చ
పంధారయంతింశివాంభతే ॥ ధ్యాత్వాచమ్యుద్గతంచక్రంప్రతస్తుః
వరమేశ్వరీం ॥ పూర్వోక్తధ్యానయోగేనసంచిత్యజపమాచరె
దితి ॥ అనేనక్వణతాంబీదామతిసుధాసింధౌమకాభ్యేతిత శ్లో
కవ్యయమేకీకృత్యవ్యాఖ్యాతమవ్యక్తగంతవ్యం ॥

౮ ॥

మూః మహీంమూలాధారే కమపిమణిపూరే హుత

వహం స్థితం స్వాధిష్ఠానే హృదిమరుతిమూకా

శకుంతలః / మనోవిభూమిభ్యో సకలమపి భిత్వా
 కులవధుం సహస్రారే చైత్త్య సహరహసిఃకత్యా
 విరహసి ॥ ... .. ॥

న్యాయః మహిమితి ॥ మహింపృథ్వీతత్వం మూలాధారైశ్చదస్తా
 నే సర్వాధారభూతం ద్రవ్యమూలాధారమితి ॥ తేషామూలా
 ధారే - సర్వాధారామహియస్సాన్ములాధారతయాన్వితా ॥ త
 థావశేతు దేహస్యపాతస్సాన్ముద్గమోపివేషితి ॥ రుద్రదహాన్విత
 మూలాధారస్య వృధివీ తత్వాన్విత త్యాధారే దేహానుభవ్యానా
 ధోవాగభ్యేత్ పరేతిత్యర్థః ॥ కం ఉదకతత్వం - అపశబ్దస్వాధి
 స్థానోక్తం ॥ మహింసముచ్చినోతి ॥ మణిపూరే మణిపూర చక్ర
 యత్రస్థితాభగవతే మణిధిః ప్రదళం పూరయతి - సదేహోమణి
 పూరః సమయినామాంతరపూజావసరే తృప్తియకమలె నానాభ
 మణిగణాచిలవిభూషణార్పణం దేవ్యాః కతకాన్యమితిరహస్యం ॥
 హుతవహం అగ్నితత్వం స్వాధిస్థానే స్వాధిస్థాననామకచక్రభగ
 వత్యా కుండలిన్యా స్వయం అధిస్థాయ గ్రంథిం కృత్వా కష్టానం
 స్వాధిస్థానం ॥ యథోక్తంయోగదీపికాయాం - రుద్రగ్రంధిరణం
 తక్తిస్వాధిస్థానా గ్రసీమసీతి ॥ యద్యచ్ఛ్రాధార చక్రస్థానధి
 స్వాధిస్థానంవదానీయం ॥ తథాపి ఆకాశాదితత్వోత్పత్తి క్రమమ
 వలంబ్యత్యుత్పత్తిమేతమణిపూరచక్రవదానం కృతమిత్యనుసంధే
 యం ॥ ఏతద్భుతవాక్తాచక్రమిత్యాదిశ్లోకవల్కల్యాభ్యాభ్యాభావసంధే
 మృగుపక్షదేశం ॥ హృదయాకాశే అనాహతనామని చక్రేఅనా
 హతవాదస్థావత్యాత్ - అనాహతనామాస్య - తత్ర ॥ మణితంమధ్య
 త్తత్వం రాశమాకాశతత్వం - ఉపరిపూర్వోక్తానాముపరివిభ
 క్తచక్రే మధ్యస్థానోక్తావత్యాదిశ్చుద్ధవామాస్య ॥ మనః మహాబ్ర
 త్యం ఆనందస్థితి ॥

శేషజ్ఞానక్రమతతః ఈషదధః - అజ్ఞాతవిషయస్థానం యత్ర కా
 యతే సాధకానాం భగవతీవిషయం బ్రహ్మగంధిభేదేనా వ్యగ్రత
 యాభగవత్సాతజ్ఞానక్రమగమాత్రావస్తానాత్ సాధకానాంతటి
 శ్లోభాయాపేదావభాసనాత్ అజ్ఞానక్రమాత్సావ్యవస్థితమితి సర్వ
 త్రానువజ్యతే ఏతత్సర్వం కులపథం సుమయా ముగళం భిత్వా
 సహస్రారే పద్మై పత్యాసహమిభిత్వా రహసి ఏకాంతే పత్యా స
 దాశితేనసహ విహరసి కీదసి || అత్రేభ్యం పదయోజనా || హే
 భగవతి మూలాధారే మహింకం మణిపూరే హుతవహమపి స్వా
 ధిస్తానే హృదిమరుత మూకాశమపరి - మనోవిధ్రూమధ్యేఅకాశ
 ముఖ్యతమితి విధి క్రిత్యత్యయేన సర్వత్రానువజ్యతే || సకలంకులప
 థంభిత్వా అజ్ఞాత్యాసహస్రారేపద్మై రహసిపత్యాసహవిహరసి ||
 అత్రేవమనుసంధేయం - మూలాధార స్వాధిస్తానమణిపూరకానా
 మాత విశుద్ధా జ్ఞాత్తకానివత్ప్రకాశి || ఏతానృధివ్యగ్నిజలపవనా
 కాశ మనస్తత్వాత్కాని || తానతత్వానితేషు చక్రేషు తన్నాత్ర
 తయావస్థితాని || తన్నాత్రానుగంధ రూపరసస్పర్శశబ్దాత్మికాః ||
 అజ్ఞానక్రస్థితేన మనస్తత్వేన ఏకాదశేంద్రియగణ స్సంగ్యహీనః ఏ
 థం ఏకవింశతతత్వాని ప్రతిపాదితాని || పత్యాసహ సహస్రారే
 చక్రేరహసి విహరసీత్యనేన తత్వచతుష్టయం సూచితం - తత్త్వ .
 మాయాశుద్ధ విద్యామహేశ్వర సదాశివాత్మకంతత్వచతుష్టయం
 వీణంబుభిత్వాపంచవింశతతత్వాని మాయాపర్యం తాని- మాయా
 మూత్రత్వాత్ || ప్రాకృతాని || మాయామహేశ్వరేణ సంయుక్తా
 ననీ - తస్యజీవధానమాపాదయతి || సజీవః ప్రాకృతఏవ - శుద్ధవి
 ద్యాత్మ సదాశివసంయుక్తాననీసాదాభ్యుక్త శేతి || ఏకైక
 తోభగవతీ చతుర్వింశతతత్వావ్యతిక్రమాంశా ౦౪౦౦
 తేనసాధకాంవిహరంతిషడేంశా ౦౫౦౦

[illegible]

శీతత్వాత్ ॥ ఏకద్యుత్తరస్త్రాప్తమవయస్యతా అవయవసామ్రాజ్య
మలాంశగతతరంగప్రభువందమధ్యవతిశుభాసంభవతేదాగతత్వా
విహారణ స్థానమితిహాసాం పరైసహరహాసీపత్వా విహరణ
తి ॥ శుభాసంభోమకభ్యుత్తిశ్చ కవ్యయస్య ఏకఎకాభ్యుత్తిరహ
స్యం ॥ ఇమమకాభ్యుత్తిరవయమలేచంద్రజ్ఞాన విద్యాయాంశ
విహారహాసాంప్రతి ॥ చతుర్భిశ్చివవత్త్రైశ్చకత్తివత్త్రైశ్చ పంచ
భిః - నవదత్త్రైశ్చనసిద్ధం శ్రీచక్రంశివయోవకాభ్యుత్తిశ్చోగమవ్వు
శోణంవదవశోగవ్యయంతథా ॥ చతుర్భాశారంపైతానిశక్తిచక్రా
ణివందద ॥ చిందుశ్చవ్వుదశంపద్మంపద్మంపోడశపత్రకం ॥ చతుర
శ్రంవదత్వారిశివదక్రాణ్యనుక్రమాత్ ॥ త్రికోణేనైందవంశ్లిష్టం
అష్టారెవ్వుదశాంబుజం ॥ దశారయోష్టేదశారంధూగృహం ధువ
హాశ్చ ॥ వైవానామపికాక్తానాంబక్రాడాంబ పరస్పరం ॥ అవి
నాభావసంబంధంయోజనానిసచక్రవత్ ॥ త్రికోణమవ్వుకోణంబ
వశకోణవ్యయంతథా ॥ మనుకోణంచమహోగం కోణచక్రాణి
విక్రమాత్ ॥ మూలాధారంతథాస్వాధిష్ఠానంచ మణిపూరం
అనాహారంవిశుద్ధాఖ్యమాజ్ఞానక్రంవిదుబుధాః ॥ తవాధారస్య
యోజాణి కోణచక్రాణిపావతి ॥ త్రికోణరూపిణీశక్తి విజంతు
యోవర్షివత్పుతః ॥ అవి నాభావసంధస్తస్తా ద్విందుత్రికోణయోగ
ఇతిపూర్వకమధోముఖం చతుర్భాగంశివదక్రాత్మకంచిందురిత్య
నుసారేణ అధోముఖానిదత్వారిత్రికోణాని శివాస్తకాన్యక్తాని ॥
శివదక్రాణిచావ్యుత్తితద్రూపేదావస్థితానిత్యేవంపరతి ॥ యద్యా
వత్తమతానుసారేణ తద్వయముఖాని పంచత్రికోణాని శక్త్యాశ్చ
కాని - అధోముఖానిదత్వారిత్రికోణాని శక్త్యాశ్చ ॥ కావ్యుత్తి
సంహారక్రమేణతథానన ॥ కం ఎతత్సవం చతు
శ్చక్రైశ్చకంశ్చైతత్సవం

సమస్తసారసానివశ్యా విహరణీకృతావశ్యం స క్తవ్యతావశ్యం
 భావనా తోగతయః అత్రైవ కించిత్కృతం । విస్తర ప్రతిభా
 వభావ్యః ...

మూ॥ సుధాధారాసారై శృణుయ్యగళాంతర్విగళి
 తైః ప్రపంచంసంపంతి తునరతి ర...
 మహాసః । అవాప్యసాంధూమిం భుజగనిధిభు
 ధ్యుక్త వలయం స్వమాత్మానం కృత్వా స్వపిషి,
 కులకుండేమహారిణి ॥ ... ౧౦॥

వ్యా॥ సుధాధారాసారైరితి॥ సుధాధారాసారైః సుధాయా అమృత
 స్యధారాణామాసారైః సంపాతైః అత్రాసారశబ్దవివధారాసం
 పాతవచనఇతిధారాశబ్దసాహచర్యాదాసారశబ్దః సంపాతమాత్ర
 ఇతినపావరుక్త్యం॥ యద్వాసుధాయాధారాధూతాః ఆసారాః ధా
 రాసంపాతాః తైః చరణయుగళాంతర్విగళితైః చరణయుగళస్యపా
 దారవిందద్వయస్యఅంతర్విగళితైః మధ్యప్రదేశాత్సృవన్ప్రపంచం
 ద్వీపప్రతి సహస్రసంఖ్యాకనాడిమాగళం సంపంతి సేక్తి తునరతి
 సేవనా నైరమపిరసామ్నాయమహాసశ్చింద్రాత్ సకాకాత్ తసామ్నా
 యమహాశ్చిన్ద్రాయామశేకశానిధా ప్రసిద్ధః రసస్యసుధాయా అమ్నా
 యో గుణానాం అధిక్యమితి యావత్ తదాత్మకంభూతః । కాలతి
 ర్భ్యస్యసః రసామ్నాయమహాఇతివ్యుత్పత్తిః । అవాప్యసాంధూమిం
 స్వకీయాంధూమిం ఆధారచక్రం భుజగనిధం సర్పనవృశం అభ్యుక్త
 వలయం అధిష్ఠిత కుండలీనామక విశేషం స్వం నిజమాత్మానం కృ
 త్వా స్వరూప మవలంబ్య ఉపిత్వా స్వపిషి నిద్రాసి కులకుండే మః
 వృథావీతత్వం వీయతేయః తతమ్నాలం । ఆధారచక్రం నిజగయా
 మమమామ్నామాగళామశల్ అప్తదేవే॥ ఆతపితకాళామలపూజకాః
 అధారపేదకాఇతి క్షేపకానామైరితరహస్యం । ఏకేమత్తరచక్ర

స్వార్థములే || కులముగలస్వమునున్నయూ మూలే యమ్ముండని
కమలకంఠాకారంబధారకండం తస్మిన్ కమలకంఠాకారమండలము
ధ్యస్తితభద్రకుల్యభిదంయస్య కుండస్యతత్తతోఽపి || ఆధారకుం
డమధ్యస్థితమసిరమధ్యవినతంతు నిధాకుండలినీ శక్తివశాత్తాతః
తీతాత్పర్యం || అత్రేన్ద్రంపదయోజనా || మేధగవతి చరణయగ
శాంతిర్విగళితైః సుధాధారానారైఃప్రపంచంసంచరసామూ
యమహస్వకాశాత్ స్వాం భూమింపునరవాప్య భుజగనిభిమధ్య
క్షుదలయం స్వమాత్మానం కృత్వాకుహరికి కులకుండేస్వఃపి - త
త్రేత్తమనుసంధయం - శిరస్థితచంద్రమండలంసర్వయోగశాస్త్ర
సిద్ధం - తత్తుసమయినాంమతేనీచక్రేవ || చంద్రమండలం పా
దశకశాస్త్రకత్వాత్ - శ్రీవిద్యాయాః ప్రతిపదాదిషోడశ దినేమా
కశావృద్ధిక్షయయోర్వక్ష్య నూన్కత్వాత్ చంద్రమండలమేవ తదేవ
వాహ్యస్థితమపిచంద్రమండలం శ్రీచక్రమేవేతి సుభగోదయ వ్యా
ఖ్యానే నిదశితం || తత్తురహస్యం || అతశ్చశిరస్థిత సహస్రకమ
లాంతిగతశ్రీచక్రాత్క్షేపశిబింబమధ్యస్థితాయాభగవత్యాత్పరగ
మలనిరేణజనజలైఃసుధామయై స్సాధకస్య నకలంశరీరం సంష్టా
వ్యప్తనభుజగరూపేణాధారకుండంప్రవిశ్యసుమమ్నామవక్ష్యత్య
సాభగవతీస్వపితీతి - యథాక్తం వామకేశ్వరతంత్రే || భుజంగ
శారరూపేణమూలాధారసమాశ్రితా || శక్తిః కుండలినీనామూచి
సతంతునిధాకుధా || అకుభాక్షుప్రభావిద్యుచ్చిత్యధికః || మూ
లకండం భవాగ్రేణదప్త్యాకమలకండవత్ || ముఖేన పుచ్చం సం
గృహ్య బ్రహ్మరంధ్రం సమన్వితా || పచ్చాననగతిస్సప్తాసుదయా
కులవ్యసాధకః || వాయుమూర్ధ్వగతంకుర్వత్ కుంభకావిక్షమా
ననః || వాయుభూతవశాత్తగ్నిస్వాధిష్ఠానగతోజ్వలన్ || జ్వలన్
భూతవపనాభూతైరున్నితాహ్లాత్ || తేద్రగ్రంథితత్వత్వా

విష్ణుగ్రంథింధిన త్యక్తః । బ్రహ్మగ్రంథింధివైష్ణవకమలాభివృద్ధి
 కరః ॥ సమాప్రకమత్యక్తిః శివసమామోదతే । సాదావృద్ధిః
 రాజైయానైవనివృత్తికారణమితి ॥ శ్రుతిరవిధిగతత్యాభ్యసరూప
 ఋషిసుధారాధానాన్తఃప్రవలచరణనిరవతిపాదయతి ॥ తిథా
 హీ ॥ లోకస్య ద్వారామచివత్ప్రసంజ్యోతిశ్చ ద్భ్రాజమానం
 మహాన్వతే ॥ అమృతస్య ధారాబహుధాదోహమానం కరణం
 లోకమధికాంధరామ ॥ అమృతభాగ ॥ లోకస్యనివాసస్థానస్యహ
 యుజ్యస్యవాసాష్టాకశివ ॥ బ్రహ్మలోకాదేవాక ద్వారాత్
 త్ప్రాప్తిమిత్యర్థః ॥ అచివత్ అచివత్ మయాభావస్యసంత
 త్యర్థిమత్-అర్థివత్ త్యక్తః ॥ భావసంసకారలోపః మయాభాగ
 రిశాఃపవిత్రం - స్వయమతిమద్ధం- అస్యమగ్ధిహేతుశ్చ ॥ జ్యోతిశ్చ
 ద్భ్రాజమానంమహాన్వతే - త్యామృదనం ॥ అచివత్ త్వంతుతి
 త్యమిత్యర్థః ॥ యద్వా రిఖండంమాస్యకాదక్రంసోమసూర్యాన
 తాత్మవిమితవత్తే ॥ అచివత్ త్వనేన అగ్నేయాన్యచిరాం
 మి అప్రోత్తరశతం ॥ త్వం తే జ్యోతిశ్చ త్వనేన తైందవానివత్ప్ర
 శదుత్తరశతం జ్యోతిశ్చ ॥ వినిదిశ్యంతే ॥ మహాన్వదిశ్యనేనభావవి
 యాఃపోదశోన్మరతమహాన్వదిరదాస్సంహృత్యంతే ॥ ఎతిచ్చక్షితా
 వత్ప్రంబాశ్చదిశ్శోకత్యాభ్యానావసరేనిపుణతరముపపాదయిష్యా
 మః ॥ అమృతస్యధారాఃసుధాప్రవాహాః బహుధా బహుప్రవా
 రేణద్విసప్తతినమాననాదీమాగ్నామదోహమానంకిరీత్ చంద్ర
 మండలసుధాగతసుధారసప్రవాహాన్వసితేజజనపవిత్రితాకత
 క్షణాద్విరః ॥ తద్వరణం చరణశబ్దనపుంసకః - పదలక్ష్మీత్వర
 జోత్రియామిత్యభిధానాత్ - స'అన్వకసాధికాకలోక - ప్ర
 పంచసుధిత్యాదధాతు । స్పృహాకరోతు - యద్వాసంహృత
 ద్వికాకాక' మధియః 'త్వదిధాతు ॥ అప్రోత్తరశతం

వత్సయోగచాపశక్తిం - సమద్వివోత - మూలప్రకృతిని ప్రకరి
చక్రమూలకారణైః అకలవలెమాం యోగిశబ్దవ్యవహారః సవయో
తయోనవధాత్వాత్మకాః - తథాహి క్తంకామికాయాం । శ్వగస్య
జ్ఞాంసమేదోస్థిధాతవశ్శక్తిమూలకాః॥ మజ్జాశుక్లాప్రాణజీవధాత
విశ్చివమూలకాః॥ సవధాతురయంజేహూనవయోని సముద్భవః॥
దశమోధాతురైవై వపరాశక్తిస్తదీశ్వరీ॥ దశమో బైందవస్థానం॥
తదీశ్వరీ । తస్య దేహస్యేత్యథాః । ఎవంపిండాండ ముత్పన్నంత
వ్యచ్ఛ్రిహ్మండముద్భవః ॥ పంచభూతాని శాక్తానిమాయాదీని శి
వస్యతు ॥ మాయాచతుర్థవిద్యా చమహేశ్వర సదాశివా ॥ పంచ
వింశతితత్వానితత్రైవాంతభావంతితే॥ ఏకాదశేంద్రియాణిశబ్దా
దితన్మాత్రాః తద్భుదైవ పరామృశ్యంతే॥ శివశక్త్యాత్మకంబిద్ధి జగ
దేతద్భరాచరం ॥ చరం పిండాండమచరం బ్రహ్మాండమిత్యథాః
శచిస్తు ఏకపంచాశత్తత్వాన్యాహః ॥ తథాహి ॥ పంచభూతా
నితన్మాత్రపంచకంచేంద్రియాణివ ॥ జ్ఞానేంద్రియాణిపంచైవ త
థాకమేంద్రియాణివ ॥ శ్వగాదిధాతీషస్సప్రపంచప్రాణాదివా
యవః - మనశ్చహృదకృతి భ్రాంతి గుణాః ప్రకృతిపూరుషా ॥ రా
గోవిశ్వాక్షశాస్త్రైవనియతిఃకాలవేదవ ॥ మాయాచతుర్థవిద్యాచమ
హేశ్వరసదాశివా ॥ శక్తిశ్చశివతత్వంచతత్వాని క్రమశోవిదురితి ॥
ఏకవింశతితత్వాని వాయవ్యసంహితాది శైవపురాణేషు ప్రతిపా
దితాని ॥ అస్మాథాః ॥ పంచభూతాని పృథివ్యైజో వాయ్వాకా
శాత్త్వానికార్యకారణరూపేణావస్థితాని ॥ గంధాదితన్మాత్రపంచ
కం ॥ పృథివ్యాదీనాంకారణభూతం ॥ జ్ఞానేంద్రియాణిశ్రోత
త్వకేవలం జీవాహ్వాహ్వాత్మకాని - కమేంద్రియాణి వాక్చాణి
పాదపాయూపస్థాత్మకాని - ధాతవః త్వగస్పృశ్మృంసమేదోస్థిమ
జ్జాశుక్లాత్మకాని ॥ వాయవః ప్రాణాపానవ్యసోదానసమనాః॥

మనః మన ఆత్మికాభివృద్ధిః అహంకారాభివృద్ధిః ఇ
 లన్వంశాభివృద్ధిః - మాయాబంధభావికజ్ఞానం - శుద్ధవిద్యామో
 చకజ్ఞానం || మహేశ్వరిః - రజోగుణావిష్టస్పృష్టికారా-సదాశి
 షః || స్పృష్టిస్థితకారా - శక్తిమూలహేళ్యరసదాశివయోః - రక్ష
 జనజనశక్తిః - భకారాత్ కాలాత్మికా సుహృత్శక్తిశ్చ - శివ
 తత్వం శుద్ధ బుద్ధస్వరూపం - ఎతేషు తేషేషు కలిచన తత్వాని శు
 త్రివిదంతర్భవంతి || త్వగాదిసప్తధాతవః పూర్వేవ్యంతభావంతి ||
 ప్రాణాదిచాయవః వాయావంతభావంతి - అతోధూతేష్వపతే
 షామంతర్భావః అహంకారస్య మనస్యంతర్భావః విశ్వాత్తేర్విద్యా
 యామంతర్భావః - గుణానాం ప్రకృతావంతిర్భావః || పృథ్వీమే
 శ్వావంతర్భావః - భువస్సుమహేశ్వరేంతర్భావః || కలాయాః
 శుద్ధవిద్యామామంతర్భావః నియతేషు పృథ్వీవః - కాన్యమహే
 శ్వగే సదాశివః - శక్తేషు శుద్ధ విద్యాయాం - శివతత్వస్య సదా
 శివతత్వేం తర్భావశ్చ తత్వాని పంచవంశంతి రేవ - పంచభూతాని
 తన్నాత్ర పంచకంఠ పంచజ్ఞానేంద్రియాణి పంచకమేంద్రియాణి
 మనః ప్రశస్యం మాయాశుద్ధవిద్యామహేశ్వర సదా శివాత్మకానివ
 త్వారి || ఎతాని పంచవంశంతి తత్వాని సర్వసమ్మతాని || శ్రుత్యను గృ
 హీతత్వాత్ - పంచవిగ్ంశక ఆత్మాభవతీతి శ్రుతిః - ఎతద్భవత్త్రిగ్ం
 శతత్వానీతి తత్వవికల్పః - శ్రుత్యనుసారేణ పంచవిగ్ంశకతత్వ
 రభివ్యసంధేయం || అతశ్చ సర్వతత్వావీతం శివశక్తీనకృతృత
 స్సాదేవవగదుత్పత్తిః - తదుక్తం సుభగోదయే - పరాపి శక్తిరహి
 తాశక్తికమూలం వసింఠన || శక్త్యాస్మత్పరమేకానిశక్త్యా ముక్తాభవ
 త్కది || అత్ర బహువక్తవ్యమస్తి - తత్తు సుభగోదయవ్యాఖ్యానావగ
 రే నిభుజితరముపపాదితమస్మాభిరితి || అంమతివిస్తరేణ ప్రకృ
 మనస రామః - శ్రుత్యత్వాని శక్తే ఎతత్సాఖ్యాకావసుదళకతే

[illegible]

ద్యేవక రేఖానిభిత్వాపశ్చిమ రేఖాప్రాంతాభ్యాం త్రికోణముత్పాద్యస్వాపేక్షయా వస్త్వారేఖాయోజయేత్ || ఎవంప్రాప్తరేఖాప్రాంతాభ్యాం త్రికోణముత్పాద్యస్వాపేక్షయా సప్తమ్యాయోజయేత్ || పశ్చిమద్వితీయ రేఖాప్రాంతాభ్యాం త్రికోణముత్పాద్యస్వాపేక్షయా అష్టమ్యాయోజయేత్ || తతః ప్రాక్పశ్చిమ రేఖాప్రాంతాభ్యాంవట్కొణమాలిఖేత్ || తతఃవట్కొణవిధ్యస్థితహస్వరేఖానితయే పశ్చిమ రేఖాప్రాంతాభ్యాం త్రికోణముత్పాద్యస్వాపేక్షయాపంచమ్యాయోజయేత్ || ఎవంప్రాప్తరేఖాప్రాంతాభ్యాంత్రికోణముత్పాద్యస్వాపేక్షయా చతుర్థ్యావయోజయేత్ || మధ్యస్థితహస్వరేఖాప్రాంతాభ్యాం త్రికోణముత్పాద్యస్వాపేక్షయాతృతీయారేఖాయోజయేత్ || ఎవంచతుర్వింశతిమహాణిచతుర్వింశతినంధయః - సవయోనిచక్రమేతత్కొణమతరహస్వరస్యప్రేక్షమస్తు సమయమాగఃసవనిరూప్యతే || అదోత్రికోణమాలిఖ్యమధ్యేబిందుంవినిక్షిప్య బిందో రుపరి త్రికోణం నిభిత్వా త్రికోణా నంతరం ప్రాగగ్రం వినిఖ్య ప్రథమ త్రికోణాగ్ర త్రికోణాంతరం పశ్చిమాభి ముఖం నిలిఖేత్ || ఎవ మక్షకోణ చక్రమత్పక్షం - ఎత స్మాదేవ దళార ముత్పాదయేత్ || తద్యథా || అష్టకోణప్రాక్పశ్చిమ రేఖాప్రాంతాభ్యాంవట్కొణముత్పాద్యవిదిగ్గతమహాస్థానేభ్యఃచతుర్భుజః చతురస్రేకోణానుత్పాద్యఅష్టకోణగతయోని రుపరిదక్షిణోత్తరాయిత రేఖాతాళానాగ్నికోణత్రికోణేషుయోజయేత్ || ఎవంపశ్చిమతోయోజయేత్ || చళారంభవతి || ఎతస్తాద్దళారాత్ ప్రసదళళారాంతరమగ్నరీత్యానిత్పాదయేత్ || ఎతస్మాదేవదళారాద్వచతురళళార ముత్పాదయేత్ || తద్యథా || ప్రథమదళారాభ్యాంపశ్చిమ రేఖాప్రాంతాభ్యాంవట్కొణముత్పాదయేత్ || వట్కొణగత మహాస్థానేభ్యఃపశ్చిమ

[illegible]

జాన్తరీయ్యేనప్రియ్యంబరూపేణబాహ్యేన భవతిద్యేనప్రాప్తు
 హి॥ భవత్సాయుజ్యంబేహీత్యథః॥ అజతగద్య॥ ముహుర్న
 మవగత్స॥ అనుగ్రహేత్యథః॥ అఃకతావితిభావోరకారణోప
 శ్చందసః - సుఖాదీందుఃఖనిధనాం - అస్యాథః - మఖమైతిద
 యేతిసుఖాదీందుః ఖనంపాదకః ఇందుశ్చందః తైందవస్థానగతః
 ఖనిధనాంఖంతైందవస్థానమేవ నితరాంధనంయస్యాస్తాం మఖా
 దీం మఖప్రహమాంసుఖాత్ప్రకాందుఃఖస్యనిధనంనాశం యస్యేతిదుః
 ఖనిధనాం అవిక్షాతదుఃఖగంధామిత్యథః॥ యద్వా సుఖాదీం
 శోభనేనభేన ఇంద్రియేణమనసా అదీం ఆద్యాంమహావిద్యామిత్య
 థః - సుఖానాంబక్షురాదీనాంఅగోచరామిత - ప్రతిమంబస్య
 స్వాంపురం స్వాంభగవతీంపురంపురశబ్దోరేఫాంతః ప్రతిమంబ
 స్వ అధీకృత - మరీచయస్వాయధువాః అథః - స్వయం భగవ
 త్సాన్యకాశాద్భవా ఉత్పన్నాః మరీచయోమయాభాసరవాణి ధు
 మ్మానివ్యాప్యవతంతితివాక్యశేషః - సూర్యచంద్రాగ్నినాంప్ర
 కాశకర్తృంస్వయంభువమరీచిప్రకాశాదేవతి-ఉత్తరత్రవత్కృతే॥
 త్మిరీరాణ్యకల్పయేత్ - అథః - యేమయమాహిః - వస్తుత్త
 రత్రవతసంప్రీతాః శరీరాణికాలాత్ప్రకాని వస్తుత్తర త్రితతసం
 ప్రీత్యాకానిదివాని - తాన్యేవ సంవత్సరః - సంవత్సరోజ్జై ప్రజాప
 తిరితికుతేః - తెతేదేహంకల్పయంతితేమరీచయఃతేభగవత్యాఃదే
 హంకల్పయంతితేహమాశ్రయంతి- దేహశబ్దేనదేహవయవత్సరణ
 ముచ్యతే॥భవత్పురణోత్పన్నాతిత్యథః॥మావతేమ్యిన్నతీషణత్
 తేతవమ్యిమ్యితిక్షానంమావతీర్నవస్మాన్నజహాను- ఖవద్విషయ
 జ్ఞానంఅప్రాకంసదాసిద్ధ్యప్తిత్యథః॥ ఇతఃపరంవృత్తయశ్చక్ర వి
 ద్యామహ్మనేత్వరమాదాః పరస్పరంసంగిరంతే॥ ఉత్తిక్తతమాస్వ
 త్తః అగ్నిమిశ్చద్భంభారతాః - రాక్షసావస్యత్వస్తాసః - సూర్య

గనయజోవసః - యదామయమథాః - తే భారతాః భాయంత్యో
 తిసూపాహంతక్రవిద్యాయాం రతాః క్రవిద్యోపాసకా ఇతి యా
 వత్ ॥ యద్యాభారత్యాసరస్వత్యాభిమేధారతాః క్రవిద్యాయాః తి
 సాసకాః సామాన్యవిహితప్రత్యయస్య శేషవాచిత్యాత్ భారతా
 ఇతి ॥ ఉత్తిష్ఠతతి పాసనోపక్రమం కరుత మాస్వత్త అప్రమత్తాభవ
 త అగ్నివిద్యభవంస్వాధిష్ఠావగతాగ్నిం ప్రబులయత - రాజ్జ్యేంద్ర
 స్యోమయాసహితస్సౌమః - చంద్రమండలాంతగతతైం కస్తూర
 గతత్వాత్ జేహ్యాత్సంద్రస్య సౌమశబ్దవాద్యత్వసిద్ధిః - తస్య చంద్ర
 స్యవిద్యంతైః తృప్తాసః - సూర్యో సయుజా అనాహతవిమృశ్య
 చక్రయోమధ్యస్థైవ అగ్నిచంద్రయో మధ్యవహిత నేతృభావః -
 యద్వా సూర్యో సయుజారాజ్జాతృప్తాసభివ్యవయః - కీదృశాః
 ఉపసః భువ్మాయా మయైశ్చాః - యద్వా ఉపసః ఉపః కాత
 ధ్యానరతాః తస్మిన్ కాలే భగవతీనీధిధ్యాసనాదే ద్విహితత్వాత్ -
 ఇతః పరం పూజా సామగ్రిముపవిశంతి ॥ పృశ్నయః - యువాను
 వాసాః - యువార్పధాంగః - స్వస్థస్సక మవాసాః శుక్ల వస్త్రైః
 ఉపం శుభ్రాభరణమాల్యాదీనాముపలక్షకం - ఎవం విధస్సక పూజ
 యోజిత శేషః - శ్రీచక్రస్య స్వరూపతావదాహుః - అష్టాచక్రావ
 వద్వారా అక్షకోణదశకోణ ద్విదీయచతుదశకోణ అక్షపత్రబో
 దకపత్రత్రివలియత్రిరేఖాత్మకాః అష్టాచక్రాణి యస్యాస్మా ॥ అ
 ష్టాచక్రాంతేవ నవద్వారా నవతానిద్వారాణి త్రికోణాత్మకా
 నియస్యాస్మా ॥ నవద్వారా - జేవానాం పూరయోభ్యా - జేవా
 వామింద్రాదీవాం పూజ్యతేన సంబంధినీ పూః శ్రీవిద్యావగరం -
 యద్వా దీప్యంతే ఇతి జేవాః - పంచవింశతితత్వాని - తేషాం పూర
 ధిష్ఠాసం - యద్వా - సూర్యచంద్రాగ్నినాం పూః సౌమసూర్యాదీ
 లాత్మక త్వాత్ శ్రీచక్రస్య సస్యచక్రతః సవస్త్రీయూపత్వాత్ పూరిత్యే

కవచసన్నిధిరీకధ్యేయం అయోధ్యాఅసాధ్యా మందభాగ్యానామి
 తిశేషః || శ్రు || తస్మాగ్గంహీరల్పయఃకొళః | స్వగోళాలాకొ
 జ్యోతిషావృతః || అథః - తస్మాం పురి శ్రీ చక్రమధ్యే హీరల్ప
 యః కోళః సహస్రకమలకోశఃత్యథః - ఔందవ స్థానే సహస్రక
 మలకోశస్య విద్య మానత్వాత్ తస్యకోశస్య జ్యోతిషాస్వగోళా
 కొలవృతః జ్యోతిలాకస్వగోళాక త్యథః - అథపృథ్వయశ్చ
 క్ర విద్యోపాసనాయాః ఫలమాహుః || శ్రు || యోవై తాంబ్రహ్మ
 గోవేద | అమృతేనావృతాంపురీం | తస్మైబ్రహ్మచ బ్రహ్మచ |
 ఆముః కీటాం ప్రజాందదుః | అయమథః - బ్రహ్మణఃబ్రహ్మ
 స్వరూపాయాః భగవత్కాంతాంపూర్వోక్తాం అమృతేనావృతాం
 చంద్రమందలగళపీయూషధారావృతాం పురీం శ్రీచక్రరూపాం
 త్రిపురాయాఃపురంయోవేదజ్ఞైవ పూర్వకమర్చనం కరోతితస్మై
 విదుషే అగ్రకాయ బ్రహ్మ బ్రహ్మస్వరూపా భగవతీబ్రహ్మచబ్ర
 హ్మస్వరూపో భగవాన్ చకారద్వయం ఉభయోమోళనం సము
 చ్ఛినోతి || ఎతయోరేవఔందవస్థానే సహస్రారే సుధాసింధోః
 మధ్యేమణిద్వీపే చింతామణిగృహేనివాసాత్ || ఎతావుభౌ ఆ
 యుజ్జీవితి - కీర్తికాయశః ప్రజాం సంతానం దదుః - దద్యా
 తామిత్యథః - వృత్యయో బహుళమితి వచనవ్యత్యయః - శివశ
 క్తో తత్రైవనివాసమాహుః - బిభ్రాజ మానాగ్గం హరిణీం
 యశసాంసంపరీవృతాంపురగంహీరల్పయీంబ్రహ్మ వివేకాపర
 జితా - ఋచామయవథః - బిభ్రాజమానాంఅనంతకొటిసంఖ్య
 రజైరికశేషఃప్రకాశమానాంహరిణీంహరిణవర్ణాంహరిణ్యవర్ణా
 హరిణీమిత్రులే - యశసా కీర్త్యా సవ్య క్పరి వృతాం యేర
 లాకేకీర్తిమంతః తేసవే భగవతీప్రసాదసమాసాదితకీర్తిమ
 తిత్యథః - తాం ఔందవస్థానం చింతామణిగృహం బ్రహ్

సదాశివః ॥ బ్రహ్మశివోమే అస్తు సదాశివోమిత్రుః ॥ అగ్నిం
 బ్రహ్మశివః - బ్రహ్మసదాశివయోరేకవివాధః ॥ వివేక - అపరా
 జితాం సదాబ్రహ్మచంద్రకళాంవివేక ॥ వాక్యద్వయేనదుభయోః
 ప్రజ్ఞాభేదప్రతిపాదనం బైందవ చింతామణిగృహే ॥ సదాశివస్స
 ర్వదాసన్నిహితః - అపరాజితాకుండలివీశక్తిః వట్టకాగ్రాదిభిర్వా
 ధూయో ధూయో ప్రవిశేషమమథాం జ్ఞాపయతుం శివశక్తిగ్లోని
 స్తీక్షణత్రై అవస్థితప్రకారమాహుః - పరాశక్త్యభ్యామయీపరా
 శక్త్యనాశకీత్యధః - పరాజ్ అధో ముఖే - చక్రయాపిణి - శివశ
 క్తియమకాద్యశక్తిః అజ్యా అయోజ్యామయీజ్యానిరహితా నాశర
 హితా - నిత్యాదుఃఖరహితా - ఆనంద మయీత్యధః - ఎనివర్త
 తే యద్వాజ్యామయీజ్యాధూమః - తెనధాతానిత్యంతే-తేన
 తన్నయావ సభనకీర్త్యభ్యామయీ - మనస్తత్వాది వియో శివ
 చక్రాత్మకతత్త్వోన్మాత్మకవియోః ॥ శివయోనీనాం బైంద
 స్థానాదిధః అవాబ్జ్యఖతయా వస్తానాత్ ॥ అవాశకీ నాశరహితా
 శక్తిచక్రాత్మకపంచయాన్మాత్మకః - పరాజ్ అధోముఖివశి శక్తి
 యోనీనామపశివయోన్యపేక్షయాఅవాబ్జ్యఖత్వాత్ - ఎవం శివయో
 నిశక్తియోన్యః పరస్పరమవాబ్జ్యఖత్వం చక్రలఖనక్రమాదవగ
 మ్యతే ॥ విదుషఃఫలమాహ ॥ ఇహాచాముత్రచాన్వతి విద్వాన్ జ
 వాసురానుభయన్ - దీప్యంతీతిదేవాః - ఏకాదశేంద్రియాణి ॥
 అనురాః - అసవః ప్రాణప్రాదౌచి పంచ వాయవః తాక్ష
 రాంతరితథతథతి పంచతన్మాత్రా మహదాదయదీప్యంతే - ఉభ
 యన్ ఉభయత్రదేవాసురేమన్వితాన్ మాయాశుద్ధవిద్యాను
 హేత్వసదాశివశివాక్ విద్వాన్ పంచవింశతీతత్వజాతం విచిత్ర
 శివశక్తీసంప్రతాత్మకం పంచవింశతీర్షణిలక్షణం వట్టకేర్షణిర్షణ
 గుస్తుచేత్రి సవిద్వాన్ తపఃచలః పూజాతీర్థస్యం బసా

స్థితసాలాక్యసామిష్య సాయుజ్యాత్మతయాపంచవిధయాముక్త్యా
 అన్వేతియుజ్యతే ॥ సాష్ట్యాది స్వరూపం తత్ప్రపంచత్వపుస్తా
 త్ప్రపంచ్యతే ॥ అథ దేవాసురక్షానాపాయమాహుః - యత్కు-
 మారీ మంద్రయతే యద్యోషిద్యత్ప్రతివ్రతా - అరిష్టం యతిహం
 చక్రీయతే అగ్నిస్తదనువేధతితి ॥ అయమథః కుండలిసీశత్తరవ
 ఘాత్రయంవిద్యతే- యత్తస్త్రికచక్రేకుమారీకుమారావస్థామాఫ
 న్నాప్రథమంసుప్తేతితా ॥ మంద్రయతేమంద్రస్వరంకరౌతి ॥ కుం
 డలిన్యాస్సర్పాత్మకత్వాత్ ॥ సర్వోపానుష్ఠితా నేమంద్రస్వరంక
 కరౌతి - తద్వదిత్యథః- యద్యోషిత్యస్త్రికచక్రకు లయోషిత్
 విష్ణుగ్రంథిపర్యంతంగత్వారాచీతిశేషః-కులయోషిత్ కులంత్యక్వా
 రాతివిష్టోఃప్రబోధనమితి - సనతుక-మార వచనాల్ ॥ యత్ య
 స్త్రికచక్రపతివ్రతాపత్యాసదాశివనసాధకంసహస్రకమలేవిహర
 మాదాఅరిష్టంఅశుభాభావంరిష్టంక్షేమేశుభాశుభావిశ్యధిధానాత్
 తవన్యదరిష్టంశుభం అమృతా స్వాదమిత్యథః- యతిహంచతిక్రీ
 యతేతత్ స్వాధిష్ఠాన గతోగ్నిః అనువేధతి - సహాయంకరౌతి -
 అతశ్చఅభ్యాసవశాల్ వాయునాగ్నిం ప్రజ్వాల్యఅగ్ని శిఖాను విధ
 విలీన చంద్రమండలగళప్రియ్యావధారానుభవే పంచవింశతి త
 త్వాతీతపరమేశ్వరీంక్షాతుం సుశక్యమిత్యుపదేశః- చక్రవిద్యోపా
 సనాఅశ్రమిదాంక్షానినామక్షానినాంచ వణికనాంచ ఫలదాయక
 మిత్యభిసంధాయాహుః - అశ్రుతాస్సశ్రుతాసశ్చయజ్ఞానాయెవ
 యజ్ఞనః - స్వర్యంతోనాపెత్యంతే - అయమథః - అశ్రుతాస
 తపశ్శాః అపిపితాంతఃకరణ కల్పషా ఇత్యథః - శ్రుతాసశ్శ
 పశ్యాత్స అగ్లపే రసూనిత్య సుగాగమః త్విపితాంతఃకరణ కల్పషా
 ఇత్యథః - యజ్ఞానః యజనశీలాః త్రైవిధికాః అశ్రమిణశ్శ
 అయజ్ఞనః యగరహితాః శూద్రాదావన్తాః తస్మాచ్ఛాస్త్రో

జ్ఞేనసంక్లప్తః ప్రతిభిశ్చతే ॥ త్రేవ్యక్తైక నియతాధికారః యజ్ఞా
 దిరగ్నిష్టమాదిః - పరా - చక్రవిద్యాపాసన శూద్రాణామపిభి
 కారచోదనాత్ నిషాదస్థపతివత్ వైదికేర్త్యుధికారసిద్ధిరితి నకా
 చిత్ క్షతిః - యతః - ఇదగతౌ - చక్రవిద్యా మనుగచ్ఛంతః స్వః
 స్వగఽం నాపేక్షంతే ॥ చక్రవిద్యాపాసనావ్యతిరేకేణ దేవతాంత
 రోపాసనాయామసిష్టమాహుః - ఇంద్రమగ్నించయేవిదుః సికతా
 ఇవసంయంతి- రశ్మిభిస్సముదీరితాః ॥ అస్మాల్లాకాదముష్మాత్ప్ర-
 తయమథః - అనురాసురముఖ్యమందిత చరణారవిందాయాః సర్వ
 భూతాంతర్యామిన్యైః జగదుత్పత్తి స్థితిలయ హేతోశ్చక్ర విద్యా
 యాఅన్యత్యేవ ఇంద్రమగ్నించకారాద్యమాదిలొకపాలాకపృథి
 వ్యాదిసదాశివాంతరత్వానిజ ఉపాస్యత్యేనయేవిదుః - తేసికతా
 ఇవ వాలుకకణాఇవ సంయంతి ॥ పరస్పరం విదళాః భ్రష్టా భవే
 యురిత్యథః ॥ కించరశ్మిభిర్యమపాతై రుత్తరత్రణందే - అపేత
 వీతేత్యాదా ప్రతిపాదితైః సముదీరితాః - సంయతాభవేయురిత్య
 థః - కించ అస్మాల్లాకాల్ అముష్మాల్లాకాల్ భ్రష్టా భవేయురి
 తిశేషః - అతపేతశ్రుత్యంతరం ॥ అంధంతమఃప్రవేశంతయేవిద్యా
 ముపాసతే - అయమథః - అవిద్యాంవిద్యావిరుద్ధాం జ్ఞానమా
 గఽవిరుద్ధాం ఇంద్రాదిసేవాంస్వచ్ఛందముపాసతే శ్లోకమధ్యారో
 పితసేవాంబయేకుర్వతేతేఅవిద్వాంసః - అంధంతమఃప్రవేశంతి-
 అంధతామిస్రంప్రవేశంతీత్యథః - చకారఃప్రకరణసమాప్తిద్యోత
 కః - ఋషిభిరధాల్ పృశ్నిభిః - పృశ్నినామభిః ఋషిభిః ఎతత్సర్వ
 మదాత్ ॥ ఆదాయాకమణిలుజ్ ॥ ఛాందసః - కమణి ప్రత్య
 యతోపః - కతుఃప్రత్యయ స్మత్యయశ్చ ॥ ఋషిభిః పృశ్నిభిరేవ
 ముక్తమిత్యథః ॥ యద్వాపృశ్నిభిః ఋషిభిః సహితఋషిసంఘః
 ఎవమదాత్ వాచవితిశేషః ఉక్తవాన్తిత్యథః ॥

మోః త్వదీయంపాండర్యం తుహినగిరికన్యేతలయి
 తుంకచింద్రాకల్పంలే కథమవివరించి ప్రభుత
 యః । యదా లాక్ష్మోఽస్మ్యశ్చ దమరల లనా
 యాంతిమసనా తపోభిఃకుఃప్రేషామవిగిరి
 శ సాయుజ్ఞ పదవీం ॥ ౧౨ ॥

శాస్త్రం ॥ త్వదీయమితి ॥ త్వదీయం తవసంబంధి త్వద్దేశాగత
మిత్యర్థః - సౌందర్యంలావణ్యంతుహినగిరికన్య తుహినప్రధా
నోగిరిహిమామృది తస్యకన్యాపుత్రతస్యాస్సంబుధిః - తులయితం
తులయాసమీకర్యవీంద్రాఃవిద్యచేష్టాఃకల్పంతేశక్తువంశకథమ
పి కథుచిదివినకల్పంతశ్చత్యర్థః ॥ విరించిప్రభృతయఃవిరించిబ్రహ్
హ్మప్రభృతిర్యేషాంతేహరీంద్రాదయః - యద్యస్మాతాహరణా
తే అలాక్యాత్సుక్యాత్ ఆలాక్యభవశ్శౌందర్యాల్లా కయదాత్సు
క్యతస్మాత్ లగ్నబ్లాపేపంచమ - జౌత్సుక్యమవలంబ్య యద్వాని
మన్తంపంచమ - అమరలలనాః దేవయోషితః యాంత్రపాత్ను
వంతి - మనసాంతః కరణేన తమోభిః కృచ్ఛ్రాంద్రాయదాది
భిః దుష్ప్రేషాంప్రపాత్తుమశక్యాం అపివిరోధేగిరిశసాయుజ్యపద
వీం - అత్రేత్యంపదయోజనా ॥ హేతుహినగిరికన్యేశ్వ దీయంత
సౌందర్యంతులయితంవిరించిప్రభృతయఃకవీంద్రాఃకథమపికల్పం
తేయద్యస్మాతాహరణాత్ అమరలలనాః ఆలాక్యాత్సుక్యాత్ త
పోభిః దుష్ప్రేషామవిగిరిశసాయుజ్యపదవీం మనసాయాంత్రా
యమగణః - వాణీపతివాచస్పతిప్రభృతీనామపితృశ్శౌందర్య నదృ
శాంతరంపరికల్ప్యవణాయిత మశక్యం త్వత్సదృశం సుందరవ
ద్వంతరాధావాల్ ఊర్వశీతిలోత్తమాదీనామస్సరసాంతృశ్శౌం
దర్యతేశేతులాంమమితిశోకాట్యవెశోమారలిననాపాస్త్రః-య
త్తేస్వశ్శౌందర్యవశానేభుంధావం ప్రాగణాయమానాః భువిషాం

తరచుకరిగమిత్వత్సందర్శననునిసదాశివైకగమ్యదులభసదా
శివసాయుజ్యమనారథావశంత తిస్వయమేవాప్సరాస్వసాంద
ర్యజాగుప్సావ్యతిభావ - అతావస్వయాలంకారో దృశ్యశే-
లోకకర్తాపితృల్యవస్తునస్సద్భూతాత్మస్య స్వయమేవ ముల్యమితి
ప్రతీతేః॥

౧౨॥

మూ॥ నరంవషీకయాంసంనయనవిరసం నమోనుజ

జం తవాపాంగాలోకపతి తమనుధావంతి శత

శః | గళక్షేణీబంధాఃకుచకలశవిప్రస్తసిచయా

హతాత్మృట్యుతాకాంఛ్యోవిగళితదుకూలాయు

వశయః ॥

౧౩॥

హ్యౌ నరమితి ॥ నరంమనుష్యమాత్రం వషీకయాంసం అతివృ
ద్ధంనయనవిరసంనయనాధ్యాం ఏ సంతాపకామిలాపటలాది నే
త్రదోషయుక్తం నమోనుజజం - నమోనురతికళానుజడం అతి
మూఢంశవభవత్యాః - అపాంగాలోకకటాక్షవిక్షణైపతితంకటా
క్షేకగోచరమిన్యథః ॥ అనుధావంతి - శతశఃశతసంఖ్యాకాః శ
తశబ్దసంఖ్యాతీతోపలక్షకఃపూర్ణవస్వలోకస్థితా స్సవాఞ్ఞిత్య
థః॥ గళక్షేణీబంధాఃగళంతోవణీబంధాయాసాంతాః కుచకల
శవిప్రస్తసిచయా-కుచకలశాధ్యాంవిప్రస్తాఃశిథిలాఃసిచయాఃచెలాం
చలాయాసాంతాః-హతాత్మృట్యుతాకాంఛ్యోహతాత్ శీఘ్రంర్య
ట్యుంర్యఃగళంత్యఃకాంఛ్యోరశనా కలాపాయాసాంతాః విగళిత
దుకూలాఃప్రస్తసివీబంధాయువతయస్తరుగ్గః అనుధావంతి అను
గచ్ఛంతి అత్రేత్యంపదయోజనా ॥ హేభగవతి - నరంవషీకయాం
సంనయనవిరసంనమోనుజజంతవాపాంగాలోకపతిశతశఃయు
వతయఃగళక్షేణీబంధాః కుచకలశవిప్రస్తస్తసిచయా హతాత్మృట్యు
తాకాంఛ్యోవిగళితదుకూలాస్తాద్భుతం నరంమదనమితి మత్వేనశే

జః - అనుధావంతి - ఎతాదృశాః మాదనప్రయోగాః ముఖంబిం
దుం కృత్వేత్యాది శ్లోకవ్యాఖ్యానాససకేని పుణతరముప పాదయి
ష్యామః॥ ౧౩॥

మూ॥ ఓతౌవట్టంచాశద్విసమధిక పంచా శదుదకే
హుతౌశెద్వావష్టిశ్చతురధిక పంచాశద నిలే
దివిద్విష్టత్రింశ న్ననసిచ చతుష్టపిరితియే మ
యాఖాస్తై పా మ వ్య ప రి తపపాదాంబుజ
యుగమ్ ॥ ౧౪॥

వ్యా॥ ఓతౌపృథివీతత్వయుక్తై మూలాధారై వట్టంచాశత్ వ
ద్యుక్తపంచాశత్సంఖ్యాకాః ద్విసమధికపంచాశత్వాభ్యాం సమధిక
పంచాశదుదకేదకతత్వయుక్తమణిపూరస్థానేహుతౌశేవహీత
త్వయుక్తస్వాధిష్ఠానచక్రద్వావష్టిః - ద్వాదశవష్టిశ్చద్వావష్టిః వి
భాషాచ్యుత్వారింశత్ప్రభృతౌసర్వేషామితిసూత్రేద్విశబ్దాధికా
రస్య అకారః-చతురధికపంచాశత్ చతుస్సంఖ్యయా అధికాపం
చాశత్ - అనిలెవాయుతత్వయుక్త అనాహతచక్రడివితికాశతత్వ
యుక్త విశుద్ధచక్ర ద్వివత్త్రింశత్ ॥ ద్విరావృత్తవత్త్రింశత్సం
ఖ్యాకాఃద్విసప్రతిసంఖ్యాకాభివ్యక్తాః ॥ మనసిమనస్తత్వయుక్త ఆ
జ్ఞాచక్రచతుష్టపిఃఇతిఎవంప్రకారేణ యోగసిద్ధాశ్చాస్త్రిష్యాగమే
మన్వసంవేద్యత్వే నయోనినాం ప్రసిద్ధాః సంతి ॥ తేషాంమయా
మీనామవ్యుపరిసహస్రదశమధ్యవర్తిచంద్రబింబాత్మకై రైందవా
సరనామకసుథాసింహౌతవభవత్యాః పాదాంబుజయుగం వర్తతే
విద్యతే ఎవంసమయి సంప్రదాయఇతి శేషః - అత్రేత్థంపదయోజ
నా ॥ హేధగవతిమయాబాఃఓతౌవట్టంచాశత్ - ఉదకద్విస
మధికపంచాశత్ ॥ హుతౌశెద్వావష్టిః - అనిలెచతురధికపంచాశ
త్ ॥ దివిద్విష్టత్త్రింశ - మనసిచతుష్టపిరితి యేలేసాముపరితప పా

చాంబుజయుగం వతః త ఇతి శేషః- అత్ర వట్పంచాశదిత్యాదిసం
విద్యశబ్దానాం సంఖ్యేయపరత్వాత్ - సంఖ్యేయానాం మయామిత
నాంబహుత్వేపివచనాంతత్వమేవ యథావిశిష్టావ్యాప్తిక
సంఖ్యేయసంఖ్యేయసంఖ్యయోః- సంఖ్యేయేద్విబహుత్వేన్యర్పిత
సంఖ్యేయసంఖ్యయోరితి నియమాత్ సంఖ్యేయానాం మయామిత
నాంనియమాప్రసక్తైర్బహువచనత్వంపిధం - అత్రేదంతత్వం - వ
ట్పంచాశదిత్యాదిసంఖ్యేయవిశేషత్వేననశుక్లాదిగుణ
తౌల్యాయథాహపదమంజరీకారః - విశిష్టాదయోన శుక్లాదిభి
గుణైస్సమానధర్మణోభవితుమహంతివిశిష్టాదయోపి తా
వత్పృథక్త్వయోఃమద్రవ్యేమనతకంతిభివ్యాజ్యవృత్తయశ్చ
శ్లాదయస్తుప్రత్యేకపర్యవసాయినిభి- అత్రేదమంతత్వం - సం
ఖ్యేయపరాకాం సంఖ్యేయబ్దానాంబహువచనే వట్పంచాశతో
మయామితాభిప్రాయాత్రింశదుత్తరశతోన్తరస్థిసమాప్త సం
విద్యకాభవేముః- అతోనపిసపిత్వాసిద్ధిరితినియమఫలమితి - అత్రే
దమనుసంధేయం- ఆధారస్వాధిష్ఠానమణిపూరానాహతవిశుద్ధా
జ్ఞాదక్రాంత్యకం శ్రీచక్రం సామసూర్యానలాత్మకం ఖండత్రయా
త్మికం మూలాధారస్వాధిష్ఠానచక్రద్వయమేకంఖండం - మణిపూ
రానాహతచక్రద్వయమేకంఖండం- విశుద్ధాజ్ఞాన చక్రద్వయమే
కంఖండం- ప్రథమఖండోపరిఅగ్నిస్థానం- తదేవరుద్రగ్రంథిరిత్య
చ్యతే॥ ద్వితీయఖండోపరిసూర్యస్థానంతదేవవిష్ణుగ్రంథిరిత్య
తే- తృతీయఖండోపరిచంద్రస్థానంతదేవబ్రహ్మగ్రంథిరిత్య
తే - సామసూర్యాగ్నిత్యైకత్వమవరోహక్రమేణావగంతవ్యం॥
తత్రప్రథమఖండోపరిస్థితోపహ్నిః స్వచ్ఛాలాదిభిః ప్రథమఖండ
మూల్యగోతి॥ ద్వితీయఖండోపరిస్థితస్సూర్యః స్వకీయైః కిరణైః ద్వితీ
యఖండమూల్యగోతి॥ తృతీయఖండోపరిస్థితస్సంద్రః స్వకీయైః

త్వరేయ్యంబుమాప్యనాతి॥ అధారవక్రమహితత్వాత్కృతవహ్ని
 వట్టించాకట్టలాఃమణిపూర్ణతడవకతత్వాత్కృతద్విపంచాకట్ట
 లాః ఎవమహ్నిశ్చరతతం వహ్నిజ్వాలాః సూర్యస్య
 అగ్నితత్వాత్కృతస్వాధిష్ఠానేద్వావష్టికిరణాః అని
 తత్వాత్కృతఅనాహతవక్రేణమః పంచాకలిరణాః సూర్య
 కిరణానాం మణిపూరం విహయ స్వాధిష్ఠానప్రవేశః - సూర్యా
 గ్నోర్మలకత్వాత్ - సూర్యాంతభావాదగ్నశ్చ - స్వాధిష్ఠాన
 మణిపూరయోస్తుసూర్యాగ్నిష్ఠానయోఃమధ్యలగ్నిష్ఠానే సూర్య
 ప్రవేశః - సూర్యస్థానేఅగ్నిప్రవేశః - జగద్దహనాగ్నినామకనం
 వతఃసేఘాత్కృతసూర్యకిరణజుత వహ్ని త్వత్యథాం - ఎకత్వ -
 తటిత్వంతంత్ర్యత్వాదిక్లోకవ్యాఖ్యనావసరేనపుణతర ముపపా
 దయిష్యామః- ఎవంసూర్యస్యమోడశోత్తరశతంకిరణాభవంతి ॥ చం
 ద్రస్యకలాః వియత్నత్వాత్కృతఃశుద్ధిచక్రేష్వసప్తతిః - మవక్షత్వా
 త్కృతలక్షణచక్రేచమిదమితి ఎవంచంద్రస్య వట్టింశదుత్తరశతంక
 లాభవంతి ॥ యథోక్తం భైరవయామతే॥ భైరవాక్షకప్రస్తావః
 అష్టాత్తరశతంవహ్నిమోడశోత్తరకంరవః - వట్టింశదుత్తరశ
 తంచంద్రస్యకువినిణాయతి ॥ ఎవంసోమసూర్యానలాఃపిండాం
 వట్టవత్కృతలక్షణవతఃసేఘాంపిండాండవత్కృతయోరైకత్వా
 త్ - పిండాంబావృత్తిరేవ వ్రహ్మాండవృత్తిరిరహస్యం ॥ ఎవంపిం
 డాంబమాప్యత్యవతఃలేసహస్రకమలంతచ్చ జ్యోత్స్నామయోలో
 కః - తత్రత్యచంద్రమానిత్యకః - ఎతచ్చరవాక్షాచక్రస్థమిత్యాది
 క్లోకవ్యాఖ్యనావసరే నిపుణతరముపపాదయిష్యామః ॥ అక్షాచ
 క్రోవధిస్థితశ్చంద్రాదియదుక్తం తత్తచంద్రకళావస్థానమాత్రం
 నకుచంద్రస్యస్థానమితి॥ యత్తాక్తంసుభగోదయేమోడశకళావాం
 మోడశకళాత్కృత్యంతు॥ కాసాంవ్రతిపవాదిశుక్లపక్షకృతపక్షతి

భాగ్యశక్తయోవృద్ధిక్షయసర్వాభావో చంద్రస్యాపిసహస్రకణులగో
 తస్యవృద్ధిక్షయోభవతః కఠినేన్న । తత్రచంద్రమసః వృద్ధిక్షయోజ
 భవతేవ ॥ కింతుమేవాదకః : త్యాజ్యకాః ప్రతిపదాది పాణామో
 స్యంతతిథిప్రవతకాః - తత్తే కలమానాస్యాపవృత్తి కృత్ప్రతిప
 దంతతిథిప్రవతకాః - స్వాత్మతెరోధానాతిగో ధానాభ్యామితి ॥
 మంద్రవిద్రహస్యం ॥ ఇదమత్రానుసంధేయం ॥ శ్రీవిద్యాయాఃచం
 ద్రకళావిద్యాపరనామధేయాయాఃపంచదశతిథిమాసత్వాల్ - వస్తు
 త్తరశ్రితమయూఖాదివసాత్మకాః తేనసంవత్సరాలక్యతే ॥ తస్య
 కాలకత్యాస్త్రీశ్చసంవత్సరస్య ప్రజాపతిరూపత్వాల్ ప్రజాప
 తేజకగర్భ-త్వత్వాల్ - మరీచీనాంజగదున్నస్థితి లయకల్పక
 త్వంతే చమరీచయః అస్తికబ్రహ్మాండపిందాండవ వస్తుత్తర
 శ్రితసంఖ్యాకాః ఎవంఅనంతకోటి బ్రహ్మాండేషు పిందాండేషు
 చఎషమేవప్రతిబ్రహ్మాండంపరిపిందాండంవస్తుత్తరశ్రితసంఖ్యా
 కామయూఖాః అతే శృంగంతిమయూఖాః తేదమయూఖాః సూర్య
 చంద్రాగ్నిసంపుక్తాః భగవతీపాదారవిందజన్మానః తాంస్త్రాన్
 లాకాకప్రకాశయంతి - అయంచలొకస్యద్వార మచి మత్పవిత
 మితిశ్రుత్యా ఎతేషామయూఖానాంభగవతీపాదారవింద సంభ
 వత్ క్తః - మరీచయస్వాయంభువభిత్తత్యాతేషామరీచీనాంసృ
 ష్టిస్థితిలయకరిత్వముక్తం ॥ ఎదమక్తంభవతి ॥ సూర్యచంద్రాగ్న
 యఃభగవతీపాదారవిందోద్భూతావతర కోటికిరణమశ్వే కతిప
 యాకీరదానామృత్యభగవతీప్రసాదసమాసాదితజగత్ప్రకాశవ
 త్వసామధ్యాజ్జగతిప్రకాశయంతి ॥ అతస్ససకలోకాతిక్రాంత
 తందంద్రకళాచక్రం చైందవస్థానమితి ॥ తత్రవతక మానందర
 దాంబుజంఅనేకకోటిబ్రహ్మాండపిందాండావభిన్నమయూఖానాం
 ముఖద్యేవవతక మానత్వాల్ : తేషామరీచవ పాదాంబుజంజ

తాతభిషిసద్ధానుజాతానాశ్వానాపస్తుతిరిత్యనుశంభేయం॥ యథో
 క్తంబైరవయామతే ॥ చంద్రజ్ఞానవిద్యాయాం - గాదింప్రతిభాహ
 శ్వరవభనం ॥ సాధుసాధుమహాభాగపృష్టంత్రిలోక్యనుంబది ॥ గు
 ణశ్శుద్ధిహృతమంజ్ఞానంనకుత్రాపిప్రగాశితం ॥ కతావిద్యాపరాశ
 ష్టశ్రీదక్షాకారయాపిః ॥ తన్నశ్చేదైందవస్థానంతత్రాప్తైవరమే
 శ్వరీ ॥ సదాశివేనసంపృక్తాసమాతత్వాతిగాసతి ॥ చక్రంతిపుర
 మందర్యాబ్రంహ్మాందాకారమీశ్వరీ ॥ పంచభూతాత్మకం బైవత
 న్నాత్రాత్మకమేవ ॥ ఇంద్రియాత్మకమేవచ మనస్తత్వాత్మకం
 తథా ॥ మాయాదితత్వరూపంచమాయాతీతంచబైందవం బైంద
 వెజగదుత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణీ ॥ సదాశివేనసంపృక్తాతత్వాతీతా
 మహేశ్వరీ ॥ జ్యోతిరూపావరాకారా యస్యాదేహూద్భవాశ్చి
 వె ॥ కిరణాశ్చసహస్రంచద్విసహస్రంచలిక్షకం ॥ కోటిరబ్జదమే
 తేషాంపరాసంఖ్యానవిద్యతే ॥ తామేవానుప్రవిశ్యైవభాతిలోకం
 చరాచరం ॥ యస్యాదేవ్యామహేశానిభాసాసమావిభాసతే ॥ త
 ద్భాసారహితంకించినైవయత్రప్రకాశతే ॥ తస్యాశ్చైవతత్కృష్ణ
 చిద్రూపాయాశ్చితింవినా ॥ ఆద్యమావత్యతేనూనం జగదేతచ్చ
 భాచరం ॥ తేషామనంతకొటివాంసుయాభానాంమహేశ్వరీ ॥ మ
 యేవప్రత్యుత్తరంతేమితిశతంకిరణాశ్చివె ॥ బ్రహ్మాండంస్యశ్చువానా
 నైసోమనూర్యానలాత్మనా ॥ అగ్నీరమేష్వాత్తరశతంబాదకాత్తర
 కంఠవః ॥ వట్ప్రీంశదుత్తరశతంబంద్రస్యకిరణాశ్చివె ॥ బ్రహ్మాండం
 భాసయంతస్తే పింజాండమపికాంకరి ॥ దివాసూర్యస్తధారాత్రౌ
 సామోవహ్నిశ్చసంధ్యయోః ॥ ప్రకాశయంతఃకాలాంప్రతప్తౌ
 కాలాత్ప్రకాశ్రయః ॥ వస్తుత్తరంబరితందినాన్యేన మహాయ
 నః ॥ హయనాత్పామహాదేవః ప్రకాపతిరితి శ్రుతిః ॥ ప్రకాపతి
 తాకకతామరిచిప్రముఖామృతే ॥ సృజంత్యేతేలాకపాదాన్తై

సమీకరణకానిసంహరశ్చహరామత్తః శివత్వత్తిభావజనమిత
తా । రక్షాతమృతసంలగ్న స్మృతీతిలయేమహా నియుక్తః పరీమ
శాఖ్యాజగజేంద్రవరతాతతి ॥ తామేవాను ప్రవిశ్యత్వాదిహా
తమేవభాంతమనుభాతిసంకంతస్య భాసానమామిదం బభాతిప్రతి
త్యక్తోనూదితః ॥ అత్రబహువక్తవ్యమస్తి ॥ తమత్తరిత్రసమ్యక్తి
రూపమిష్యమి ॥ ౧౪॥

మూ ॥ శరణ్యోత్పన్నశుద్ధాశశియుత జటాజూట
మకుటావగతాసత్రాణ స్ఫటికఘటికాపుష్ప
కకరాం । సకృన్నత్వానత్వాకథిమనతాన
న్నిధధలేమధుక్షీరద్రాక్షామధుః మధుఃకాఃఫ
ణితయః॥ ౧౫॥

అ॥ సారస్వతప్రయోగమాహ ॥ వ్యా ॥ శరణ్యోత్పన్నమితి॥ శ
రణ్యోత్పన్నశుద్ధాంతరదిశరతాకలెజ్యోత్పన్నచంద్రికాతద్వచ్చ
ద్దాంతిశుభ్రాంతశియుతజటాజూటమకుటాశశియుతో చంద్ర
యుతః జటాజూటోమకుటో యస్యాస్త్రాంచంద్రకళావరంసామి
త్యధః॥ వరత్రాసత్రాణస్ఫటికఘటికాపుష్పకకరాంవరః ఇవదా
నముద్రాత్రాసత్రాణం అధియదాన ముద్రాస్ఫటికఘటికాపాన
పాత్రం - స్ఫటికాక్షమాలేతిచిత్ ॥ తత్ప్రేక్ష్యస్ఫటికఘటికా
తః - పుష్పంవిద్యా ముద్రాపుష్పకంవా । ఎలైర్ముక్తకరాం శాక
పాథికవత్వాదుత్తరపదలోపః । నతుస్ఫటికఘటికాని పుష్పకానిక
లేయస్యాంసాగ్నిసప్తమిబహుప్రహః - ప్రహరణాదిభ్యజీవసత
భ్యానమితిసగ్నప్రహరణాదిభ్యేవేతనియతత్వాత్ శక్యత్ ఎకవా
రం వకారోనిషేధాధః - త్వత్వామిత్యధః ॥ సత్వానమసాహ
రింకృత్వాః ధంకథంచిత ఇవేతి వాక్యాంశకారేసతాం కవిశ్వరా
దాంసన్నిధధలేసన్నిధానంప్రాప్నుంసంప్రాప్నుంశీరద్రాక్షామధుః

మధురీనాభః పరమమధురీ ప్రం పీరంపయః ప్రాతామధురీకా
 ఎతేషామధురీనాభాభ్యుర్యంత్రధురీకాః ధురంతకాంతీధురీ
 కాంతిగనరాతద్వన్మధురాభ్యుర్యంత్రః । ఛణితయఃవాగ్నీవ్యుర్యంత్రః
 అత్రేత్థంపదయోజనా॥ హేభగవతి - శరణ్యోత్పన్నమద్ధాంశశ్చ
 యువతిజటాబాటమహిమంవరత్రాసుత్రాణ స్ఫటికఘటికా వృక్షకక
 రాం ॥ త్వాసకృన్నత్వాసతాం మధుక్షీర ప్రాతామధురీ మధురీ
 కాః ఛణితయః కథమివసన్నిదధతే ॥ అయమథః - అత్రవ్యతిరేక
 ముఖేనసకృన్నమసాగ్రోపికవిత్వవీజఘాతసంస్కారోత్పదకః-
 తదభావప్రకారాంతరేణయేనకేనాపితద్వీజోత్పత్తినాగస్తీతి నూ
 చితం॥

౧౫॥

నూ॥ కవీంద్రాణాంచైతఃకమలవనచాలాతపరుచిం

భజంతేయోసంతఃకతిచిదరుణామేవభవకీమ్ ॥ వి

రించిప్రేయస్యాస్తరుణతరశ్శంగారలహరీ గ

భీరాభిర్వాగ్భిర్విదధకసతారంజనమమ్ ॥౧౬॥

శ్యాకవీంద్రాణామితి॥ కవీంద్రాణాంకవీశ్వరాణాంచైతఃకమలవ
 నచాలాతపరుచించైతాంస్యేవకమలానిపద్మాః తేషాంవనంవజ్జంత
 స్త్యచాలాతపరుచిఃప్రభాతరుణాకాంతిః తాంభజంతే సేవంతేయేసం
 తఃసత్పురుషాః కతిచిద్విరిళాఃఅరుణామేవఅరుణాభ్యాంఅరుణవ
 ర్ణాంచభవతీంవిరించిప్రేయస్యాఃరించిఃప్రంహతన్యప్రేయస్యాః
 ప్రేయాయాస్సరస్వత్యాఃతరుణతర శ్శంగారలహరీగభీరాభిఃతరుణ
 తరలతియవ్యనేయద్వాతరుణతరశ్చసౌశ్శంగారశ్శతన్యలహరీక
 ర్దిక్ప్రవాహాయద్వాశబ్దేనచంద్రోదయేయాద్యశబ్దేనైక స్ఫుటద్య
 తే ॥ అహరీయుక్తగభీరాభిఃఅతిగంభీరాభిరిత్యథః ॥ వాగ్భివాహ
 గ్విలాస్తైవిదధతికువశంతి॥ సతాంసభాసదాంరంజనం హృదయా
 నురంజనఅమీసంతఃసరామృత్యంతే । అత్రేత్థంపదయోజనా॥ హే

భగవత్ పరమేశ్వరీ దేవతా మలకనదాలతపరుచింతి దామనద
 కలంకతీర్తిత్ మేనంతఃభజం తేఅనుసంతః కరించి ప్రేమసామ్రాజ్య
 రుణతరశృంగారలహరీ గభీరాభిః జాగ్గీసతాంరంజనంవిదభిః
 అయజ్ఞభూష్యదయకమలభగవతీమరుదాంధ్రాయంతఃప్రంభావ
 మాపన్నాసరస్వత్యాః తరుణలరీశృంగారరత ప్రధానైర్వాస్వి
 లాస్యైః సభారంజనంకువకాంతి - భగవత్సామాత్మకాత్మకత్వాత్ -
 సరస్వతీరూపత్వేనైవ సారస్వతప్రదత్వైః అరుణ వణకాధ్యాన మహా
 మ్నాశృంగారః సప్తపాదాన్యేనవాగ్విలాసప్రకృతిరితి యథోక్తం
 వామకత్వరీతంతే - అరుణాభ్యాంభగవతీ మరుదాభాం విచింత
 యేత్ || పాశాంకుశధరాం దేవింధనుదాకాగధరాంశివాం || వర
 దాభయహస్తాంచత్రస్తుకాక్షస్రగన్వితాం | అక్షరాశుంధికయ
 నాంభైలంఠీమ మృతాంబుధా || సాక్షిగోత్యేవశృంగార రసాస్వా
 దనలంపటాక || సభాసద ప్రధానర్వాక సాధకేంద్రస్సభాస్థలభిః
 అత్రపరంపరితరూపకమలంకారః బాలాతపరుచిత్సారోపణవరస్య
 చేతనీకమలత్వారోపణస్యచరిమిత్ర త్వాత్ రూపక హేతురూపం
 రంపరితమితిలక్షణాత్ ||

౧౬ ||

మా|| సవిశ్రీభిర్యాచాంశశిమణిశిలాభంగరుచిభివశ

శిన్యాద్యాభిస్తాంసహజననిసంచిరయతియః |

సకతాకావ్యానాంభవతిమహతా భంగిరుచి

భివశాభివాశగ్దీపీ వదనకమలా మోదమ

ధురైః ||

౧౭ ||

వ్యా|| సవిశ్రీభిరితి|| సవిశ్రీభిఃజవయశ్రీభిఃసాచాంగిరాం శశిమ
 ణిశిలాభంగరుచిభిః- చంద్రకాంతమణిశకలతల్యకాంతిభిః - దశిత
 చంద్రకాంతమణిసామతిధావశ్యంతోకసిద్ధం || వశిన్యాద్యాభిః ||
 శివీప్రముఖాభిః తద్గుణసంఘ్నైహోబహుప్రహీః - వశిన్యాద్యాభిః

సాంకేతిక క్రియోజ్ఞానశిష్యాద్యయోగి న్యాయాద్యదశ గంధాకమీ
 బ్యావయ్యతప్రతిజ్ఞానశిష్యాద్యాః | అత్రేకస్యావ్యవస్థాప్రతిజ్ఞానశి
 ష్యాద్యైత్యధికః || వశిస్థక్షకం - వశిస్థకామేష్వరీమోదినీ విమ
 లాః ఆరుదా || జయినీ || సర్వేశ్వరీ || కాళి || కాళినీతివచాః || ఎతా
 భిష్టాంభగవతీంసహసాకంజననిమోమాతఃసంచితయతియోగసా
 భకఃకావ్యానాం ప్రబంధానాంకథాభవతి || సమభాగప్రభవతి ||
 మహాతాంమహాత్మనాంకాళిదాసప్రభుతీనాం భంగిరుచిభిః భగి
 నాంలేఖానాంరుచిభిః స్వాదుభిఃవచోభిః వాగ్విలాసైః వాగ్దేవీవ
 తదవకమలామోదమధురైః | వాగ్దేవ్యాభారత్యాఃవదనకమలయ
 అమోదః పరిమళః తేనమధురైఃఅన్యక్తైఃపుంభావ మాపన్నాయా
 భారత్యావాగ్విలాసాఃమేఘత్యేవంభ్రామజనకైరిత్యధికః || అత్రే
 భ్యంపదయోజనా || హేజననివాచాంసవిక్రీభిఃశశిమణి శిలాభంగిరు
 చిభిఃకాళిన్యాద్యాభిస్సహత్వాంయఃసంచితయతి సమహాతాం
 భంగిరుచిభిఃవాగ్దేవీవదనకమలామోదమధురైః వచోభిఃకావ్యా
 నాంకథాభవతి | అత్రేదమనుసంధేయం || వశిన్యాద్యాభిష్టా మి
 త్యత్రత్వామిత్యనేనభగవత్యాస్వరూపముక్తం || భగవత్యాస్వరూ
 పంతుపంచాశద్వదాత్మకమాత్మకైవ - ఎతత్తుశివశ్చక్రీకామఞ్చ
 త్యాదిశ్చక్రీకావ్యాఖ్యానావసరప్రపంచయ్యైతే || సేయంపంచాశ
 ద్వదాత్మికామాత్మకా || అష్టవగాన్తికాభవతి || తేచాష్టవగాః
 అకచటతయకాదయః - అకారాదయఃక్షోడశస్వరాః - ప్రథమవ
 గః - కాదయఃపంచద్వితీయః - చాదయః పంచతృతీయః - టాద
 యః పంచచతుర్థాః || తాదయః పంచపంచమః || పాదయః పంచ
 షట్ఠా|| టాదయశ్చత్వారస్సప్తమః || కాదయఃపంచఅష్టమః - ఎవం
 అష్టవగాన్తికాభగవతీమాత్మకాత్రిపురసుందరీ - అకట తపయ
 శవగోమయభూక్రమంశశిన్యాదిశ్చక్రీభిర్మోదతా || చిందుత్రికోదా

త్మకభివదక్రతకుక్షయం - వసుకోగదకార్యవయ తమభావక
 ధాత్మకమలక్షసుద్రమయోజితాధ్యాతాసతీకావ్యకన్యకత్వసం
 పాదికావశిన్యాదిభివేదకామత్వరీషభుతీవామస్తానాంసంగ్రహణం
 గంధాకర్షిన్యాదియోగిని చతుష్టయ సంగ్రహణం కృతమిత్త్యక్తం
 పరివృష్టకమిత్త్యక్తం ॥ యోగినిద్వాదశికముక్తం ॥ తత్త్వనిర్దా
 యోగిని ॥ రేచికాయోగిని ॥ మోచికాయోగిని ॥ అమృతా
 యోగిని ॥ దీపికాయోగిని ॥ జ్ఞానయోగిని ॥ ఆప్యాయనియో
 గిని ॥ క్యాపినియోగిని ॥ మేధాధోగిని ॥ వ్యోమరూపాయోగిని ॥
 సిద్ధిరూపాయోగిని ॥ లక్ష్మీయోగిని ॥ ఎవంద్వాదశయోగిని భిష్మా
 ధరావశిన్వృష్టకమితిత్వావింతికళాభివంత ॥ తావింతికళాః
 తుదస్థుటికసంకాకాదకారయుగ్మకాదేమసంచించినీయ్య ॥ ఈ
 ఫలదాః - అయంచభూప్రస్తారభదఃభూప్రస్తారశ్చతుష్టప్తాతం
 త్రైరిత్యాదికోకన్యాఖ్యానానసరైవ్రణలరేంసగుర్యతే ॥ గంధా
 కషికణి ॥ రసాకషికణి ॥ రూపాకషికణి ॥ స్పర్శాకషికణి ॥ చ
 తుద్వాదకేమయోజితాధ్యాతాత్వాదీకఫలదాః ॥ తథావక్రమి ॥ గం
 ధద్వారాంధరాధమాం సత్కృతప్రాంకషికణి ॥ ఈశ్వరీసద్య
 భూతానాంతామిహూహమ్యయేగ్రయం ॥ అస్థానిభదః - గంధ
 ధ్వారాంగంధసహస్రశ్చాః ॥ గంధశబ్దసంగమీతాః ॥ తేన
 గంధాకషికణ్యాదయలభిదేవతాః ॥ సంగమీతాధవంతి ॥ గంధా
 కషికణి ॥ రసాకషికణి ॥ రూపాకషికణి ॥ స్పర్శాకషికణిచేతిదా
 భిర్యుక్తానిదతుద్వాదరాణియస్యాంసాగంధద్వారా ॥ శాంగంధ
 ద్వారాందురాధమాండుప్రధమాంమంత భాగ్యానామితి నే
 మః ॥ సత్కృతప్రాంసత్కృతంద స్యూపదీంకషికణి గంధాద్యాక
 షికణిమిత్యధః ॥ యద్వాదిభిః గతైఃకషికణి పరివృతాం కష్ట
 భూతానాంకృత్వరీంతా ॥ భూద్రావపవయేత్రయంక్రీడిద్యాం

గంధ ద్వా రామితి గంధాః పిణాణీ తమవహించనశ్యక్త్యం యోగిని
 ద్వాదశకం. శుభ్రహీతం॥ తథావశంభుజాత్వం॥ మాతృకాం త
 శివీయోక్తాం యోగినిభిస్సమన్వితాం॥ గంధాద్వాదశకాణీ యుక్తాం
 సంత్య రేత్రిత్రరాంబికామితి॥ అత్రేదమనుసంధేయం॥ వశిస్థాద
 యశ్చక్తయశివంచాశద్వదాత్మికా- ఇత్యుక్తం - తత్రవశివీక
 స్వరాత్మికా - స్వరాష్ట్రోదకలకారాదయః తేహంస్వరూపం సవ
 తురూహార సంహితాయాంపంచ శత్యాముక్తం॥ అత్రసంక్షేపే
 గణకథ్యతే॥ అకారాత్మికాశక్తిరక్షభుజా-పాశాంకుశవరాధయేపుస్త
 కాక్షమాలాకమండలు వ్యాఖ్యాముద్రా కరాధ్యాపనం కకారాత్మిక
 కాశ్చక్తయః శుభ్రీవదాః - ఇయాంస్తు విశేషః అకారాత్మికా
 యాఃశక్తిమణండలంఅశీతిలక్షయోజనాయతం॥ అకారస్యతద్విగు
 ణం- ఇకారస్యవపతిలక్షయోజనాయతం - ఈకారస్యతద్విగుణం-
 ఊకారస్యకోటియోజన పరిమితప్రమాణం మండలం - ఊకారస్య
 తద్విగుణం॥ ఋకారస్యపంచాశతిలక్షయోజనపరిమితమండలం -
 తద్విగుణంఋకారిస్య మ్కారస్యాశ్చ్యవం - ఎవం ఎకారిస్య సా
 ధకాకోటిపరిమాణంమండలం - ఏకారిఓకారిఔకారాదాంసమ
 మేవ ఏకారేణ- చిందుఃసగళయోస్తు॥ అకారిద్విగుణంమండలం-
 శ్చ్యవజనశక్తికాంతకారమండలాదథకంమండలం - తాశ్చక్తయః
 పాశాంకుశాక్షమాలాకమండలుధరాః - అంతస్థాస్తుపాశాంకుశా
 భయవరకరాః పూష్టాస్తుపాశాంకుశాక్షమాలావరకరాః-శకా
 రీక్షకారౌపాశాంకుశేక్షవశరాసనపుష్టబలాయుక్తకరా-ఎతాశ్చ
 క్తయఃసిందూరవర్ణాః-కేచిత్॥ స్పృశాత్మికాశ్చక్తయస్ఫటికాభాః
 కావయోమావసానావిద్రుమాభాఃఇతికేదన॥ యాదయోనవవీతి
 వశాఃక్షకారలయవదాఃఇతి- అపరేతు - అకారాదయోధూ
 ప్రవర్ణాః కకారాదయః శాంకాఃసింధూరవశాః - ధాదీపాం

జిక్కినరచిత్రాశీతమధ్యాహ్నాభిసేవాకాంక్షిమహిళాంబు అరుణానిశిత
గానయితి స్మరతి, అస్మత్స్వచ్ఛవహరిణకారీనవయసాగీర్వాణ
జీవాః తిమాశ్చాసహకరిః తివవశ్యాభవంతి - సవాః అస్మరసోమ
శ్యాభవంతి త్యధాః॥

మా || ముఖంబిందుంకృత్వా కుచయుగ మధస్తస్య
 న దధోహఃపాదం హ్యయేవోహర మహిషి
 తేమస్త్రధరణం || సనద్భస్మతోధిం నయతి
 వనితాతత్కలలఘు త్రిలోకిమప్యశుభ్రమయతి
 రివిందు సనయు గామ్ ||

ధ్యా॥ ముఖమితి ॥ ముఖం వక్త్రం బిందుం బిందురూపం కృత్వా
 బిందుస్థానముఖం ధ్యాత్వేత్యధః - కుచయుగం స్తనయుగం అః
 అనస్తాత్ - తస్య ముఖస్య తదధః తస్య కుచయుగస్య అః ప్రచేశేహ
 రాధణం హరస్య అః శక్తిః త్రికోణం యోగిరితి మావత్ ॥ ధ్యా
 యేత్ చింతయేత్ ॥ యః సాధకః తత్రేత్యధ్యాహర్యం హరమహిషి
 తేభవత్యాః మన్తధః శాంకామరాజబీజం ససాధకః సద్యః తదానీమ
 వసంత్యోభం సవజగత్సంత్యోభునయతి ప్రాపయతి ॥ వనితా ఇతి
 శ్లోః - క్రియావిశేషద్యోతకః - అతిలఘు అతిమద్భుంత్రిలోకీమపి త్రి
 భువనమపి ఆశుశీఘ్రం భీమయతి - రవిం దుస్తనయుగాం రవిందూ
 మూర్ధ్వం ద్రాకావేనాతయోగియుగం యుగ్మం యస్యాస్సా ॥ అ
 త్రేత్యం పదయోజనా ॥ హేహర మహిషి ముఖం బిందుం కృత్వా త
 స్యాధః కుచయుగం కృత్వా తదధః హారాధణం కృత్వా తత్రేమన్త
 ధః శాంధ్యా యేత్ ॥ ససాధకేంద్రః - సద్యః పుతా స్సంత్యోభం
 నయతి తియత్ ॥ తత్ అతిలఘు ॥ కింతు రవిం దుస్తనయుగాం త్రిలో
 కీమపి ఆశుభీమయతి ॥ తత్రేత్యోక్త్యా రవిం దుస్తనయుగత్వే విశేష
 తేన శ్రీకృత్వా తోపణం ॥ ఆయురూదన ప్రయోగోపనితాస్య

త ప్రయోక్తవ్యుత్పత్తిపరిణామం - అత్రేవమనునర్థయేం || శాంతి
 కఃప్రకారేణిందుస్తానాధ్యానం కఃకాంతాయాః వక్త్రంధ్యాత్వా
 తదధస్తాత్ తస్మాదుపాసకంధ్యాత్వాతతః కవ్య యస్యాధస్తా
 త తస్మాద్యోనివిచింత్యతప్రప్రకృతవ్యయోః ముద్రాభావం
 గేమ మారబీజంసంచిత్యతయకాంతయా అక్షపస్తాదాక్ష్యం
 సంపాదయేత్ || యదోక్తం చక్షుశ్చక్ష్యం || గురుసంకల్ప్యక
 క్త్రంతు తదధస్తాత్ కవ్యయః || తదధస్తాత్ గాధకం తుచిత
 యేత్తదధోముఖం | తస్మాకామః శాంతాపామగుణాం చింతయేది
 తా || తతస్తేనైవగూఢేణనిజరూపవిచింతయేదితి || ఎవమూదన
 ప్రయోగాలనేకాః సవతుః మారసంహితాయాం సత్తకత్యా ము
 క్తాః || అత్రకతివననరూప్యతే || చింతితద్వక్త్రమూర్త్యతదధో
 బాహుయుగ్మకం || తదధఃకుచయుగ్మకంతుతదధో యోనిమేవక ||
 ఎవేమపంచస్తానేమపంచబాణాః చింతయేత్ || పంచబాణా
 బాణాః ముఖేబాహుయుగ్మక - కుచమధ్యేయోనిమధ్యేయభాక్రమం
 ద్రాచంద్రింగ్లంబూంగ్లంబుచి తయేదిత్యుక్తః || అయం ప్రయోగః
 కామరాజప్రయోగసమయ ఎవ ప్రకారేణైవతదధస్తానేనధోవక్త్రవి
 చింతయేత్ || చింతితుపరిధాగేమవక్త్రంసంచిత్యసాధకః | తదు
 పశ్యేవవత్సాద్యితయంసంప్ర రేద్యధః || తదుపర్యేవయోనింవక్ర
 మకోభవనేవ్యర్థం | త్రవిద్యాంకామరాజంచసస్యస్యాకువిమోహ
 యేత్ || అయంప్రయోగముఖంబిందం కృత్యేతిప్రయోగాదతి శి
 ఘ్రికరఃప్రతాపిపంచబాణప్రయోగః పూర్వవత్ || ఎవమేతాద్యక
 మూదనప్రయోగాః సవతుః మారసంహితాయాం అవగంతవ్యాః
 గ్రంథఃస్తరభయాన్వితః ||

౧౧౩

మూ || కిరంతీమంగళ్యః కిరణికుగం బామృతరసం

హృదిత్వామాధతైహిమకరశి రామూతికమివ

యః । న సర్వాకాంక్షాంతర్యామి శకుంత

ధివభివజ్య* పుష్కాకద్మస్యాసుఖయశీసుధాధా

ॐ नमो भगवते ॥

9011

బాగ్య కీరతిమితిః కిరణనికురుం బామ్యతరసం కిరణానామకీచివాంసికురుం బస్సమూహః తస్మా
 దుత్పన్నామ్యతరసం హృదిత్వాంధవసీంబధైస్త్వరతీతియావతః ॥
 దోమకీరతిలామూర్తిః హిమకీరతిలామూర్తిః చంద్రకాంతమణీమూ
 ర్తిః ప్రత్యక్షికాం చంద్రకాంతమణీ నిమిత్త దేహమివయః సాధ
 కః ససాధకః సర్వాదాం దపః శమయతి | శకుంతానాం పక్షి
 దాం అభివృగరుత్సానిచేతి - సంభాషనాయాః గరుత్మదా కారా
 కారితన్వమాత్రంభవతి ॥ అపితుత త్కార్యకారిత్వం సంభాషితమితి
 గరుత్మాక్షణాత్ పత్తిగ్రోగరుత్మాభివేశ్యభాః ॥ ద్వరప్లుష్టా
 జ్వరైశ్చ ప్లావసంతిస్త్రాగ్నస్త్యాగ్నితాదౌనైవ అతిదృష్టిప్రయోగః
 కథితః సుఖయతి సుఖినః కదాపి తావదప్యత్యంతాంతిపదికన్యేతి-
 వతుపోలాః నివససుఖయతీతి గూఢనిర్దేశః - సుధాధారినిరయా
 సుధాయాః ఆధారిధూతానిగా అమృతస్థానకానాం యద్వాసు
 ధాధారాస్మికాయశ్చాంసే గాయామితి హుప్రసీహిః - శ్రీయః
 శ్రుంవర్భాషితి శ్రుంపాఠః ట్యోనా త న వ్యావః - సుధాధారా
 దాసోనిరాచతే తు సుధాధారినిరయేతి వాచాంతి సుధాసాగాస్మి
 కానిరాంత్రేభ్యః పయోజనా ॥ హేగేయః సాధకః అంగేభ్యః కి
 రణనికురుం బామ్యతరసం కిరణానామకీచివాంసికురుం బస్సమూహః తస్మా
 దుత్పన్నామ్యతరసం హృదిత్వాంధవసీంబధైస్త్వరతీతియావతః ॥
 దోమకీరతిలామూర్తిః హిమకీరతిలామూర్తిః చంద్రకాంతమణీమూ
 ర్తిః ప్రత్యక్షికాం చంద్రకాంతమణీ నిమిత్త దేహమివయః సాధ
 కః ససాధకః సర్వాదాం దపః శమయతి | శకుంతానాం పక్షి
 దాం అభివృగరుత్సానిచేతి - సంభాషనాయాః గరుత్మదా కారా
 కారితన్వమాత్రంభవతి ॥ అపితుత త్కార్యకారిత్వం సంభాషితమితి
 గరుత్మాక్షణాత్ పత్తిగ్రోగరుత్మాభివేశ్యభాః ॥ ద్వరప్లుష్టా
 జ్వరైశ్చ ప్లావసంతిస్త్రాగ్నస్త్యాగ్నితాదౌనైవ అతిదృష్టిప్రయోగః
 కథితః సుఖయతి సుఖినః కదాపి తావదప్యత్యంతాంతిపదికన్యేతి-
 వతుపోలాః నివససుఖయతీతి గూఢనిర్దేశః - సుధాధారినిరయా
 సుధాయాః ఆధారిధూతానిగా అమృతస్థానకానాం యద్వాసు
 ధాధారాస్మికాయశ్చాంసే గాయామితి హుప్రసీహిః - శ్రీయః
 శ్రుంవర్భాషితి శ్రుంపాఠః ట్యోనా త న వ్యావః - సుధాధారా
 దాసోనిరాచతే తు సుధాధారినిరయేతి వాచాంతి సుధాసాగాస్మి
 కానిరాంత్రేభ్యః పయోజనా ॥ హేగేయః సాధకః అంగేభ్యః కి
 రణనికురుం బామ్యతరసం కిరణానామకీచివాంసికురుం బస్సమూహః తస్మా
 దుత్పన్నామ్యతరసం హృదిత్వాంధవసీంబధైస్త్వరతీతియావతః ॥

స్వేదకరుణేవశం । దృష్ట్యాసంక్షోభ నేన్నానీంద్యమై . శ్రవణా
రీతివిషం । దృష్ట్యాదాతుభిశ్చావీల్యజ్వరాన్నానాశశేషతాత్ ॥
చంద్రకాంత శిలామూర్తిం చింతయిత్వానాశయేత-తాపజ్వ
రానశేషాంశ్యకీఘ్రితాప్యుతాపరః ॥ గరుడధ్యానయోగస
ప్తరణాన్నానయేద్విషమిత ॥ అతశ్చప్రాణీశకమన్వయంయథాశ
కుంతాధిపః-సపాకానాందపకంశమయతి ఎవంసాధకేంద్రః జ్వ
రెష్టష్టాక సుఖయతేతి నిరసకృత్యే సాధకేంద్రో జ్వర శ్లష్టాక
సపాకానాం దపకమపి కిమంశాధప ఇవ త్యా శ్రితమను సంభ
యం ॥

౨౦॥

మూ॥ తటిల్లైభాతెప్పం తపనశశివైశ్చ సరివయ్యాం
నివణ్ణాం వణ్ణామభ్యసరి కవలానాం తపన
లామే । మహాపద్మాటన్యోమృదితమలమాయే
నమనసామహంతఃస్వైతోదధతెపరిమానం
దలహామి ॥

౨౧॥

శ్లో॥ తటిల్లైభేతి ॥ తటిల్లైభాతెప్పం శాతద్వైత్వోద్భూత
సూక్ష్మ - శ్లోకమకాయానాం । పదార్థ - స్థిరసౌదమిన్యో-
త్తుంప్రభావ్యంశివైత్వోదధతెపరిమానం తే ఎకేచ్ఛత్తైశ్చ
ధానియాపదాపసరేష్వాప్తేషు పరిపాదితం ॥ తపనశశివైశ్చ స
రివయ్యాంసూర్యదంద్రాసలాత్మకా ఎకేచ్ఛత్రిమండ నిరూపణావ
సరేసవ్యక్తిరూపితం ॥ నివణ్ణాం శివేవాంవశ్చైర్ని వట్టుంభా
కావాంతపిసముచ్చయోగధిగ్రీయంసముచ్చినాత ॥ గ్రంథగ్రీయ
స్యాపి ఉపరికమలానాం పద్మానాంవట్టుకాణాంతధాని స్వధి
ష్ఠానమణిపూరకానాహతవిశుద్ధాత్మత్వికావాం కమల స్వరూపం
పూర్వమేవోక్తం ॥ తపధవత్యాకళాం సాదాభ్యాం బైందవీం క
ళాం మహాపద్మాటన్యో మహంతి బహూని పద్మాని పద్మతకా

ని సహస్రస్పంఖ్యాకానితాన్యేవాటవితస్యాం సహస్రదళకమల క
 ని - కాఞ్చామిత్యథాః ॥ యద్వామహాపద్మంసహస్రదళ కమలంత
 దేవతటవీ - తస్యాంమృదితమలమాయేనమృదితాఃక్షపితాఃమలాః
 కామాదయఃసూయాలవిద్యాన్తి తాహంకారాదయఃయస్యతత్ -
 తేనమనసాంతఃకరీ దేనమహంతఃయోగీశ్వరాఃపశ్యంతస్సదా
 భ్యక్తశానుధాధారానివ్యందమనుభవంతఃదధతిపరమోనిరతిశ
 యానందఃసుఖవిశేషఃతస్యలహరీంఉద్రిక్తమానందంసాదాభ్యక్త
 శామృతానుభవజనితంసర్వదాసంపాదయంతీ త్యథాః॥ అత్రేథం
 పదయోజనా ॥ హేభగవతితటిల్లెభా తస్మింతపనశశివైశ్వానరఘ
 యీం నిషణ్ణాం వణ్ణాం కమలానామవ్యసరి ॥ మహాపద్మాట
 బ్యాం నిషణ్ణాంతవకశాం మృదిత మలమాయేన మనసా పశ్యం
 తోమహంతఃపరమాహ్లాదలహరీందధతి ॥ ౨౦ ॥

మూ॥ భవానిత్వంచాసేమయినితరదృష్టింసకరుణా

మితిస్తాతుంవాంఛకథయతిభవానిత్వమితిః॥

తద్దైవత్వం తస్మైదిశసి నిజసాయుజ్య పదవీం

ముకుందబ్రహ్మాండస్ఫుటమకుటనీరాజితపదాం॥౨౧॥

అ ॥ భవానీతి ॥ హేభవాని భవస్యవత్త్వి భవానిత్వం భవతి
 చాసే మయిచాసదీతేకింకరే మయినితరదేహిదృష్టింకటాక్షం
 సకరుణాం కరుణాయుక్తాం ఇత్యేవంప్రకారేణస్తాతుంస్తోత్రంక
 కక్షుం వాంఛకథయతి ॥వ్యా ॥ భవానిత్వమితి ॥ భవానిత్వం
 చాసే మయి పితృదృష్టి సకరుణామితివాక్యప్రసీకం భవానిత్వ
 మిత్యేవం రుసాధకః తద్దేవ భవానిత్వమితివాక్యైకజేకోచ్ఛారగా
 సమయివత్వంభవతి తస్మైవాక్యైకజేకోచ్ఛారకాయాదిశసిదదా
 నీనిజసాయుజ్య పదవీం నిజస్యలత్తనః సాయుజ్యపదవీం తాదా
 న్యైముకుందబ్రహ్మాండస్ఫుటమకుట నీరాజితపదాం ముకుం

తో విష్ణుః బ్రహ్మద్రుహిణః ఇంద్రజితాంతరః తేహంస్సుటాంతరః
 భవతీతథా ॥ మకుటైసీకరాజితైః సీరాజన విధిక్రియాంచితైః
 పదే పాచాంబుజై యస్యాస్తాం ॥ అత్రేత్థంపదయోజనాః భవా
 నిత్వందాసేమయిద్యష్టింసకరుణాంవిరళైతి స్తోత్రంశాఽభా భవా
 నిశ్వమితియఃకథయాతితస్మైగృహైవత్వంముకుందిబ్రహ్మేంద్రస్సుట
 మకుటసీరాజితపదాంజనసాయుజ్యపదవిందిశసి ॥ అయశ్శభా ॥
 భవానిత్వందాసేమయితాగ్గది వాక్యపరీకేభవానిత్వమితి పదద్వ
 యైభవాసీతిపదస్యలోదుస్తమపురుషేకేనవనాంతమవగమ్యతత్సా
 మానాధికరణ్యేనత్వంపదస్యైవయేషహవాక్యప్రయోగోనైవ
 సాధకేనప్రయుక్తమితిమత్వామహవాక్యఫలం తాదాత్మ్యందిశసి॥
 జపచూడామ్యుతా సవాది విధిభ్యః తాదాత్మ్యేపాసనాయాస్స
 ద్యఃఫలదాయిత్యం - అనిచ్చయాపిసంస్పృష్టోదహత్యేహపావ
 కథితః॥ న్యామోనావశిష్యాప్రయుక్తమపిమహవాక్యం ఫలదాయ
 కమితి నాప్యవిమృశ్యకారిత్వం దెవ్యాభిశరహస్యం ॥ ౨౨ ॥

చూ॥ త్వయాహృత్వావామంవపుః పరితృప్తైనమన
 సాశరీరాధకాంశః భోరీపరమపిశంకేహృతమ
 భూత్ ॥ యదెతత్ప్రదూపంసకలమరుణాభా
 త్రినయనం కుచాభ్యామానత్రయం కుటిలశశి
 చూడాలమకుటం ॥ ౨౩॥

వ్యా॥ త్వయైతి ॥ త్వయా భవత్కృత్యాహృత్వా అపహృత్య వా
 మం వామాధకాం వపుః శరీరం అపరితృప్తైనతసంతుష్టైనమనసా
 అంతరంగనశరీరాధకాం శంభోరీపరమపిశంకేహృతమ
 హతంశ్చూహీతమభూత్ ॥ యద్యస్తాద్యదేకత్వృదణకమలాది
 తఃప్రత్యేకత్వదూపం తదశరీరం పకలంకృత్యనామ వశిష
 థాగృహ్యకం ॥ అరుణస్యప్రకారః కాలసూర్య స్యాదేవా

బాహుస్యతత్ యదాపి అరుణవర్ణా అభాప్రభాహుస్యతత్ । అరు
ణాభం ॥ త్రివియనం నయనత్రయముక్తం కుచాభ్యామౌ నత్రమం
స్తనాభ్యామిషన్నమంకుటిలశశిచూడామకుటంకుటిల శశినావ
త్రజం ద్రకశియా చూడాలం చూడావంశం మకుటం యస్యతత్ అ
త్రైత్వం పదయోఽపా ॥ హే సగవతి శంభో ర్వాషం వత్సరధాం
త్వయా హృత్వా అపరిశృప్తైశ్చ మనసాలపరమపి శిరీరాధాం హృత
మధూదితి శిలకైయత్ ఎతత్ స్యదూప్రసక్తిలమరుణాభం త్రినయ
నంకుచాభ్య మానమ్రంకుటిలశశిచూడామకుటం ॥ అయమర్థః
భగవత్కౌశంభో నకన్తిస్సన్ధా అపహృతే అపరాధాన్యా హార
ఉత్పేత్సితే ॥ యదాపి ఉత్పేత్సితా లసిద్ధాంత ప్రతిపాదకోయం
క్లోః ఉత్పేత్సితా లసిద్ధాంతే శక్తితత్వాదన్యత్ శివతత్వం నాస్తి అత
శ్చ శివశక్తిశ్చైతత్వే తత్వే తత్త్వమితతదేవో హాస్యమితి ప్రస్తుతం
ఎతచ్చ మనస్తవ్యోమత్వమిత్తోకవ్యాఖ్యానావసరే నివృణోతి ము
పపాదయిష్యామః ॥

౨౩॥

మూ॥ జగత్సూతే ధాతాహరిరవతిరుద్రః క్షపయతే

తిరసుగ్రవః శ్చేతత్స్వమపి వత్సరధాన్యతి స

దాభూర్వస్సవంతదిదమనుగృహ్లా తిచ శివస్త

వాజ్ఞైమాలంబ్యక్షణ చలితయోధూర్జలతిశ

యోః॥

౨౪॥

వా॥ జగదితి॥ జగత్ స్థావరజం గమాత్మకం జగత్ - సూతేస్స
జితి॥ ధాతాస్రష్టా॥ హరిః విష్ణుః అవతి - రక్షితి॥ రుద్రః క్షపయతే
సంహరితి॥ భాతృహరిరుద్రాః సృష్టిస్థితిలయాధికారిణః తిరసుగ్రవ
న్నుపసంహరణ ఎతత్ భాతృహరిరుద్రాత్మకం త్రితయాస్వరూపి స్వ
కీయ్యమపి వత్సరః దేహంకుశ్వరః మహేశ్వరతత్వం తిరహం అత
పాతంకరూతి ॥ ఈశ్వరః భాతృహరిరుద్రాః

యమపినదాశివతత్వే అంతర్భూతత్వభావః ॥ అనేనబ్రహ్మండప్ర
 శయనీకైః - తదనంతరం బ్రహ్మాండాద్విందోర్మత్తి ప్రతిపిత్వాన
 దాశివస్యజాయతే ॥ తదాహ - సదా పూర్వభూతినదాశివః పూ
 ర్వః యస్య శివ శబ్దస్య ససదా పూర్వః శివ శబ్దః లేన సదా శివ
 శబ్దేనవాచ్య వాచకయోర భేదోప చారాత్ సదాశివరూప తత్వ
 ముపచర్యతే ॥ సర్వంతరిదం పూర్వోక్తం ధాతృహదిరుద్రేశా
 నాత్మకం తత్వవతుష్టయమనుగృహ్యతి ॥ చకారశ్చంకాభేద ॥ శి
 వస్సదాశివః-కథమనుగృహ్య సీత్యాశంకాయామాహ ॥ రవాజ్ఞామా
 లంబ్యేతి ॥ తవ భవ త్కాః క్షణ చలితయోః భూ లలికయోః
 భూ చలినేనవిజ్ఞేయామాజ్ఞామాలంబ్యేత్వభావః - భవద్భూతివిక్షే
 ప మాత్రేణ ధాతృహదిరుద్రేశానాత్మకం తత్వవతుష్టయముత్ప
 న్నం ॥ భూకుటిలికరణమాత్రేణ తద్వివక్షయతి అనేః కోటి బ్ర
 హ్మాండానాముత్పాదనే సంహరణేవస్విద్భూతివిక్షేపమాత్రరూ
 పాశక్తిః సాచివ్యం సదాశివస్య కరోతి తాత్పర్యం ॥ అత్రేష్ఠంప
 దయోజనా ॥ హేభగవత ధాతాజగత్సూతే - హరిజగదవతి ॥
 రుద్రః జగత్త పయతే ॥ ఈశ ఎతత్త్రిమూర్తిక స్వమపి వపుస్తీర
 యతి ॥ సదాపూర్వః శివః తరిదం తవక్షణచలితయోః భూలలి
 కయోః ఆజ్ఞేనసంబంధ్య అనుగృహ్యతి ॥ ౨౪ ॥

మూ॥ త్రయాదాం దేవానాం త్రిగుణజనితానాం తవ

శివే భివేత్పూజాపూజాతేనవరణయోగ్యాదిర

చితా । తథాహితత్పదోద్వహనమణిపీఠస్య

నికటేస్థితా హ్యేతేశ్వస్తుమభితకరోత్తంస

మకుటాః ॥ ౨౫ ॥

వ్యా ॥ త్రయాదామితి ॥ త్రయాదాం దేవానాం ధాతృహరి

రుద్రాదామిత్యభావః ॥ త్రిగుణజనితానాం సర్వరజస్తమః ప్రభా

వానాం తపభవత్యాః హేళివే శివమహిషిభవేత్ భవత్యేవ || ప్రా
 ప్తకాలేలిజ్జే | పూజాసపర్యాసైవ పూజా ద్యుపాసనానాన్యతి
 ద్వితీయపూజాశబ్దస్యాథః || తవచరణయోః యాపూజా విరళి
 తానిమితా యుక్తంచైతదిత్యాహ || తథాహిత్యాదీనా || తథా
 హియుక్తమేతత్ || త్వత్పాదోద్వహనమణిపీఠస్య తవపాదయోః
 ఉద్వహనాథాంయన్మణిపీఠంపరికల్పితంతస్యనికటేపరిసింహాస
 నసమీపే స్థితాః పతంతేస్త్రి || హేయస్మాత్ - ఎతేధాత్వహరి
 రుద్రాః అధికారపురుషాః శశ్వదనవరతంముకుళిత కరోత్తంసమ
 కుటాః ముకుళితాః కృతాంజలయః కరావన ఉత్తంసాఃతద్యుక్తా
 మకుటావేషాంతే- అత్రేత్తంపదయోజనా - హేళివే - త్రిగుణజని
 తానాం త్రయాణామపి దేవానాం తవ చరణయోః యాపూజావి
 రచితాభవేత్ నైవపూజా తథాహి త్వత్పాదోద్వహన మణిపీఠ
 స్య నికటేహి యస్మాత్కారణాల్ ముకుళితకరోత్తంసమకుటాః
 శశ్వదేస్తేస్థితాః. అయంభావః భగవత్యాః పాదపీఠసేవాపూజామా
 త్రేణ త్రయాణాం బ్రహ్మాదీనాం పూజా ఫలంభ్యతే || అపితు
 భగవత్యాః ప్రసాదవశాదేవేతి || ౨౫ ||

మూ॥ విరించిః పంచత్వం వ్రజతిహరిరాప్నోతి విర

తింవినాశంకీనాశో భజతిధనదాయాతి నిధనం |

వితంద్రీమాహేంద్రీ వితతిరపి సమ్మిలితదృశా

మహాసంహారేస్త్రీ స్విహరితి సతిత్వత్పతిరసా॥౨౬॥

వ్యా॥ విరించిరితి॥ విరించి బ్రహ్మా పంచత్వం పంచభూతా
 నాంవ్యష్టిరూపతాం మరణమితియావత్ || వ్రజతియాతి || హరిర్వి
 ఘ్నః అప్నోతి ప్రాప్నోతి విరతిం ఉపరతిం మరణమితి యావత్ - వి
 నాశంమృతిం కీనాశోయమః భజతి || ధనదః కుచేరః నిధనంమర
 ణంయాతి || ప్రాప్నోతి || వితంద్రీవిగతాతంద్రా ప్రమీలనం యా

స్యాస్మా ॥ ఉన్నిదేత్యథాః ॥ మాహేంద్రీమహేంద్ర స్వేయంమా
హేంద్రీచతురదశేంద్రాణాం విరతిః సంఘాపి నమ్మితి ॥ స
వ్యక్షీలితాదృశా దృష్టి ర్యస్యాస్మా హలంతాదపి టాచివ్యత ఇతి
టాచీ మహాసంహారే కల్పంతే అస్మి న్విరహాతి ॥ విశ్వం భువ
యావతకలే ॥ హేసతి త్వత్పతిః సదాశివః హగః అసౌసమాస్ర
దశకమతెపరిదృశ్యమానః - అతేత్తం పదయోజనా ॥ విరించిఃసం
చత్వంబ్రజతి ॥ హరిః విరతింప్రాప్నోతి ॥ కీనాశః వినాశంభజతిధ
నదః నిధనంయతి మాహేంద్రీవిరతిరపిసమ్మిలితదృశావతంద్రీతి
స్మిన్మామహాసంహారేసః అసౌ త్వత్పతిః హరిః విహరతి ॥ అయం
భావః సర్వేషా మధికార పురుషాణాంచ సహారే బ్రహ్మాండ
భంగ సమయే తవ పత్య ర్యద్విహరణం తత్ తవ పాతి ప్రత్య
స్యానుత్తమితి ॥ ౨౬ ॥

మా ॥ జపోజల్పశ్చిల్పంసకలమపిన్ముదావిరచనాగతిః

ప్రాదక్షిణ్యక్రమణ మతనా ద్యాహుతివిధిః ।

ప్రణామస్సంవేశః సుఖవభులమాత్మోద్భాద్య

శాసపర్యాపర్యాయ స్తవభవతుయన్తైవిలసితం॥౨౭॥

వ్యా ॥ జపోజల్పఇతి ॥ జపఃమంత్రజపః-ఉపాంశుస్వేదిత్రీయ
తథిత్యాదిభిశ్చోదితిః సజల్పః యాదృచ్ఛిసల్లాపః ॥ శిల్పంహస్త
విన్యాసాదిక్రియానిచ యః సకలమపి సర్వంచ ముద్రా విరచనా
ముద్రాణాంసంక్షోభదావణాకర్షణవశ్యోన్మాదమహంకుశభేదరీ
వీజయోనిత్రిఖండాత్మకానాం విరచనాకరణంగతిఃయాదృచ్ఛికగ
మనంప్రాదక్షిణ్యక్రమణం ॥ ప్రదక్షిణక్రియా-అతనాదియతిరం
చిత్పదార్థ చర్వణం ఆహుతివిధిః - ఆహుతీనాం దేవతోద్దేశేన
హవిద్రావ్యక్షేపణాశ్మనాంవిధికిరణం॥ప్రణామఃనమస్కారః
సంవేశః యాదృచ్ఛికదండపల్లంతనం ॥ సుఖంశబ్దస్పృశ రూపే

రసగంధాదికం || సుఖకరం వస్తు || అభిలంపమస్తంజల్పశీల్పవ్యతి
 రేకేణ అంగభంగన యవోన్మీలన నిమిలసాదికం ఆత్మార్పణ దృశా
 ఆత్మార్పణబుధ్యాసపర్యాపర్యాఁః సపర్యాపూజాతస్యాః పర్యా
 యః - రూపాంతరం సపర్యైవైవ్యవస్థః || తవ తేభవతు భూయాత్ || య
 త్ప్రసిద్ధం మేమమవిలసితం పిలాసః - అత్రేష్ఠం పదయోజనా || హే భగ
 వతి - ఆత్మార్పణదృశా జల్పః జహః కలమపి శీల్పం ముద్రావిరచనా -
 గతిః ప్రాదక్షిణ్యక్రమణం - అశేనాది ఆహుతివిధిః - సంవేశః ప్ర
 దామః - అభిలంసుఖం మెయద్విలసితిం చ తవ సపర్యాపర్యాఁః
 భవతు || అయమధః - జల్పాదీనాం జపాదిరూపతా - యద
 హాంకర్మితావసానం యవోన్మీలితనిమేషాన్తైహాంగభంగజ్యంభాదీ
 నాం యథాహాం సపర్యాపర్యాఁః తాడిత్య శబ్దాః సుఖకర
 స్యవస్తునః పోషణాపచారవ్యతిరేకే ఆత్మపర్యాపర్యా త్యాగవసప
 ర్యాపర్యాఁః - సతుస్వీకృతానాం - యద్వాశబ్దాదీనాం యాదృ
 చ్ఛిక సంభవేన సుఖప్రాదుర్భావే తత్సుఖంతచ్చేవం నభవతి || కింతు
 సదాశివా యేష్యపర్యాం సపర్యాపర్యాఁః - అత్రేద మనుసంధ
 యం || సమయినాం మతే సమయస్య సాదాఖ్యతత్త్వస్య సపర్యాసహ
 స్రదళకమలవివ || వతు బాహ్యేపీతాదౌ . యేయే సమయినోయో
 గీశ్వరాజీవన్మృతాః సుసారయాత్రామనువతా మూనాః సాదాఖ్య
 తత్త్వమనుచింతయంతః ఆత్మైక ప్రవణా వతాంతే తేహంజపో
 జల్పశీల్ప మిత్యాదీనా సపర్యాప్రకారో నిరూపితః || యతః స
 మయినోయోగీశ్వరాః విజగేగుహంతరేవాబద్ధపద్మాసనాః - నిగ్ధ
 హీతేంద్రియాః - సాదాఖ్యతత్త్వజ్ఞానైకనిష్ఠావర్తంతే - తేహంజవ్య
 మాణచతుర్విధవద్విదైక్యానుసన్ధానమేవ భగవత్యాః సపర్యైవ్యర్థా
 దుక్తం భవతి || అతత్త్వపక్షద్వయేపి బాహ్యపూజాయాం తత్త్రియా
 కలాపేతత్త్వం పాదనాయాం చ క్లృణోనాస్తితి సమయినామితరహా

స్యం ॥ యస్తుచంద్ర జ్ఞానవిద్యాయాముక్తం ॥ సూర్యమంద అమ
ర్యస్థాం దేవీం త్రిపుంగుండరీం ॥ పాశాంకుశధనుబాణాంధార
యంతీంప్రసూజయేదితి ॥ దాహ్యపూజాప్రకారకథనంసమయోక్
దేశమతం ॥ ఎతిదుత్తరతప్రపంచ్యతే ॥ ... ౨౩॥

మూ ॥ సుధామప్యాస్వాప్యవశిభయజరామృత్యు
హరిణీం విపద్యంతేవిశ్వేఽధిశతమఖాద్యాదివి
షదః ॥ కరాళం యజ్ఞైశ్చం కబళితవతః కాల
కలనానశంభో స్తన్నూలం తవజనతాటంక
మహిమా ॥ ౨౪ ॥

వ్యా ॥ సుధామప్యాస్వాప్యేతి ॥ విరించిః పంచత్వదితి శ్లోక
నయదుక్తంతదేవసౌపస్కరమాసా ॥ సుధాంతమృతంఅపిఃరో
ధే ॥ అస్వాద్యపీత్వాప్రతిభయజరామృత్యుహరిణీం ॥ పశుభయేభయం
కరే-జరామృత్యుజరామరదేహాంతిహరతీహ రోమృత్యుహరిణీ
తాంవిపద్యంతే మ్రయంతే విశ్వేఽభిలాః ॥ ధిశతమఖాద్యాః విధి
బ్రహ్మశతమభోదేవేంద్రతా ఆద్యాప్రభృతిధూతావిషాంతే-ది
విషదఃసురాఃకరాళంఅత్యగ్రంక్షేపంవిషం కాలకూటంకబళిత
వతః భక్షితవతఃకాలకలనాకాలేనఅవసానకాలేనకలనా అవచ్ఛే
దః మరణమితియావత్ ॥ సశంభోస్తన్నూలంతస్యకాలకలనాభా
వస్యకారణం తవభవత్యాజినః ॥ హేమాతఃతాటంక మహిమాతా
టంకస్య కణాభరణస్య సామధ్యకం ॥ అత్రేత్యం పదయోజనా ॥
హేజననివిశ్వేవిధిశతమఖాద్యాదివిషదఃప్రతిభయజరామృత్యుహ
రిణీంసుధాంతస్వాద్యాపివిపద్యంతేకరాళంక్షేపంకబళితవతఃశం
భోఃకాలకలనానాస్తీతియత్తన్నూలంతవతాటంకమహిమా-అయం
భావః - విధివత్ శంభోరపిపన్తిస్యాత్ - తాటంకద్యుతిఃతహే
స్యాత్ ॥ తాటంకద్యావకన్వంకాలస్యనాస్తీకాలోత్పత్తిస్థితిలయా

నాంతాటంక్తకనియతత్వాదితీవ్రాః పాతివ్రత్యమహిమా సర్వాది
శయభి॥ ౨౦౫

మూ॥ కిరీటంవైరించంపరిహరపురః కైటభభిదః క
తోరకోటిరెస్థలసిజహిజంభారిమకుటం । ప్ర
ణమ్రేష్వేతేమప్రసభముపయాతస్య భవనంభ
వస్యాభ్యుత్థానేతవపరిజనోక్తిర్విజయతే॥ ౨౦౬॥

వ్యా॥ కిరీటంవైరించమితి ॥ కిరీటంమకుటం వైరించం విరించి
సంమృంధిపరిహర దూరఎవకురు ॥ పురఃఅగ్రభాగైకైటభభిదఃకై
టభామరంచినస్తితికైటభభిత్ - తస్యవిష్టాః కతోరకోటిరె మకు
టాంచ తేస్థలసి - అత్రకాకుః - జహిత్యజజుంభారిమకుటంజంభా
రెరింద్రస్యమకుటంకిరీటం ప్రణమ్రేష్వప్రకషేణ దండ వన్నతే
మ ఎతేమవిరించికైటభజిజ్ఞంభారిమప్రసభంతిశీఘ్రం ససంభ్రమ
మిత్యభః॥ ఉపయాతస్యసమాగత్య భవనంమందిరంభవస్యపర
మేశ్వరస్యఅభ్యుత్థానే అభిముఖంఉద్ధితౌ తవపరిజనోక్తిః సేవకా
నాంవచనంవిజయతేసర్వోత్కషేణవతతే॥ అత్రేత్థంపదయో
జనా ॥ హేభగవతేపురఃవైరించం కిరీటంపరిహరకైటభభిదఃకతో
రకోటిరెస్థలసిజంభారిమకుటంజహి - ఇత్యేవం యాషా ఎతేమ
ప్రణమ్రేష్వతస్య భవనముపయాతస్య భవస్యప్రసభంతవాభ్యుత్థా
నేపరిజనోక్తిర్విజయతే - అత్రఉదాత్తాలంకారః - సమృద్ధిమద్వ
స్తువణనఉదాత్తమితిలక్షణాత్ ॥ ... ౨౦౭॥

మూ॥ స్వదేహాద్భూతాభిఘ్నోజిభిరణి మాద్యాభి
రభితః సిషేవేనిత్యేత్వామహమితి సదాభావయ
తియః॥ కిమాశ్చర్యంతస్య త్రిణయనసమృద్ధింత్పణ
యతః మహాసంవతాగ్ని వికారచయతి నీరా
జనవిధిం॥ ... .. ౩౦॥

వ్యా || స్వదేహాద్భూతాధిరితి || స్వప్యాః కేహః స్వదేహః
 అబ్బాదుద్భూతాధిః అత్రదేహశబ్దోదేహవయవంబరణం లక్షణం
 తి || ఘృణిభిమకాయాభైఃమరీచీనాందగణాద్భూతవ్యముక్తంప్రాక
 అణిమాద్యాధిఃఅణిమాగరిమత్యాఃఅష్టసిద్ధిభిః - అభిరతిమరణశ్చే
 నావస్థితాధిఃయుకామితశ్చేపః || సమేదేసంసేచిత్యేఅగ్నింశోహ
 తే త్యాంవతాదృశీ అహమితి అహంబావనయా సదా సవకా
 లంభావయతి || ధ్యానం కరోతి || యః సాధకః కిమాశ్చర్యం నా
 స్త్రాశ్చర్యం తస్యసాధకస్య త్రిణయనస్మయం || కేణేనయనాః మా
 గాఃప్రాపకాఃసూర్యవందాగ్నియాపాఃయస్యదశానామేతి ||
 సత్రిణయనః - యద్వావిదాపింగళాసమమ్నామాగాః త్రయః
 తద్దశనే ఉపాయాదృతి | త్రిణయనసాశివః - యద్వా త్రినయ
 నానిచతుర్వాషియస్యసః త్రిణయనః తుచ్ఛే త్యాన్నత్యాధాః - త
 స్యసమృద్ధింబత్వగ్గృత్రిణయనః శృణోమః తఃపహంసంవశాఃగ్నిః
 ప్రళయకాలాగ్నిః విచయసికి శోత || నీగాజనవిధిం నీగాజనాను
 స్థానంతగ్గనీగాజనక్రియాయానువస్థితం | పక్షిణాగ్ని రపీత్యధాః
 అత్రేత్యంపదయోజనా || హేత్యేన్ద్రదేహాద్భూతాధిఃఘృణిభిః
 అణిమాద్యాధిః అవిశోబనసి తాః పరిన్యజాంత్యాంసేదేవితో
 దృశీంత్యాంయఃసారకాహమితి సవాభావయతి || త్రినయనస
 మృద్ధింత్యగయతఃసస్యమహంసంవశాః కాగ్నిఃనీగాజనవిధింవిగచయ
 తీత్య తకిమాశ్చర్యం || అయంభావః - అహమితిబావనయా తాదా
 త్యసిద్ధాభవత్యాస్తస్మిగాజనఃదిగాచ్ఛీకరోనభవతితి || ౩౦ ||

మూ || చతుష్టప్యాతంత్రేస్సకలమతి సుధాయ భవ
 నంస్థితస్తత్తత్పద్ధిప్రవహతంత్రైః పశుః ||
 శ్రువస్తస్త్రిణాః ధాదభిలభురుషాధోకః ఘోర
 నాస్వతంత్రంతేత్రం శంఖితలమచాశితోదిగం || ౩౧ ||

వ్యాచితముష్ట్యాతంత్రైరితి ॥ చతుష్ట్యాచతుష్ట్యసంఖ్యైః
 మహామాయాశంబరాదిభిః తంత్రైస్సిద్ధాంతైః అత్రచతుష్టప్తి శబ్ద
 స్యసంఖ్యేయపరత్వాదేకవచనాంతత్వంసకలం సమస్తం - అతీసం
 ధాయఅపవాహ్యవంచయత్వాభువనప్రపంచంస్థితః నివృత్తవ్యా
 పారఃతత్తత్సిద్ధిప్రసవపరతంత్రైఃతాశ్చతాశ్చసిద్ధయః తత్తత్సిద్ధ
 యఃచతుష్టప్తితంత్రేషుఏకస్త్రింశత్స్థితంత్రేప్రయోజనభూతాః
 ఎకైకసిద్ధయిత్యర్థః॥ తాసాంప్రసవఉత్పత్తిః - తత్రపరతంత్రైః
 యద్వాతేషాంతేషాంసిద్ధయః తత్తత్సిద్ధయః - యేషాం సాధకా
 నాంస్వాభిమతాస్సిద్ధయః - తత్తత్సిద్ధయః - తాసాంప్రసవపరతం
 త్రైఃఉత్పాదనైకనియతైఃపశుపతిఃపశూనాంప్రాణినాంపతిఃపశ్యం
 తీతిపశవః- యద్వాఇంద్రియాణ్యేవపశ్యంతీతివృత్తత్యాపశవతా
 పశూన్ పాతీతిరక్షతీతిపశుపతిః - జీవః శివఏవజీవత్సతి పశుపతిః
 శివఃపునఃభూయఃశ్వన్నిబంధాల్ త్వయానిబంధస్తస్మాత్ ॥ చ
 తుష్టప్తితంత్రప్రతిపాదితసర్వసిద్ధాంతరూపసకలపురుషార్థ సా
 ధనహేతుభూతతంత్రాంతరోపదేశస్వీకారవ్యగ్రయాదేవ్యాభగవ
 త్యాశ్చతోనిబంధత్వితీయావత్ ॥ యద్వాత్వదితిభిన్నపదం పం
 చమ్యంతం - అఖిలపురుషార్థైకః ఘటనాస్వతంత్రం అఖిలానాం
 పురుషార్థానాంముఖ్యత్వేనఘటనాయాంస్వతంత్రంస్వయమేవ
 ప్రధానంతేభవత్యాః తంత్రంక్షీతలంభూతలంఅవాతీతరత్ ॥ తా
 రయతేఃత్యాష్టవసతరగయోరితిధాతోశ్చజీయాపంగశ్యర్థత్వాత్
 గతిబుద్ధిత్యాదిసూత్రేణద్వికమేకత్వంభేదం వక్ష్యమాణం - అత్రే
 త్తంపదయోజనా ॥ హేభగవతిపశుపతిస్సకలంభువనం తత్తత్సి
 ద్ధిప్రసవపరతంత్రైశ్చతుష్ట్యాతంత్రైరేకసంధాయస్థితంపునస్త్య
 న్నిబంధాదఖిలపురుషార్థైకః ఘటనాస్వతంత్రంతేతంత్ర మిదం
 షీతిరలంకరణితరత్ - చతుష్టప్తితంత్రాణి - చతుశ్శత్యాం॥చతు

వృష్టిశ్చతంత్రాణి మాతృకా మున్నయానిచ ॥ మహాయాశం
 బరంబయోగినీజాలశంబరం | తత్వశంబరకించైవద్ధిరవాప్తకమేవ
 చ ॥ బహురూపాప్తకంచైవ యమశాప్తకమేవచ | చంద్రజ్ఞానం
 మానినీవమహాసామోహానినిధా ॥ వామజప్తకమహాదేవంవాతు
 శంవాతుశోత్తరం ॥ హృదయత్రైభదంచగుహ్యతంత్రంచకా
 మికం | కళాపాదంకిశాసానిధాన్యగురంకికామతం ॥ మహా
 త్తరంచవీణాఖ్యంత్రోన్నతంత్రోన్మలాక్షిణం | పంచామృతం రూ
 పభేదంధూతోద్దామోవచచ ॥ కలసారింకలూడ్మింకులనూదామ
 ణిస్తథా | సర్వజ్ఞానోద్ధరింశ్చైవమహాకాశీమణితథా ॥ అరుణే
 శంమోచినీశంవికుంఠశ్చైవ మేవచ | పూర్వపశ్చిమదక్షిణచక్రశ్చైవ
 చనిరుత్తరం ॥ విమలంవిమలాశంబదేవీమనమధోగ్ధరింశ్చైవ
 చతుష్పతంత్రాణిపావణీంశ్చైవధితాని ॥ నీతానితంత్రాణిజగ
 తామతिसంధానకారణాం | వినాశహేతుధూతాని ॥ వైదిక
 మార్గయాగవిశిష్టత్వ-అనివోంభగవత్పాదైచతుష్పత్య
 తంత్రైస్సకలమతసంధాయ గుణనమితవదగ్ధి - సకలవిద్యలొక
 వ్రతారకాణీమానిచతుష్పతంత్రాణినిధాని ॥ మహాయాశం
 బరతంత్రేమాయాప్రపంచ నిమాణగుపలం ॥ మాయాప్రపంచని
 మాణగంనామసర్వసాంబత్సగూర్ణివాం అన్యధాపదాథగ్రహ
 ణకిరణం ॥ యథాఘటస్యపటాకాణిప్రతిభానంయోగినీజాలని
 బరంమాయాప్రధానతంత్రంశంబరమిత్యవ్యతే ॥ తత్రతంత్రయోగినీ
 నాం జాలదశానం తచ్చస్తానాది కుమారాణాసాధ్యతే ॥ తత్వ
 శంబరకిం ॥ తత్త్వానాంపుధివ్యాదీనాంశంబరం మహేంద్రజాలవి
 ద్యా ॥ మహేంద్రజాలవిద్యాయాం పృథివీతత్వే ఉదకతత్వాదీని
 ఉదకతత్వేపుధివ్యాదీనితత్వాని ॥ ఎవమన్యేప్రతిభాస - తే - తైర
 వాప్తకంనామ - సిద్ధజైరవమన్యేనైవ బహుదానాశ్చైవ కాలశ్చైర

నకాలాగ్నిభైరవ యోగినీభైరవమహాభైరవశక్తిభైరవప్రభాసా
 న్యవతంత్రాణి॥ అష్టసిద్ధ్యావైహికఫలసాధనాశ్మపికాపాలికమత
 త్వద్వైదిక ముగ్ధాదూరాణి ॥ బహురూపాష్టకం శక్తైస్సము
 ద్భూతాని - రూపాణి - బ్రాహ్మీమాహేశ్వరీ కామారీ వైష్ణవీ
 వారూహీమాహేంద్రీ చాముందాశివదూతీ చేత్యష్టరూపాణి ఎ
 తాన్యవలంబ్యప్రకృతానితంత్రాణిఅష్టలేహంగణిఅష్టకం ఎతద
 పివేదముగ్ధాదూరత్వాత్ హేయం ॥ అతశ్రీవిద్యాయాః ప్రసం
 గః - బహురూపాష్టకప్రస్తావెప్రసక్తానుప్రసక్త్యాపరితఞ్చినకశ్చి
 త్తోదయః - యమశాష్టకం- యమశానామపిసిద్ధాంతాంబాతత్ప్రతి
 పాదకానితంత్రాణ్యష్టా ॥ లేహంగణః - యమశాష్టకంతదపివైదిక
 దూరం - యన్యపితత్వప్రతితంత్రాణాంయమశత్వంలాకవ్యవహా
 హారసిద్ధంతతుల్యవైదికత్వసామ్యాదుపచారాదితిర్థ్యయం॥ చంద్రజ్ఞా
 నంచంద్రజ్ఞానవిద్యాయంబాదశశత్యాప్రతిపాదనం॥ నిత్యాప్రతి
 పాదక త్వేహికాపాలికమతాంతఃపాతిత్వాద్దేయమేవ - నోపాదే
 యం - చంద్రజ్ఞానవిద్యావత్వప్రతితంత్రాణితామాలినీవిద్యాసము
 ద్రయానోపాయహేతుఃసాపివైదికముగ్ధాదూరవతి॥ మహాసం
 మోహనం జాగ్రతామపి నిద్రాహేతుః సాపిబాలజిహ్వాభేదసా
 దితుముగ్ధాణసాధ్యేతిసిద్ధిర్హ ॥ వామజుష్టవామదేవతం త్రేవా
 మారారప్రవతక ఇతిహేయే - వాతులంవాతులాత్తరం - కా
 మికంచతం చంద్రయం - కషణాదిప్రస్థాంతరివిధిప్రతిపాదకం॥ త
 స్త్రికత తతయేకషణాది ప్రతిస్థాంతావిధయః - ఏకదేశప్రతి
 పాదితాః - సచైకదేశావైదికముగ్ధాదేవ - అవశిష్టస్త్వవైదికః -
 హృద్భేదతంత్రంకాపాలికమేవ - యద్యపిహృద్భేద తంత్రేవట్ట
 మలభేదసహస్రారప్రవేశంప్రతిపాదితం ॥ తథాపిత
 స్త్రికతంత్రేవామారారప్రవృత్తఇతికాపాలికమేవతంత్రం - తంత్ర

భేదగుహ్యతంత్రయోః ప్రకాశేనరహస్యేనచ- పరకృత తంత్రా
 గాంభేర్యభివర్ణితద్విద్యానుష్ఠానేనముహూంసాద్రశ్యైః తత్తంత్రకన్య
 యంతై దిగ్మూర్తాదూరం ॥ కళావాదం కళానాం చంద్రకళా
 నాంవాదఃప్రతిపాదనంయస్మిన్కతంత్రేతత-కళావాదం-చాత్సా
 యనాదికం- యద్యపికామ ప్రురుషాధికత్వేపి కళాగ్రహణమోక్షణ
 కళాస్థానగ్రహణచంద్రకళాశోచనాదీనాంకామప్రురుషాధోఅ
 నుపయోగాత్ పుచారగమనాదినిస్సాధారణోపకళాద్య ఎకకళ
 నిషిద్ధం యద్యపినిస్సాధారణకాపాలితంత్రంనభవతి తథాచిత్ర
 ప్రవతకమానఃప్రురుషోఅన్యైంకాపాలికాచారోభవత్కళాపాలి
 కత్వేనగణనాత్తంత్రస్య కళాసారంవతోత్కవళాధి ర్భృగ్నిప్ర
 వతకత్వేతిత్కళాసారి- కామాచారప్రధానం- కుడికామతం
 ఘటికాసిద్ధిహేతుః సోపనామాచారప్రధానమిద - మతోగ్గరమ
 తేరససిద్ధిః- ఏవాభ్యేషేవానామయోగసీసాసిద్ధ్యోఃతివిచార్యంసా
 వీదాస-భోగయక్షిణీతిచిదాహుః - త్రోర్మలఘటికాంజనపా
 దుకాసిద్ధిః పానపాట్రంత్రోర్మలోర్మరేచతుష్టైసహస్రసంఖ్యా
 కయక్షిణీదాంబశశనం- పంచామృతం పంచానాం పృథివ్యాదీ
 నాం పంచాంజేయప్రమరణాభావఃప్రతిపాదితః తత్సంచామృతిం
 తంత్రంతవపికాపాలికమేవ- రూపభేదాదితంత్రపంచకం మరణ
 హేతురితి అనైదికం - సర్వజ్ఞానాదితంత్రపంచకం కాపాలికసి
 ధ్ధాంత్రేకజెదిగంబరమతమితి- దూరతమవహేయం- శూర్వాది
 జేవీమతపర్యంతందిగంబరైకశశకుపణకమతమితితంత్రోఽదూర
 తమవహేయం- ఎవంచతుష్టప్తితంత్రాణి-పరిజ్ఞాత్పాదామపివం
 చకాని ॥ విహికిసిద్ధిమాత్రపరత్వాత్- నైదిగ్మూర్తాదిర్జ్ఞానా
 రోపివిహికఫలాపేక్షయా తత్రకలిచనప్రవృత్తాః- ప్రకాదితావేద
 త్తిరహస్యం- ననువిప్రవిద్సీరహ్యశయదోష కహితస్యభగవతః

గురుశ్వరస్యపశుపతేః కాంక్షిత్విగ్రహిచలంభితత్వం భవతి కేత
 మేవం - పరమేశ్వరే పరమకారుణికే విప్రలిప్తాద్యాద్యాయదోషాః
 తత్రానంత్యే - కింతు పరమేశ్వరః పశుపతిః బ్రహ్మత్రయై శృణో
 ద్దజాతీయాకామార్థాభిప్రాయాదులమప్రపంచలమజాతీయావ
 ధిక్పత్యతంత్రాణినిమిత్తవాతత్రయై నిరణికానాం చంద్రకళా
 విద్యాదిమవత్సమాజేమతంత్రేషుఅధికారః - శూద్రాదీనాంసంకి
 తానాంచచతుష్షష్టితంత్రేషుఅధికారః - ఎవమధికారభేద మజా
 నానాః అమీమాంసకాః వ్యాముఖ్యంతి - తేషామేవాశయదోషాః
 నివశుపతేః పరమేశ్వరస్యే ధ్యేయం - చంద్రకళావిద్యాప్రకం -
 శ్రివిద్యాప్రతిపాదికం - చంద్రకళాజ్యోత్సాహసతకళాసిధిః - కు
 లాగణం - కులేశ్వరీభువనేశ్వరీ దాహాస్మత్యందూర్వసమతిం
 చేతి || అస్త్రీతంత్రాప్యకేశూద్రాదీనామధికారోస్తి || తత్రబ్రా
 హ్మణాదీనధిక్పత్యసవ్యమాగేణప్రాదక్షిణ్యేనసర్వోన్యనుస్థానక
 లాపఃప్రతిపాదితః - శూద్రాదీనధిక్పత్య అపసవ్యమాగేణవా
 మాబాహోనిరూపితః - వేద మాగేదూరత్వాధ్యేయః - శుభాగమ
 తంత్రపంచకైస్తదికమాగేజైవ అనుస్థానకలాబో నిరూపితః అ
 యంశుభాగమతంత్రేనిరూపితో మార్గః - వసిష్ఠసనకసనందనసన
 త్కుమారశక్తేః పంచభిమునిభిఃప్రదర్శితః - అయమేవసమయా
 చారణివ్యవహీయతే || తదైవాస్మాభిరిపిశుభాగమాదిమతపంచ
 కానుసారేణసమయమతమవలంబ్యైవభగవత్పాదమతమస్సస్మత్యై
 నివతద్గ్రంథస్యటీకాంచితా || చంద్రకళావిద్యాప్రకంతుకులసమ
 యానుసారిత్వేనమిత్రకమిత్యవ్యతే విద్యద్భిః చతుష్షష్టితంత్రా
 ణిమకౌలమాగేన-మిత్రకంకౌళమార్గంచ పరిత్యాజ్యంహిశాక
 రీతి - ఈశ్వరవచనాత్ః మిత్రకమతం కౌలమార్గంచపరిత్యాజ్యం ||
 కౌలైన్ముగ్యతే || అవిలంబ్యుత్థితః || కౌళమార్గః కౌళ మతం క

భృష్యే కస్మిన్ శాస్త్రే ద్వికంద్వికమంతర్భూతం || ఎవమష్టద్వికాశ్య
 వ్యకోదేవ్యంతర్భూతాని ఎతావనిత్యా మోడశస్వరాత్మకతయా
 మోడతదశపద్మై స్తతాన్విదశాశేతర్భూతాః తాసామధ్యే ప్రక
 మనిత్యాద్వయంత్రేకోణబిందురూపేణస్థితం - అవశిష్టాస్తు చతు
 దశశనిత్యామన్వశేతర్భూతాః - మేఖలాత్రయ భూపురత్రయ
 బ్రేందవత్రికోణయోగితర్భూతేషంః త్యానాంచక్రతంతర్భూతాః
 ఇమమేవాంతర్భూతం మేరు ప్రస్తారమాహుః - అతవచచంద్రక
 శావిద్యాయాః అంగత్వం నిత్యానాం సిద్ధం - సనందనసంహితాయాం
 ఋషిస్సృజితసనందనవచనం | ఎతాస్తుమోడశనిత్యాః చంద్రకశా
 యాః చక్రవిద్యాయా అంగభూతాః ఎతాశ్చమోడశనిత్యాః స్వరాత్మ
 కాః పంచదశాక్షరమంత్రగతవికారాదిభూతకకార విసర్గాత్మక
 సకారాభ్యాం సంగృహీతాః దేవకళాయాపాః బ్రేందవస్థానస్థాః ఎ
 తాస్తత్రైవాంతభూతాః || కాదయోమావసానాపాశాంతుశ
 భీజయుక్తాస్సంతః అష్టారెదశకోణద్వయే అంతర్భూతాః - శిష్టా
 స్తుయకారాదయోవర్ణాః మన్వశ్రేద్విరావృత్యాచతుదశశాదేమ
 చతుదశశాంతర్భూతాః శిష్టవర్ణచతుష్టయం శివచక్రచతుష్టయం
 తర్భూతం || ఇమమేవక్తేలాసప్రస్తారమాహుః || ఎవనిత్యానాం
 చక్రవిద్యాయా అంగత్వం ప్రతిపాదితం || సనతుక-మారసంహితా
 యామపిచక్రవిద్యాయాం మోడశనిత్యానాం అంగత్వం ప్రతిపాది
 తం || యథాసనతుక-మారవచనం || శ్రీచక్రస్యాంగభూతాః నిత్యా
 వశిన్యాద్యాదిభిః ద్వికంద్వికం మేళయిత్వా బ్రేందవంత్రీకోణం విహ
 యత్యవ్యకోదేవ్యంతర్భూత్యాః - మధ్యేత్రిపురసుందరీ || అంతభా
 వ్యా || అష్టవర్ణాస్తు అష్టవశిన్యావయః మోడశనిత్యాః ద్వాదశయో
 గిన్యః పతస్రాగం ధాకషిణ్యాదయః ఎనందతుళ్ళత్వారితం అ
 త్రవికాంతత్వం విహయత్రయత్వత్వారితం తోక-దేమత్రయత్వత్వా

రిఃశబ్దవతాంతర్యావ్యాః ఎకాంతిత్రిమండరీంద్రేంద్రస్థానావళ
స్తూల్గంభాకర్షి జ్యోదయస్తుచతుర్వావరేషు - ఇతిసత్త్వానామం
గత్వంప్రతిపాదితం || ఇమమేవసూప్తస్తాగమావళః || అస్తానాం
వశిన్యాదీనాంద్వాదశయోగినాంగంభాకర్షి జ్యోది నామధేయ
నిసవిత్రిభిర్వాచా మిత్యాదిశ్లోకవాళ్ళాభ్యానావళైకభిత్తాని || ౩౦ ||

మూ॥ శివశక్తిః కామః క్షీణిరధరవిశ్వతఃరగః స్మరౌ

మాంసశ్శక్రస్తదనుచపరామారహరయః | ఆ

మిహ్యైశాభిస్తీస్సభిదవసానేమఘటితాభజం

తేవర్ణాస్తేతవజగన్సామావయవతాం || ౩౧ ||

అ॥ అధఅభిలప్తురుషాన్ శ్చ కఘటనాస్వతంత్రంభవంత్రంక్షీతి
తలమవాతీతరచిత్తుక్తంప్ర్యాశ్లాకతదేవతంత్రంప్రస్తాతి॥ వ్యా॥
శివశక్తిః కామః ఇతి॥ శివః కళారః శక్తిః ఏకాభిః కామః తుకారః
క్షీణిరకాగః అదశ్శబ్దః అపసానవ్యోమికిః - రివః హకారః శీతీరగః
సకారః స్మరః కళారః మాంసః హకారః శక్రః లకారః తదనుచేత్య
వసానంద్యోగయతి॥ పరాసకాః మారః కళారః హరిః లకారః అమి
ద్వాదశవన్ద్యాః హ్యైశాభిః ప్రాంకాన్ శ్చ తీస్సభిః త్రైత్వశ్చిష్టే అవసా
నేమవిరామస్తానేమచతువర్ణం చక్రయాగాముపరిఘటితాః॥
యోజితాః భజంతే॥ ప్రాఘ్నవంశవర్ణాః తేపూర్వోక్తాః కళారాద
యః తవభవత్యాః జనః హేమాః సామావయవతాం నామ్నః త్రైపుర
మండరీమంత్రస్య అవయవతాం ప్రకరణ్యం - అత్రేగ్రం పదయోజ
నా॥ జనశివశక్తిః కామః క్షీణిరధరవిశ్వతఃరగః స్మరః హంసః శ
కః తదనుచపరామారహరయః త్రైతేవగ్రాః తీస్సభిః హ్యైశాభిః
వసానేమఘటితాః తేపూర్వాః తవసామావయవతాం భజంతే - ఆ
తేదమనుసంధేయం॥ శివశక్తిః కామః క్షీణిరతివగచతుష్టయం -
గ్నాయభిదం॥ రివః కళారః స్మరః హంసః శక్రః లకారః తదనుచ

కంగురఖండం ఉభయోః ఖండయోమక ధ్యేయద్రగంధిస్తానీయం
 హ్యలైఖాబీజంపరామారహరయితవణత్రయంసామ్యంఖండం
 నియాపితం ॥ సామ్యసారఖండయోమక ధ్యేయద్రగంధిస్తానీయంభు
 జశేత్వరీబీజంతురీయ్యమేకాక్షరంచంద్రకలాఖండంసామ్యచంద్ర
 కళ ఖండయోమక ధ్యేయద్రగంధిస్తానీయం॥ హ్యలైఖాబీజం॥చం
 ద్రకళాఖండంతుగురూపదేశవశాదవగంతవ్యమితి నప్రకాశితం॥అ
 తేవేవత్రిఖండోమాతృకామంత్రస్సామసూర్యానిలాస్తకఇతిఅవరో
 హక్రమేదేతివేషః - సామసూర్యానరాత్మకఇత్యేతావన్నాత్రేవక్త
 వ్యేత్రిఖండఇత్యుక్తః॥జ్ఞానశక్తిచ్ఛాతశక్తిక్రియాశక్త్యాత్మకం ఖండత్ర
 యోం జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్తాత్రీయాత్మకంవిశ్వత్రైజగపాజ్ఞ
 త్రితయాత్మకం । తమారజస్సత్వగుణాత్మకం ఇత్యేవం పరంప
 రా - ఏవచ్చపురస్తాత్మప్రపంచయిష్యామః॥ అత్రవివశ్యక్తిరీత్యాదిశ
 బ్దాఃక్వచిల్లక్షితలతణయాకకారాదివణపరాః - తథాహ॥త్రిపుర
 మండరీమంగ్రస్యమోడశవణాః - తేచమోడశవణ్ణాఃమోడశనిత్యా
 త్మతయాస్థితాః అగ్రమోడశ్యాః కళాయాః నిత్యత్వవ్యపదేశశ్చం
 ద్రకళారూపసామ్యాత్ ॥ సాచపరా - కళాచిదేకరసా॥ తస్యా
 యాకళాయాచ్ఛాయా విశుద్ధిచక్రే మోడశారెకళాత్మ తయాభి
 మంతితిరహస్యం - సాప్రధానంప్రకృతిశ్చఅస్యాఅంగభూతాఃపం
 చదశనిత్యాఇతిపూర్వశ్లోకేతిపాదితం ॥ యద్యపికకారాదయ
 త్కూరీయమాణాః సంప్రదాయతోజ్ఞాతవ్యాః- ఎకోవణఃమోడ
 శకళాత్మకః ప్రధానభూతఇతియద్యపి మేవాదశకళాగురుముఖా
 దేవావగంత్యవ్యా॥ తథాపి తస్యాం ప్రతిపాదనే వ్యాఖ్యానంసా
 'పెత్యమేవ- అతోనుపాదేయంస్యాత్ ॥ ఇరీహక'గానిరూప్యతే ॥
 నద - సచ్చిష్యామైవోపదేశవ్యాగురుభక్తాయసాకలేతి శిష్యా
 గౌమీవోపదేశవ్యా నాన్యేషామితి వాచ్యం ॥ యేషు మనీయం

గ్రంథంబుష్టాకాంకభానంతిలేమచ్చిష్టాపవత్యస్తాకమను
 గ్రహాః || ననుపాదవంధనపాదోప సంగ్రహణ హస్తమస్తక సభ
 యోగాదేరంగకలాపస్యశిష్యత్వాపాదకస్యాభావకథులేమిశిష్య
 త్వమితిచేత || సస్యోఽస్తదీయగ్రంథంబుష్టామైషాం షోడశ్యాః
 కళాయాః స్వరూపంగుప్త్యంతః ముఖాదేవజానతాంశివ్యర్వంమా
 ను || యేతునజానంతగురుముఖాదపిశేషా ముపదేశోనసంభావ్యత
 ఏవ - తదాసంగుర్వేకపరితం త్రేస్త్రీక మంత్రేకవాన్వికంగురవ
 శితిజిహ్వాసాయాం దేవయమానాయాం లేషాం జిహ్వాసూనాంవర్త
 మానానాంపరివృత్తయోగానాంవపయ మేవగురవశితిశేవ్యమగ్ర
 హాఃకృతోస్తాభిః - షోడశికళాచామతికా తేషామకానానింద్వం
 తోమంత్రః - ఏకస్త్రేకవిపాగ్గవామగ్రేవిప్యేతి || త్రేతాత్మికా వి
 విద్యాగ్రేవిద్యతిరహస్యా || ఎవంషోడశికళానాంప్రకృతిభూతాః
 కళారాదయః - తాత్పర్యేషోడశివిత్త్యా మత్త ప్రతిపదారథ్య పాన్వ
 మాస్యంతితిథిరూపాం కృష్ణపత ప్రతిపదమారథ్య అగూతాస్యంత
 రితిరూపాత్ప్ర తావపదంబుకళాభిధానాంబంధక తావపప్రతిపదా
 దితిథయతిసుప్రసిద్ధంయథోక్తంజ్యోతిష్కస్త్రేప్రతిపన్నామవి
 జ్ఞేయా చంద్రస్యప్రథమాకళా || ద్వితీయా చాగ్రద్వితీయాచ్యాఃపక్ష
 యోత్కర్ణకృష్ణాహురిన్ || అయమర్థః చంద్రస్యప్రథమాయాంకళా
 యాఃప్రతిపదితనామధేయం || సైవకళాసూర్యమండలాన్నిర్వత్యకృ
 ణ్ణపక్షేగుసూర్యమండలమేకప్రవిష్టా ఎవంశుక్లపక్షేతుసూర్యమం
 డలాన్నిగతాతాదంద్రమండలం ప్రవిష్టాకళాద్వితీయాతిథిశితిఎవం
 సర్వత్రోడహనియం || అతశ్చపంచదశికళావ్యవధానంసూర్యచం
 ద్రయోర్యప్యప్యిర్యత్రోతత్రేసాపాణకమాసీ || పంచదశ్యాంకళా
 యాంసూర్యచంద్రయో రత్యంతసంయోగః - సామూతాస్యోజ్ఞ
 యం || అతఃకాలమలేచంద్రకళాత్మకానాం షోడశానాంశిత్వా

నాంప్రతిపద్ధి వసంసక్త్యానివానుష్ఠానంసమయమతేన సర్వాసాం
 షోడశ్యాః కళాయాస్తుపంచదశస్వపితథివ్యనుష్ఠానంసీద్ధం ॥ పం
 చదశానాం నిత్యానాంప్రతిపద్ధినంవానుష్ఠానం-సర్వాసాంతత్రై
 ఘాంతర్భూవాత్ ॥ అయంచసంప్రదాయక్రమః ॥ సమ్యగుక్తోవిదు
 ర్విజ్ఞైఃప్రమేయజాతభితివిస్పష్టాథాంపునరుచ్యతే ॥ ప్రతిపదితి
 వ్రరసుందరీకళాశ్లేయా ॥ ద్వితీయాయాంకాషేష్వరీకళాతృతీయా
 యాంభగమాలినీకళా ॥ చతుర్థ్యాంసిత్యక్లిన్నాకళా ॥ పంచ
 మ్యాంభేరుండాభ్యాకళా ॥ షష్ఠ్యాంవహ్నానానీకళా ॥ సప్తమ్యాం
 విద్యేష్వరీకళా ॥ అష్టమ్యాంరాద్రీకళా ॥ నవమ్యాంత్వరితాకళా ॥
 దశమ్యాంకులసుందరీకళా ॥ ఏకాదశ్యాంసీలతాకళాభ్యాకళా ॥
 ద్వాదశ్యాం విజయాభ్యాకళా ॥ త్రియోదశ్యాం సర్వమంగళా
 భ్యాకళా ॥ చతుర్దశ్యాంజ్వాలాభ్యాకళా ॥ పంచదశ్యాంమాలి
 న్యాభ్యాకళా ॥ సర్వాసుతిధిషుచిద్రూపాభ్యా కళాషోడశీ ఉపా
 స్యా ॥ ప్రతిపదియావ్రవ్రరసుందరీకథితాసాచిద్రూపాభ్యాన భవ
 తి ॥ చిద్రూపాత్మికాయః మూలవిద్యాయః భిన్నత్వేనానుష్ఠా
 నాత్ ఎంతభదశ్చసమంతః ప్రతిపద్యేవానుష్ఠేయో నద్వితీయా
 యామిత్రవ్రరసుందరీత్యాయాస్తునామసావ్యమిత్యేవా వగంత
 క్యం ॥ ఏతాసాంషోడశనిత్యానాంచంద్రకళాత్రికానాంవిశుద్ధిద
 క్షంషోడశార స్థానంత్రప్రాగాదిక్రమేణషోడశనిత్యాంతత్తో
 జేషుప్రవశ్యంతే ॥ తదధస్తితద్వాదశానంసంవితరమతద్వాదశ
 షాన్యమండలానిప్రాదక్షిణ్యేనపరివరంతే ॥ తేషాంద్వాదశా
 గాంసూర్యకాంద్వాదశిమానెమలిధికారఃఎతచ్ఛసనతురమా
 సంహితాయాంశ్లోకఃపక్షసత్యా నిరూపితం ॥ సంక్షేపేణాచ్య
 ర్ ॥ సూర్యచంద్రయోరేవయానపితృయనాత్మకేన ఇదాపింగ
 దిమాగేణలిహూర ప్రయోగ్సంచరణం ॥ చంద్రస్తువామసా

దీమాగణసంవరణ ద్విసప్తతిసహస్రనాదీమాగణలమృతేన సే-
 చతి॥ సూర్యస్తుదక్షిణనాదీమాగణసంవరణ కలిమయి ప్రాప్యకేళి
 దూనుపాహరితి॥ యదాదండ్రమాన్యోమోనుభయోరధారణ
 క్రేసమావేశః తదాలిమావస్థాతిథిరున్వయతే॥ కృష్ణ. శి. రథయ
 స్తతిఉత్పద్యంతే॥ అతవేవకంపసిశస్త్రే రధారణం దేమూర్ధ్యకి-
 గ సంపకాకాద్వలీనచండ్రమండలమగ్గగగ్నముఖ పరిపూరి-
 తాస్యపతి॥ స్వాపాపస్తై వ కృష్ణ. శి. రథయగ్గతే॥ యోగీయదా-
 సమాహరితి క్షిప్రచండ్రచంద్రాస్తానే సూర్యో సూర్యస్తానే వాయు-
 నానోర్ధ్వంతుమతే॥ తిదాచంద్ర సూర్యో రుద్రాః॥ అమృతేన చ-
 తిదాహరితయారికైరేదారీలవాయునామేవై సస్వాధిస్తాన ప-
 ప్నీవాశుమ్న-ధూతేలమృతే రుద్రే రుద్రాహరితే దక్షిణ సప్తర్షి-
 తాసతిసహవర్తూతాం సంపత్వతి - గ్రహధి తియైభి త్వసూ-
 న్రదశికమలమగ్గసతి చండ్రమండలం దశతి॥ తిష్టాగతిర్యుగ్మ-
 వధారాతజ్జావక్రగలచ చండ్రమండలం ఆహ్వానముంతి॥ తిష్టాగతి-
 తాభిరమృతాదాశి సమే రుద్రాహరితాహరితాం తిష్టాజ్జా-
 త్రోపాగ్ధిస్త్యుకండ్రమనంతి॥ పంచ- తిష్టాం లవచ- రుద్ర-
 ధస్తీతపశుధిచంద్రమాత్యై రివతి లల సహస్రరీతిమలాంధిస్తీ-
 తచండ్రమండలం దేందవస్త్వసం తిష్టా- తిష్టాం లవచ- రుద్ర-
 పాతశ్చై రీగీయ్యుల॥ సప్తర్షిస్త్యు రుద్రే వేదా తిష్టా పతవేవకం ద-
 లిస్తీప్రబోధః కితుకాంత్యతే యోగీశ్వరాహంస తుప్యవక్ష్యమాంశ్చ గ-
 హస్యం॥ సహా శ్చక్ర పక్షిభయః పాదేశమాన్సం ద్వికాస రత్వః
 కృష్ణపక్షతిథిస్తులమావాస్థామంతభి వతి॥ ఎకైవామావా-
 స్థాకృష్ణపక్షతిథియ్యుతే॥ అతవేవఆధారకుండగ తామ్రసంస్వాధి-
 హ్వానంతు సూర్యకిరణసంపరాప్తిశ్రీలాకః మణిపూర్ణు ఆగ్ని-
 హ్వానవశ్వేపితశ్రీతిచై సూర్యకిరణప్రసరితాద్వై వేవలాకః॥ ఎ

వంశీరామాతదక్రిష్ణంతంజ్యోతిస్తమోముఖలాకః పిశుద్ధిచక్రం
 కాంధోలాకః అష్టోచక్రంతుచంద్రస్థానత్వాత్సూరాలాకః- అప
 యాలాకః కయోస్తుమూర్ఖ్యం సంతకాకాత్ జ్యోత్స్వినాస్తి || స
 మాసదశకమలంతుజ్యోత్స్వమయవలూకః- తత్త్రిష్ఠితచంద్రోన్మ
 ఖ్యోన్మోముక్తంవందనీ బుగ్గీదక్రింకళాసాదాఖ్యతశ్చత్రిం
 గుమాధాః అగ్రహోంబస్వాగ్రస్థానం శాంతమణిమారంద్విరీయ
 దశాంబుగూహం - శాంతకాశం పిశుద్ధిచక్రం శివచక్రిచతుష్ట
 యం అగ్రహేంద్రం-గంగాస్థానం చ శాంతపానకవలమిన్ద్రం ||
 అష్టాచక్రింకళాప్రేమచంద్రోలాసాదశశ్యం కలాయః ప్రతీభల
 మంబు || శ్రీవక్రరూపచంద్రుడెప్పుడూ లాసాపరమాకళామి
 త్వా శుభశకలా || అంబాశతప్రభేదభిన్నాః యథా - షోడశేం
 దోః కళాభానోన్మోహాద్వాదశశకలానలసంపంచాశతకళాశై
 గుమాంబుకాచక్రియాపిణితి ఎలఁకపంచాశద్వైకాక్షికాః పంచ
 శకలాశిరీమం శ్రీమత్యూనా యథాశిరీమంకారేణంతిమో
 లకాః ప్రత్యేకాశ్చైతద్వైకచక్రినాం సకలకానాం గ్రాహ
 కః - అయమేవలకాః ఎకాం పూరితవక్రినా కికారేణ ప్ర
 త్యాహృతిః - అంబాశద్వైకగ్రాహకః || నను అనేనైవప్ర
 త్యాహరిగ్రహణేన అంబాశద్వైకాక్షికమా
 స్మరణగ్రహణే - శివభక్తకారలకారయోః ప్రత్యాహరిణగ్రహ
 ప్రయాసః ఉచ్యతే | కికారాదికారాంతానాంకళాశబ్దాచ్యుత్వ
 మవగంతవ్యం - స్మంజనానాం స్వరాకప్రత్యంగత్వాత్ కలానాం
 స్వరాణాం ప్రధానత్వమితి గుణప్రధానభావప్రదశకనాథకం
 ప్రత్యాహరివ్యయోక్తయదక్యేతం- సచకాదిభిరితిజ్ఞేయం- చత్వా
 రోనుస్వారాః చిందులక్షకాః తేనచిందునాతదుపరిప్రతీయమానో
 నాదస్సంగుహితః || ఎవంనాదచిందుకళాత్మకం శ్రీచక్రఇతిఖండః

[illegible]

బాహుఃప్రభాపటలంఘ్నాదకా లేద కెన్నరతి. ఎవంపరమిత్తేకా
 నుసంధేయం || అయమథః - శివఃశక్తిఃకామఃక్షీరితి శివశబ్దవ
 శివతత్వాత్పికాదర్శ్యాఖ్యకలాత్రిపురసుందరీనామధేయాకథ్యతే ||
 తయాతత్ప్రతికృత్యధాతః కకారోలక్యతే || ఎవంశక్తిశబ్దవ శక్తి
 తత్వాత్పికాయాద్యష్టాకళాతయాఎకారోలక్యతే || కామశత్యనేన
 కామదేవతాయాఃకళాయాః ఈకారోలక్యతే || క్షీరితత్యనేన ల
 కారః క్షీరితత్వమితిలక్ష్మీతత్వమితివ శాస్త్రాంతరప్రసిద్ధ్యా లకా
 రోలక్యతే || గవిరిత్యనేనసూర్యఖండాత్తతయాహకారోలక్యతే ||
 శీతకిరణః చంద్రఃసకారః సకారశ్చంద్రబీజమితిశాస్త్రాంతరప్రసి
 ద్ధ్యాశీతకిరణశబ్దనేనకారోలక్యతే - స్తరశబ్దనేన కామరామజప్రతి
 కృతధాతః కకారోలక్యతే || హంసఃసూర్యః హకారాదివదిత్యు
 క్తం - ప్రాక్ - శక్రఃఇంద్రఃఅకారఇంద్రబీజమితిశాస్త్రాంతరప్ర
 సిద్ధః శక్రశబ్దనేనలకారోలక్యతే || పరాచంద్రకళైతిచంద్రబీజంస
 కారోలక్యతే || మారఃకామరాజపీజమితిత్ప్రతికృతధాతఃకకా
 రోలక్యతే || హరిరింద్రః లకారోలక్యతే || ఎవం మంత్రగతవ
 వదానాంకకారాదీనాంశివాదిపదాని లక్షకానికృచ్ఛిల్లక్షీతలక్ష
 కానీతిధ్యేయం || ఎవంపంచదశనిత్యానాం సముదాయాన్మకస్య
 మంత్రస్యపంచదశతిధివ్వనుష్ఠానంఃపాశం || పృథజ్నిత్యానుష్ఠా
 నంతుప్రతిదినంపృథజ్నియతం || ఎతచ్ఛాసరహస్యం || గురుముఖా
 దవగంతశ్యమపి శిష్యానుజిఘ్నుతయా కథితం || అతచ్ఛ్రీమమేవా
 గ్ధంశ్రుతిరవ్యాహ || దకాద్యాఃపాణిమాంతాశ్చకలాఃపంచద
 శైవత్వితే || అత్రబహువక్తివ్యం || తత్రశ్రుతిశ్చాఖ్యానావసరే నిరూ
 పయిష్యామః || తథావతైత్తరీయశాఖాయాం కాశకేత్రాయతే ||
 ఇయంవావసరఃకుత్యనువాకే || తత్రక్షేపిష్యదీవసాత్తకకలా పరి
 జ్ఞానేఫలప్రతిపాదితంజ్ఞానమాత్ర ఫలప్రతిపాదకత్వాత్ అవా

రభ్యాధీతమశ్వమేకకాండానంతరం - సంజ్ఞానం నిజ్ఞానమితితిథి
 ప్రతివాదకవాక్యానాంప్రకరణభేదఎవతస్మానువాకస్య బ్రాహ్మ
 ణం - ఇ యింవావసరఘటి||ఎవముభయమంత్రం బ్రాహ్మణాత్మకం ఆ
 నారభ్యాధీత జ్ఞానైకఫలంవాక్యజాతం|ఇయంవావసరఘాతిస్యా
 అభావః - ఇయందండకళాసాదాభ్యాసరఘాసరఘావత్మధుస్యం
 దసి అమృతస్యందిసితి క్రిచక్రాత్మకచంద్రస్యసరిఘాతి నిరూపణః||
 తస్మాత్సాగ్నిరేవ సారఘంమధు || తస్మాత్సరఘాయః అగ్నిరేవ ఆ
 గ్నిస్తానమేవజైందవ. త్రికోణం - సారిఘంసరఘాద్భూతంమధుః
 తస్మైవనుధాసింధురూపత్వాత్ సారిఘస్యమధునః ఉపపయావ
 చయప్రకారమాహ|| ఎతాఃపూర్వపక్షాపరపక్షయోఃరాత్రయః
 సంజ్ఞానువాకేకధితాః || పూర్వపక్షాపరపక్షయోః శుక్లకృష్ణప
 క్షయోఃరాత్రయః తామధుకృతఃతాః రాత్రయః మధుకువకంతీతి
 మధుకృతఃరాత్రిప్రేవమధునస్సంగ్రహణితిలోకప్రసిద్ధిఃరాత్రావేవ
 చంద్రకళారూపాయఃశ్రీవిద్యాయాఃఅనుష్ఠానంనచదివనగిత్వప
 దేశఃపూర్వపక్షరాత్రయః-దశాదిపాణికమాస్యంతా నిరూపి
 తాః - కృష్ణపక్షరాత్రినామధేయానితు || సుతాసున్వతీప్రమాతా
 సూయమానాభిసూయమానాప్రీతిఃప్రపాసంపానం తృప్తిస్తపశ్చ
 యంతీకాంతా కామ్యాకామజాతా ఆయుష్మతీకామదుఘాః - ఎ
 తాఃకృష్ణపక్షరాత్రయః - ఎతాసాంకృష్ణపక్షరాత్రీణాం ఆధార
 చక్రఎవఅమావస్యాత్మకతయావస్థానాల్సమయినాంతత్రవ్యవహః
 రాధావాల్ శుక్లపక్షరాత్రిప్రేవచంద్రకళాసంచారాల్ తస్మై
 వకుండలినిప్రబోధాల్ - స్వరూపమాత్రోద్దేశఎవకృతః - శుక్ల
 పక్షరాత్రీణామేవకలాత్వంతత్స్వరూపంపూర్వమేవనిరూపితం||
 అతఎవకుండలినిప్రబోధోరాత్రావేవ నదివసే - దివసానామధు
 నోమృతస్యపాపకత్వాదిత్యాహ || యాన్యహః తే మధువృషాః.

మధువక్షాంతీతిషధువృషాః అతఏవదివాయోగినఃకుండలిసీంసభో
 ధయంతీతిశుక్లకృష్ణపక్షయోదివసానానామానినోక్తాని అప్ర
 స్తుతత్వాత్ ॥ తథావెదేఫలశ్రవణాదుద్దేశమాత్రేణకథ్యతే శుక్ల
 పక్షదివసామాని ॥ సంజ్ఞానంఽజ్ఞానం ప్రజ్ఞానంజానత్ ఆభిజా
 నత్ ॥ సంకల్పమానంఽపకల్పమానంఽపకల్పమానంఽపక్లప్తం
 క్లప్తం ॥ శ్రేయోవసియ్యఃఆయత్ సంసారంఽపూజేతితిశుక్లపక్ష
 నామాని ॥ కృష్ణపక్షదివసామానితు - ప్రస్తుతంఽస్తుతంసంస్తు
 తంఽల్యుగంఽశ్వరూపం శుక్రం అమృతం లేజస్వితీతేజస్సమిద్ధం-
 ఆరుణం భానుషత్ వరీచిషత్ అభితపత్ తపస్వత్ ॥ ఎలేషా
 ము భ యో మాం శు క్ల పక్ష కృష్ణ పక్షా హూరాత్రాణాం నామ
 ధేయూం యోవెదతత్యఫలమాహ ॥ సయోహవాఎతావధుకృత
 శ్చమధువృషాంశ్చవెదకుక్షాం హవ్యైతా అగ్నేమధునాన్యేష్టా
 పూశాంధయంతి, సయః ఎతాం భాకృతో రాత్రీః మధువృషాణాదివ
 నాకపూర్వోక్తాన్యోవె అగ్నివేత్తుః ఎతాః అగ్నేనైవ వస్తానేమ
 ధునురాసి ఘంక్ష్యంతి ॥ అగ్నిమేష్టాపూతాం వాంఛితాథాపూ
 శాంధయంతిరక్తే కుర్వంతి న్యతిరేకేనైవమాహ ॥ అథయోనప
 ద్ధ- సహస్యైతా అగ్నేన సుకవశా తితస్యేష్టాపూతాం కువశం
 తి- వ్యాఖ్యాతప్రాయశ్చత్ ॥ అనువధాః ॥ చంద్రకళాపిద్యా
 నపూచునామ మార్కకావం ప్రయోగైర్గం మగ్రశ చక్రియోగై
 క్రిం దాకరస్యైవోగైర్గూ త్యాప్రతిపదా కళయోగైర్వమితిసమ
 యిమితత్వ ॥ ఎతదనప్రావేశుక్లపక్షకృష్ణపక్షసంవేషి-దివసరాత్రి
 ంవేకశ్చోపయుజ్యతే ॥ దశాద్యాపాణి మంత్రాస్తుకళాస్త్వైవ
 కళానుచ ॥ చతుర్విద్యైక్యానుసంధానంచావ ॥ అమావాస్యాయాం
 కృష్ణపక్షశబ్ద - అమావాస్యాయాం శబ్దంత్రాగేవ ॥ అతశ్చఅ
 మావాస్యా యామిష శుక్లపక్షదివసావ్యపితినుష్టానమితిశ్చయం ॥

ఎవంఁతిశేషవృత్త్యాఅమావాస్యాయాముపాసనానిషేధః॥ నతు
 నవఁత్రికృష్ణపక్షే॥ అతశ్చసర్వాసురాఁశ్చవ్యూహావాస్యవ్యతిరి
 క్తానూపాసనానసర్వేషుదిపశేషు గురూఁశ్చశేషశాత్రుజయంహ
 స్యం॥ ఇత్యత్తరం ॥ యోహవాహహూరాత్రాణాంనామధేయని
 వేద-నాహూరాత్రేహ్యపిచ్యుతి॥ సంజ్ఞోనంఽజ్ఞోనంఽశాశ్వ
 ష్టేతి ఎతావత్తాకాపూర్వపక్షస్యాహూరాత్రాణాంనామధే
 యాని॥ ప్రస్తుతం విస్తృతం సుతాసుఁష్ఠిః శ్రేతావనువాకా వచర
 పక్షస్యాహూరాత్రాణాం నామధేయాని - నాహూరాత్రేహ్య
 తికమాగతే ॥ సంజ్ఞోనంఽజ్ఞోనంఽశాశ్వష్టేతి యఏవంవేదే
 తివాక్యజాతంపూర్వమేవవ్యాపకం ॥ ఇతఃపరవశ్యమాణము
 హూతాశ్చేమాసఘటితాదీహాకాలానానామధేయజాతం
 తత్రైవాంతర్యామితినిద్వ్యాఖ్యానేనవత్సాఖ్యతమిత్యనుసం
 ధేయం॥ అనిసంజ్ఞానవాకేనియంవాసఃశేష్యనివాకేచ్యవ్యా
 కృతావవేశ్యవంతివ్యతి॥ యత్తుపాఽత్రప్రకాశతే, ప్రజాపతిదే
 వానసృజతేగ్నినువాకే, యహాహేత్యాగ్నిభృజఃకోవైదేహాభివ్యం
 తేనతిథ్యాన్తకస్వం-సవిసుప్రతిపాదినంతస్తుచాదాభ్యతత్వాత్త్రికా
 ణాఃపందచిద్భాగ్యాఃశ్రీవిద్యాపానామధేయాయాఃపంచదశ
 తిథ్యాన్తకాయాఃప్రపాదసమాసాదితసావర్కంసంపితునానగ్నీ
 ధేతిప్రతిపాదయింతుగౌర్యావృత్త్యాచాత్రతి ఆనివేదేవఏవతిదితి
 గౌరవవృత్త్యాశ్రయంప్రకటికృతం ॥ అనిపతిష్ఠగ్నిధకలాపానం
 తరువాక్యంజనకోవైదేహః అహూరాత్రేగ్నిమజగామేతి ఆ
 మ్నానం- జనక ఉత్పాదకః, శీచిద్భాగ్యాః ఋషిఃవైదేహః విదే
 హనివవైదేహః మన్తధః అహూరాత్రవైగౌర్యాగౌర్యాత్ప్రకృతః
 పంచదశాక్షరీమంత్రవద్యైః చశాశ్చేదహూరాత్రాదికేభ్యస్త్యైశ్చ
 సమాజగామ ॥ తమంత్రంఆచ్యుతవాక్యభిధానం॥ యత్తుచంద్రం

అహారవిసముషిమ్యవ్యవే అతవే అదులోపనినది - శ్రుత్వోక్తము
 యుక్తాదైదేహః నియుయుక్తాః లక్ష్యోఃపుత్రః వై దేహః మన్మథః అ
 దేహాదైదేహః - అసంగత్వాదేవ దేహోరహితః దేహనశ్చ స
 త్వా త్తగ్యామిత్వాత్ - సతమణిమవిందత్ || సోనంగః తం ప్రసి
 థ్థం మణివిద్యాత్మకరత్నం అవిందత్ బభావ అపశ్యత్ - అసా
 వనంగల ధోష్యపశ్యోతి || అఽధోమణి మవిదదతి వాక్యే నైష
 బలాదేహోలో లభ్యతే తిత్తిథిః || అతవే పరిచితా త తాయాః వి
 ద్యాయాః తిప్రు సుంద ర్యాః మన్మథముషిరభూత్ - సోనంగులి
 రావయత్ || సమన్మథః అసంగః అనంగత్వాదేవానంగః ఆవయ
 త్ అసెవ్యత్ || సేవానలతీకృత్యమాహ || సోగ్రీవః ప్రత్యముంచ
 త్ || సమన్మథ అసంగత్వాదేవాగ్రీవః విణిసంపాదనఫలం ప్ర
 త్యామోదనమకరోత్ || ధృతవాః ల్కథాః || విద్యార త్నేమణిత్యా
 రోపణస్య ఫలం ధావణ మేవ నభవతీత్యాహ || సోదీ హ్యైవ సత్సత్ || అ
 జిహ్వాః జిహ్వోహితః అసత్సత్ అజోపత్ స్యాదితవానిత్యథా || ఎత
 దుక్తం భవతి అసంగః పూర్వం విద్యాత్మకం పంచాశద్వర్ణాశ్చ
 కం షోడశనిత్యాత్మకం నానావేదేషు నానాస్త్రిమనానాపురా
 నేషు నానావిధాగమేషు విప్రకీర్ణం దృష్టవాన్ తదనంతరం విప్రకీ
 ర్ణమిషం మంత్రిం దృష్త్వా సేవనం కృతివాన్ పంచాశద్వర్ణాన్
 త్రిధావిభజ్యఖండత్రయం కృత్వా త్రిపురిసుంద ర్యాదిషోడశనిత్యా
 స్తూతర్పాచ్యప్రతిపదాదితథయష్టోడశతంత్రాతథాశ్చ పంచ
 దశవర్ణాశ్చ కం త్రిఖండం కృత్వా శత్ర సోమ సూర్యానలాత్మ
 కతయా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ కతయా పంచదశ కళానామం
 తర్పాకంశ్చిత్త్యధువనేశ్వరీప్రభృతీనాం యోగినీ విద్యానాం నవా
 నాం త్రికస్య త్రికస్య ఏకైక హీంకారణాంత ర్భావ్యసమాధూతా
 త్మకం సర్వగుం త్రాత్మకం సవనతత్వాత్మకం సర్వావస్థాత్మకం స

పాదేవాత్మకం సర్వకర్మాత్మకం సర్వకర్మాత్మకం । సర్వకర్మాత్మకం
 త్రిశంకం త్రిగుణాతీతం సాదాభ్యాసరసర్యామం పద్వీంశతిభిః
 సంపుటాత్మకం నిశ్చిన్యవగాపం దదతే కేసయాలవిద్యామా సేవ్యత
 దనంతరం సూత్రం మత్ర రాజంగ్రీవా యంగుతవాక్ ॥ చి కా
 లంధ్యానయోగేన పూజితవాక్ ॥ తదనంతరం చంద్రకళా వృత్త
 స్వాదంకృతవాచివన్త భుషిస్తస్య మత్ర స్యోన్యధాః ॥ నైత్యమృ
 పిందిది త్వానగరం ప్రవిశేత్ ॥ ఎంబుషిం మన్తరం పది త్వానగరం
 శ్రీచక్రాత్మకం న ప్రవిశేత్ ॥ ఋషిక్షాన పూర్వః శ్రీచక్రాత్మకం న గ
 రం పూజయేత్ ॥ బాహ్యపూజాం నకు గ్యోతిః చేభః ॥ బాహ్య
 పూజాయా మేన ఋషిశ్చంద్ర ప్రభృతిజ్ఞాన పూర్వకత్వం - ఆంతరపూ
 జాయా తదాత్మ్యాన సాధా వాద్మికాయ ఋష్యాః జ్ఞానం నాన్యై
 వ ॥ ఉపయోగస్తు దూతవలతో వస్తుగీర్ధః - ఋష్యాదిపర్యుపా
 సనము ఖేన శ్రీచక్రస్య బాహ్యపూజానం శ్రేవణేకై నైకకర్తవ్యమి
 తినియమ్యతే ॥ తదుక్తం సంతతుమాగ స హితాయాం - బాహ్య
 పూజాః కిత - వ్యాకత - వ్యాబాహ్యజాః భిః సాక్షుః ధలదాన్యా
 తామేహికాభైక సాధనాత్ ॥ బాహ్యపూజారతాః కాలాః శుప
 తాశ్చకపాలికాః దిగ - బరాశ్చైతిహ సావామ కాస్తంత్రవాదినః - ఆం
 తరారాధనపరావైదికాబ్రుహ్మవాదినః - జీవన్ముక్తాశ్చరంత్యేతే
 క్రిమలాకేషు సన్కరేతి ॥ కాలాః ఆధారవక్రపూజారతాః శుప
 కాః యోషిద్యోవి త్రికోణ పూజారతాః - కాపాలికాః దిగ - బ
 రాశ్చక్రయంత్రనిరతాః - ఇతిహ సాభైరవయామక ప్రామాణ్య
 వాదినః - వామకాస్తంత్రవాదినః ఇత్యేకైవదంతి ॥ వామకేశ్వరతం
 త్రప్రామాణ్యవాదినః కేవలచక్రపూజాః లేపః బాహ్య ఇత్యన్య
 యః - ఆంతరపూజారతాః బ్రంహవాదినః శుభాగమతత్వ వాది
 నః శుభాగమపంచకం పూర్వమేవోక్తం ॥ ఆంతరపూజా ప్రకా

రః పూర్వః పూర్వః - పూర్వస్తావత్కృతేః॥ యదప్రవిశేత్ అసం
 శయోసుశయో క్కేంద్రం వెదాః ప్రమాణమితీతప్రవిశేదేవేత్యథాః
 మిథావధిత్యాప్రవిశేత్॥ మిథారహస్యేవకాంతేచరిత్యాఅవగత్యవ
 రగతి భక్ష్యమూః - పరిశేత్॥ అతః పూజాంకుర్యాదిత్యథాః॥
 యద్యామిథామిథురమాతాశివాడభయైశనవవిగత్యప్రవిశేత్॥
 అయ్యుదధితేజిహ్వానా వ్యాఖ్యానేపితానాన్త్యైనుసంధానేసహ
 యా రుచిరవ్యయం॥ ఏకాంశేనవిద్యాభలతీత్యవదేశః॥ తతః
 భమిస్త్రిశంశుస్తాతేనదృఢయతి॥ తత్సభస్యవ్రతం - సభ
 వాంశుభిః ప్రజాత్యాతే తస్యవ్రతం మాహాత్మ్యంసహాయాం
 తిభిః పరః॥ తస్మాదేకాంతత్వేనైవరహస్యం ప్రేమయవసంయోజ
 నమా - అథోరశ్మహృదప్రమంశానుస్తానైతానాంరస్తేవత
 రుచ్యమానమిహాప్యేయంవిద్యేతితాత్పర్యం॥ ద్వితీయవ్యాఖ్యానేమ
 స్త్వహృదధురమః గత్యతస్త్రిమిథునేపదశతివివక్షింసంపుటమ
 వగః పాదకనః పవేషవ్యయితి శుతేరథాః॥ అతిశృప్తత్రోనిము
 యుక్తవైదేహాంతివశ్రుతివ్యయస్యవైదేహయోరుభయోరేకప్ర
 త్యక్షాత్ త్వత్సయథా హేత్యాదివాక్యకవంబంప్రతిపదాది
 తిథిమాపదంద్రక్షశాన్తికాయాః శ్రీవిద్యాయాః ప్రతిపాదన ద్వా
 గావత్తుస్తస్పృసాదజన్యమాహాత్మ్యంనాన్యథేత్యేవంపరమితి
 సవకామవదన్యః॥

3౨॥

మూ॥ స్మరంయోనిలక్ష్మీంత్రిశయమిదమాదాతవ
 మనోనికాధాన్యైకేనత్యేరవధిమహాభోగరసి
 కాః | భజంత్యాంచింతామణిగుణః బద్ధాక్ష
 వలయాః శివాగ్నోజహ్వంతస్సురభిః పుత్రధా
 రాహుతిశతైః॥

33॥

వ్యా॥ స్మరయోనిలక్ష్మీమితి॥ స్మరంకామరాజం॥ యోనిం

భువనేశ్వరీలక్ష్యేంశ్రీంబీజం - ఇదంత్రితయంతదాతవవనోమం
 త్రస్యనిధాయనియోజ్య ఎకైరళాః సమయినః శే అర్చిత రహా
 తే నిరవధిమహాభోగం సికాః అపరిచ్ఛిన్నస్యానుభవరసభావత
 మయోగీశ్వరాభియంతభజంశేవంతే శ్వాభవతీనహస్రదళ
 కమలాదపరోష్యహృతకమలెనంస్తాప్యతాగ్నిగ్నిధాంచిం తామణి
 గుణనిబద్ధాక్షవలయాం చింతామణీనాంగుణాః ఆమ్రేడనసమూ
 హాభియంతః || తేనః బద్ధోరచితః అక్షవలయః అక్షమాలా యోమా.
 తేయద్వా చింతామణయః పన గుణనిబద్ధాక్షాః సూత్ర రచితాక్షాః
 పద్మబీజాః తేషాంవలయః మాలికాపేషాంతే తథోక్తాశివాగ్నాశి
 వాశక్తిస్త్రీకోగమితయావత్ || తత్రసంస్కృతోక్తిః శివగ్ని
 కోజ్జైంకవస్థానే స్వాదిష్ఠానాగ్నిం సంయుజ్యతత్ర తీర్థసా
 శాంకుశాభ్యాంసంస్మిరుద్ధమవశేష్యగ్నావకతత్య అగ్నేజ్ఞాన
 మాదిషాదశసంస్కారాయత్ర క్షింత్వేన సేవాగ్నిరిరప స్త్రిం
 యద్యపిజైందవస్తానంవతుష్కోగం - ధాపి రచ్చిన్తాన్త్రీ
 యాయాః సంపితకమలెత్రికోమగోగ్నిసహస్రకషణం శ్రే
 దవస్తానస్తాంకామేశ్వరీవగోగ్నిచరశ్చరణంకార్యమసమయ
 తరహస్యమిత్యాచార్యానామాశయంతిజుహ్వంతంసంతర్పయంతిః
 సురభిఘృతధారాహుతిశ్చైః సుభిఃకావధేనుఃతినైఃశ్చైః అ
 జ్యం తస్యధారాభిః అహుతయః హవిఃప్రజ్వలంతాసాంకతాని
 హస్తైః - అత్రేత్థంపదయోజనా || పేసత్త్యేతివనో ఆదాన్త్య
 రంయోసింలక్ష్యేంశ్రీంశ్రీతయః నిధాయనిరవధిమహాభోగం సికాః
 ఎకైచింతామణిగుణనిబద్ధాక్షవలయాః శివాగ్నాత్వాంసుః పృథ
 ధారాహుతిశ్చైఃజుహ్వంతఃభజంతి, అత్రేదంశిర్వింస యనా
 త్రస్యచరశ్చరణంనాస్తి||జపానాస్తి|| బాహ్యే గానాన్త్రీ
 పూజాభిధయోననంత్యేవ . హృత్కమలవేవకువకంతి యావదను

మేయం - ఎత్తదృఢపాదలమిత్యాదిశ్లోక వ్యాఖ్యానావసరే కించి
దుక్తం || అవశిష్టంసవం తవాజ్ఞేదక్రస్థమిత్యాది శ్లోకపట
వ్యాఖ్యానావసరేనిపుణతరముపపాదయిష్యామః|| 33 || తవాజ్ఞా
చక్రస్థమిత్యాదిశ్లోకపటేనసామయికంమరియూపభిష్యక్ స
ప్రభదంకాలమతంతదుపయోగితయానిరూపయతి|| కాలమతంద్వి
విధం|| పూర్వకాలముత్తరకాలంచేతి || ఎతద్విరయం క్రమేణ శ్లోక
ద్విరయేనాహ||

33 ||

యూ || శరీరంత్యంశభోశ్శశి విహారవత్సరుహయు

గంతవాత్సరమస్యేభగవతినవాత్సరమనఘం||

అతశ్శేషశ్శేషీశ్శయముభయసాధారణతయా

స్థితస్సంబంధోవాంసమరసపరానందవరయో|| 34 ||

వ్యా || శరీరంత్యంశభోశ్శశి || శరీరంత్యం దేహంత్యభవసి
మహాభైరవిశం భోరానంశభైరవస్యశశిమహారవ
త్సరుహయుగంశశీచంద్రః విహారిన్సూర్యః - తావేవవత్సరు
హౌకుచారయోన్ముగయుగ్మంయస్యతత్ || తవభవత్యాఃఆత్మానం
మస్యేజానామి|| భగవతిభగఃఅస్మాస్తీతిభగవతిరస్మాస్సంబుద్ధిః|| ఉ
త్పత్తిచవిశ్లేషః|| భూతానామాగతిగతి - వేద్వివిద్యామవి
ద్యాంచనవాచ్యోనవాచీతిస్తకాత్ || ఉత్పత్త్యాచివేదనం భగః
తవ్యతీతిభగవతీ- యస్వాభిరుకళాపద్యయా|| సవయోన్యాత్మక
త్వాత్ సవయో- మతీభగవతీ ప్రాశస్త్యేనుతువనవయోభిః ప్రశ
స్తేర్యభః || నవాత్సరం ఆనందభైరవస్య నవపూర్వాత్మకత్వా
దానందభైరవస్యనవపూర్వాత్మకముపరిష్టాదవశ్యతే || అనఘంని
దోశంఅతఃఅప్రాధైత్యోఃయతఃకారణాత్పరానందపరయోఃవిక్యం
తప్రాచిత్త్యభః|| శేషఃగుణభూతః అత్రధానంశేషీప్రధానం ఇత్య
యవిరుద్ధకారః - ఉభయసాధారణతయా ఉభయోభైరవి

ధైరవయోసాధారణతయాసాధారణ్యాత్ స్థితః అవస్థితఃసంబం
 ధః శేషశేషీభావరూపః శాంతయువయోః సమరసపరానందపర
 యోఃసమరసేసామరస్యయుక్తపరానందః అనందధైరవః అనం
 దధైరవీ రూపాచిచ్ఛక్తిః కళాసమరసేచ తేపరానందపరేచ త
 యోః! అత్రేత్యంపదయోజనా ॥ హేధగవతిశంఖోస్త్యంశశిమిహి
 రవక్షోరుహయుగంశరీరం భవసీతిశేషః - అనందధైరవస్య కౌం
 ప్యూహంతఃపాతిత్వాత్ సూర్యచంద్రయో వక్షోరుహ యుగ
 త్వారోపణంయుక్తం ॥ యద్వాయమన్వయః - హేధగవతిశశిమి
 హిరవక్షోరుహయుగంశరీరంశంఖోస్త్యమివ-సూర్య చంద్రాస్త
 నాదేవ్యాఃతావేవనయనేస్తృతా ॥ ఉభాతాటంకయుగశమిత్యే
 పావైదికీత్రుతిః - ఇత్యనేనధగవత్యాఃశంభుంపతిశేషత్వముక్తం
 హేధగవతి తవాత్సానమనఘంనవాత్సానంమన్యేతరః శేషఃశేషీ
 త్యయంసంభంధః సమరసపరానందపరయోః వాంఉభయసాధా
 రణతయాస్థితః-అత్రేయమనుసంధేయం ॥ మహాధైరవస్యనవాత్మ
 కతాసంజ్ఞానంనవప్ర్యాహస్తృతత్వాత్ ॥ నవప్ర్యాహస్తుః కౌం
 ప్యూహఃకులప్ర్యాహా నామప్ర్యాహస్తధైవద । జ్ఞానప్ర్యాహస్త
 తాచిత్తప్ర్యాహస్సాన్యత్తదనంతరం ॥ వాదప్ర్యాహస్తథాబిందు
 ప్ర్యాహస్సాన్యత్తదనంతరం । కళాప్ర్యాహస్తథాజీవప్ర్యాహ
 స్సాన్యదితితేనవ ॥ అస్మాథఃకౌంప్ర్యాహానామ- నిమేషాదిక
 ల్పంతావచ్ఛిన్నకాలసముదాయఃకాలప్ర్యాహః - సూర్యచంద్ర
 యోరపి కాలావచ్ఛేదకతయాకాలప్ర్యాహేనాంభావఉక్తః ॥
 కులప్ర్యాహేనానామకులాదిరూపప్ర్యాహః- నామప్ర్యాహేనా
 మసంజ్ఞానసంధః । జ్ఞానప్ర్యాహేనానామ - విక్షానసంధః - స
 చద్వివిధఃసభాగవిభాగభేదాత్ ॥ సభాగోవికల్పః- విభాగోనిర్వి
 కల్పః- చిత్తప్ర్యాహానామ - అహంకారపంచకసంధః - ॥

అహంకారపరివర్తనము - అహంకారచిత్తుబద్ధమునాంతర్మనాంసిః
 నాదశబ్దాశ్రయము - రాగేచ్ఛాకృతిప్రయత్నసంగంధః - అశ్రే
 నమాత్మకాయాః పరాశక్యంతి మధ్యమావైఖరితి చత్వారి రూపా
 ణిః ॥ పరానామసాంతర పూహరూపా ॥ అంతరే అంత
 ర్కరణేపూహితకేణసహితరూపం యస్యాస్స ॥ సాంత
 రోహరూపా - యుక్తావస్థాయామేవజ్ఞాతవ్యే త్యభిసంధిభిః - య
 త్తోక్తంనామకళావిద్యాయాం యాసాంతరూహరూపా పరమం
 మహేశీపరానామ - సశ్యంకీనామ నైషేవ స్పష్టాన్యతే ॥ యతో
 క్తంతత్రైవ-స్పష్టాపశ్యంత్యాఖ్యాత్రిమాత్మకాసాచ చక్రతాంయా
 తా - త్రిమాత్మకాశ్రింపియుక్తామాశృకా ॥ పంచ దశాక్షరీ
 తదాత్మికా ॥ సాచచక్రతాంచక్రత్వీయాతా ॥ త్రింపదాత్మకద
 త్రైక్యం త్రింపదాత్మక మాత్మకాయాశ్రితహస్యం ॥ ఎతచ్చపూ
 ర్వంబహుధాప్రపంచితం ॥ స్పష్టాయుక్తావస్థాయాం సూక్ష్మత
 యాప్రపత్యేత్యేతిసంధిః - మధ్యమానామ పరా పశ్యంత్యోదేచ్ఛా
 నుచ్ఛావస్థాత్మికా - సాన్వపధా ॥ వామాదివ్యవ్వీరూపాచేతి ॥
 వామాదిసవ్యవ్వీరూపానూత్మావ్యవ్వీరూపాస్థూలవామాదయఃశ్చక్ర
 యః - వామాజ్యేష్ఠోర్దోగ్రీవీకాంతాశ్చత్రసః శక్తయః శ్రీ
 చక్రాంతగతాధోముఖేచతుర్విద్యాత్మకాః - ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియా
 నిత్యాపరాచేతి ॥ పంచశక్తయః - శ్రీచక్రాంతగతాధోధ్వజముఖ
 శక్తియోన్యాత్మకాఃఎతాభిః శక్తిభిః సవపూహసృకాభిః భగవ
 త్యావవాత్మత్వ ఉచ్యతే ॥ యతోక్తంతత్రైవ ॥ ఎకాపరాతదన్యా
 కా మాదివ్యవ్వీరూపాస్పష్టాత్మకా ॥ తేననాత్మాహతా కాతా
 సామధ్యమాభిధావాన్యం ద్వివిధాహమధ్యమా ॥ సానూత్మా
 స్థూలాకృతిస్థిరానూత్మా ॥ నవచాదమయాస్థూలానవవగాత్మా
 తిధాతలివ్యాఖ్యా ॥ ఆద్యాక్షరం మన్యాకార్యం త్వశయోర్య

తస్తతోహేతోః - సైవేయంనహే భదస్తాదాత్మ్యం - పోషకర్యుపహరి
 పోషకర్యుపహరి - అస్మాధికం - శరాపరేతి సత్వరజస్తమోగ
 గుణసామ్యరహితపాతదన్యాపశ్యంతి అవ్యతిరగుణ వైవమ్యగుణరహిత
 పోషకర్యుపహరి - మధ్యమావామాదివ్యప్తిరూపా-స్థూలాత్మికా||వా
 మాధయశ్శక్తయోబైందవసాధనస్య ఉపాయత్రేనుభవత్యేనావ
 స్థితాః అతఏవవతాః పూహశబ్దవాచ్యాస్సత్యైఃనవాత్మశబ్దేనవ్య
 వహ్రియం తే || సమప్తిరూపాస్తు స రా యా మం త
 భూతాః తేనకారిణేనమాతామాత్మకానవాత్మకాత్మాసామ
 ధ్యమాభిరానాభ్యాంవివిధాపి | యచ్ఛాత సామధ్యమాసూక్ష్మ
 స్థూలాకృతిశ్చేతిద్వైవిధ్యం || సూక్ష్మాస్వరూపమాహ|| స్థితేతి
 స్థైర్యావస్థాయాం యుక్తావవవాదవియతి || నవనాదాః అక
 చటతవయశ్చైః - ఎలేపరస్పరభిన్నజాతీయః - స్వరీతగకవ
 గకచవగక టవగక తవగక పవగక యవగక శవగక తవగక
 గాం పరస్పరం భిన్నత్వేన ప్రతీయమానత్వాత్ తతప్రమాణ
 మాహ - భూతవిద్యాశ్శేతి - విధ్యాః జ్ఞేయమిధ్యారూపాయా
 లిపెరాభ్యాపరస్వర - దపకప్రతినిలస్యముః జ్ఞేయత్వవివచనరు
 ధ్యతే - అన్యకారణమన్యేతి ఆద్యాసూక్ష్మరూపావధ్యమాకా
 రణం - స్థూలరూపాయాః మధ్యమాయాః నవవగాత్మికా
 యాః అనియోః కార్యకారణయోఃయతస్తతోహేతోఃసైవేయం
 సూక్ష్మవేయం స్థూలా అతస్థూలసూక్ష్మయోగైక్యమిత్యభేదవి
 మశేదశాయామపి నకొపి హేతుస్తేతి తాత్పర్యేణోక్తం || య
 తస్తతోహేతురితతేవప్రతిపాదయతి||నహే భదశ్చతి||హేతుహే
 తుమదితి||హేతుహేతుమతాదాత్మ్యనభిష్టమిత్యన్వయః - సర్వత్ర
 తాదాత్మ్యంహేతుహేతుమద్వైతిరేకం నాస్త్యేథాః || అత
 శ్చమధ్యమాత్మికాయాచిద్భక్తనవాత్మికాసిద్ధా | రాగభ్యాం

తివ్రయత్నానాంకారణత్వేనాగమేషుప్రసిద్ధాఃకూయాశుద్ధవిద్యా
మహాత్మ్యేఃసదాశివాః రాగాదీనాంతత్వభూతాః సంగృహీతాః॥
తైఃపరాపశ్యంతీమధ్యమాతైఖగ్యఃఅధిష్ఠానభూతాస్సంగృహీతా
ఇత్యవ గంతవ్యం ॥ బిందుప్ర్యాపూనామ ॥ పట్టక్ర సంఘః -
కళాప్ర్యాపూనామ - పంచాశద్వదాకర్తృకాఃకళాఃతేషాంప్ర్యా
హః - జీవప్ర్యాపూనామ - భోక్తృసూంధః - ఎవంనవానాం
ప్ర్యాహవాంభోక్తృభోగ్య భోగరూపేణత్రైవిధ్యం ॥ ఆత్మ ప్ర్యా
హస్యభోక్తృత్వేపి భోగ్యతాదాత్మ్యాన్తత్రైవేక్యం - ఎవంభో
గప్ర్యాహస్యాప్ర్యాహ్యం॥ ఆయమాశయః - ఆత్మప్ర్యాహస్యభో
క్తృత్వంజ్ఞానప్ర్యాహస్యభోగత్వం ॥ కాలప్ర్యాహదీనాం భోగ్య
త్వమే వెత్యారార్యాదాం త్రైవిధ్య మభివ్రేతమితి ॥ సదాసర్వ
షాంప్ర్యాహనాంజీవప్ర్యాహస్యసర్వత్రాన్వయాదైక్యం॥కులప్ర్యాహ
స్యావచ్ఛేదకత్వాదైక్యం ॥ కులనామప్ర్యాహయోః నీరూపత్వా
దైక్యం - జ్ఞానప్ర్యాహస్య బిందుప్ర్యా హేతాదాత్మైక్యం నాద
కళయోరైక్యాన్నవప్ర్యాహత్మకత్వం పరమేశ్వరీస్యసిద్ధమేవ ॥ అ
తోనవవిధైక్యం భైరవీభైరవయో జ్ఞానతవ్యమితి కాలమత రహ
స్యం॥ అతేవకాలాః పరమేశ్వరం నవాత్మైతికర్తృవహారంతీతి య
దాహుఃకాలాః నవప్ర్యాహస్మకౌదేవఃపరానందపరాశక్రకః-న
వాత్మభైరవాదేవాభుక్తి ముక్తిప్రదాయకః ॥ పరానందపరాశ
క్తిః చిద్రూపానందభైరవీ ॥ తయోర్మదాసామరస్యం జగదుత్ప
త్వతేతతేతి ॥ దిచ్ఛాత్రమిక్తం॥ అవశిష్టంతవాధారేమూలభిత్వా
దానిరూప్యతే॥ ఆయంభావః ॥ అనందభైరవభైరవ్యాఃపరానం
దపరాసంజ్ఞసౌప్తాదాత్మైస్యసిద్ధేనవాత్మతాద్వయో స్సమానా॥
అతశ్చేవశబ్దే 'నామేషకఃయదాస్పష్టిస్థితిలయేషుఅనంద భై
రవస్యపరానందసంజ్ఞకస్య పరచిత్స్వరూపాయాశ్చ భిహ్యభైర

శ్యామప్రయత్నతీర్థద్యుతే । తదాభైరపీప్రాధాన్యాత్ ప్రధా
నప్రకృతి శబ్దవాచ్యామహా భైరవీతి ॥ తస్యాః ప్రధానత్వం శేష
త్వం అనందభైరవ్యాన్య అత్రప్రధానత్వంగుణభావః ॥ శేషత్వం
యదాసర్వోపసంహారేప్రకృతేః తన్నా తతావస్థితాభైరవస్య శే
షిత్వం భైరవశ్శేషత్వమితి ॥ ... ౩౪॥

మూ॥ మనస్తత్వం వ్యోమత్వం మరుదసిమరుత్సాగ్ధిరసి
త్వమాప్తస్వం ధూమిస్త్యం పరిణమతాయాం న
హి పరమ్ । త్వమేవస్వాత్మానం పరిణమయితుం
విశ్వవపుషాచిదానందాకారం శివయువతి భా
వై నవిభృషే ॥ ... ౩౫॥

వ్యా॥ మనస్తత్వం వ్యోమత్వమితి ॥ మనోమనస్తత్వం ఆత్మాచక్రస్థి
తం వ్యోమ ఆకాశతత్వం విశుద్ధచక్రాంతస్థితం । త్వమేవ మరుత్
వాయుతత్వం అనాహతనామకం సంఘాతకం అసిత్వ మిత్త్యర్థేఽప్య
యం మరుత్సాగ్ధిః వాయుసఖః అగ్నితత్వం స్వాధిష్ఠాన గతమసీతి
పూర్వవదవ్యయంత్యం - ఆః అప్రత్వం మణిపూరాంతగతం త్వం
ధూమిః ధూమితత్వం మూలాధారాంతగతం ఎవరూపేణ త్వ
యిపరిణతాయాం పరిణతింతాదాన్యైర్గతాయాం నహి పరం ఇ
తః పరం నకించిదస్తీత్యర్థః ॥ త్వమేవస్వాత్మానం స్వస్వరూపం
పరిణమయితుం పరిణామవంతంకతుకం విశ్వవపుషాప్రపంచ రూ
పేణ చిదానందాకారం చిచ్ఛక్తేరానందభైరవస్య వాకారం శివ
యువతి భావై నశివ యువతిహార వత్సీయువతి శబ్దస్య సర్వో
త్తేనాధాతోరిత్యేకభితిః తస్మాన్యస్సంబుద్ధిః భావనచిత్రనవిభృ
షే- యద్వాచిదానందాకారం బ్రహ్మస్వరూపం శివతత్వం శి
వయువతిభావై నశివస్య యువతిజాతాయా తస్యాః భావః ॥ అత్రేత్థం
పదయ్యోజనా ॥ హే భగవతి మనస్తత్వం వ్యోమత్వం మరుదసి మరు

త్సారథిరసిత్వమాత స్త్వంఘూమిత్వయిపరిణతాయాంసహపరం
 త్వమేవస్వాత్మైవంవిశ్వకృషాపరిణమయితుంశివయువతిభావనచ
 దానందాకారంబిభృషే॥ ఆయుషః ॥ మన స్త్వమిత్యాది ఘూ
 మిరిత్యంతేన పంచఘాతాత్మకః కార్యఃరూపః పరిణామ ప్రకా
 రఉక్తః - త్వయిపరిణతాయామిత్వనేనగ్నికారాత్మకః కారణ
 రూపేణావస్థితివిశేషప్రకృత్యాపరిణామ ఇత్యుక్తః - నహిపరమ
 త్వనేనపరిణామిత్వః పరిణామోనాస్తి ॥ అనవస్థాపత్రైరితిహీన
 బద్ధిథః ॥ తథోక్తంచతుశ్చిత్వాం॥ శృణుదేవిమహాక్షానం సవనా
 జ్ఞోహోత్తమంప్రియ॥ యేనవిజ్ఞానమాత్రేణభవాద్భాసనిమజ్జతి॥ త్రి
 పురాపరిమాశక్తిగార్యాజాతామహేశ్వరీ ॥ స్థూల సూక్ష్మవిభా
 గేనత్రైలోక్యోత్పత్తిమాప్యకా ॥ కబళీకృతఃశ్వేద తస్యగ్రామస్వ
 రూపణీ ॥ యశ్చాంకురితతాయాంతునకించిత్పరమివ్యతే॥ అయి
 మథః కబళీకృతఃఆత్మవ్యారోపితః కారణాత్మతయా వస్థితః య
 భావ్యుదిఘటాశిరనిశ్చేవం యథాభవతి తథాతత్వానాంపంచతత్వా
 నాంగ్రామః సమూహఃకబళీకృతఃనిశ్చేదతత్వ గ్రామస్సఎవ స్వ
 రూపంయస్యాస్మా ॥ కార్యాణికారణేఉపసృజ్యత్య స్వయంకా
 రణాత్మనాఅవస్థితేశ్వరః ॥ సతాగ్రవాచినాంమతేకారణే కా
 ర్యస్యాపిశక్తిరూపేణవిద్యమానత్వాత్ ఇత్యేతదుక్తం భవతి - ఉ
 త్తరకాలమతేప్రధానమేవజగత్కర్తృఅస్యప్రధానత్వాదితిశేష
 భావోనాస్తి శివస్యాభావాత్ ॥ తస్యపరిణతిః పంచ తత్వాత్మికా
 మనస్తత్వాని రూపేణప్రధానాద్వికాశక్తిః పరిణతాలతః మనః
 ప్రభృతీనాంశక్తిపరిణామః తత్వానాంస్వరూపేణపరిణామః - ఎ
 నంప్రపంచంకార్యరూపంస్వస్యాహారోప్య కారణరూపేణావస్థి
 తా ॥ సాధారణమండలిసీత్యభిధియ్యతే । ఇతః పరంయద్యక్తవ్య
 మస్తి తదపితవాధారేమూలమిత్యాదివ్యాఖ్యానావసరేనీభ్యుతర

ముపపాదయిష్యామః : ... .. తె॥

మూ॥ తవాజ్ఞాచక్రస్థితపనశశికోటిద్యుతిధరంపరం

శంభుంవందే పరిమళితపాశ్వకంపరచితాయ

యారాధ్యభక్త్యా రవిశశిశుచీనామవిషయే ని

రాలాకెలాకెనివసతిహిభాలాకభువనే॥ ౭౬॥

న్యా॥ తవాజ్ఞాచక్రస్థమితి॥ తవత్వదీయే ఆజ్ఞాచక్రస్థం ఆజ్ఞాచక్రస్థితపన శశికోటిద్యుతిధరం తపనస్సూర్యః శశీచంద్రః తయోః కొటయః అగణితకొటిసంఖ్యాకౌసూర్యచంద్రాచిత్కథాః॥ తస్మాద్యుతింధరతీతి ధరః తంపరశంభుమితిపరసంజ్ఞాశంభోః పరిమళితపాశ్వకంపరిమళితాపాశ్వకదపీణోతరాయస్యతం పరాకారాచితపరచిత్ పరశబ్ధిత్సంజ్ఞాయాం ప్రసిద్ధః పరచిత్సంవళితంపరశివం ఆరాధ్యకప్రసాదయక భక్త్యాభజనపీత్యాంపిశశిశుచీనాంసూర్యచంద్రాగ్నీనాం అవిషయే అగోచరైరివ నిరాలాక ఆలొకరహితే ఆలొకవిజనైకాంతేన సచిత్వత్సాయుజ్యం ప్రాప్యేతిశేషః - హిప్రసిద్ధా॥ భాలాకభువనేజ్యోత్సామయేలాకసహస్రాకమతే॥ అత్రేత్తంపదయోజనా॥ హేభగవతి తవాజ్ఞాచక్రస్థతపనశశికోటిద్యుతిధరంపరంశంభుంపరచితాపరిమళితపాశ్వకంవందేయంభక్త్యా ఆరాధ్యకరపిశశిశుచీనామ విషయేనీరాలాకేభాలాకభువనేనివసతిహి॥ అత్రేదమనుసంధేయం - తవాజ్ఞాచక్రస్థమితి- తవశబ్దేనసాధకస్యభూమిధ్యాతగతం శివచక్రవళుప్తయంకథ్యతే॥ నతుద్విదళింపద్మం॥ తవేతిపదాన్వయాదితిఎవముత్తరత్రాపిడవ్యం॥ అత్రస్వాధిష్ఠానాగ్రేసూర్యమండలం ఆజ్ఞాచక్రాగ్రేచంద్రమండలమితి పూర్వమేవప్రతిపాదితం॥ అతశ్చసూర్య చంద్రాగ్నీనాంకిరణాః మయాభాః క్షుప్తైరత్రితశశంఖ్యాకాఅధారవక్రప్రభృతిఆజ్ఞాచక్రపగ్నితమేవవర్తంతి॥ ఎ

శ్రీమద్భగవద్గీతా

అష్టాదశాధ్యాయ - పాంచగవ్యవహారః.

తేజవిప్రసాదా మేవ సమ్యక్స్మరూపితం ॥ అజ్ఞైరప్రకృతైః కలరాదవ్య
ఎవసహస్రకేమబిధితచంద్రకీచక్రాత్తకోనిత్యకథత్యాదిప్రార్థనా
వసమ్యక్స్మరూపితం॥ ... .. ౩౬॥

శ్లో॥ విశుద్ధా లేశుద్ధస్ఫటికవిశదం వ్యోమజనకంశివం

సేవే దేవీమపిశివ సమానవ్యవసీతాం॥ యయోః

కాంత్యాం త్యాశ్చ శికిరణ సారూప్య సర

జే విధూతాంత ధ్వాంతా విలసతివకోరీవ

జగత్ ॥ ... .. ౩౭॥

వ్యా॥ విశుద్ధావిసి॥ విశుద్ధవక్రలేఖవత్కాః శుద్ధస్ఫటికవిశదం
[కాసాదిరహితస్ఫటికమివనిమలం వ్యోమజనకం వ్యోముః అకా
శతత్వస్యజనకం ఉత్పాదకం - తస్మాద్వాపితస్మాదాత్మన అకాశస్సం
భూతత్యాదిశుతేః అజ్ఞావక్రే అత్తతత్వం నిరూపితం తస్మాదా
త్మతత్వాదాకాశ తత్వోస్సత్తిరిత్యధాః ॥ అత్రాత్మశబ్దో మనఃప
ర్యామివావకః శివంశివతత్వం సేవే ఉపాస్యే ॥ దేవీంభగవతీంత
పిశబ్దస్సముచ్చయే శివసమానవ్యవసీతాం శివేన సమానం వ్యవసీ
తం వ్యవసాయః ప్రయత్నః సాన్యస్తాంస్వయమపిశివశబ్దవాచ్యైత్య
త్మధాః ॥ యయోరేతయోః కాంత్యాః ప్రభాయాః యాంత్యాః
ప్రసరంత్యాః శికిరణ సారూప్య సరజేః చంద్రకిరణ సారూప్య సర
జీర్ణస్యాస్స కాశాల్ విధూతాంత ధ్వాంతా విధూతంత ధ్వాంత
మజ్జైవంయస్యాస్సావిలసతి ॥ ప్రకాశలేఖకోరీ వదకోర స్త్రీవజ
గతీత్రతాకి అలేఖంపదయోజనా॥ హేభగవతీ వే విశుద్ధా శుద్ధస్ఫటి
కవిశదవ్యోమజనకం శివం శివసమానవ్యవసీతాం దేవీమపి సేవేయ
యోః యాంత్యాః శికిరణ సారూప్య సరజేః కాంత్యాస్స కాశాల్ జ
గతీవిధూతాంత ధ్వాంతా వకోరీవ విలసతి॥ అయమధాః - యథా
జ్యోత్స్నామృతపాననదకోరీ సంతుష్టాంతరంగా ఎవంశివయో

జ్యోత్స్నానద్యశ్చపథయావిధూతాంతర్వాణం తానతిక్షణే నిల
సతితుష్టాంతరంగస్పృధకలాకతితిదమనుసంధేయం - విశుద్ధత
క్రమజాయాంసూర్యవందనిరోధాత్ మేడకారగళశ్రీ త్రిపుర
సుందరీప్రభృతీనాంమేడకకలానాం జ్యోత్స్నాశోషణాత్ తద్వ
క్రస్థితయోశ్చివయో గేవలభయాజ్యోత్స్నాకార్యమితి॥ ౩౭॥

మూ॥ సమున్మీలత్సంపిత్రమలమకరందైకరసికంభ

శేహంసద్వంద్వంకిమపిమహాం మానసచ

రమ్ | యదాలాపాదస్తాదశగుణితవిద్యాపరి

గతిశ్చోదాదవైదోషాద్గుణమభిలమగ్భృతిపయ

ఇవ॥ ... ౩౮॥

వ్యా॥ సమున్మూలమితి సమున్మీలత్సంపిత్రమలమకరందైకరసికం స
మున్మీలత్ వికసత్ సంపిత్రజ్ఞానంతశేవకమలం త తమకరందః పు
వ్వరసః సచాసావేకశ్చఏకశబ్దః పూర్వసాతః ॥ విశేషణంవిశే
ష్యేణబహుళమితిపరితత్వాత్ - ఏకచ్ఛాసారసికశ్చైత్యేక రసికః -
మకరందైకరసికఇతిపశ్చాత్సమాసః॥ తథోక్తపరమహాసస్వరూ
పయోః శివయోహాకంసత్వారోపణం సంపిత్రమలై కమలత్వా
రోపణనిమిత్తంఅతస్సంపదః కమలత్వేసిద్ధేఏకదేశనిరూపకేనమక
రందేనరస్యమానప్రాణోఽసతిరోహ్యతే ॥ మకరందైకశబ్దస్య త్వ
తియ్యాసమాసః ॥ భజేసేవే॥ హంసద్వంద్వంకిమపినివాళాశ్చ్యం-
ఇదంతయానిదేష్టుమశక్యం - వత్సంత్రతత్వంశివతక్రీసంపుటితం
మహాతాంయోగీశ్వరాణాంమానసచరం అత్రమానసశ్చేనమన
సిమానససరస్తవ్యమారోహ్యతే॥ మానససరసిహంసానాం నిత్యతా
సాత్ ॥ యదాలాపాత్ యగ్యహంసద్వంద్వస్య ఆలాపాత్ ఆ
స్తాదశగుణితవిద్యారీతిః ॥ అస్తాదశవిద్యాఆలాపయాపేణ ప
రిణతాఇత్యర్థః॥ యత్ హంసద్వంద్వంఆవైకృత్యతి - దోషా

త్వం లబ్ధిః పంచమః దోషమవ ముత్తమగుణగుణశబ్దో మాభావస్యా
 త్యుపలక్షకః గుణవద్దో మాభావస్యాపి గావ్యత్వాత్ అఖిల సమస్తం
 అద్భుతః పయితవత్ కేభ్యః దుగ్ధమవ అత్రేత్యం పదయోజనాః హే
 భగవతి సమున్మీలత్సం వితకమలమకరందైకరసికం మహతాం మా
 నసచరంకిమపిహంసద్వంద్వం భజేయదాలాపాత్ అష్టాదశగుణిత
 విద్యాపరిణతిః యద్దోషాత్ అఖిలంగుణం అద్భుతః పయితవత్ అదతై ॥
 అత్రేదమనుసంధేయః ॥ సంవిత్తమల మనాహత చక్రనామక మి
 తిపూర్వమేవోక్తం ॥ ఉపాసకాః పరమహంసమిశునం సంవిత్కమలేఉ
 పాసంత ఇతి సమయైక దేశివ తం ॥ అతఏవ మహతాం మానసచరమి
 త్యుక్తం - భగవత్పాదమతంతు శిఖిజ్వాలారూపః పరమేశ్వరః శి
 ఖివ్యాస్వశక్త్యా సువశితః అనాహతచక్రేదీపాంకురవత్ ప్రసాదా
 తీతి ॥ యథోక్తం భగవత్పాదైః సుభగో గయవ్యాఖ్యానే - శిఖిజ్వాల
 లారూపస్సమయ ఇహస్తే వాత్రసమయాయోస్సంభవో మేదిశతు
 హృదయాజ్జైల్లంబయ ఇతి - ఎతచేవాప్తాకమప్యభిమతం ॥ ౩౮ ॥

మూ॥ తవ స్వాధిష్ఠానై హుతవహమధిష్ఠాయ నిరతత

మీదే సంవర్తంజనః మహతీ తాంచ సమయాం |

యదాలాకాలాకాదహసిమహసిక్రోధ కలి

తేవయా ద్రావ్య చృష్టిశిశ్నిముపచారిం ర

చయతి ॥ ... .. ౩౯ ॥

వ్యా॥ తవ స్వాధిష్ఠాన ఇతి, తవ భవత్యాః స్వాధిష్ఠానే స్వాధిష్ఠా
 నచక్రహుతవహ, అగ్నితత్వం అధిష్ఠాయ తి శిశ్నినిరతం అనవరతం
 తం ప్రసిద్ధం ఈదేస్తు వేసువతం సంవతనామకమగ్నింజన నిహే
 మాతః మహతీం మహద్భుతవాచ్యాః ॥ తాం సంవత్సరగ్నిరూపాం
 మహాసంవత్సరగ్నిరూపామిత్యర్థః ॥ సమయాయదాలాకదళక
 నేలాకాక ధూరాదీకమహసిదహతి సతిక్రోధ కలితేదయా

ద్రాక్షపానిష్టాయాదృష్టిః - అలూకః శిశిరంశీతలం ఉపచారం
రచయతి || అత్రేత్యంపదయోజనా || హేజనని తవస్వాధిష్టానే
హుతవహంసంవతశమధిష్ఠాయనిరతం ఈదైవమయాతాంమహా
తీంచ ఈదైవహాస్తికోధకలితేయదాలూకేలాకాడహాససియా
దయాద్రాక్షపృష్టిశిశిరముపచారం రచయతి సాత్వదియ్యాదృష్టి
రితశేషః || అత్రేదమనుసంధేయం || స్వాధిష్ఠానమగ్నితత్వోత్పత్తి
స్థానంతతోత్పన్నమగ్నింసంవతాగ్నితయా అరోఘ్యతత్రైమ
హంసంవతాగ్నిజ్వాలాంశక్తిరూపసియా అరోఘ్యతత్రస్థితాశక్తి
స్సంధావ్యా - తతస్తయోగాలూకేనజగతిదగ్ధాని తాని ఘనః
ప్రసన్నాయా ధిగవత్యేవ కృపానిసరిపూరితాదృష్టిగ్రణిపూ
రచక్రే ప్రతివారితి శిశిగోపచారిం చయతీతిస్తుతిమాత్రం నవ
స్తుత్యతి || ... .. ౩౯ ||

మూ|| తటిత్వంతశక్త్యా తిమిరపరిపంఛ స్ఫురణయా

స్ఫుగన్నాచారత్నాభజపరిణధేంద్రధనుషం ||

శశశ్యామంమేఘం మపిమణిపూకేశిరణం ని

చేవేవషణంతహరవిహరతప్తత్రిధువనం || ౪౦ ||

వ్యా|| తటిత్వంతశక్త్యా తిమిరపరిపంఛ తటిత్ సౌదామిన్
అస్యాస్తీతి తటిత్వాతంశక్త్యాతటిదూపయతిమిరపరిపంఛస్ఫు
రణయాతిమిరస్యమణిపూరితశక్త్యమణిపూరితచ కం తామిస్రలూక
ఇతిప్రాగుక్తః తస్యపరిపంఛద్విగోధనః స్ఫురణంయస్యాస్సాఅనే
నస్థిసౌమనిశ్చభగవత్యస్సూచితం ఇదమప్రవాప్తిమేణ్యసూ
చకం || విశేషణం స్ఫురన్నాచారత్నాభజపరిణధేంద్రధనుషం
స్ఫుగంతిచతానిరత్నానినానావిధానితైర్నిమిత్తాన్యాభరిణాని
భూషణానితైః పరిధం నిమిత్తం - మేఘస్యప్రాప్తిమేణ్యత్వ
సూచకంపిశేషణంస్ఫుగంతిచతానినానావిధానితైః నిమిత్తాన్యాభరి

స్వధనురజ్యంబయినా మావ్యాసరహితమిది ॥ అజగత్సర్వమును
 దానిమధ్యగోదయ పొట్టాననే వ్యాభ్యాసాని ॥ ఎతన్నదానినైనా
 జోపనివది - యోపాంతుప్రవిశ్యనువాక యోపావిత్వార్చన
 ఇమైనై లోకాతర్పణపరిష్కారాః ॥ ఇన్యంలేనఉదకా చ్ఛందోత్ప
 త్తిస్సూక్ష్మోత్తర్కైర్గర్భైర్నానానా చంద్రకళాత్మకానాంత
 దంశానాంనక్షత్రాణాం చోత్పత్తిః ప్రతిపాదితా - తదనంత
 రింసన్మనోజ్యేష్ఠముగర్భకృతజేషాభ్యనాక్తాపాగ్గ్ జరసముద
 యగ్గోసక-సూక్యేశుక్రగ్గోసమాభ్యుతం - అపాగ్గ్గోసస్య యోగ
 సః తంవాగ్మన్తామ్యస్తమితి - ఋచామయవధాః - అపాం ర
 సంబంధోయండయగ్గోసక యోగీశ్వరాః ప్రాప్తు వస్త్య
 ధాః॥ సూక్యేసూక్యమండలేశుక్రంఅమృతంసమాభ్యుతంసవ్యక్తం
 మంతాత్పూరితం - చంద్రమండలగళస్పియ్యుష ధారాభిరేవ
 సూర్యస్యనిర్వాహాడక్తైశ్చధాః ॥ అపాంరూపస్యప్రపూప
 స్యచంద్రమనః యోరః ॥ చైంద్రవపాధినిస్తీతఃత్యకళాయాంచంద్ర
 త్యాత్మకంగోస-తంజఃముత్తభ్యఃసకాశాత్ - ఉదకానాం ప్రస్తుత
 త్వాలే ఇత్యుదకానామభిముఖ్య మణిపూరే ఉదక మత్పన్న
 మితితా ఆఃస్వాధీష్ఠావాగ్నే రుద్బాదకాః ఆజ్ఞోవక్రస్థితచంద్ర
 స్యాత్పాదకాః ఆజ్ఞోవక్రస్థితనిశ్యకళాయాంచంద్రత్వాదితి - అ
 నాహతస్థిత సూర్యస్యాప్రత్యాదకాః ఆత ఉక్తం తంవాగ్మన్తా
 మ్యస్తమితి ॥ తండ్రమండలంసహస్రకమలస్థితంనసకా
 శాత్ జానామిశ్యధాః ॥ అత్రైవానువాక - యోత్సనావంప్ర
 తిష్ఠితాంచేద - ప్రత్యేవతిష్ఠతీతిత్రుతిః॥ అప్పుడదకతిత్వాత్తికమణి
 పూరేప్రతిష్ఠితాంనావంశ్రీవక్రత్తికాంతథావక్రశ్లోతరం । సు
 త్రామాంపుధివీంద్యామనేహసం - సుశమాణమదితిం సుప్ర
 జీతం - చైవంనావంస్వరితామనాగసమస్రవతీ మారుహేమస్వ

స్తయే ॥ ఘోషోఽభిషవే॥ అచ్యుతముఖోఽయమధః॥ సునోతి
 విసుత్రామా - అగ్నిగగ్నితత్వంస్వాధిష్ఠాకగతమిత్యధః॥ పృ
 థివీంచూలా ఛాగస్థితాం ద్యాంగగనంఽశుద్ధిస్థితాం అనేహసంకా
 లంమనస్తత్వంఽజ్ఞైవక్రస్థితం సుశమాణం వాయుతత్వం అచితిం
 అదిత్యాత్వకంజలతత్వం సుప్రణీతం సుమాగ్గమోక్షేప్రణీతం ప్ర
 కర్షేణ నయంతీంచైవీంశేవ్యా ఇమాంచైవీరూపాంశ్రీవక్రవిద్యా
 మిత్యధః - నావంశానాం సంసార ఛాగగః పరణౌపాయ భూ
 తాంస్వక్రితాం దృఢాఽరిత్రాణీలాంశ్శీలాని - యస్యాస్సాదుష్క
 మజ యూపవనైరవలామితి యవత్ ॥ అచాగసం అస్రవంతీం
 స్వయందృఢాం అరుహేమ చిత్ప్రసాదభవామః - తిచేవనిరతా
 స్తదుపాసనపరాః స్యామేత్యధః॥ స్వస్తయే మోక్షాయనిత్య
 నిరతిశయసుఖావాప్తయశ్శతీవశిష్టంశ్రుతిజాతం సుభగోదయవ్యా
 భ్యానావసరే సమ్యక్సిరూపితమస్తాభిః॥ ... ౪౦॥

మూ॥ తవాధారేమూలె సహసమయ యాలాస్యపర

యానవాత్మానం మస్త్యే నవరసమహాతాండవన

టమ్॥ ఉభాభ్యామేతాభ్యాముదయవిధి ముచ్చిక్య

దయయా సరాధాభ్యాం జన్తజనక జననీమజ్జగ

దిదమ్॥ ... .. ౪౧॥

వ్యా॥ తవాధారేమూలైతి॥ తవభవత్కాః ఆధారేమూలె మూ
 లాధారవక్రైత్యధః॥ సహసాకం సమయః సమయా సంజ్ఞ
 యాలాస్యపరయాలాస్యవృత్త్యేపరంతాత్పక్య - యస్యాస్తయా
 స్త్రీకర్తృకం నృత్యం లాస్యమిత్యద్యతే॥ నవాత్మానం ఆనందభైర
 వంఽశ్వేకానామి॥ నవరసమహా తాండవనటంగవధిః శృంగా
 రాదిభిరస్రైః మహతం అద్భుతతం తాండవనటం తాండవంబ్రం
 కర్తృకం నృత్యం తాండవమిత్యద్యతే॥ తత్రనట, అభినేతారం

ఉభాభ్యామేతాభ్యామానందభైరవమహాభైరవిభ్యాంజగతః, ఉద
యవిధిం ఉత్పత్తిముద్గీశ్వరతత్త్వత్యాహ ॥ దయయేతి॥ దగ్ధలోక
స్యపునరుత్పాదననిమిత్తందయయాసనాథాభ్యా మిత్రతాభ్యాంజగజ్ఞే
ఉత్పన్న - జనకజననీమత్ మాతాపిశ్యవత్ జగత్ ప్రపంచవిజృంభం
పూర్వోక్తంలాస్యనాప్త్యేసంవిధానప్రతిపాదనాత్ ॥ ప్రకృతిపు
రుషయోః దశకనేజగదుత్పత్తింలాస్యన్యత్తానసాన మేవ జగత్సం
హృతిరితికాలసిద్ధాంతః - అత్రేవంపదయోజనా ॥ హేభగవతి
తవమూలెఆధారేలాస్యపరయాసమయయాసహనవరసమహతాం
డవనటంనవాత్మానంమన్యే ఉదయవిధిముద్గీశ్వ ఏతాభ్యా ముభా
భ్యాందయయా సనాథాభ్యామిదంజగత్ జనకజననీమత్ జగజ్ఞే ॥ అ
యంభావః ॥ ఆధారస్వాధిపాన్వయయోః తామిస్రలోకత్పాత్ ॥ త
త్రకాలానామధికారాల్ సమసమయినానాగాధనాభావేపిస్వమ
తానుసారేణ సహస్రకమలే సిమ్మిచ్చైర్వ్యభగవతీ ఆధారస్వాధి
పాన్వయయోస్సేవ్యైతిమహాభైరవీసమయాపచేతేనోద్యోగజ్ఞితి - అత్రే
దమనుసంధేయం - ఆధారచక్రంఽపికోణం - ఆధారేబిందుస్తీ
వృతీతిదతావత్ప్రసిద్ధం - అత్రకాలమత్రే సికోణమేవనిందుస్థానం
అత్రఎవబిందుస్త్రతారాద్యః అతివచకాలాః త్రికోణేబిందుస్త్రచిం
త్యసమచక్షయంతి - తత్త్రికోణంస్వీధం - త్రిచక్రాంతగతసేవే
యోనిషధ్యవశానీ ॥ యోఃసుగంగాతగుక్యాప్రత్యక్షయోఃశ్చ
శ్రీచక్రయోగిస్థితనవయోనిషధ్యగశయోనించూజకపత్రమేమ ప
ప్రవీణదాలిఖితాంపూర్వకౌలాః పూజయంతి॥తరుణ్ణాఃఃపత్యక్ష
యోనిఉత్తరీకౌలాః పూజయంతి - ఉభయంయోనిస్వయ బా
హ్యమేవనాంతరంతతస్తేషామాధార చక్రమేవపూజ్యం ॥ తత్ర
స్థితా కుండలినీశక్తిః కాలినీత్యుచ్యతే - నైవోపాస్యాత్రికోణ
పూజకానామిదిహస్యం ॥ ఎహకుండలినీశక్తిః బిందురూపిణీని

అర్చనానామసంపూర్ణము | తస్మాత్ సచానిద్రాణాంసావితాత్మాత్ సా
 పూజాకామిన్ద్రుంకవిన్దీ ప్రబోధోయదాసాత్ తత్త్వగమేవ ము
 క్తిః - కాలావామతవేదమగమక్తాః కాలాభివ్యవహరః - తస్మాత్
 కాలావాంత్రికాదేవగండభైరవీషహురైరహ సంపూజ్యే సాధకా
 నాదతాభ్యాంతాదాన్యై నాన్ధానం - అతవేకకాలాబిందుపూ
 జావసరేభైరవాకారందిగంబరత్వమాశ్రిత్యసమచ్యాయంతి - శ్రీ
 పురుషోస్తతసురామాంసమధువత్స్యాచిద్రవైః సమారాధనం
 వామాచారః | పశ్యత్సాన్ద్రుత్వేత్రికొగిందిస్థానంమత్తఫదక్రంసం
 పూజయంతి || అధోముఖంత్రికొగిన్దోమఖమేవ చక్రం పూజ
 యంతి || దిగంబరశుంగకాదయస్తు శ్రీయముత్తేనాన్ధాన్యా
 ధ్వం తిశోగంపూజయన్తీతరహస్యం | తత్ వైదికమాగధూర
 త్వాత్ స్మరణాహామసివభవతి || తథాపిదిక్షా తంషిద్ధత్వేనసమ
 యమతజ్ఞేనాపయోగితయోగ్విత్వలంబిస్తరేణ | అధసమయమతం
 నిరూప్య కోదాదివట్పక్రంతభాగాదివట్పక్రాత్సనాన్ధరిమతీతి
 ప్రాగేవైతి పాదతం || తత్ర శీవ కైలికొగంబైదవస్థానమితితావ
 త్పు పసిద్ధంతత్రైకోగతయైలప్తకొగంబైరవాదేవ విందుస్థానం
 భవతి || తద్వచతుష్కోగమేవ తత్తుసహస్రకమలాంత గతం
 చంద్రమండలమితీపూజకమేవ బహుధాప్రపంచితం || అతశ్చతు
 ష్కోగమధ్యంబైదవస్థానంసుధాసింధుః - సరభుతిబహుధాప్ర
 పంచితం పూజకమేవ - ఎవచతుష్కోగమధ్యంబిందుస్థానమితి
 చాహ్యపూజాతరుణీత్రికోగపూజాచదూరతవేదవిరవైతి ధ్యేయం |
 అతవేకసమయినాన్ధాన్యాన్ధకమలైసమయాయాః సమయస్యచకం
 భోఃపూజాసమయోనామశంభునాసామ్యం || పంచవిధం యాతీతి
 సమయా - సమయత్వంభోగవిపంచవిదసామ్యం దేవ్యాస్పహ
 యాతీతిఅకీర్తయోః సమప్రసాధాన్యేవైవసామ్యంవిజ్ఞేయం - పం

శధాసామ్యంతు - అధిష్ఠానసామ్యం - అవస్థానసామ్యం - అ
 నుష్ఠానసామ్యం - రూపసామ్యం - నామసామ్యం చెరిపందవిధం
 సమయయోః ప్రధానయోరేవ శివయోర్భావః ॥ తవాధార
 ఇత్యధిష్ఠానసామ్యముక్తం ॥ ఉభయోరాధారదత్త స్యాధిష్ఠాన
 రూపత్వాత్ - అనుష్ఠానసామ్యత్వంజనకజననీమజ్జగదిద మిత్యనే
 వప్రతిపాదితం ॥ ఉత్పాదనక్రియాయాః ఉభయోఃపితోఃక్రియ
 మాణత్వాత్ - అవస్థాసామ్యం లాస్యతాండవశబ్దాభ్యాంప్రతిపా
 దితం ॥ లాస్యతాండవయోన్మత్యరూపేణైకత్వముక్తంప్రాక్ ॥
 రూపసామ్యంతుఆరుణ్యంముఖయోగైకతాంతరసిద్ధం ॥ జపాను
 నుమసంకాకౌమదఘాణికతలాచనా ॥ జగతఃపితరౌవందేభైరవీభై
 రవాత్మకావితీ ॥ యద్వానవాత్మానమితీరూపసామ్యంనామసా
 మ్యంచప్రతిపాదితమితీధ్యేయం ॥ ఏవమేవఇతరత్రక్లోక పంచకే
 పూహ్యం ॥ యథా తటిత్వంతమిత్యాదౌతటిత్వా తటిద్వతీతి
 నామరూపసామ్యం - యద్యపిస్థిరపాదామినీ రూపాయా స్తటి
 ద్రూపత్వం నాస్తి తథాపిసాదామిన్యాఃస్థిరత్వమేవసవకాదా తటి
 ద్యుక్తమితి తటిత్వతీత్యుక్తై రనుసంధేయం - మణిపూరస్థాన
 మతిష్ఠానమితిమణిపూరకశరణమిత్యనేన అధిష్ఠానసామ్యము
 క్తం ॥ స్ఫురన్నానారత్నాభరణపరిణదైందుధనుషమిత్యనేనవర్షం
 తమిత్యనేనచప్రావృషేణ్యవస్థాసామ్యంప్రతిపాదితం - తవస్వా
 ధిస్థానఇత్యాదిక్లోకస్వాధిష్ఠానఇత్యనేనఅధిష్ఠానసామ్యంమహా
 తీమిత్యనేనమహాంభతాశ్మకరూపనామసామ్యే ప్రతిపాదితే
 స్యాధిష్ఠానగతాగ్నిసంశ్రయణమవస్థాసామ్యం ॥ లాకాకదహ
 తీతి అనుష్ఠానసామ్యం ॥ నామసామ్యంప్రతిపాదితం ॥ అనాహ
 తదత్రఅనాహతంఅధిష్ఠానమితి అధిష్ఠానసామ్యముక్తం ॥ తాతకు
 కుణికారూపతయారూపసామ్యం నామసామ్యం ॥ ౩వతదీప

వశోక్త్యా అవస్థాసామ్యం ॥ వాయుతత్వోక్త్యా దకత్వ మనుష్ఠాన
 సామ్యమితి రహస్యం ॥ విశుద్ధవక్రంతిధిష్ఠానమితి ధిష్ఠానసా
 మ్యం - శుద్ధస్థితి విశదమిత్వనేన రూపసామ్యం ॥ వ్యోమజనక
 మిత్వనేన అనుష్ఠానసామ్యం ॥ శివం సైవైత్వనేన వామసామ్యం ॥
 శశికిరణసామ్యం రూపసరైరిత్వనేన అవస్థాసామ్యమితి - తవాజ్ఞా
 చక్రస్థమిత్వనేన అధిష్ఠానసామ్యముక్తం ॥ తపనశశికౌటిద్యుతిధర
 మిత్వనేన రూపసామ్యముక్తం ॥ పరశంధుమిత్వ నేన వామసామ్యము
 క్తం ॥ యమా రాధ్యకభక్త్యైత్వనేన అవస్థాసామ్యముక్తం ॥ ముక్తి
 ప్రదత్వమనుష్ఠానసామ్యమితి - సామ్యపంచకం విశ్లేషం ॥ ఎతవతి
 రహస్యం ॥ శిష్యానుజీఘ్నకయా ప్రకాశితం ॥ అత స్సమయినో
 నామ సమయపూజకాః తేషాం షట్పక్ర పూజానునియతా ఆనక ॥
 సహస్రకమలవివపూజా ॥ సహస్రకమలపూజానామ సహస్రకమల
 స్వరైందవశ్చాన త్వేన తత్త్వధ్యగతచంద్రమండలం చతురక్రాత్మనాత
 త్త్వధ్యబిందుంపంచవింశతితత్వాతీతం షడ్వింశాత్త్వశివశక్తి మేవ నరూ
 పసాదాఖ్యాత్మనా అనుసంధానం ॥ అతవివసమయిమతే బాహ్యరాధ
 నంకూరితవివసరస్తం ॥ షోడశోపచారాంగకలాపశ్చరతోపిదూర
 త్తవివతథాహీ ॥ ఆధారాదిషట్పక్రకాదాంతికోదాది షట్పక్రత్వేన
 తాదాత్మ్యం - బిష్ణుస్థానస్వరతురత్రసహస్రకమలత్వేన తాదాత్మ్యం
 బిందుశివయోస్తాదాత్మ్యం ॥ ఎపంచవింశతయోస్తాదాత్మ్యమితి తా
 దాత్మ్యత్రయం - చక్రమంత్రయోరైక్యం పూర్వమేవాక్తమితి - తేన
 చతుర్దైకక్యం సమయినాం సమారానమితి మహావ్రహ్మస్యం ॥ అత్రకిం
 చిదుద్యతే ॥ సమయినాం చతుర్విద్యైక్యానుసంధానమేవ భగవ
 త్యాః సమారాధనమిత్యేతత్సర్వం సంమతం ॥ కేచిత్తుషోధా విక్ర
 మాహుః - యథానాదబిందుకలాతీతం భాగవతంతత్వమితి సర్వా
 గమరహస్యం - నాదాపరాపశ్యంతీమధ్యమూర్తి ఖరీ రూపమితి

తువికాధః - ఇతిప్రాగ్జాతం || పరాత్రికోదాత్మికాః పశ్యంతీల
 వ్యకృతావక్రరూపిణీః మధ్యమామిత్రారరూపిణీః వైఖరీవతుదకా
 రరూపిణీః || శివద్రాక్షామత్రైవాంతభావః - ప్ర పాదితఇతి చ
 తుక్చాకాత్మకంశ్రీచక్రంనాదశబ్దవాచ్యంబిందునామ వట్టు క
 సంఘః-మూలాధారస్వాధిష్ఠానమణిపూరానాహత విశుద్ధాజ్ఞో
 త్కానిబిందుశబ్దవాచ్యాని || పూర్వమేవాత్మాని || కళాఃపంచాశ
 తవస్తుత్తరత్రిశతసంఖ్యాకాః || ఏవంనాదబిందుకళాతీతాభగవ
 తీతిసహస్రకమలబింద్వతీతం దైందవస్థానాత్మకంసుధాసింధ్వపర
 పర్యాయం - సరళూశబ్దవాచ్యం || నాదాతీతత్వంతుత్రిపురసుంద
 ర్యాదిశబ్దాభిధేయందర్శాద్వైష్యైదర్శితేత్యాద్యపరపర్యాయః || ఏ
 తాలప్రీతిత్యాదిమంత్రవర్ణనామకపంచాశద్వర్ణాత్మకవస్తుత్తర
 త్రిశతసంఖ్యాపరిగణితమహాకాలాత్మకపంచదశకళాతీత సాదా
 భ్యాక్రీవిద్యాపరపర్యాయచిత్రకళాశబ్దవాచ్యాబ్రహ్మవిద్యాపర
 పర్యాయసాభగవతీతి నాదబిందుకళాతీతం భాగవతంతత్వమితి
 శతత్వవివహర్యం || అత్రనాదబిందుకళానాంపరస్పరేత్యాను సం
 ధానంషోభాభవతితిషోభా విక్రమాహుః - ఎవంభగవతీతవత్స్వి
 యైత్యానుసంధానేనపూజితత్వాసంభావ్యపాదాభ్యాంః విలీనో
 భవతి || తదవంతరంషడ్విధైత్యానుసంధాన మహిమ్నా గురుక్ష
 టాక్షసంజాతమహాదేవప్రసాదమహిమ్నాచభగవతీర్ముడితిమూలా
 ధారస్వాధిష్ఠానాత్మకచక్రద్యయంభిత్వా మణిపూరేప్రత్యక్షంప్ర
 తిభాతీతిమహాపదేప్రకారః - పూర్వమభ్యాసకళాయాంగుర్వై
 కపరవంత్రః మహావిద్యాం గురుముఖాదేవస్వీకృత్య ఛందముషీ
 దేవతాపూర్వకంమూలమంత్రస్యకుకరాజపంగురూపదిక్షమాగ్నా
 గురుర్వక్ - ఆశ్వయుజ శుద్ధవక్ష మహావచమి శబ్దాభిధేయాత్మ
 మ్యాంసశీఘ్రసమయేగురోః పాదోపసంగ్రహణగురుత్వతన్మహి

మూత దానీరకేతావ్యయ నమ స్తనంయోగ ప్రవహనాంతరే ప్రవేశ
 వట్టుక్రమేనాంతరే పరవత్సవధానం సంభావనాంతరే వా
 త మహాదేవశ్చమః సాదాభ్యాసాం ప్రకాశయాపాదాంతరే ప్రవేశ
 యోగోన్యం ॥ ఏవ మహాదేవతా లేభగవతీమణిపూరే ప్రత్యక్షా
 వాచి ॥ సానమారాధ్య ॥ అన్యుఁ పాద్యాది భూషణప్రతిపా
 దనపర్యంతపూజాకలాపంమణిపూరే నిజకర్తృ అనాశాత మంది
 రంభగవతీంసీత్వానూపాదినై వెద్యహ స్తప్రత్యక్షనాంతంకక్షా క
 లాపంతత్రైవసమాప్యచితుద్ధాభగవతీంసంహసనాసీనాం సభిభిః
 సల్లాపాకసంభాషమానాం శుద్ధస్థితికసద్వైర్వసిభిః పూజయేత్ ॥
 శుద్ధస్థితికమణియోనవమాక్తి కాదయఃకింతుతదీయపాదశ చరగ
 తపోదశచంద్రకళాభిరహస్యం ॥ ఏవంసంపూజ్యఅర్జునచక్రంసీత్వా
 దేవీంకామేశ్వరీంసీరాజనవిధిభిరనేతైస్సంప్రీణయేత్ ॥ అతఏవా
 క్తం - కదాశావతంసస్తుతామదీయాయాం - అక్షాత్తకద్విదశప
 ద్యగతేతదానీవిద్యున్నిభేరవిశిష్టయతోతకటాభే - గండస్థల
 ప్రతిఫలతరదీపకాలకర్ణావతంసకలికకమలాయతాపీఠి ॥ ఏవ
 మక్షావక్రేనీరాజనవిధింకృత్వాసంప్రీణయేత్ ॥ తదనంతరంఝడితి
 పీఠ్యుల్లతేపసమాప్రకమలమనుప్రవిష్ట్వాసుధాబ్ధిపంచకల్పతరు
 బ్బాహాయాంమణిద్వీపేసరఘామస్యసదాశివేనసార్థంవిహరమా
 దావర్రతే ॥ తదాత్రిసహరిచీంప్రసార్య సమీపమందిరేన్వయం
 నివసేత్ ॥ యావద్భగవతీవినిర్గతాశ్రునర్మలాధార కుండంప్ర
 విశతి - తావత్పర్యంతంస్తాతవ్యమితిసమయమతతత్సంరహస్యం ॥
 ఆత్రశంకరభగవత్పాదానాం చతువిధాభ్యాసం సంభాషానంత
 రంమణిపూరేప్రత్యక్షయాభగవత్పాస్వరూపంక్షణతాంబీదా
 మేత్యాదిజ్ఞాకవ్యభ్యాసేప్రతిపాదితం ॥ చతుర్భుజాధనురూప
 దీపాశాంకుశేనైయుక్తాతత్త్వతాను సూరిదామనీ తద్వైతప్రతి

భావితమునకు భావనాభావము. ఇట్లు కంతువద్వినైత్యాభ్యాసమునానంతరము భారద్వికంభి త్యామణిభూతైస్స సత్త్వాభ్యాసే జగదీశాధనుర్బాహుపాశాంకుశవర భాధయపుస్తు కామ మాలాసీ భావాస్తా మన్తనైక దేశినా పాశాంకుశపుండ్రేక్షుచాపపుష్పచాణువహులాభయవరకరా । కరద్వితయస్థాపితవీణాదీభయ మస్తా కంసంమతమేవ . తదుక్తంసుభగోదయోక బాహవతంసస్తుతా మది య్యాయాంబ-భవానిశ్రీహస్తైర్వహసిభజిపాశ సృజిమధోభనుః పౌడ్రంపాష్పంశరమపిజపస్రక్కుకవరః॥ అథ ద్వాభ్యాంముద్రాంతిభయవర దానైకరసికాంక్వణద్వితాం ద్వాభ్యామురసివకరాభ్యాంబ చిభ్యమే ॥ సమయినాంప్రత్యక్షంపరిదృశ్యమావాప్తైభగవతీ సమయినాంసహస్రకమలపర్వంతంతుతరభూచాకతకవ్యా - సహస్రకమలైశుతిరసకరిణీ ప్రసాదపర్వంతంవర్చనమేవసమారాధనం॥ యదుక్తంసుభగోదయే ॥ సూర్యమండలమధ్యస్థాండేపిం త్రిపురసుందరీం ॥ పాశాంకుశధనుర్బాహుహస్తాంధ్యామౌక్షుసాధకతత్త్వాదినాతదుత్తరత్రనియాప్యతే॥ ఎవంసహస్రకమలై సమారాధితా నిష్కలమనయాముక్తిందతాతి॥ ఎవంద్విదళకమలై సమారాధితా భగవతీబహిశానిసహజేదదాతి॥ యథావశిన్యాదియుక్తాధ్యాతా సారస్వతందదాతి - యాత్వనదృశాధ్యాతావశీకరణం దదాతి॥ ముఖంబిందుంకృత్యై త్యాదినాధ్యాతా తాదృశఫలందదాతి- హృదయకమలఎవచామాదికంతర్పదాదికంకార్యం- విహికేఫలసాధనమితి స్మరంయోనిలక్ష్మీమిత్యాదిక్లౌకవ్యానావసరైనిపుణతరముపచాదితం॥ అకస్సమయినాంబహికాముష్మికేఫలసాధనోపాయాంతరభూతేతిసమయమతతత్త్వం ॥ తదుక్తంసుభగోదయే॥ సూర్యమండలమధ్యస్థాండేపిం త్రిపురసుందరీం - పాశాంకుశధనుర్బాహుహస్తాంధ్యామౌక్షుసాధకతత్త్వం - తదాప్యైతేకాభిదానకృతేతి

చింతయంత్యరుణమండలమధ్యనతిక రూపంతవాంఛనవయావక
 పంకరమ్యం-తేషాంతదైవకుసుమాయుధబాణభిన్నవక్షస్థలామృగ
 దృశోవశ గాభమంతితి॥ ఆత్రసమయినాంబాహ్యపూజానిషేధాత్॥
 సూర్యమండలాంతగతతేనపూజనంనిషిద్ధమిత్యాహుః- తన్న-
 పిందాండస్థితబ్రహ్మాండస్థ సూర్యయోరైక్యాత్- సూర్యస్యచంద్ర
 కళామృతనివ్యంధవశాదుజ్జీవనాత్ - యతః - అపాగ్గరసముద
 యగ్గనక ఇతిత్ర త్యాప్రతిపాదితమితిపాక్ష్య తిపాదితం- అతః
 చంద్రకళావిద్యాయాః సూర్యకలాసంస్పృశాత్ సంపర్కాత్ తే
 జస్తిరోధానంస్యాదితికేచన సంగిరంతేతదప్యపాస్తం॥వేదిత
 వ్యం-అతఏవపిందాండబ్రహ్మాండయోడైక్యాత్-చంద్రమండలా
 న్తగతతేనచంద్రకళావిద్యాయాఃపూజనంయుజ్యతే॥ యస్మ
 పూర్వోక్తచంద్రబింబగతతేనచేవ్యాః పూజననిషేధవచనంత
 త్తుఅంతరచంద్రస్యఆక్షాచక్షోపరిస్థితస్యసహస్ర కమలాంతగత
 చంద్రకళామృతనివ్యందైరుజ్జీవనమితితత్రతస్యాఃపూజా నిబం
 ధోనాస్తీతిఅతఏవపిందాండబ్రహ్మాండయోరైక్యాత్ ॥ బ్రహ్మాం
 ధస్థితచంద్రమండలపూజానిబంధోనాస్తీత్యేవంమతం॥ అత్రభ
 గవత్పాదైఃఅధారకమలాదిక్రమంవిహయితక్షాచక్రాదిక్రమేణ అవ
 రోహణపూజాప్రకారఃకథితః ఆయమాశయః - అత్సవఆకాశ
 స్పృంధూతః - ఆకాశాద్వాయుః- వాయోరగ్నిః అగ్నిరాపః
 అభ్యుద్యోపృథివీతిత్రాతక్రమమవలంబ్యరోహక్రమోక్తః- అతఏవ
 సావ్యధిష్ఠానానంతరభావినఃమణిపూరస్యతదధఃప్రదేశే నిరూపణం
 యుజ్యతే - అధారస్వాధిష్ఠానానంతరంమణిపూరకావస్థానంస
 వయోగకాశ్రుప్రసిద్ధంతదపిసంవతాగ్నిదగ్గస్యజగతఃపునరు
 జ్జీవనానంతరముత్పత్తింవత్తు జిత్యవగంతవ్యం ॥ ఎతద్భుతుకసం
 హితాయాం - శ్రుణుదే విప్రసహ్యామిత్యారభ్య మనవశిష్టైః

శ్రీచక్రస్యక్షుప్తకాణిప్రస్తుత్యథానీంప్రవక్ష్యామిత్కారభ్య సార్థ
వింశతిశ్లోకైఃసప్రపంచంపతిపాదితం - తత్రైవావధార్యం॥ఊ
ర్ధ్వములమధశ్శుభంవృత్తంయోవైద సంప్రతితిశ్రుతః - దేహ
రూపవృక్షస్యశిరఏవములంకరచరణౌద్యవయవాశ్శుభాఃఅతశ్చ
క్షుప్తములానాంకదళీకుసుమోపమానానాంఅథోముఖావామవ
రోహక్రమేణకమలాన్యక్తానీతితత్రపూజాసుకరేఽతదానుగుజ్యేన
భగవత్పాదైరుక్తమితిధ్యేయం- తదాత్మధ్యానవ్యతిరేకేణ పూ
జాయాఅసంభవత్ - సంభవేవాశ్రీచక్రగత త్రికోణాదిక్షుప్తకా
ణాంఅథోముఖత్వాభావాత్ మూలాధారస్థితామేవ దేవీంప్రసు
ప్తాంబోధయేషితితత్రైవప్రబోధనియమాత్ - మూలాధారాది
క్రమేదైవపూజాసమయినాంకౌశాదీనాంచకార్యేతిపరమగురుము
ఖాదేవతవగతం రహస్యం - వామకేశ్వరతంత్రే - ఆత్మపూజా
యాంవిశేషఉక్తః - పాశాంకుశాతదీయ్యాహిరాగర్వహస్తకౌ
స్త్యుతౌ- శబ్దస్పృశాదయోబాదామనస్తస్యాభవద్ధనుః- కరణేం
ద్రియచక్రస్థాం దేవీంసంవిత్స్వరూపిణీం ॥ విశ్వాహంకారశుష్ప్
ణపూజయేత్సర్వసిద్ధిభాగితి॥ఇయముపాసనావిధిరాదరణీయ్యా॥
ఎవంసమయమతంసమ్యక్ప్రపంచ్యసమయాఃభగవత్కాః కిరీట
ప్రభృతిపాదాంతంప్రత్యంగంవర్ణయతి॥ ... ౪౧॥

మూ॥ గతైర్మాణీకృత్వంగగనమణిభిస్సాంద్రీక్షుతి

తంకిరీటం తేహేమంహిమగినుతేకిరణయతియః|

సనీదేయచ్ఛాయాచ్ఛరణశబలంచంద్రకళలంధ

నుశ్చానాసీరంకిమితిసనిబధ్నాతిధిషణాం॥౪౨॥

వ్యా॥ గతైర్మాణీకృత్వమితి॥ గతైఃప్రాప్తైః మాణీకృత్వం
సవవిధరత్నభావంగగనమణిభిఃత్వాదకాదితైఃతేహంఅశ్యుత
సన్నికృష్టసేవాధాం- భూషణమణిత్వంయుజ్యతే॥ సాంద్రఘటి

తంసాంద్రంసీరంధ్రం యథాభవతితథా ॥ ఘటితంఖచితంకిరీ
టంమకుటంమ్రేకుంహేమ్నావికార్యహిమగిరిసులేహేసార్యతి
కితకయ్యతియఃసకవీంద్రః సీదెయచ్చాయాచ్చురణశబళంసీదం గో
శంతత్రణచితానిసీదెయానిసేకరత్నజాతానిలేహంచాయాచ్చుర
దేవవ్యాపనేనశబళంశబళవణం చద్రశకలంచంద్రఖండం ధనుః
కోదండంకానాసీరంకునాసీరఃఇంద్రఃతస్యసంబంధి- కానాసీరం-
కిమతిననిబధ్నాతిధిషణాం- బుద్ధిం - అత్రేష్ఠంపదయోజనా॥ హే
హిమగిలేమాణిక్యత్వంXలైఃXXనమజీభిః సాంద్ర ఘటితం హై
మంతెకిరీటయఃకితకయతి ససీదెయచ్చాయాచ్చురణశబళంచంద్ర
శకలంకానాసీరంధనురితి - ధిషణాంకింసనిబధ్నాతి- అయంభా
షః- కిరీటవణానాంకతుంముద్యుంజానాఃకవీంద్రాఃతతస్థితాం
చంద్రరేఖాంనానారత్నమణికాంతిచ్చురితాంద్యస్తాఇంద్ర చాప
స్తేసకథంనాశంకంలేఅవశ్యంలేహంతచ్చంకాజాయతఏవతి అత్ర
ఉత్ప్రేక్షాలంకారః చంద్రశకలస్య ఇంద్రచాపస్తేవో త్వేక్ష
ణాత్- యద్వాఅపన్నవాలంకారః ఇదంచంద్రశకలంనభవతి-
అపిష్వంద్రశాపఇత్యపన్నవస్యప్రతిభానాత్ యద్వాసం దేహాలం
కారిఃఅయమింద్రచాపః ఉతచంద్రశకలమితిసంశయాత్-యద్వా
అతిశయోక్తిగలంకారః ఇందుశకలస్య ఇంద్రచాపస్తేన అధ్యవ
సానాత్ ఎవంచతుణాకమలంకారాణాంమధ్యేషకస్యప్రాధాన్యః
ఇతిరస్యాప్రాధాన్యమితివిగమప్రమాణా భావాత్ సందేహ
స్సంకరః॥ ౪౨

మూ॥ ధునోతుధ్వాంతన్నస్తులితదళితేందీవరవనంఘ

నస్మిగ్ధశ్శత్యంవికురనికురంబంతవశిషె । యదీ

యంసౌరధ్యంసహజముపత్తిభుంకుమనసోవసం

త్యస్మిన్త్య స్త్యేవలమథనవాటివిటపినామ॥ ౪౩॥

వ్యా॥ ధునోతుధ్వాంతలనగతి॥ ధునోతుఅవసాదతుధ్వాంత
తంతంతస్తిమిరంసఃఅస్తాకంతులితదళితేందీవరవనంతులితంసదృ
శీకృతందళితంభిన్నంవికసితమిత్యర్థః - ఇందీవరాణాం నీలో
త్పలానాంవనంయస్యతత్॥ ఘనస్నిగ్ధశ్శక్త్యంఘనంసౌందర్యం స్ని
గ్ధంస్నేహాయుక్తమివస్థితంశక్త్యమ్మదులమేషాం విశేషణానాంస
మాసః- చికురనికురంబంచికురాణాంకేశానాంనికురంసస్యయా
హః కేశపాశసమూహాధమ్నిల్లత్యర్థః॥ తతశివేభగవతియదీ
యం యస్యధమ్నిల్లశ్యసంబంధిసౌరభ్యం పరిమళంసహజంస్వభా
వసిద్ధం ఉపలబ్ధంశత్రుక్ప్రాప్తాసుమనసఃపుష్పాణీ వసంతిఆ
సతే - అస్తికధమ్నిల్లైమస్యేధువం- వలమధనవాటీవిటపినాం
వలమథనఃఇంద్రఃతస్యవాటీపుద్యానంతస్యాః విటపినఃకల్పవృక్షాః
తేషాం - అత్రేత్రంపదయోజనా॥ హేళివేతులితదళితేందీవరవ
నంఘనస్నిగ్ధశ్శక్త్యంతవచికురనికురంబంసః అస్తాకంధ్వాంతంధు
నోతు॥ యదీయంసహజంసౌరభ్యం ఉపలబ్ధంఅస్తికబలమధన
వాటీవిటపినాం సుమనసఃవసంతితిమస్యేఅత్ర ఉత్ప్రేక్షాలంకారః
కేశపాశవాసనార్థమేషధృతానాంకల్పవృక్షకుసుమానాంఅన్యథా
త్వేనోత్ప్రేక్షణాత్ తల్లక్షణంసంభావనమథోత్ప్రేక్షావక్రతస్య
పరేన్యదేతి॥ తులితదళితేందీవరవనమిన్యత్ర ఉపమాలంకారః॥
అనయోస్సంస్పృష్టిః తిలతందులవత్సంస్పృష్టిః॥ ౪౩॥

మూ॥ తనోతుక్షేమంనస్తవదనసౌందర్యలహరీప

రీవాహస్సోత్త స్మరణీరివసీమంతసరణిః| వ

హంతీసిందూరంప్రబలకబరీభారతిమిరద్విషాం

బృందైబళాందీకృతమివనవీనాకళిరణం॥౪౪॥

వ్యా॥ తనోతుక్షేమంనగతి॥ తనోతువిస్తారయతు దిశత్విత్వ
ర్థః॥ క్షేమంయోగయేమాత్మకంతుభంసః అస్తాకం తవతే వద

ససాందర్భాలహరి పరివాహసోతస్సరణిరిత - ఇదక్షేపదం - ఇ
 వెనసహనిత్యసహసోవిధిక్తిలాపః పూర్వపదప్రకృతి స్వరత్వం
 చేతివక్తువ్యాజేవీవదనసాందర్భస్య సుందరభావస్యలహరితత్వేకః
 తస్యజరీవాహః ప్రవాహః ఉపసగేష్యకమానుష్యేబహుళిమితి
 పరిశబ్దాధి కారస్య దీఘః - తతఃసోతస్సరణిరివసోతసో ప్ర
 వాహస్యసరణిరివ మాగణ్యస్థితాసీమంతసరణిఃసీమంతేధమ్ని
 ల్లిమధ్యప్రదేశేసరణిః పద్ధతిః సరణ్యాకారాకారితారేఖావహం
 తీధారయంతీసింధూరంసింధూరపగాగంప్రబలకబరీధారతిమిరద్వి
 షాంప్రబలాఃకేశవాశాత్తనా సిద్ధజన్మత్రయాప్రబల్యం - తెద
 తేకబరీధారాఎవకేశవాశనివయావతిమిగాణితాన్యేవద్విషః శ
 త్రవఃతేషాంబృందైః సమూహైః - బుద్ధీకృతమివ నవీనారగః
 రుంబుద్ధీగృహఃపరుద్ధమివఇవసంభావనాయాంతివిప్రప్రథోక్తిరివశ
 బ్దిస్యసంభావనైవాధికః ॥ అన్యతవాద్యశ్యమితివివేకః - నవీ
 నాకళిరణంనవీనఃపాతఃకాలీనఃఅగ్రఃసూక్ష్మఃతస్మకీరణం॥అ
 త్రైత్వంపదయోజనా ॥ హేధగవతి నివ వదన సాందర్భాలహరి
 పరివాహసోతస్సరణిరివస్థితాతాసీమంతసరణిః ప్రబలకబరీధారతి
 మిరద్విషాంబృందైర్బుద్ధీకృతనవీనారగ-కీరణమిసింధూరువహం
 తీనః అస్మాకంక్షేమంశనోతు ॥ అత్రోచ్చైఖ్యాలంకారఃసీమంత
 సరణిస్సోతస్సరణిత్వోచ్చైఖ్యతాత్ ఉత్తరాదృశ శ్యుచ్చైఖ్య
 లంకారః సింధూగస్యసూక్ష్మకీరణాత్మికా సంభావనాత్ కబరీధా
 గిస్యతిమిరిత్వాకీరణాత్ యాపకాలంకారోవశతాతే - ఎవమన
 గౌరం గాంగీభావెనసంకరః సంభావనాంప్రతిరూపకస్య నిమి
 త్తకాత్ - సీగమీగన్యాద్యైరసంకరః॥ ... ౪౪॥

మూ ॥ అత్రాశ్చైవ్యాభావ్యాదభికలభసశ్రీధిరలక్తః

. రీసం తేవ క్రీంపరిహసతపంక రుహరుచి॥

దర్శనైశ్చరేయస్త్రికాదశనరుచికింజల్కరుచిరేను

గంధామూద్యంతిస్తరమథనచక్షుర్మధులిహః॥ ౪౫॥

అరాశైస్సాస్వాభావ్యాఽతి॥ అరాశైః పుటితైః స్వాభావ్యాత్ స్వ
భావతః అశికలభసశ్రీభిః అశికలభానాంచాలభ్యంగానాం సశ్రీభిః
సమానాతైః సమాసాంతవిధేరపీమ్యక్వాక్ ప్రస్థాయాభావః॥ అ
క్షైః చూర్ణకుంతలైః పరీతం పరితత్తతం పరీతం వ్యాప్తం - రేతవ
క్ష్మం పరిహసతి ॥ ఉపహసతి ॥ తతుల్య నభవత్ స్వర్తః ॥ పంక
రుహరుచిం పంకరుహస్యకమలస్యరుచిసా భాగ్యం దర్శనై దర్
మీవత్ స్మరోవికాసః యస్య తస్త్రికాయద్వాస్త్వైః స్థితంతస్త్రికా
వక్త్రైదశనరుచికింజల్కరుచిరదశనానాం దంతానాం రుచయే
వకింజల్కః కేసరాః తైః రుచిరేనుగంధానుగంధముక్తమా
ద్యంతినందంతి - స్తరమథనచక్షుర్మధులిహః స్తరస్య వన్తధస్య మద
నః తస్యే శ్వరస్య చక్షునాం మ్యేవ మధులిహః భ్రమరాః జలిమన్తధస్యా
పివదనసాందర్యం మద హేతురితి కిమువక్తస్యంత్యద్వదనసాందర్య
స్వరూపమితి భావః ॥ అత్రైత్రం పదయోజనా ॥ హే భగవతి స్వా
భావ్యాదరాశైః అశికలభసశ్రీభిః అలక్షైః పరీతం తేవక్ష్మం పంక
రుహరుచిం పరిహసతి ॥ దర్శనైశ్చరేదశనరుచికింజల్కరుచిరేను
గంధాయస్త్రికాస్తరమథనచక్షుర్మధులిహః ॥ ద్యంతి - అనైతత్ప్రే
క్షాలంకారః పంకరుహరుచిం పరిహసతీత్యనేవ స్వయం చాలంకా
ద్యుశ్యప్రతీతేః అశికలభసశ్రీభిర్నైతత్ప్రేక్షాలంకారః ॥ అనయో
రంగాంగీభావనసంకరః - దశనరుచికింజల్కరుచిరదశస్య తిరూప
కాలంకారః - దశనరుచీనాం కింజల్కప్రేక్షారోపణాత్ ॥ స్తర
మథనచక్షుర్మధులిహిత్యత్రయం లంకారః - చక్షుమాం మధులి
ప్రేక్షారోపణాత్ ॥ అనయోరంగాంగీభావనసంకరః - సంక
రదవ్యయస్య సంస్కృప్తిః॥ ... .. ౪౫॥

మూ॥ లలాటంలావణ్యద్యుతివిమలమాభాతి తవయ

ద్వితీయంతన్త్యన్యేమకుటఘటితంచంద్రశేకలం॥

విపర్యాసన్యాసాదుభయమపిసంఘాయవమిథ

స్సుధాలెపస్యాతిఃపరిణమతిరాకాహీమకరః॥౪౬॥

వ్యా॥ లలాటమితి॥ లలాటం నిటిలంలావణ్యద్యుతివిమలం . లా
వణ్యంతారతీక్యమేవసౌందర్యమేవద్వితీజ్యోత్సన్నతయావిమలం
స్థిగ్ధంబభాతి ఆసమంతాదృశి ॥ తవయత్తత్ ద్వితీయంమన్యే
శంకే । మకుటఘటితంకిరీటకలితంచంద్రశేకలంచంద్రాధాఖండం
విపర్యాసన్యాసాత్ ॥ లలాటంఅవాకొగ్రాణంవతఃశై ॥ చంద్రశే
కలం లలాటస్యోపరి ఊర్ధ్వ శృంగం వతఃశై - ఉభయోర్విప
ర్యాసన్యాసః సమ్యక్ శృంగవతుష్కసమ్మేళనంతస్సాత్ ఉభయ
మపి లలాటంచంద్రశేకలంసంఘాయమిత్యా చకారోపశయవా
చిమిథః అన్యోన్యంసుధాలెపస్యాతిఃసుధాయాఃఅమృతస్యలేపః
విలేపనంతస్యస్యాతిః సేవనంయస్యసః- అమృతరస సాంద్రశిత్వ
థః - పరిణమతితాద్రూప్యంభజతి ॥ తదాకారా కారితత్త్వ
థః - రాకాహీమకరఃరాకాయాంపూణేమాయాం హేమక
రశృండ్రః - అత్రేణంపదయోజనా ॥ హేధిగవతిసవయత్ లలా
టం లావణ్యమతివిమలంబభాతీతత్ మకుటఘటితంస్వతియ్యోజం
ద్రశేకలంమన్యేయద్యస్తాతాగ్రణాత్ ఉభయమపివిపర్యాసన్యా
సాత్ - మిథఃసంఘాయవసుధాలెపస్యాతిః రాకాహీమకరఃపరి
ణమతి ॥ పూణేమాయాంసంపూణతాచంచద్రస్యకథం భవా
నీకిరీటే అథాదేహవిప్లవయా చంద్రః పరిదృశ్యోతి పూణే
మాచంద్రంనిమిత్తీకృత్యలలాట ముత్పేక్షితే ॥ అతఃస్పేక్షా
లంకారః లలాటాధాచంద్రత్వేవోత్పేక్షితాత్ యద్వా అతి
శయోక్తిరలంకారః - రాకాహీమకరస్య లలాట ఘటిత చం

ద్ర రేఖాద్వితీయ్యనిమాణాసంబంధపిసంబంధః ధవాత్ । అత్ర
కవికల్పితవస్తుసాందర్భ్యయోరభేదాధ్యవసాయః ఉత్ప్రేక్షా తిశయో
క్త్యైరంగంగీభావేన సంకరః - అధ్యవసాయస్య పరప్రాధాన్య
ముత్ప్రేక్షా ॥ అధ్యవసితప్రాధాన్యత్వే అతిశయోక్తిః - సూత్ర
ద్వయస్యా యమధః - అధ్యవసాయవిషయభూతే - అధ్యవసా
నక్రియాయాపస్య వ్యాపారస్య ప్రాధాన్యం యత్ర తతోత్ప్రేక్షా ॥
యదా అధ్యవసానే విషయభూతే అధ్యవసాయస్యైవ ప్రాధాన్యం
ప్రతియ్యతే । తదా తిశయోక్తే రుత్రానం - అధ్యవసాయోనామని
శ్చ యజ్ఞానంకవిప్రాధోక్తిసిద్ధం న వాస్తవం - ఉత్ప్రేక్షాయస్తు
అధ్యవసానప్రాధాన్యద్యోతతా ॥ మన్యేశంకధృవం నానం ప్రా
యశ్చ త్యేవమాదిభిః ఉత్ప్రేక్షా వ్యజ్యతే శబ్దై రివశబ్దాపి తాదృశ
ఇతి ॥ ఉత్ప్రేక్షా వ్యంజకేష్వేతేషశబ్దేషు కేచన స్వరూపోత్ప్రే
క్షాద్యోతకాః - కేచన హేతుత్ప్రేక్షా ద్యోతకాః ॥ కేచన ఫలా
త్ప్రేక్షాద్యోతకాః - హేతుత్ప్రేక్షాయాం హేతురేవ - సఫ
లాత్ప్రేక్షాయాం ఫలద్యోతకః - అతేషస్వరూపోత్ప్రేక్షాయాం
ఇతాద్యభావే హేతు ఫలయోరసంభవాత్ - అతిశయోక్త్యుత్ప్రే
క్షయోభేదాధావాత్సేవోత్ప్రేక్షా అతిశయోక్తావతర్భూతేతి ది
క్షాత్రముక్తం ॥ ... .. ౪౬॥

మూ॥ భృవాభుగ్నైశ్చిద్భవన భయభంగవ్యసనిని
త్వదియ్యేనేత్రాభ్యాం షధుకరరుచిభ్యాం ధృ
తగుణం । ధనుమన్యేసవ్యేతరికిగ్నహీతం
పశుపతేః ప్రకౌష్ఠేముషేచస్థగయతినిగూఢం
తరముషే ॥ ... .. ౪౭॥

వ్యా॥ భృవాభుగ్నైశ్చి ॥ భృవాభుగ్నైశ్చిభుగ్నైశ్చి అవాక్యంగత
యావలయితేకించిత అనత్యంతం భవనభయభంగవ్యసనిని ॥ భు

കിരൂ

శ్రీకృష్ణ - సాందర్యజనాః.

వనానాం జగత్కార్యే ఊపద్రవస్య భూగోవాతకరణే వ్యసనమ
స్యాస్తీతి భువనభయ భంగవ్యసని తస్మాద్బంబుధిః త్వదియ్యై భవి
త్సంబంధినీత్రాభ్యాం అక్షిభ్యాం మధుకిరరుచిభ్యాం మధుకరా
జాంభామరాజామివ రుచిః శోభాయయా యోస్తాభ్యాం మధుకరా
కారాకారితాభ్యామిత్యశ్నేః కృతగుహాధృతిః సంచితః గుణః
జ్ఞాయన్మతేధనుః శ్చాపమ్ స్వేశికై సవ్యే తరకరిగృహీతం సవ్యోద
క్షిణః తులనోవామః తెనగృహీతం సవ్యే తులనం ఎకై నైవ హస్తేన
సర్వ దాధృతం నతు బాహుప్రయోగాభిముఖాద్యైః || తిలిపతే
మోక్షభస్య పకోష్టిమసి బ-ధముష్టా అంగుళిగుంధా ముష్టికల్పః
అనుశాసనవశాత్ ప్రేలింగం ప్రయోగదాహుత్యాత్ - పులిం
గఃగచ్ఛమావశబ్దవత్ || గంగావశబ్దః పుంసీచూయశా ప్రయుక్తః -
అనుశాసనంతు - ఉపరింపరిభూతి ముష్టి నేతి - వైషణ్యప్రయోగః
అరత్నిస్తు నిమగ్నిమేన ముష్టి నేతి నామ లింగానుశాసనేద || స్థగ
యతి ఆచ్ఛాదనంకుమారి - స్థగ ఆచ్ఛాదన ఇతి భావః - నిగూఢం
తరం నిగూఢే అంతఃకూర్వండు మాన్యైతత్ ఉపేహే శార్వతి-
అత్రేత్యం పకయోజనాఘవనభయభ గవ్యసని హేఉపేద్విరియ్య
కించిద్భుగ్భువామధుకిరరుచిభ్యాం నేత్రాభ్యా ర్భుగ్గుణం రింప
లేః సవ్యే తరకరిగృహీతం ప్రకొవ్యే ముష్టావస్థగయతి సతి నిగూఢం
తరంధనుమోన్యే - అత్రభువాధనురితి రూపకం భృతోధానురూ
పేణ నిరూపణాత్ అతఏవద్వివదనైకవచనయోస్సామానాధి రిరి
భ్యుభృవాధనురితి అయంభావః - విశేషణం బతుగ్విధం వ్యాపకం
కవిశేషణం ఉపరంజకవిశేషణం ఉపలక్షణవిశేషణం ఉపాదా
నవిశేషణమితి || తత్రవ్యావర్తకవిశేషణం - నీలోత్పలమిత్యా
దితత్రనైల్లస్య శ్వేతవ్యావర్తకత్వాత్ ఉపరంజకవిశేషణం - ద్వి
విధం - ఉపరంజనస్య ఆరోపవిషయగోచరత్వేన ఆరోప్యమాణగో

చరత్వేనతత్రాహం గోచరత్వంముఖచంద్రమిత్యాదితత్రశంధ్ర
త్వేన ముఖస్యాహంపరంజనం. అతఏవలింగభేదవిశేషణవిశేష్య
భావః - సతదుచ్చకుచాభవన్నితినైషథా. అత్రకలశఏకః ద్వాకుచా
ఉభయో విశేషవిశేష్యభావః - ఉపాదానవిశేషణమేవపరిణా
మవిశేషణం - తిరసర-రిణ్యోజలదాభవంతి || అత్రాహంస్యమా
ణతిరసా రిత్వంత్రాహంపవిశేషాత్తతయాస్థిః - ఎతచ్చపూర్వమేవ
నిరూపితం || ఉపలక్షణవిశేషణం - కాకవదైవదత్తగృహంపుథక్
స్థితిహిం ధమిణ్యుపలక్షణమితి - ఉపలక్షణవిధః కాకత్వాదిత
జ్ఞాత్యా విష్వస్యోపలక్షణత్వాత్ విశేషణతోభేదః ఉపాదానవి
శేషణం - రక్తస్ఫటికమ్ || రక్తపద్మమాత్రోపాదానత్వాల్ ఉపల
క్షణభేదఃవ్యాపకః శ్వాభావాల్ నీలోత్పలాదేవ్యావృత్తిః -
అత్రేవంతిత్వం - ఉపాంజకవిశేషణస్యైముఖచంద్రః కలశస్త్రశాశ
త్వాది స్థితేచంద్రకలశాఘ్నిపరఃజకవిశేషణాన్యా శిత్విలింగ సం
ఖ్యాన్యేవముఖాదికఃస్తనాదికంచవిశేషణం - స్తనాదినాముఖాది
లింగసంఖ్యాంవాభజతే || నియతలింగతయావిశేష్య సిఘ్నత్వాభా
వాల్ - ఇతరేభ్యోవిశేషణేభ్యోవ్యావృత్తిః మన్యేశబ్దప్రయోగాత్ -
సంభావనోత్తానఃఉన్నేక్షాలంకారోపి అవయోస్సంసృజ్జిః || సం
సృజ్జినామ. అపుధస్థితయోరంగంగీభావఇత్యాలంకారికరహ
స్యం || అతశయోక్తరపిఘ్రామధ్యే నాసికామధ్యయో ముష్టి
ప్రకొష్ఠేర్ధగి తత్వేనాధ్యవసానాత్ అత్రనాసికాయః సవ్యే
తరకరత్వేనా రోపణప్రతీతేరూపకాలంకారోధ్వన్యతే || ౪౭ ||

మా | అహస్సూతేసప్యంతవనయన మరాగశ్శ్రుత

యాత్రియామంవామంతేస్సజతిరజనీ నాయకతయా |

త్పతియ్యతేదృష్టిదకరదళితహేమాంబుజరుచిస్స

మాధతైసంధ్యాందివసనిశయోరింతరివరీం || ౪౮ ||

వ్యా || అహస్మాకభి || అహః దివసంసూతేజనయతి - సవ్యం
 చక్షిణంతవనయనం నేత్రం అరాత్మకతయా సూర్యాత్మకత
 యా త్రియామాంరాత్రింవామంసవ్యేతరం తేతవస్పజతిసూతే-రజ
 నీనాయకతయాచంద్రాత్మకతయాతృతీయానిటిలస్థితా తేతవద్వ
 ష్టిః పరదళితహేమాంబుజరుచిః పరదళితమీషద్వికసితం హేమాం
 బుజంరక్తాంబుజంతస్యేనరుచిశ్చాస్యాస్మా - సమాదత్తై-సవ్య
 గాదత్తై కరోతి || దివసనిశయోః అహారాత్రయోః అంతరచ
 రీంశుభ్యవతిన్ సీంసాయంప్రపాతరాత్మకసంధ్యాకాలద్వితయస్వఅ
 గ్నిహేమాత్రసార్యశ్వాదితిభావః || అతేత్థంపథయోజనా || హేధ
 గవతితేసవ్యంనయనం అరాత్మకతయా అహస్మాకేతేవామం న
 యనంరజనీనాయకతయా త్రియామాంస్పజతి | తేత్వతీయాద్వ
 ష్టిః పరదళితహేమాంబుజరుచిః దివసనిశయోః అంతరచరీం సం
 ధ్యాంసమాదత్తై- అత్రసూర్యచంద్రాగ్నాత్మకనయనత్రయేణ
 భగవత్సావయవపిశేషశేనదివసనిశాసంధ్యాత్మక కాలత్రయో
 పలక్షింపతుమాసతుకాయుగకల్పాది కాలాత్పక్షిధనాత్ భగవ
 త్యాః కాలావచ్ఛేద్యత్వంహూరిత ఏవాపాస్తమితిధ్వన్యతే ఇదము
 త్రమంకావ్యంమధ్యమకావ్యతాపతీతిధ్వరాత్మకతయారజనీనా
 యకమయమితవాచ్యమానత్వాల్ పరదళితహేమాంబుజరుచిరిశ్య
 నేనాగ్నినేత్రత్వంధ్వన్యతే-అయమనుసరితాత్మకః మధ్యమోత్రమ
 కావ్యత్రయోజక- ధ్వన్యోస్సంస్పృష్టిః - సంస్పృశ్యమానంవ్యంగ్య
 వ్యయంప్రకానధ్వనీనామంగంగిధావెనసంకీర్త్యతఇతిచిత్ || ౪౮ ||

మూ || విశాలాకల్యాణీశ్శుభరుచిరయోధ్యా కువల

యోః కృపాధారాధారాకిమపిమధురాభోగవ

తికా | అపవిత్రదృష్టిః ప్రబహునగరవిస్తారవిజయా

ద్రువంతత్తన్నామవ్యవహరణయోగ్యావిజయతే || ౪౯ ||

వ్యా || విశాలాకల్యాణీతి | విశాలావిశ్రుతాకల్యాణీమంకళాస్ఫుట
 రుచిః ప్రస్ఫుటకాంతిః అయోధ్యా యోద్ధుమతశ్చాకువలయైరిందీవ
 రైః కృపాధారాధారా కృపాప్రవాహానాం అధారాకిమపి మధు
 రాఅవ్యక్తమధురాభోగవతీకాఅభోగోంతఃపరిణాహః జైర్ఘ్రిమతి
 యావత్ || అవంతీరక్షకాదృష్టిః సయనం తేతవబహునగరవిస్తారవిజ
 యాబహునాం నగరాణాం విస్తారేణ సామన్వైవవిజయాస్ఫురంతీ
 ధ్రువం నిశ్చయః - తత్తన్నామవ్యవహరణయోగ్యాతానితాని నామాని
 తత్తన్నామాని విశాలాకల్యాణీ అయోధ్యాధారామధురాభోగవతీ
 అవంతీవిజయేత్యేతాని నగరనామాని తైః యద్యవహరణం వ్యవహరః
 తత్రయోగ్యాః జయతే - అతేతం పదయోజనా || హేభగవతీతేదృ
 ష్టిః విశాలాకల్యాణీస్ఫుటరుచిః కవలయైః అయోధ్యాకృపాధారా
 ధారాకిమపి మధురాభోగవతీకా అవంతీః బహునగరవిస్తారవిజయా
 తత్తన్నామవ్యవహరణయోగ్యాధునివంః జయతే సర్వోత్తరేణ వర్త
 తే - అతేదమనుసంధేయం || విశాలాప్రభృతయః విజయాంతా అ
 ప్తానగరః అష్టదృష్టయశ్చ విశాలానామదృష్టిః - అంతర్వికాపాక
 ల్యాణీదృష్టిర్విస్తృతా అయోధ్యాదృష్టి స్త్రీరకసీనికాధారాదృష్టిర
 సామధురాదృష్టిర్విశితా || భోగవతీదృష్టిస్త్రిగ్ధా అవంతీదృష్టిః ముక్
 థావిజయాదృష్టిః ప్రాంతకసీనికా || ఆకేకరాఖ్యా అతా అష్టదృష్ట
 యః సవకాయోపితమనాః భగవత్యాంతు విశేషః ఏతాదృష్ట
 యః యథాక్రమం సంయోభాకషణద్రావణోన్మాదవశ్యోచ్ఛాట
 నవిద్యేషణమారణక్రియాసుసంభిన్నాః ఎతదుక్తం భవతి - భగవతియత్ర
 ప్రదేశేస్థిత్యా ఆకేకరయా విజయాఖ్యయా దృష్ట్యా శత్రుహర
 ణమకరోత్ సదేశోవిజయానగరీ || ఎవం భగవతీయత్ర ప్రదేశేస్థి
 త్యా అంతర్వికాపరూపయా విశాలాఖ్యాయాదృష్ట్యాన సంయోభామ
 కరోత్ సదేశో విశాలానగరీ || ఎవమేతన్నధ్యవర్తినీనాం వర్ణాం

నామధేయాయాహ్వాని || యథోక్తంభగవత్పాదైః పితౄణాంభాగ్య
భగవత్పాద్యుష్టివిశేషాః సంక్షోభాదికర్మసాధనమూర్తాః అతర్క్య
కాసాదిరూపాశ్చేనస్వమనవద్యమితి - ఎతదేవస్పష్టికృతంతర్క
ద్యాయిత్యాకారైస్తత్రతత్రతతవేదావధార్యం || ... || ౪౯

మూ || కవీనాంసందభాప్రబకమకరంజైకరసికంక

టాక్షవ్యాజేపభ్రమరకలభాకర్ణముగళం | అ

ముంచతేదృష్ట్యాతవనవరసాస్వాదతరకా

వసూయాసంసగాదళికనయనంకించదరుణం || ౫౦ ||

వ్యా || కవీనాంసందభాప్రతి || కవీనాంకవీశ్వరాణాంసందభాస్త
లకమకరంజైకరసికంసందభాః కాన్యసందభాః సవేదస్త్రబకః ప్ర
వృగుచ్ఛం తత్రమకరందవేకరసికం - ముఖ్యరసికంకావ్యామృతామ
భవైకరసికవిత్కథాః - టాక్షవ్యాజేపభ్రమరకలభాకటాక్షవేద
వ్యాజేసావ్యాకాయయో సౌతేచతేభ్రమరకలభాచేతి సమా
సః - భ్రమరకలభాద్విదేభడింభా అత్రేయద్యపికలభశబ్దః కరిడిం
భవాదకించహః విప్రయోగప్రాచుర్యవశాద్విశేషణసామాన్యల
క్షకాకరిలభాని - అగ్నికార్యంగళముగళం త్రవణయోగ్య
గ్నంఅముంచాని || సాస్వాదలంపటలేయాఅత్యశంతేదృష్ట్యా
త్యరీయస్య నయనస్య ఉభ్యంక్లస్తత్వాతే - తవనవరసాస్వాద
తరకానవరసాః శృంగాదయః నవభిస్సంయుక్తారసానవర
సాః కాకపాథికవాదత్వాదుత్తరపదలోపఅన్యథాద్విగోరితి కేవ
ల్యతేనవరసేతిస్యాతేనవరసానామాస్వాదేభోగతరకేతంపటాఅ
మాయాసంసగాలేఅసూయాఈష్యోతేస్యాస్థంసగళాసంసం
ధః తస్మాత్ అళికనయనంకించనైత్రింకించదరుణంకించదరు
లత్యేనోపాదితానుగం - అత్రేత్వం పదయోజనా || పాద్యోగేతి
వీనాంసందభాప్రబకమకరంజైకరసికంకేకరసికంకేకరసికం

శుక్లాక్షర్యే సుభ్రాతరకలతా నవరసాస్వాదతరళా అమంచరతాత్మ
 స్వాతిసూయాసంసర్గాల్ అభికనయనంకించదరుణం అయమథాః
 శభిరన త్రయమధ్యేధ్వయోరమృత పానసిద్ధేవకస్యనయనస్యాసూ-
 యాయుజ్యతే ॥ అకడాణంతనేత్రాభగవతీతవస్తుధ్వనిః ఆత్రాతశ
 యాక్తిరలంకారః - నేత్రయోః శ్రవణగతకావ్యామ్న తాస్వాద
 సంబంధాభావేషి - సంబంధకథనాత్ ప్రమరకలభావిశ్యత్రఅప
 హ్నుచాలంకారః॥ ... .. ౫౦॥

మూ॥ శివేశ్వం గాద్రాదా తదితరజ సేకత్సనప గా

సరోషాగంగాయం గిరిశనయ నేః స్తయవ

తీ । హరహిభ్యోభీత సుసిరుహసాభ్యా

జయినినభీమస్మై రాతేమయిజనదృష్టస్సకండా ॥ ౫౧ ॥

వ్యా ॥ శివేశ్వం గాద్రేణి ॥ శివసదాశివేశ్వం గాద్రాదాశ్వం
 గారెణశ్వం గారరసేన ఆద్రాదా ఆఘ్లా తాతడతరజ సే తస్మాత్
 శివాత్ ఇతరః జనః ప్రాకృతజనః తద్విషయేకుత్సనపరాకుత్స
 నంభీతత్సరసాస్వాదజన్వోంతః కరిణముఖభావః కార్యకార
 ణయోరభేదేనః త్వేనోపచరితిః సరోషారోచరసావిష్టారోష
 స్యస్థాయీభావస్యరసత్వోక్తిరుపచారాల్ గంగాయనాసత్త్వామి
 తిశేషః గిరిశనయ నేగిరిశస్యపరమీశ్వరస్యనయ నేనిటిలన్త్రితేః స్త
 యవభీతదృతరసావిష్టా ఆనేనకలు మన్మథోఽస్త్రికృతః తదాసి
 మీశ్వరస్యకీర్తికంజే రాగ్య ఇవాసిం కీర్తిశోసురాగః నయన
 త్రయేణర్షాంతరదశనాత్ తత్రత్వయ్యనయనే కటాక్షనిరీక్ష
 దాదీభాంరస భావాదీనామన్మథోత్పత్తి హేతునాందర్యనాత్
 తత్త్వాంధృత్వాంధృతరసావిష్టాత్మభావః ॥ చరితేశ్చేతిపాతాంత
 ర్థాంతరీకృతరసజయ్యాదా - హరహిభ్యః హరిస్యపరమీశ్వర
 త్వేతిహిభ్యోభీతానయనసావిష్టాపరసిరుహ సాభ్యాజయినినభీమ

రుహణాంస్సౌభాగ్యం రక్తిమాతస్యాజయేన ఉత్పాదకాశోనద
 కాంతిరక్తవర్ణాపిధరసావిష్ట్యశృణోః॥ అత్రానుభావననయవర
 క్తితానుభావనపరిరసోద్భవితఃసభేషువయస్యానుస్మృతాతవకనీని
 కాఅత్రాస్యానుభావనపాస్యరిసోద్భవ్యతే ॥ తేతవమయజననిహ
 మాతః దృష్టిః సకరుణాకరుణారసావిష్టా - అత్రేత్థంపదయోజ
 నా ॥ హేజననిలేదృష్టిః శివేశ్వరగారావ్రాతదితరజనేకుత్సజ
 పరాసపత్న్యం గంగాయాం సరూపారిగిశయనే విస్మయవతీ
 హరాహిభ్యోభీతాసరిసిరుహస్సౌభాగ్యజయినీ సభేషుస్మేరామ
 యినకరుణాఅత్రపరస్పవిరుద్ధానాందశానాం ఎకత్రి నయనేస
 మానేశకథనాప్యిరోధాలంకారిః - అవస్థాభేదేనతేత్పరిహగత్
 అభాసత్వంతస్యలక్షణంఽరోధాభాసో విరోధ ఇతివిక్రియాజన
 కా - ఎవంర నాఇత్యష్టే॥ రసభేదతయగృహీతాః - కాంతస్య
 నిర్వికారత్వాన్న కాంతంమేనరెన మితి కాంతరసస్య దశత్వా
 భావాదష్టావేపరసాః ॥ ... .. ౫౧ ॥

మూ ॥ గతేకదాభ్యుదయం గరుతభవపత్నాదేదభతీ

పురాంభేత్తుశ్చిత్తప్రకమరసవిద్రావణభరే॥ ఇ

మేనేత్రేగోత్రాధరపతికులోత్తంసకలిత తవా

కదాకృష్ణస్తగశరలసంకలయతః॥ ౫౨॥

వ్యా॥ గతేకదాభ్యుదయమితి ॥ గతేప్రాప్తేకదాభ్యుదయం క
 ణాయోస్సమీపంగరుతభవకంః ప్రతానేపపత్నాదేదభతీ-పురాంపు
 రాణాంభేత్తుఃభేదకస్య త్రిపురాంతకస్యచిత్తప్రకమరసవిద్రావణ
 భరే చిత్రేతంతఃకరిణేప్రకమరసః కాంతరసశృణోః - తస్యవి
 ద్రావణంపినాశనంశృంగారరిసోత్పాదనమితియావత్ ॥ తదేవ
 ఫలం ప్రయోజనం యదేనాస్మచిత్తప్రకమరసవిద్రావణభరేత
 త్రాభవత్తనలస్యభవతేన బయోజయోభాదాగ్ర సూచితం-ఇతి

మమహృదయాంబుజేవిర్భవ్యమానోనేత్రేనయనేగోత్రాధర ప
తికుటా త్రంసకలికాగోత్రాఘామః ధరతీధరః పరాద్యవ-గోత్రా
యాధనోగోత్రాధరః - అన్యధాగోత్రాంధారయతీవిగ్రహాక
ర్మణ్యతీతిప్రాప్తాగోత్రధరస్సృజితే అనైవై వాభిప్రాయేణశ్రీధర
ఇత్యత్రశ్రీధరః ఇత్యుక్తం ॥ కీరస్వామినా - గోత్రాధరః తిః
హిమవాకతస్యకులా త్రంసకలికాకోరకః తస్యాస్సంబుద్ధిః - తవధ
వత్యాః ఆకాశాకృష్ణస్తరశరవిలాసంకణాపర్యంతమాకృష్టయోః
మన్తధబాణయోః విలాసంసౌభాగ్యంకలయతః కురుతఃకలయస
ఇతి లబ్ధురస్మై పదద్వివదనం ॥ అత్రేశ్వంపదయోజనా ॥ హే
గోత్రాధరపతికుటా త్రంసకలికతవభిమనేత్రే కర్ణాభ్యుగ్రాంతేగ
రుతభవపక్ష్యాణిదధతీపురాంభేతుః చిత్రప్రకమరసవిరావణభలే
ఆకాశాకృష్ణస్తరశరవిలాసంకలయతః - ఆయమధాః - పంచ
బాణశ్యస్త్రీదాంకటాక్షపీష్టః వజ్రోదాః పంచబాణఇతి ప్రసి
ద్ధిః ప్రాచుర్యాభిప్రాయేణకటాక్షత్వకబాణో పంచబాణ తుల్య
ఇత్యనేనవద్బాణఇతివ్యవహారః - అత్రవిదశనాలంకారః - స్త
రశరవిలాససదృశ విలాసకరణ ప్రతిభాస నై న ప్రతిబింబా
క్షేపాత్ ॥ ౫౨౧

మూ॥ విభక్తత్రైవణ్యకామ్యతికలితలీలాంజనతయా
విభాకర్మన్నైత్రిత్రయమిదమిశావదయితే|పు
నస్రమ్మందేవాకట్రుహిణవ రిరుద్రానుపరతాక
రజస్సత్వంబిభ్రత్తమితిగుణానాంత్రయమిద॥౫౩॥

శాస్త్ర॥ విభక్తత్రైవణ్యకామితి ॥ విభక్తత్రైవణ్యకాంవిభక్తం పర
స్పరాసంకీర్ణం త్రైవణ్యకామ్యత్రయోవర్ణాః సితాసితరక్తాః త్రైవ
ణ్యకామిత్వాభేదవ్యక్త యస్యేతిబహువ్రీహః - మహాభాగ్యుక్తా
హేమాంనయనేరక్తరేఖాస్సంతి । నయనగోళం క్షృణోయ్యన్యన్య

కనీసికానీలాతథాపిస్మతియ్యనయనేకనీసికాయానైమల్యాభావా
 దిత్యాకా - వ్యతికలితలీలాంజనతయావ్యతికలితంధృతంలీలాధా
 మంజనంయస్యతత్తస్యభావస్తతాతయాత్పరీయనేత్రేగోశస్యత్వై
 త్యమంగీకృత్యోక్తం ॥ విభాతివిరాజితే త్వన్నేత్రత్రితయం ఇ
 దంపరివృత్తమానంఈశానదయితే ఈశానస్యశంభోఃదయితాత
 స్యాస్సంబుద్ధిః పునస్సృష్ట్యంఽతఃప్రహృంతానామంతరాస్తీన్పు
 ష్పిం దేనిమాణతుందెవాక్రీడాదిదేవనధమాయుక్తా దృహి
 హరిరుద్రాక్రహ్నవిష్ణురుద్రాఉపరతా ఆత్మనివీలీనా ర
 జః రజోగుణః సత్సంసత్వగుణః - తమఃతమోగుణః ఇత్యేవం స
 త్వరజస్తమస్సంజ్ఞకానాంగుణానాంత్రయంత్రితతయమివ ॥ అ
 త్రేత్యంపదయోజనా ॥ హే ఈశానదయితే ఇదం త్వన్నేత్రత్రిత
 యంవ్యతికలితలీలాంజనతయావిభక్తత్రైవణ్యం ఉపరతా దృ
 హిహరిరుద్రా దేవా రజస్సత్వంతమఇతిగుణానాం త్రయ
 మివపునస్సృష్ట్యంవిభక్త ఆత్రసత్వగుణః శ్వేతవణః - రజో
 గుణఃరక్తవణః - తమోగుణఃసీలవణఃఇతికవిప్రసిద్ధిః - తమఇ
 దనిపాతేకాపిఅభిహతేకమణినకత్తవిభక్తిః - పరిగూణస్యప్రా
 యికత్వాత్ - యథోక్తంవాగ్భటేన - హింసాస్మయాన్యథా
 కామంపైశున్యంపురుషాకృతం । సంభిన్నలాభావ్యాపాద మభి
 ఖ్యాంధృగ్విపర్యయం - పాపంకర్తైతికథనంకాయవాఙ్మనస్సై
 స్త్యజేవతి - అతోత్పేక్షాలంకారః - నయనగతస్య శ్వేతరక్తనీ
 లరేఖాత్రితయస్యసత్వరజస్తమోగుణ త్వేనోప్రేక్షితాత్ ॥ త
 త్రేఖవత్కాణి నయనాంబలదర్శనకాలాదేవస్మపిస్థితిలయా ఇతి
 మహానతితయోక్త్యుత్తరఇతిఅలంకారేణ వస్తుధ్వజః - ఏతదేవత్రై
 వణ్యంపునరుత్పేక్షితే ॥

మూ॥ పవిత్రీకతుంకంనఃపశుపతిపరాధీన హృదయే
దయామిత్రైర్నైరరుణధవళశ్యామరుచిభిః।
నదశ్శోణోగంగాతపనతనయైతిధృవమయం
త్రయాణాంతీర్థానామపతయసిసంభేదమన
ఘమ్॥ ... .. ౫౪॥

వ్యా॥ పవిత్రీకర్తుంకంనః॥ పవిత్రీకర్తుంకంపవిత్రాకపవిత్రాకసం
పద్యమానాకకర్తుంపవిత్రీకర్తుం - అభూత తద్భావేచ్ఛిఃనః అ
స్మాకపశుపతిపరాధీన హృదయే హరాయత్తచిత్రైదయామిత్రై
దయాదైఃనైత్రైఃనయనైఃఅరుణధవళశ్యామరుచిభిః ప్రత్యేకమి
తిశేషనదఃపుంప్రవాహః-శోణఃహిరణ్యవాహః సతురక్షవణః
గంగాభాగీరధీశ్వేతవణాతపనతనయా యమునాసా నీలవణ్ణేతి
ప్రసిద్ధిః - ఇత్యేవంధృవంసశ్యంఆముంపరిదృశ్యమానం త్రయా
ణాంతీర్థానాంజలావతారాణాంసంభేదంనదీసంగమంఉపనయ
సిసంపాదయసి ॥ అనఘంకల్మషా పనోదనం - అత్రేన్ద్రం పద
యోజనా ॥ హేపశుపతిపరాధీనహృదయేదయామిత్రైఃఅరుణ
ధవళశ్యామరుచిభిః నైత్రైః శోణనదః గంగాతపన తనయైత్ర
యాణాంతీర్థానాంఅముంఅనఘంసంభేదంనః పవిత్రీకతుంకం ఉ
పనయసిద్రువంభక్తవాత్సల్యాద్దైవ్యాఇతిభావఃఅత్ర ఉత్పేక్షాలం
కారః - స్వభావసిద్ధస్యనయనగతరేఖాత్రితయస్యసితాసిత రక్షవ
ల్లాత్తకస్యగంగాయమునాశోణసంగమత్వేవోత్పేక్షణాత్ ॥ ౫౪॥

మూ॥ నిషేషోన్మేషాభ్యాంప్రళయముదయం యాతి
జగతితపేత్యాహుస్సంతోధరణీధరరాజన్యతన
యే । త్వదున్మేషాజ్ఞాతంజగదిదమశేషం ప్రళ
యతఃపరితాతుంశంకేపరిహృత నిషేషాస్తవ
ద్భవః॥ ... .. ౫౫॥

న్యా॥ నిమేషోన్మేషాభ్యామితి॥ నిమేషోనామ - నయనస్య కత్తు
కాంముకుళీభావః ఉన్మేషోనయనపక్త్యవికాసః తాభ్యాం యథా
క్రమంప్రళయః సంహారంఉపయంతిద్భవంయాతిప్రాప్నోతి జగతీ
తవభవత్యాః ఇత్యేవంఆశయః - వదంతివిదోలతోవెత్తాద్దినా బ్రువ
తేత్యాదేశః సుతః దృష్టిపృష్టివాదినోభగవత్పాదాః శంకరాచార్యా
భరణిధర రాజన్యతనయేధరణిధరాణాంశైలానాం రాజన్యో
హిమవాత్తస్యతనయావృతీ తస్యాస్సంబుద్ధిః హేహిమగిరిసుతే
తత్తస్మాత్కారణాత్ఉన్మేషాత్పక్త్యస్పందాత్జగత్భదంపరి
దృశ్యమానంఅశేషచ్యుత్సంప్రళయతఃమహాసంహారాత్పరిత్రా
తురక్షితుంశుకైః పరిహృతనిమేషాః తిరస్కృత పక్త్యముకుళీభా
వాః తవతేషుశుభయనానిఅత్రేత్థంపదయోజనా॥ హేధరణిధర
రాజన్యతనయే తవనిమేషోన్మేషాభ్యాంజగతీప్రళయం ఉపయం
యాతిఇంసుతః ఆహుఃఆతఃత్వదున్మేషాక్షాతంభవత్రాశేషజగత్
ప్రళయతః పరిత్రాతుంతవదృశఃపరిహృతనిమేషాభిశంకైః ॥ అ
త్రోత్ప్రేక్షాలంకారః - దేవతానామనిమిషత్వంస్వభావసిద్ధం
తవజగత్సంరక్షణాధామితిఫలత్వేనోత్ప్రేక్షణాత్అత్రనిమేషో
న్మేషణవశాదేవ జగదుత్పత్తిస్థితిలయాభి దేవ్యామహిమ వా
క్మానసయోరగోచరభివస్తుభ్యవ్యతే ॥ అతః అలంకారేణవ
స్తుభ్యసిః ॥ ... .. ౫౫॥

మూ॥ తవాపర్యోకస్థైర్యపనయనమైశున్యచిత్తానిరీ
యంతేతోయేనియతమనిమేషాశ్చఫరికాః । ఇ
యంవత్ప్రేక్ష్యద్భవభ్రుటకవాటంకువలయంజహ
తిప్రత్యుక్తేనిశితవిభుఃప్రైయప్రవిశతి॥ ౫౬॥
న్యా॥ తవాపర్యోకస్థైర్యపనయనమైశున్యచిత్తానిరీ
యంతేతోయేనియతమనిమేషాశ్చఫరికాః । ఇ
యంవత్ప్రేక్ష్యద్భవభ్రుటకవాటంకువలయంజహ
తిప్రత్యుక్తేనిశితవిభుఃప్రైయప్రవిశతి॥ ౫౬॥

తాభ్యాంయత్కరిష్యమాణంపైశున్యం పిశునభావః షర్షోద్భుట
 నంతస్తాచ్చకితాఃఫీతాఃనిలీయంతేఅకారగోపనేనస్థితాత్వత్వధః॥
 తోయోఉదకనియతం నిశ్చయః అనిమేషాః నిమేషః హితాః శఫరి
 కాః మినయోషితః ఇయంచపరిష్పశ్యమానానేత్రతాత్రీః లక్ష్మీః
 బద్ధచ్చదపుటకవాటంబద్ధం సంఘటితం ఛదవృటావకవాటం య
 స్త్యుతలకవాటం సంఘట్టితగృహమివవతః తత్వత్వధః ॥ కువలయ
 మిందీవరంజపశునిత్రూషేత్యజతి ఉషఃకాలేనిశిత్రాత్రాచవిఘ్నై
 యప్రవిశతిసంవిశతి ॥ అత్రేత్యంపదయోజనా ॥ హేలపజ్జేత
 వకజ్జేజపనయనపైశున్యచకితాః - అనిమేషాశ్చఫరికాః తోయో
 నిలీయంతేనియతం కించఇయంచత్రీః బద్ధచ్చదపుటకవాటం కువ
 లయంప్రత్యూషేజహతినిశిత విఘ్నైయప్రవిశతి - అయమధః॥
 లోకనేత్రసమానవస్తుశఫరికాః ఇందీవరాణీతి ఎతద్వితయ సమం
 నేత్రమితిచ- ఉధయోస్సామ్యం - అత్రకవిఃనేత్రసౌభాగ్యం శఫరి
 కానుత్తరీందీవరేషుచవతః తే తత్సౌభాగ్యమాహతుః కామో నే
 త్రద్వయంతత్రపైశున్యంకరోతీతితమధఃమ వలంబ్యోత్ప్రేక్షతే॥
 అత్రపూర్వాధేఉత్ప్రేక్షాలంకారిః ॥ శఫరికానాంజలాధిగత
 స్వభావసిద్ధచలీవత్ప్రేక్షాత్ప్రేక్షాత్ ॥ నితీయాధేఅతిశయో
 క్తిః - నేత్రలక్ష్మ్యనేత్రత్వంవిహాయ రాత్రాశుందీవరాంతర
 తిత్వందివాలద్విహాయనేత్రవర్ణత్వంనసంభవతి ॥ అసంబంధ
 సంబంధనిబంధనాకవికృతవస్తుత్రసౌందర్యయోః అభేదాద్యప
 సాయః ॥ కించఇందీవరిస్యప్రత్యూషేముకుళీభావః రాత్రావికా
 సశ్చస్వభావసిద్ధావేతయోఃలక్ష్మీకృతిత్వాసంబంధేపి సంబంధప్ర
 తీతేరసంబంధ సంబంధనిబంధనాతిశయోక్తిధ్వన్యతే ॥ అతః
 అలంకారైశాలంకారద్వయః అనేనధ్వనీనా వస్తువంతరం ధ్వన్య
 తే ॥ నేత్రేందీవరయోమధ్యే నేత్రస్య దీవావీకాసుః ఇందీవర

యమారుహ్యద్రుహ్యత్యవనిరథమైరేందు చ

రణంమహావీరో మారఃప్రమథపతయెసజ్జితవతే॥౫౯॥

వ్యా॥ స్ఫురద్గండాభోగేతి ॥ స్ఫురద్గండాభోగప్రతిఫలిత తా
టంకయుగళంస్ఫురంతౌచతౌగండాభోగౌచగండస్థలె దపణ న
న్నిగ్మ లెత్యథాః॥తత్రప్రతిఫలితంప్రతిబింబితంతాటంకయుగళంయ
స్యసః సఃతంచతుశ్చక్రం చత్వారి చక్రాణిరథదరణాని యస్యసః ॥
తంచతుశ్చక్రించ న్యేశంకెతవభవత్యాః ముఖం ఆస్యంఞ్చదం హృ
దయకమలెచరిచ్చత్యమానంమన్తధరథంమదన స్యందనంయంచరు
హ్యఅభిష్టాయచ్చహ్యతి- అపరాధ్యతి ॥ విఘ్నేతియావత్ ఆవని
రథంమామరథం అరేందుచరణం అరేందుమామార్య చంద్రా
ద్వావెవచరణౌయస్యసఃతంమహావీరఃచతుశ్చక్రరథారోహణమహి
మ్నూఅప్రతిహతశాసనఃప్రతాపఃమారఃమన్తధఃప్రమథపతయెత్రి
పురాంత కాయసజ్జితవతేయుద్ధాయసన్నాహం కువణతే - అతే
థంపదయోజనా ॥ హేభగవతిశంభవంముఖంస్ఫురద్గండాభోగ
ప్రతిఫలితతాటంకయుగళంచతుశ్చక్రంమన్తధరథంమన్యే- యంచ
రుహ్యమారఃమహావీరస్సరకావనరథం అరేందుచరణంసజ్జితవ
తేప్రమథపతయెద్రుహ్యతి కృతిదుహేష్యానా సూయాథానాం
యంప్రతికోపయతిచతుర్థి - అతిష్టాత్వాదై ఉత్పేక్షాలంకారః
భగవత్యాముఖస్యరథేత్వేనాత్మేక్షణాత్ - ద్వితియాథే ఆరోహ
కస్య మహావీరత్వసంపాదనకిథనాత్ పదార్థ హేతుకంకావ్యలిం
గమలంకారః - పరమేశ్వరస్యమన్తధనసార్థంయుద్ధసన్నాహం సం
బంధేహిసంబంధకిథనాదంతయోక్తిః కావ్యలింగాతి శయోక్తిరం
గాంగీభావనసంకరః - ఉత్పేక్షాయాస్తుకావ్యలింగాను ప్రా
ణిజైవసంస్కృతిః - నాతిసంస్కృతిః నాతిసంకరభితి ధ్యాయం ॥ ఆ
త్మకన్ధిత్యాతిపకారకమనుప్రాణం పృథక్ స్థిత్యాప్రయోజకము

పసర్జకంపుతక్ స్థిత్యాపయోజకమంగకంపితద్విలక్షణం సంస్పృష్టి
మిత్యాలంకారికరహస్యం॥ ... .. ౫౯॥

మూ॥ సరస్వత్యాసూక్తిరవృతలహరీకాశలహరీః పి

బంత్యాశ్చ రవ్యతీత్రవణచుళకాభ్యా మపిరళః ।

చమత్కారశ్లాఘాచలితశిరసః కుండలగణోర్ము

ణతాగ్రైస్తారైః ప్రతివచనమాచప్తభవతే ౬౦॥

వ్యా॥ సరస్వత్యాసూక్తిరితి॥ సరస్వత్యాః సూక్తిః మధురవచనం
సిలమృతలహరీకాశలహరీః అమృతలహర్యాః సుధా ప్రవాహినా
లేకస్యకాశలంసౌభాగ్యంహరింతీతితాః హరశబ్దశ్చాది కో
ప్రత్యయంతః కృత్రికారాదయోక్తివో వాచిః ఇతి జీవ - పిబం
త్యాః ధయంత్యాః శర్వాణిశ్చస్వపత్నితస్యాస్సంబుద్ధిః శ్రవణచు
ళకాభ్యాం చుళకం ప్రసృతిరిత్యధః - శ్రవణే శాస్త్రవివచనకే తా
భ్యాం అపిరళంపిరళం యథాసభవతితథాసావధానేనేత్యధః - చమ
త్కారశ్లాఘాచలితశిరసః చమదిత్యవ్యయం - ఆశ్చర్యానుకరణ
వాచికారశబ్దః స్వరూపః - సుఖదుఃఖోద్భూతాచిత్రవిక్రియాచ
మత్కారః ససీతాగ్రో - శిరీగోల్లాసాదికృత్ చమత్కారిః శ్లా
ఘాఆశ్చర్యానుకరణసందోహేషుచలితశిరసః చలితంశిరోయస్యా
స్తస్యాః కుండలగణః కణాభాగసమూహః యుణతాగ్రైః యు
ణదిత్యవ్యయం ధూషణలవానుకరణశబ్దస్వరూపవాచి యుణతాగ్ర
రైః తారైః ఉచ్చైః ప్రతివచనం ప్రతిశబ్దంతినుమోదక వచనం ఆచ
ప్తభవతిభ్యాతీవతవ - అప్రేక్షంపదయోజనా ॥ హేళర్వాణిఅమృ
తలహరీ కాశలహరీః లేనూక్తిః శ్రవణచుళకాభ్యాం అపిరళంపిబం
త్యాః చమత్కారశ్లాఘాచలితశిరసః సరస్వత్యాః కుండలగణః
తారైః యుణతాగ్రైః ప్రతివచనమాచప్తభవతి త్రారాధేఉత్పే
క్షలంకారః యుణతాగ్రారాజాం ప్రతివచనత్వేన సంభావనాత్

పూర్వాభేదాంతయోక్తిరలంకారః సరస్వత్యా శిరఃకంపనాసం
బంధేనబంధోక్తరసంబంధసంబంధనిబంధనాత్ ॥ ఉభయోరం
గాంగీభావనసంకరః: ॥ ... ౬౦॥

మూ ॥ అసౌనాసావంశస్తుహినగిరివంశధ్వజపటేత్వ
దియ్యోనేదీయఃఫలతుఫలమస్తాకముచితం|వహ
త్వంతర్ముక్తాశ్చిశిరకరనిశ్వాసగళితాస్సమృధ్యా
యస్తాసాంబహిరపిసముక్తామణిధరః॥ ౬౧॥

వ్యా॥ అసౌనాసావంశ ఇతి॥ అసౌపరివృత్తమానః వాసావంశం
వంశదండః రూపకమేతత్ ॥ మహినగి-వంశధ్వజపటేతుహినగి-
మాచలస్యవంశస్య అన్వయస్యధ్వజపటేతాకేత్వదీయః భవదీయః
నేదీయః సన్నికృష్టతర ఫలతుః స్పృహయతు॥ ఫలం ఇష్టార్థం అస్తాకం
మత్సంబంధినాం మమవైత్యభావః - ఉచితం క్రియావిశేషణమేతత్ ॥
యథేష్పితం వహతి ధారయతి - అంతః అభ్యంతరేముక్తాః ముక్తా
మణీశిశిరకరనిశ్వాసగళితం శిశిరకరత్వంద్రఃతస్య నిశ్వాసో వా
మనాడిమాగవాయుః లేనగళితం| సస్తంసమృధ్యా అధిశ్చయ
ద్యస్తాత్కారణాత్ - తాసాం ముక్తానాం ఒహిరపి జాహ్యప్ర
దేశేనాసికాగ్రవామభాగపీత్యభావః ॥ నాసికాకారాకారితోవం
శదండః ముక్తామణిధరః ముక్తామణిం ధృతవాన్ - అలేఖ్యంపద
యోజనా ॥ హేతుహినగిరివంశధ్వజపటేత్వదియ్యో సౌనా
సావంశః అస్తాకం ఉచితం నేదీయః ఫలం ఫలతుః అంతః ముక్తాః వ
హతి యద్యస్తాత్కారణాత్ తాసాం సమృధ్యాశిశిరకరనిశ్వాసగ
ళితంబహిరపిముక్తామణిధరః ముక్తామణిమధాదితి సాకాంతరం
అత్రనాసికాయాం వంశత్వారోపణాత్ రూపకం - వంశత్వసాధక
హేతుప్రతిపాదనపరం-ఉత్తరాధికం - వంశగర్భమ ముక్తికా
ఉద్భవంతీతిలోకశాస్త్రమర్యాదా- ఆతోనాసికావంశదండేపి ఆ

భ్యంతరహాస్తి కాఉద్భూతావతాంతే తేవనాసావంశదండస్యబ
హి రాసామణిధరత్వంకః సుంఘటతేత్యథోపపత్త్యావంశదం
దాకారః నాసీకాయాస్సువిధితభిరూపక మేవసమ్యక్ ॥ ౬౧॥

మూ॥ ప్రకృత్యారక్తాయా నైవసుదతిదంతభదరుచేః

ప్రవక్ష్యేసాదృశ్యంజనయతుఫలంవిదృమలతా

నబింబంతద్బింబ ప్రతిఫలనరాగాదరుణితంతు

లామధ్యారోఘంకథమివనలజ్జితకలయా॥౬౨॥

వ్యా॥ ప్రకృత్యారక్తాయాఇతి॥ ప్రకృత్యాస్పృభావన ఆరక్త
యాః ఆతామ్రాయాః తవసుదతిశోభనాదంతా యస్యాస్త్రస్యా
స్పంబుధిః - దంతభదరుచేఃదంతభదయోరోష్ఠయోఃరుచే సౌభా
గ్యస్యప్రవక్ష్యేప్రకషేణకథయే ॥ సాదృశ్యంసదృశస్య భావః -
సాదృశ్యంజనయతుఉత్పాదయతు ॥ ఆశంసాయాంలూట ॥ ఫ
లంవిద్రుమలతావిద్రుమస్యఫలంయదిస్యాత్ - తదాసదృశ వస్తుస
ద్భావః - నతువిద్రుమమాత్రంసదృశమితి ॥ ఫలంపక్ష్యఫలంఇత
రవడాభ్యోలతాభ్యః ఉత్పన్నంఫలంనాతిరిక్తవణం- విద్రు
మఫలస్యరక్తలతోద్భూతస్యరక్తిమాకిమువక్తవ్యమితితదేవ సదృశ
మితితాత్పర్యం 'విద్రుమలతాప్రవాళలికా నబింబఫలం తద్బింబ
ప్రతిఫలనరాగాత్తయోదాంతచ్చదయోవింబస్యప్రతి ఫలనం
ప్రతిబింబంతేనరాగః రక్తిమాతస్తాత్ బింబఫలమితివ్యవహారః ఆ
ధరబింబప్రతిబింబప్రసాదాసాదితఃఅన్యథా తస్యబింబవ్యవహారో
నస్యాత్ - యథాస్ఫుటికాదౌజపాకుసుమాదైప్రతిబింబ వచాదేవ
స్ఫుటికాదీనాంరక్తతా - ఎవంబింబఫలస్యాపీతితద్బింబంప్రతిఫల
నరాగాదరుణితంతులామధ్యారోఘం తులాయాం సామ్యకథా
యాంస్థాతుంకథమివఇవేతి వాక్యాలంకారే విలజ్జితకలదేతకల
యాతేజేన - అగ్రేష్ఠంపదయోజనా ॥ హేసుదతిప్రకృత్యారక్తా

యాదంతభద్రమచేః సాదృశ్యంప్రవక్ష్యేవిద్రుమలతాఫలం జనయ
తుబింబంపునః తస్మింబప్రతిఫలన రాగాదరుణితంకలయాపితులా
మిథ్యారోధుంకభమవనలజైత - లజ్జరామరాత్మనేవది- అత్రాతి
శయోక్తిరలంకారః యద్యథోక్తాకలనాత్ - ద్వితీయాథా ఆ
సంబంధసంబంధనిబంధ నాతిశయోక్తిః - బింబప్రతిఫలనాసం
బంధేపిసంబంధకధనేవాభేదకధనాత్ - ఉభయోస్సంస్పృష్టిః॥౬౨॥

మా ॥ స్త్రితజ్యోత్స్నాజాలంతవవదనచంద్రస్యపిబ
తాంచకోరాణామాసీదతిరసతయాచంచుజడి
మా అతిశైలీతాంశోరవృశలహరీ మామృత
చయః పిబంతిస్వభందం నిశినిశి భృశం కాంజ
కధియా॥ ౬౩॥

వ్యా! స్త్రితజ్యోత్స్నాజాలమీతి॥ స్త్రితమివద్ధసితమేవజ్యోత్స్నా
తాసాంజాలంవితానంతవవదనచంద్రస్యవదనమేవచంద్రః తస్యపి
బతాం॥ అస్వాదయతాంచకోరాణాంపక్షివిశేషాణాంఆసీత్॥ అ
తిరసతయాచంచుజడిమాజిహ్వజాద్యం అతః
కారకాత్ తేదకోరాః శీతాంశోశ్చంద్రస్యఅమృతలహరీం అమృ
తస్యసుధాయాః ఉత్సేకింజ్యోత్స్నాచుతమిత్యధః - ఆమృతవ
యఃఆమృతసేరుచి గ్వాలచ్చాయేషాంతేపిబంతిధయంతి॥ స్వభందం
యథేచ్ఛంశిశిపంతిశుజ్యోత్స్నాస్త్రితశేషః- భృశంఅత్యర్థం
కాంజీకధియాఅనీకభాంశ్య అత్రేథంపదయోజనా ॥ మే
ధగవతిశవవదనచంద్రస్యస్త్రితజ్యోత్స్నాజాలంపిబతాం చకోరా
ణాంఆతిరసతయాచంచుజడిమాఆసీత్ అతిశైలీమృతచయఃశీతాం
శోరవృశలహరీకాంజీకధియాస్వభందంశిశిభృశంపిబంతి ॥ అ
త్రాతిశయోక్తిరలంకారః- చంచుజడిమానిబంధన జ్యోత్స్నాపా
నాసంబంధేపితత్సంబంధకధనాత్॥ఆతిమధుర స్తస్యపాన ప్రసక్త

జిహ్వాజాడ్యనిబంధనామ్ పిపాసాధ్యవసానస్యప్రతీతేః ॥ ౬౩॥

మూ॥ అవిశ్రాంతం పత్యగుణగణకథా మ్రేడనజ

పాజపాపుష్పచ్ఛాయాతవ జననిజిహ్వా జయతి

సా॥ యదగ్రాసీనాయాఃస్ఫటికదృష్టదచ్చ ఛవి

మయీసరస్వత్యామూతిః పరిణమతమాణిక్య

వపుషా॥ ... ౬౪॥

వ్యా॥ అవిశ్రాంతమితి॥ అవిశ్రాంతం అనారత పత్యః సదాశివస్య
గుణగణకథామ్రేడనజ పాగుణానాం త్రిపురవిజయోదీనాం గణః
సమూహః తస్యకథావృత్తాంతతస్య ఆమ్రేడనం చ్ఛిప్త్రైరుక్తిః తి
దేవజపోయస్యాస్నా - అవన్యమనసైకత్యథః ॥ జపాపుష్ప
చ్ఛాయాజపాపుష్పం ఉచ్ఛపుష్పం తస్యఛాయేవ ఛాయాయస్యా
స్నా ॥ జననిహేమాతః తవజిహ్వరసనాజయతి స్ఫురతి - సాత
చ్ఛబ్దోపతివ్యమాణాం ప్రసిద్ధిం పరావృతతి ॥ యదగ్రాసీనా
యాఃయస్యాఃజిహ్వయాః అగ్రేఅసీనాయాః నిషణ్ణాయాః స్ఫటిక
దృష్టదచ్చభవిమయీస్ఫటికౌపలస్యఅచ్ఛాచః పరిణామతీతయా
ప్రచురాప్రాచుర్యేషయత్ - స్ఫటికధవళ్యథః - సురస్వత్యాః
భారత్యాఃమూతిః స్వరూపం పరిణమతీకారమాపద్యతే॥ రూ
పాంతరంప్రాబోక్షతీతియావత్ ॥ మాణిక్యవపుషా పద్మరాగపీ
పుషాఅత్రైత్థంపదయోజనా ॥ హేజననితవసాజిహ్వా అవిశ్రాం
తంపత్యఃగుణగణకథామ్రేడనజ పాజపాపుష్పచ్ఛాయా జయతి॥
యదగ్రాసీనాయాఃసురస్వత్యాఃస్ఫటికదృష్టదచ్చభవిమయీమూర్తిః
మాణిక్యవపుషాపరిణమతి - జిహ్వాయారక్తత్వమాత్రంనభవతి -
శటస్థరక్తీకరణశక్తిరపితివజిహ్వయాః అతేవ జయతీతి తద్గుణా
లంకారః - తద్గుణ స్వగుణత్యాగాదన్యో త్కృష్టేగుణాహృతిరితి
దేవ్యావదనాంబుజసర్పదాసుస్వతీస్వమూర్త్యావసతి త్యాగమ

అయమథాః ॥ విశాఖేంద్రోఽపింద్రాద్భైత్యాకసంహృత్య భగవ
త్యాఃకుమారంపురస్కృత్యపాదవందనాథకమూగత్య శస్త్రాజ్యప
హయపాదోపసంగ్రహణమకుర్వత్తదనంతరంప్రసన్నాభవతీతాం
బూలకబళాన్ ఈషత్తాదితాన్ వితతార - తద్గతకర్పూర శకల
విలయనపర్యంతంఖాదితవంతఇత్యుక్త్వాపితాద్యశోనుగ్రహఃభగవ
త్యాః కుమారస్వమిన్యేవ ఇంద్రాదిష్వపి క్వాచిత్త ఇత్యభి
ప్రాయః॥ ... .. ౬౫॥

చూ॥ విపంచ్యాగాయంతీ వివిధమపదానం పశుప
తేస్తవ్యయారజ్జేవక్తుంచలితశిరసాసాధువచనే
తదీయైర్మాధురైర్పరిపితతంక్రికలరవాంని
జాంవిణాంవాణీనిచుళయతిచో శేనసిన్ధుతం॥ ౬౬॥

వ్యా॥ విపంచ్యేతి ॥ విపంచ్యాగాయంతీవివిధంఅనేకప్రకారం
త్రిపురవిజయదక్షిణాగర్వంసహాలాహరిధారణాదికంఅపదానం
వృత్తంకమకపశుపతేః ఈశ్వరస్యత్వయాభవత్యాఅరభేదప్రకాం
తేనతీవక్తుంసిగదితుంచలితశిరసాలితస్సంతోషవశాత్ స్వయంశి
రఃకంపవత్యాసాధువచనేతదీయైఃతస్యవచనస్య సంబంధిభిః మాధు
రైఃమాధుర్యగుణైఃఅపరిపితతంక్రికలరవాంఅపరిపితాఃఅపహ
సితాః స్వకీయతంక్రికలరవాయస్యాస్తాంజాం స్వకీయాంవిణాం
విపంచీంవాణీభారతీనిచుళయతి - నిచుళవతీంకరోతి నిచుళః చో
ళః కూర్పాసవిశేషః తేనచుళిధాతుస్తిరొధానవాచకః విణాంకూ
ర్పాసచోశేననిచుళవతీంకరోతీతిసామాన్యవిశేషభావః - నపాన
దుక్త్యం- నిభృతంగూఢంయథాభవతితథా ॥ అత్రేతత్తం పదయో
జనా ॥ హేభగవతి పశుపతేః వివిధంఅపదానం విపంచ్యాగా
యంతీ త్వయావక్తుంచలితశిరసాసాధువచనేఅరభేనతిష్ఠదీయైః
మాధురైఃఅపరిపితతంక్రికలరవాంనిజాంవిణాంవాణీ చోశేన

నిభృతంసిచుకయతి || అత్రాతిశయోక్తిరలంకారః - వీదాయాః
నిచూళనాసంబంధేపి సంబంధకథనాత్ || యః పరాజితోవై శే
కస్యవీడాంచాశేననిచుకయతితిలేనసహస్యవసాయప్రతీతేః||౬౬||

మూ|| క రా గ్రేణ స్పృష్టంతుహినగిరితావత్సలతయా

గిరిశైవోదస్తంముహుః అధరపానాకులతయా |

కర్త్రాహ్య శంభోముఖ ముకురవృంతంగి

రిసులేకథం కారంమూమస్తవ చురుకమాప

వ్యుఃహితం|| ... .. ౬౭||

వ్యా|| క రా గ్రేణైతిక రా గ్రేణ అగ్రక రేణ స్పృష్టంసుమృష్టంతు
హినగిరితాహిమాద్రితావత్సలతయా వాత్సల్యేన పితృదీనాం పు
త్రాదిమప్రీతివాత్సల్యశబ్దోద్భవతే || యథోక్తం - సర్వజ్ఞసో
మేశ్వరేణ పుత్రాదావాత్సల్యం - పత్న్యాదాప్రీతిః శిష్యాదావను
గ్రహః అగ్రజాదాధక్తిరితి || గిరిశైవశంఖునా ఉదస్తం ఉన్నమి
తంముహుఃఅత్యథం అధరపానాకులతయా అధరపాన వ్యగ్రత
యాఅతిప్రీత్యాకరగ్రాహ్యంకి రేణస్పృహీతుంయోగ్యంముఖావలా
కనచుంబనంవ్యగ్రతయాముఖముకురవృంతంముఖమేవముకురోద
ర్భుజఃతస్య వృంతం తదాధారదండఃగిరిసుతే హిమాద్రి తనయే
కథంకారంకథంకృత్వాబ్రూమః వణాయామః విధాపాకథమితి
లిజ్జేవతి లిజ్జేకాసంప్రధారణాయాంలిట్తవభవత్యాఃచురుకం
అధరాధఃకర్ణి కాంట్పమ్యగహిత ఉపమారహిత ఉపమారాహి
త్యంతుకమలకణికాదపణావృంతాద్య ద్విశిఖరాదీనాంశంభో
హిమగీరికరోపలాలనాజితసౌభాగ్యానికయేన భగవతి చురుక
న్యతులనానాస్తీతి - అత్రాసన్వయాలంకారోద్భవ్యతే|| సర్వోప
మానిషే ధేనస్వస్వస్వయమేవసదృశీమిత్యనన్వయాలంకారః|| ౬౮||

మూ|| భుజాశ్లేషాస్మిత్యంభ్రువమయితుఃకంటకతతి

తవగ్రీవాధతైముఖకమలనాశశ్రియమియం॥స్వ
తశ్వేతాకాలాగరుబహుళజంచాలమలినామ్మ
డాశీలాలిత్యంవహతియదధోహారలతికా॥౬౮॥

వ్యా॥ ఘజాశ్లేషాన్నిత్యమితి॥ ఘజాశ్లేషాత్ ఘజాభ్యామాలిం
గనాత్ నిత్యంసతతంపురదమయితుఃపురాంతకస్యకంటకవతీసరో
మాంచాతవగ్రీవాకంతనాళఃధత్తేదధాతి- ముఖకమలనాశశ్రియం
ముఖమేవకమలంతస్యనాశశ్రియందణ్డసౌభాగ్యంఇయంగ్రీవాస్వతః
స్వభావతఃశ్వేతాస్వచ్ఛాకాలాగరుబహుళజంచాలమలినాకాలా
నీలవణఃఅగరుఃలఘుకావ్యం కృష్ణాగరులిత్యర్థః - తస్యబహుళః
సమృద్ధఃజంచాలఃపంకః తేనమలినానీలామ్మడాశీలాలిత్యంబి సల
తాసౌభాగ్యంవహతియద్యస్తాత్కారణాత్ అధఃఅధఃప్రదేశేహార
లతికాముక్తావళిః ॥ అత్రేష్ఠంవదయోజనా ॥ హేభగవతి తవ
గ్రీవాపురదమయితుః ఘజాశ్లేషాత్ నిత్యంకంటకవతీముఖకమల
నాశశ్రియంధత్తేయద్యస్తాత్కారణాత్ అధఃఅధః ప్రదేశేస్వతఃశ్వేతా
కాలాగరుబహుళ జంచాలమలినా హారలతికామృతా శీలాలిత్యం
వహతి పూర్వాధేనిదశకనాలంకారః - ముఖకమలనాశశ్రియ
మిత్యత్ర శ్రీసదృశీశ్రీరితి ప్రతిబింబితేపాత్ రూపకమప్యలంకా
రః ॥ ముఖకమలమిత్యత్రముఖేకమలత్వనిరూపణాత్ అనయో రం
గాంగీభావనసంకరః ఉత్తరాధేపినిదశకనాలంకారః మృడా
శీలాలిత్యమిత్యత్రలాలిత్యసదృశలాలిత్యమితిప్రతిబింబితేపాత్ ఉ
భయోరంగంగీభావనసంకరః॥ ... ౬౮॥

మూ॥ గళేరేఖాస్తిస్రోగతిగమకగీతైకనిపుణేవివాహ

వ్యానద్ధప్రగుణగుణసంఖ్యాప్రతిభువః । విరా
జంతేనానావిధ మధుర రాగా కరభువాం త్ర

యాణాంగ్రామాణాంస్థితినిఱుమసీమానభవతే॥ ౬౯॥

వ్యా॥ గతేరేఖాస్తిస్రస్థితీ॥ గతేగంతప్రదేశేరేఖాఃభాగ్యరేఖాః
 వళిరూపాస్తిస్థితిలాభేవగతేచైవమధ్యేరాపివళి త్రయం॥ స్త్రీ
 పుంసౌరుభయోజ్ఞానంమహాసాభాగ్యసూచకమితి ॥ ఇతిసాము
 ద్రికం॥ గతిగమకగీతైకనిపుజేగతిఃసంగీతగతిః గీతస్యజ్యేగతి మా
 గోచరేదేవగమకః సచపంచ దశస్త్వతస్థితీభరతే ॥ తేచపంచ
 దశప్రకారాస్తత్రైవిజ్ఞాతవ్యాః - గీతంధాతుమత్వాత్మకం ద్వ
 దిధంవాచ్యాతురుచ్యతే ॥ గేయంధాతురిశ్యభిధీయతి॥ తత్ర
 ఏకాముఖ్యాచాసౌనిపుణాచతస్యాస్సంబుద్ధిః వివాహవ్యానద్ధప్ర
 గుణగుణసంఖ్యాపరిభువః వివాహేఉద్వాహసమయే వ్యానద్ధాః
 విశేషేణమంగళసూత్రబంధనానంతరం - తత్సమీపేతసమంతాత్
 కంతంకృత్సమూవృత్త్యనద్ధాఃబద్ధాఃప్రగుణగుణాఃబహుతంత్రని
 మిత్రసూత్రాణి తానిత్రీణ్యేవ యథోక్తంగృహ్యకారైఃమాంగ
 ల్యతంతునానేనబద్ధామంగళసూత్రకం॥ వామహస్తేసరంబద్ధా
 కంలేదత్రిసరంతథేతి॥ఇదంచానుష్ఠానంచేతవ్యవస్తాచితం-అతఏవకవ్య
 చిద్దేశేమంగళసూత్రనిబంధనంకవ్యచిద్దేశేసరత్రయబంధనంకవ్యచి
 దుభయమపినాస్తిఅస్యమతంసర్వత్రాస్థితియద్వాగంధకృతోదేశే-
 ఎతదుభయానుష్ఠానంవిద్యతేవేతిజ్ఞేయం॥ ప్రగుణగుణానాంసం
 ఖ్యాత్రిత్యంతస్యాః ప్రతిభువఃయథాప్రతిరూః ఉత్తమణఃస్యఅధ
 మణఃంజ్ఞాపయతి॥ఎవంసంఖ్యాంజ్ఞాపయతితి ప్రతిభువ ఇత్యుక్తం-
 సంఖ్యాంజ్ఞాపకాఃఅస్మదాశ్రయకంలేశంభునాపూర్వంబంధగవతీవి
 వాహసమయే సరత్రయమస్మిన్ స్థలేబద్ధమితిద్రష్టవ్యాదాంజ్ఞాప
 యతి॥ వళిత్రయమితిభావః విరాజంతేఅతితరాంప్రకాశంతే నా
 వావిధమధురరాగాకరభువాంనానావిధాః అనేకప్రకారాఃమ
 ధురాఃమనోరమాఃరాగాఃతేషామాకరభువః ఇనిష్ఠానాని ॥ ఆ
 త్రయధూతాఃతేషామయమధః॥ గీతయఃపంచశుద్ధాఃగ్రామరా

గాఃత్రింశత్ ఉపరాగాః అష్టా - రాగాశ్చవింశతిః జనకరాగాః
 పంచదశ-భాషారాగాః వణ్ణవతిః విభాషారాగాః వింశతిః అంతర
 భాషాశ్చతస్రః ఇత్యాదికం రాగాద్యానయనప్రతిపాద్య మవగంత
 వ్యం ॥ రాగాః ప్రసిద్ధాః మధ్యమావతీ మాళవీ భైరవి- బంగాళీ-
 వసంతా ॥ ధన్యాసీ - ఔశ్యాదికం-రాగాంగం- శుద్ధవరాళీ- పు
 న్నాగవరాళీ- నాటాదికం- భాషాంగం రామక్రియాదికం - క్రి
 యాంగం ప్రతినిధిగుజ్జరీ-వరాళీమలహరీ ప్రముఖం ఉపాంగం చ రా
 గశబ్దైసంగ్యహీతం- ఇత్యుక్తం-నానావిధమధురరాగాకరభువా
 మితి - త్రయాణాం గ్రామాణాం గ్రామశబ్దః సమూహవాచకః-స్వ
 రాస్త్రేధాసంహతాః వడ్డగ్రామా మధ్యమగ్రామో గాంధార
 గ్రామ ఇతి ॥ త్రేధాస్వరసంహతిః - తత్రభూలోకే గ్రామద్వ
 యస్త్రేవప్రసరః - సప్తస్వరాణా మారోహవరోహ క్రమేణ
 మూర్చనాశ్రయత్వాత్ ॥ ద్వావేవ గ్రామా వడ్డగ్రామో మధ్యమ
 గ్రామశ్చ ॥ గాంధారగ్రామో దేవలోకప్రస్ఫుటః - యథోక్తం
 శాబజదేవన - గ్రామస్వరసమూహస్యాన్త్యుత్థానాదేస్సమాశ్ర
 యః-తద్వాముఖ్యతమాస్యాతాం వడ్డగ్రామస్తథాదిమః- ద్వితీయో
 మధ్యమగ్రామః తయోర్లక్షణ ముచ్యత ఇతి ॥ క్రమాత్స్వరా
 ణాం సప్తానామారోహశ్చావరోహణం- మూఢానేత్యుచ్యతే గ్రా
 మద్వయేత్సస్సప్తసప్తచేతి ॥ ఏతామూర్చనాః- శుద్ధాః తాస్తాః ఇ
 త్యుచ్యంతే ॥ అతశ్చభగవత్యాః కంఠవళిత్వవణనాయాం గ్రామ
 త్రయత్వేనకథనం దేవలోకవ్యవహారత్వాద్యుజ్యత ఇత్యను సంధే
 యం ॥ తేషాం గ్రామాణాం స్థితి నియమసీమానః స్థితేః అవస్తాన
 స్య నియమాథాంపరస్పరం గ్రామాణాం సంకరో మాభూదితి తే
 షామంతెరచితాః - సీమానః సీమాన ఇవతేతవ ॥ అత్రేత్థంపద
 యోజనా ॥ హేభగవతి - గతిగమకగీతైః కనిశుణై తేగళైతి

సారేఖాః వివాహవ్యానద్ధప్రగుణగుణసంఖ్యాప్రతిభవః నానావి
ధమధురరాగాకరభవా శ్రయాణాం గ్రామాణాం స్థితి స్థియమసీ
మానభవవిరాజంతే- పూర్వాధే అనుమానాలంకారః - రేఖాగ
తత్త్వస్యమంగళసరత్వేనానుమాపకత్వాత్ అనుమానస్య విచ్చి
త్వాత్తకత్వం తాకికాలంకారవైలక్షణ్యాదేవతద్వైలక్షణ్యంచ స
త్తదవత్మాత్రత్వాత్ - వ్యాప్త్యభావఎవ ఉభయసద్భావే తా
కికమేవస్యాదితరహ్యం- విచ్చిత్తిర్తాకికీశాధా - ఉత్తరాధేఉ
త్ప్రేక్షాలంకారః భగవత్కాయః కంతమధ్యవర్తిస్వరగ్రామ క్రితయ
హేతుచిహ్నతయా వశిత్రయస్యసంభావనాత్ ॥ ౬౯॥

మూ॥ మృణాలీమృద్వీనాంతవధుజలతానాం చతస్స
ణాంచతుర్భుజస్సౌందర్యం సరసిజభవస్తాతవ
దస్తైః॥ నభేభ్యస్సంత్రస్యకప్రథమమథనాదంధ
కరిపోశ్చతుర్జాణాం శిషాణాం సమ మభయ
హస్తాణాంధయా । ౭౦॥

వ్యా॥ మృణాలీమృద్వీనాంతవధుజలతానాం చతస్స
నాం చతుర్భుజస్సౌందర్యం సరసిజభవస్తాతవ
బ్రహ్మస్తాతవస్తాతవదస్తైః వస్తైః నభేభ్యః నభిరేభ్యస్సకాత్-సం
త్రస్యకప్రథమమథనాత్ పూర్వం ఘటితవతః ర్మరిల్లుట్ బ్రహ్మణః నభా
న్రణాధినద్ధరితపురాణం-తస్తాత్ ప్రథమమథనాత్ అంధకరిపోశ
దాశివస్యచతుర్జాణాం పంచమశిషాణాం శిరసాం సమం స
కృదేవఅభయహస్తాపకాంధియా అభయహస్తాగృహీతుకామతి
త్యధః ॥ అ తేజంపదమోజనా ॥ హేభగవతవ మృణాలీమృ
ద్వీనాంచతస్సౌందర్యం సరసిజభవః చతుర్భు

వశదనైః ప్రథమమధనాత్ అంధకరిపోః నఖభ్యఃసంత్రస్యకసమం
చతుశ్చాంతీర్షాకాం అభయహస్తార్పణధియాస్తాతి ॥ కావ్యలింగ
మలంకారః - బ్రహ్మైక నియతస్తోత్రస్య నఖభ్యః సంత్రస్యక-
శ్చిత్త్యాదివాసమథానాత్ - కావ్యాధికమౌతుకం కావ్యలింగమిత్యే
యం - భుజలతావణినేబ్రహ్మగవివాధికారో నాన్యేషామితి కా
వ్యలింగేనధ్వన్యతే ॥ అలంకారేణవస్తుధ్వనిః ॥ ౭౦ ॥

మూ॥ నఖానాముద్యోతైనకవనశినరాగంవిహసతాం

కరాణాంతేకాంతికథయకథయామః కథము

మోకయాచిద్వాసావ్యభజతుకలయాహంత

కమలంయదీడల్లక్ష్మీచరణతలలాఘోరసచణమ్ ॥ ౭౧ ॥

వ్యా॥ నఖానామితి ॥ నఖానానఖరాణాం ఉద్యోతైః ప్రభా
పటలైః నవనశినరాగంపాలవికాసితాంబుజకాంతింవిహసతాం
అపలపతాంకరాణాంహస్తానాంతేతవకాంతిశోభాంకథయవ
దకథయామః కావ్యప్రబంధంరచయామః కథంకేనప్రకారేణఉమే
పార్వతికయాచిద్వానైకయావిధయావెత్యసంశయేసంశయోక్తిః
కేనాపిప్రకారేణనాస్తీస్యధః ॥ సామ్యంసాదృశ్యంభజతు స్వీ
కరోతు ॥ కలయాలెశేనాపి హంతవాక్యారంభే ॥ హంతహస్తే
సుకంపాయాంవాక్యారంభవిషాదయోరిత్యుమరః ॥ కమలంపద్మం
యదిసంశయేతథాపిసంజేహఇత్యర్థః ॥ క్రిడల్లక్ష్మీచరణతలలా
ఘోరసచణం క్రిడంత్యాః లఘ్నైః పద్మయాః చరణతలయో
లాఘోరసేనచణంయుక్తం తేన విత్తశ్చంచుశ్చణపావితచణం-
అత్రేత్యంపదయోజనా ॥ ఉమేనఖానాముద్యోతైః నవనశినరాగం
విహసతాంతేకరాణాంకాంతికథయామః కథంకథయకమలంక
మలాయాపిసామ్యంకయాచిద్వాభజతు ॥ హంతకమలం క్రిడల్ల
క్ష్మీచరణతలలాఘోరసచణం యదితథాపిసామ్యంభజన్వతి. య

ద్వాసామ్యంభజతువిధయోసిపాతః తదాహంతకమలం కయాచి
ద్వావిధయాసామ్యంభజతుప్రాప్నోతు ఇత్యన్వయః తామేవవిధా
మాహ॥ యదిక్రీడల్లప్తీ చరణతలలాక్షారసదంతథా నాన్యధైత్యే
కవాక్యతయా చణిత్యన్వయః అత్రాతిశయోక్తిరలంకారః - యద్యర్థో
క్త్యాతిశయకల్పనాత్ పూర్వాభేదద్గుణాలంకారః - నఖికాం
తిభిరతిరక్తత్వాత్ కరాణాం నవనశినరాగం విహసతామిత్యత్ర ఉ
పమాలంకారః - ఉభయోస్సంస్పృష్టిః - అపృథక్ స్థిత్యాప్రయోజ
కత్వాత్॥ ౭౧౫

మూ॥ సమంజేస్సుండ ద్విపవనసీతం స్తనయుగం

తవెదం నః ఖేదం హరతు సతతం ప్రస్తుతముఖం ।

య చాలోక్యశంకా కులితహృదయో హాసజన

కఃస్వకుంభౌ హేరంబః పరిమృశతి హస్తైః న ఝడితి ॥ ౭౨ ॥

త్యా॥ సమంజేవీతి ॥ సమంతుల్యకాలం జేవిధగవతిసహంద ద్వి
పవనసీతం సహందః కుమారః ద్విపవననావినాయకః తాభ్యాం పీతం
స్తనయుగంతపతేనః అస్తాకృత్యం ఖేదం హరతు అపనుదతు సతతం
ప్రస్తుతముఖం పీరప్రావిముఖం కుచద్వంద్వంద్యైత్ ఆలోక్య విలో
క్యతశంకా కులితహృదయః ఆశంకయా మదీయ్యా కుంభౌ అపహృ
తపతీ నవెత్యాశంకయా ఆకులితం వ్యగ్రతరం - హృదయం య
స్య సంతత్యథః హాసజనకః అసౌచాలిశఇతి ప్రేక్షా హాసితవంతౌ పి
తరా విత్యథః స్వకుంభౌ స్వస్య కుంభస్థై హేరంబః వినాయకః ప
రిమృశతి - విద్యతే నవెతి హస్తైః విమృశతీత్యథః ॥ ఝడితి శీ
ఘ్రం - అతేత్థం పదయోజనా ॥ హే జేవి తవ సమం సహంద ద్వి
పవనసీతం ఇదం వ్రవయుగం ప్రస్తుతముఖం నః ఖేదం సతతం హర
తుయత్ ఆలోక్యతశంకా కులితహృదయః హాసజనకః హేరంబః
హస్తైః న ఝడితి స్వకుంభౌ పరిమృశతి ॥ యస్యాః త్రిత్రౌ జగత్పూజ్య

పాదా - వినాయకకుమారకస్వామినావితిదేవ్యాస్సర్వాతి శాంతి
మాహాత్మ్యంప్రసీయతే । దేవ్యాః కుచకుంభసామ్యంయదిస్యాత్
తహివినాయకకుంభయోరేవతౌల్యమిత్యుచితయోక్తిరప్రితీయ
తే - వినాయకఃసామైవపరిమృతతీత్యనేనవినాయకకుంభయోస్తౌ
ల్యం దేవీకుచాభావేనవిద్యతఇతిఉపమేయోపమాదృశ్యతే॥ వస్త్ర
లంకారధ్వనీనాంఎకవ్యంజకానుప్రవేశేనసంకరః॥ ౭౨॥

మూ॥ అమూలేవక్షోజావమృతరసమాణిక్యకుతుపా

నసందేహస్వందోనగపతిపతాకైశ్చమనసినః ।

పిబంతౌతౌయస్త్వాదవిదిత వధూసంగరసికౌకు

మారావద్యాపిద్విరదవదనక్రాంచదళశా॥౭౩॥

వ్యా॥ అమూలేవక్షోజావతి-అమూపరిదృశ్యమావతేతవక్షో
జౌకుచౌఅమృతరసమాణిక్యకుతుపా- అమృతరసపూరిత మాణిక్య
కుతుపావిత్యర్థః ॥ కుతుపశబ్దోయద్యపి చర్మ నిమిత్త తైలా
ద్యాధారభూతఘటసన్నిభపాత్రవాచకః - తథాపితస్య భగవతీ
స్తవసాదృశ్యావగాహనేఅనధికారాత్ తదథాంమాణిక్యరచిత
త్వమంగీకృతంకుతుపయోః - నసందేహస్వందః సందేహస్వచ్ఛం
దః లెశమాత్రమితియావత్ ॥ నగపతిపతాకైశ్చమనసినః అస్మాకం
తౌపిబంతౌయద్యస్త్వా తాగరణాత్ అవిదితవధూసంగరసికౌఅజ్ఞా
తలలనాసంగరసికౌకుమారా శిశూఘాత్వా అద్యాపి ఇదానీమపి
స్లోకరచనాకాలేపిక్లోకపతనకాలేపిద్విరదవదనక్రాంచదళశా ద్విర
దవదనోవినాయకః క్రాంచదళనఃక్రాంచాద్విరదనః । కుమార
స్వామితౌ ॥ అప్రశంభంపదయోజనా ॥ హేనగపతిపతాకై అమూ
వక్షోజౌఅమృతరసమాణిక్యకుతుపా అస్మిన్నభేదనః మనసీసందే
హస్వందః నయస్త్వైపిబంతౌఅవిదితవధూసంగరసికౌ-ద్విరద
వదనక్రాంచదళశా అద్యాపికుమారా భవతః అత్రవాక్యాధా

హేతుకంకాశ్చలింగమలంకారస్తవ్యం. పూర్వాధావయోజయోః
కుతుపత్వేనాగోపనాత్ - యద్వాళిశ్చయాంతస్సందేహః - ఇ
మావయోజాపుతకుతపావతినందేహేకుతుపావేవతిశ్చయః-య
తోమృతపానాత్ కుమారయోః శిశుత్వంస్తన్యపానమాత్ర శిశు
త్వావస్తైధివేతనియమోనాస్తి- శైశవాశంతరంయస్వస్యసంభా
వ్యత్వాదితి - ఏతియోనినాయకకుమారయోస్తు సర్వదా శిశుత్వ
మమృతపానవశాదేవేతి అప్యత్యసకుశుపసందేహపనయనేనా
ధకంప్రమాణం ద్వితీయాధామే ప్రమేయమితి సూక్తిం నిశ్చ
యాంతరేనందేహాదితి। ... ౬౩౫

మూ॥ వహత్యైబ స్తచేరమదనుఃకుభప్రప్యసిధిః

సమారంభముక్తామణిభిః నులాంహరలహికా.

మచాభోగోదించాచరరుచిభేరింతిశ్శబళి తాం

ప్రతాపశ్యామిశ్రాంఘర సమయితుః కీర్తిమివ తే॥ ౭౪॥

వ్యా॥ వహత్యం పేతి ॥ వహతిదధాతి - అంబమాతః స్తంభర
మదనుజకుంభప్రకృతిభిః స్తంభరమదనుజోగజాసుగఃతస్యకు భృ
తేవప్రకృతిజకన్తధూమిశ్యేమాంతైఃగజకుంభే ముక్తామగయ ఉ
ద్భవంతితియథోక్తంస్వజ్జనోమేశ్వరైః - గజకుంభేషు వంశేషు
ఫణాసుజలధివృషి ॥ శుక్తికాయామక్కుదందేషోధామాక్తికసంభ
వః॥ గజకుంభకబుకరాభంవంశేషక్తసితాస్త్రితాః - ఫణాసు
వాసుకైవననీలవణితాః పక్షితాః తాఃశ్శోతిష్వాకాశ్వజలధాశుక్తి
కాయాంసితాస్త్రితాః - ఇక్కువందేవతః ర్థామగయా మాక్తికా
స్త్రితాఃఇతి ॥ గజకుంభప్రకృతయోమా కికమగుయః కబుకరవ
ర్ణాః గజాసురకంభప్రకృతయస్తు విశేవత ఏవేతిభావః - సమాగ
చ్ఛాంభలితాంముక్తామణిభిర్నాక్తికైఃఅమలాంత్రాసాదోవరహా
తాంసకుశ్యేతాం - గజకుంభోద్భవానాంకబుకరత్వాత్ పరిల

తికాంముక్తావళింఘ్నచాభోగఃకుజవధ్యప్రదేశః బింబాధరరూచిభిః
 బింబాధరః కాకపాధివత్స్వాత్సాధుః బింబాధరశ్యాధారవింబ
 నైవవరుచిభిరిత్యపమాసమాసః- అంతశ్శబళితాంసంజాతచిత్తవ
 ధ్లాంచితకిమ్మరకల్పావశబలతాశ్చకర్పరభ్యామరిః॥అంతఃకా
 సంవళితాశుక్తిముక్తికామణిమాలికావభాతీతిభావః ॥ ప్రతాప
 వ్యామిత్రాంపురదమయిశుపురాంతకస్యకీర్తికామివశేతవప్రతాప
 స్తురక్తవణాఃకీర్తికాశ్చైవవజ్జేతిమహాకంప్రసిద్ధిఃఅతపివాప్యకవే
 గజకుంభోద్భవామణయఃపాటలవర్గాః అతశ్శబళితామిత్యక్తి
 రపిపాటలవజ్జేత్యభివాయిత్యనుసంధేయం - అత్రేత్యంపద
 యోజనా ॥ హేఅంబకుచాభోగఃస్తంభేరమదనుజకంఠప్రకృతి
 భిఃమక్తామణిభిఃసమారబ్ధాంబమలాంహారలతికాంబింబాధర
 రుచిభిః అంతశ్శబళితాంప్రతాపవ్యామిత్రాంపురదమయిశుకిర్తి
 మివవహతి॥ అత్రోత్ప్రేక్షాలంకారఃహారలతికాయాఃప్రతాపసం
 వళితకీర్తి-త్వేనసంభావనాత్ బింబాధరరుచిభిరిత్యతత్ప్రేక్షాస్వ
 భావతోరన్వజేమబింబాధరరుచిసంవలనాచివేతి హేతోరు
 త్ప్రేక్షణాత్ ఉభయోరనుప్రాణనభావేనసంబంధః - అపృథక్
 కీర్త్యాఉపకారకత్వాభావాత్ ॥ ... ౨౪ ॥

మూ॥ తవస్తన్యంమన్యేధరణిధరకన్యేహృదయతఃప
 యఃపారావారింహరివహతిసారస్వతమివ | ద
 యావత్యాదత్రందవిడశిశురాస్వాద్యతవయ
 లిపీనాంపాథానామజనికమనీయఃకవయితా॥౨౫॥

వ్య॥ తవస్తన్యంమన్యతి ॥ తవస్తన్యంస్తనోద్భవంక్షీరంమ
 న్యేజానామి - ధరణిధరకన్యేతుహినగిరికన్యేహృదయతః హృద
 యాత్ పయఃపారావారిఃఅమృతప్రవాహఃపరివహతి సారస్వ
 తమివస్తన్యంశ్వేతవణాంసారస్వతత్వేనోత్ప్రేక్షతే ॥ మూర్ధు

ర్యావసు భార్యుడై నవదయావత్యాకృత్యాయుక్తయాతలంస్త
 న్యంద్రవిడశిశుః ప్రావిడశాతిసముద్భవోబాలః ఏతితస్మాత్తకతా
 ఆస్వాద్యపీత్వాశవయస్తాత్ కారణాత్ కవీనాం కవీంద్రాణాం
 ప్రాధానాం ప్రాగల్భానాం మధ్యభినిధానరజేషస్త్రి - అజనిజాతః
 కనునియః అతిరమణీయః - కవయితాః వి - అత్రేత్యం పదయోజనా॥
 హేధరణిధరకస్యేతవస్తనన్యం హృదయతః ఉద్భుతం పయః పారావా
 రం సారస్వతమివ పరివహతీతి మన్యే ॥ యద్యస్తాద్దయావత్యాకృ
 త్యాదత్తం తవస్తన్యంద్రవిడశిశుః ఆస్వాద్యప్రాధానాం కవీనాం
 మధ్యేకమనీయః కవయితా అజని॥ అత్రోత్పేక్షాలంకార ద్వయం
 పదవ్యాఖ్యానావసరేకధిరుఉభయోస్సంస్పృష్టిః॥ 24॥

మూ ॥ హరక్రోధజ్వాలావళిభిః హరక్రోధజ్వాలావళిభిః హరి
 రేతేనాభీసరసికృతసంగోమనసిజః | సముత్త
 స్థాతస్తాదవలతనయేధూమలతికాజనస్తాంజా
 సీలేజనవతవరోమావళిరితి॥ 25॥

వ్యా॥ హరక్రోధజ్వాలావళిభిః హరక్రోధజ్వాలావళిభిః హరి
 స్త్రక్రోధాగ్నిజ్వాలావళిభిః అవళిధేన అవిచ్ఛేదనవత్రుషా గభీర
 నిమ్మేతేతవనాభీసరసినాభిరేవసంగిస్త్రక్రోధకృతసంగోమనసిజః
 మన్మథః తత్రనిమగ్నత్వార్థః సముత్తస్థాతదధూతలస్తావాభీసర
 సః అవలతనయేధూమలతికాధూమావళిః అంగారశమ
 వాద్యవాజనః లోకః తాంధ్రూమలతికాంజానీతే - వణాయతి॥
 జననిమాతః తవరోమావళిరితి రోమరాజిరితి - అత్రేత్యం పదయో
 జనా॥ హేఅవలతనయేమనసిజః హరక్రోధజ్వాలావళిభిః అవళి
 ధేనవత్రుషా గభీరేతేనాభీసరసికృతసంగః తస్తాతధూమలతికాస
 ముత్తస్థా హేజననితాం రోమాపళిరితి జనః జానీతే - అత్రోత్పేక్షా
 లంకార రోమరాజాధూమలతికాత్సేవా త్పేక్షాకాత్ జనస్తాం

జననిజానీతఙ్గత్యనేనభ్రాంతిమాణప్రతియతే || 'రొమరేఖాభరణా
నస్యధూమరేఖాభ్రాంతిజనకత్వాత్ - యద్వాఅతిశయోక్తిః - జ
నస్తాంరోమావళిరివ పశ్యతీతిప్రతీతేః - యద్వా నిశ్చయాంత
స్సందేహః - తాంరోమావళిరితి నిశ్చినాతీతి ఏవచతుర్థామ
లంకారాణాంజానీతఙ్గతీపదాదుశ్శానాత్ - ఏకవాచకాను ప్రవేశే
నసంశయః|| ... .. ౭౬||

మూ॥ యదేతత్కాశించీతనుతరతరం గాకృతిశివేకృ
తేమధ్యేకించిత్తవజననియద్భూతిసుధియాం | వి
మదాదన్యోన్యంకుచకలశయోరంతర గతం
తనూభూతంవ్యోమప్రవిశదీవనాభీకుహరిణీం || ౭౭ ||

మూ॥ యదేతత్కాశించీతి || యదేతత్పురః స్ఫురత్ యచ్ఛబ్దస్య
వీతచ్ఛబ్దేన సహచరితస్యప్రసిద్ధవాచకత్వం నాస్తి అతిఎవ పునయన్
చ్ఛబ్దపాదానం కాశించీతనుతరతరం గాకృతికాశించ్యాఃయము
నాయాః తనుతరఃఅతిసూక్ష్మఃతస్యతరంగస్యఆకృతిరివఆకృతిర్యస్య
తత్ శివనభవతి - కృతేతనునిమధ్యేవలగ్న కించిత్ జనని యద్భూతి
స్ఫురితిసుధియాంవిదుషాం విమదాత్ || సంఘర్షాత్ || అన్యో
న్యంపరస్పరంకుచకలశయోరంతరగతంమధ్యవతితనూ భూతం
సూక్ష్మంవ్యోమగగనంప్రవిశదీవప్రవేశం కుర్వతివేత్త్యాచాలగో
పాలప్రసిద్ధం - గగనస్యనీలిమాచమూర్తిమత్త్వంచకవిప్రసిద్ధం
నాభింకుహరిణీం కుహరవతీం - అత్రేత్థంపదయోజనా || హేజ
ననిశివేతకృతేమధ్యేయదేతత్కాశించీతనుతరతరం గాకృతికించి
ద్రోమావళి రూపంవస్తుసుధియాంఆభాతికుచకలశయో రంతరగ
తం - తనూభూతంవ్యోమఅన్యోన్యం విమదాదేవ కుహరిణీం
నాభింప్రవిశదీవభాతి || నీలంమూతకంనభఃకుచకలశయోర్విమ
దాత్ అభోభాగస్సంతాభిపర్యంతంజతులకాన్యాయేనయా

వసిష్ఠతే ॥ తాంతవరోమావళిం వదంతితిభావః - అత్రోత్పే
క్షాలంకారః ॥ రోమలతాయాః గగనలతీకా త్వేనసంభావనాత్ -
ప్రథమపాదేదశశానాలంకారః - తరంగస్యాకృతిరివాకృతిరివింబ
ప్రతివింబాభావాక్షేపాత్ ॥ అనయోస్సంస్పృష్టిః ॥ ౭౭ ॥

మూ॥ స్థిరోగం గావతః స్తనముకుళరో మావళిల

తాకళావాలంకుండంకుసుమశరీరేజో హుత

భుజః - ర తేరీలా గారంకిమపితవ నాభిగారి

సుతేవిల ద్వారంసిద్ధిగిశనయ నానాం విజయతే ॥ ౭౮ ॥

వ్యా॥ స్థిరోగం గావతః ఇతి ॥ స్థిః వి నాశరహితః గం గావతః
గం గాయా అంభ సాంభ్రమః ఆవర్తస్య త్తణిక త్వాత్ తద్వ్యతి
రేః స్థిః ఇతి ॥ స్తనముకుళరో మావళిల తాకళావాలం స్తనాకా
రావేవముకుళౌ భుజకోరకౌ తయోరో మావళిరెవలతా - ఆధార
యాతాజనయిత్తతత్యః కళారెఖాతస్యావాలం ఆలవాలం కు
ండంకుసుమాభం సంపాదితంగతలంబుస్థానంకుసుమశరీరేజో
హుతభుజః కుసుమశరీరస్య మన్మథస్య తేజః దీప్తిరేవ హుతభుక్ వ
హ్నిః తస్యై తేమదనపత్న్యాః లీలా గారం లీలాగృహంతనైవ
స్వగ్విదామన్మథసద్భావాత్ ॥ తత్ప్రేయసీతనైవవతః ఇతి - కి
మపి అనిర్వాచ్యం అతీతం దరమిత్యధః ॥ తవ నాభిః గిరిసుతే విల
ద్వారం గుహాద్వారం సిద్ధిః గిరిశయ నానాం విజయతే - సర్వో
త్తర-షణ్డః స్ఫురతి అత్రేంద్రం పదయోజనా ॥ హిగిరిసుతే తవనా
భిః స్థిరోగం గావతః స్తనముకుళరో మావళిల తాకళావాలంకు
సుమశరీరేజో హుతభుజః ॥ కుండం ర తేరీలా గారం గిరిశయ నా
నాం సిద్ధిర్విలద్వారం కిమపి విజయతే ॥ అత్రోత్పేక్షాలంకారః - ఏకస్యా
వాభరణేకరీత్యానిరూపణోల్లేఖనాత్ - నాయమితకయోక్తిః -
ఏకస్యానేకత్వోల్లేఖనాదేవ కిమపి త్యధ్యవస్థాను మతకృత్వాత్ -

శిష్యుశ్చ నేన సాధకాంతస్యానుచితశ్వాదితరహస్యం॥ ౨౪॥

మూ॥ నిసగః షీణస్యైవ న తటభరేణ క్లమజుషో నమ

స్మాతే రాత్రితి లకశనకైస్తృప్యత ఇవ ।

చిరం లేమధ్యస్యత్రుటితటిసీరతరుణా సమా

వస్థాస్థైర్మోభవతుకుశలం శైలతనయే॥ ౨౫॥

వ్యా॥ నిసగః షీణస్యైతి ॥ నిసగైః స్వభావేన షీణస్యాదికృతస్య
స్తనతటభరేణ క్లమజుషాంతిమతః నమస్మాతేః నారీతి లక
స్త్రిరత్నభూతేశనకైః స్తోకం లేమధ్యస్యతృప్యత ఇవభిద్యమానస్యే
వచిరం బహుకాలం లేతవమధ్యస్యావలగ్నస్య తృప్యత తటసీ
రుణాత్పటితేభగ్నతటిన్యావాహోన్యా తీరతరుణావృక్షేణ సమా
యాంతుల్యాంఽప్రస్థాయాంఽసైమాస్పైర్మయస్య భవతీ భూ
యాల్ కుశలం షేమం - తృటినాభావః శైలతనయే పార్వతి॥ అతే
ష్ఠంపదయోజనా ॥ హే శైలతనయే నారీతి లకే నిసగః షీణస్యైవ
తటభరేణ క్లమజుషః నమస్మాతేః శనకైః తృప్యత ఇవస్థితస్య తృ
ప్యత తటసీరతరుణా సమావస్థాస్థైర్మోభవతుః తవమధ్యస్యచిరంకుశలం
భవతు॥ మధ్యస్యేత్యేవమాదిప్రయోగః - సుహృద్భృదయాహ్లాద
కః - మహాకవిశిష్యాభ్యాససమాసాదితః ఏతాదృశప్రయోగనిత్రణో
మహాకవిరిత్యుచ్యతే ॥ అత్రోపమాలంకారః - భగ్ననదీ కూలం
వతిమమహీరుహశిఖావనాలికాసామ్యం మధ్యస్యైతి॥ ౨౫॥

మూ॥ కుచో సద్యస్విద్యతట ఘటితకూర్పా సధిదు

రాకవంతోదోర్నులకనకకృకాభాకలయతః ।

శవత్రాతుంభంగాదలమితివలగ్నంతనుభువా

త్రిధానద్ధందేవత్రివళిలవలీవల్లిభిరివ॥ ౨౬॥

వ్యా॥ కుచో సద్య ఇతి॥ కుచో నైవ సద్యత చానీమవస్విద్య తట
ఘటితకూర్పా సధిదురాస్విద్యంతో స్వేదవంతో తదా సాక్షాత్

వశయోఘాటితస్యకూర్పానస్యభిదురాకర్మకతా రిమర్శక్షేత్ర్యత
 కతారిత్యపికురజ్జీవక్షితస్తుకర్మణికతారిచక్రరరితివ్యావక్ష్యే॥ పృ
 తిక్షణంప్రాణేశ్వగస్యపదాశివస్యరూపానుసంధానేన తిత్తిక్రావ
 యునైభికద్యతేన. ధిబంధేకంనుళికతిథావః-కషంతానికషంతాదో
 మూలై. కక్షప్రాంతదేశాకనకకలశాభాకనకకలశయోమేక
 మకుంభయోరివఆభాసాభాగ్యంయయోస్తా - కలయతా రవయ
 తానిగ్నాదేనతవభవత్యాకామంవలగ్నమితికథనం యద్యాప్రథ
 మాంతస్యవలగ్నశబ్దస్యైత కమత్వేనాన్వయః - రక్షికుంభం
 గాల్॥ సునభరజనితాల్ అలమితి॥ అలంశబ్దోత్పత్తినిరాకరణా
 భాః - భగోమాధూరిత్యభాః - వలగ్నంమధ్య ప్రదేశంతను
 భువామన్తథేన నిధాత్రిప్రకారేణనద్ధంబద్ధంచేదీమృదీని. భగవతి
 త్రివళిలవలీవలిభిరివతిస్తోవశ్యవిధంగాః యాసాంతావలవలీ
 వల్ల్యఃకాభిలవలీరామలతాశ్వేతపుష్పేయ్యవల్లతే॥ ఇవశబ్దస్సం
 భావానాయాంధ్రువమిత్యభాః - ఇవశబ్దఃసంభావనాద్యోతకత్వే
 ప్యస్తీతి పూర్వమేవాక్షం॥ అత్రేశ్వంపదయోజనా॥ హేదేవిస
 ద్యోస్విద్యత్తటఘటితకూర్పానభిదురా దోర్పుతకషంతా కనక
 కలశాభాకంయతఃతనుభువాధంగాదలమితి వలగ్నంతాకుం త్రి
 వళిలవలీవల్లిభిఃత్రేధానద్ధమవ - అతోత్పత్తియంతారః॥ త్రివ
 లీనాం లవలీవల్లిత్వేనసంభావనాత్॥ పూర్వాధితిశయోక్తిర
 లంకారః - భగవత్యాఃకుదనిర్మాణేమన్తధస్తేన్యాధికారోనజర
 ద్భృత్తాగతితిజగద్భృత్తనిర్మాణ సంబంధే ప్యసంబధోక్త్యా అధి
 ధ్యానాధ్యకసాయఃకవికృతవస్తుకృతసాంకర్యయోరపితి॥ ఉభ
 యోరంగంగీధావేనసంకరః॥ వస్తేవంకుచారవయతా మన్త
 భవేత్యనువాద్యవిశేషగణహిమ్నామన్తభకర్తృత్వసిద్ధ పదాను
 సాదానాత్॥ కుదనిర్మాణేవస్తమానసంబంధాభావాత్॥ అసం

బంధేన బంధోక్తిరస్యమంజసమేపెతిచేత్ || మైత్రం-కుచాకనకకల
 కాభాకలయతేతశత్రుప్రత్యయేనవర్తమానార్థేనకుచకరణగ్రహ
 ర్తమానకాలసంబంధప్రతితేరసంబంధేనబంధోక్తిః - రాజసే
 నవాచ్యం || ధూతకాలసంబంధేష్యసంబంధకథనం క్షృతః తా
 లసంబంధేపిధూతకాలోపహతక్రియావాచకాఖ్యాతేనధాతుప్ర
 యోగేయుజ్యతే || సంబంధేష్యసంబంధకథనం అసత్వానువాక్యవి
 శేషగతత్వసిద్ధవదనువాదీ ||

౮౦ ||

మూ || గురుత్వంవిస్తారంఊతిధరపతిః పార్వతి నిజా

న్నితంబాదాచ్ఛిద్యత్వయిహరణరూపేణనిదధే |

అతస్తైవిస్తీణో గురురయమశేషాంససుమతీం

నితంబప్రాగ్భారః స్థగయతిలఘుత్వంసయతిచ || ౮౧ ||

వ్యా || గురుత్వమితి || గురుత్వం గౌరవం విస్తారం ఆయామంఊతి
 ధరః పీఠవాక్ - పార్వతిగిరిజే నిజాత్ స్వకీయాత్ నితం
 బాత్ ఆచ్ఛిద్యత్వయిహరణరూపేణహర
 జాత్మనావిదధే || సమపితవాక్ హరణంనావస్త్రీధనం - అధ్య
 గ్నాధ్యావహనికించ || యథోక్తః హరీతేన || అధ్యగ్నాధ్యాహ
 వనికం - హరణంస్త్రీధనం స్మృతమితి - అస్యాధః - అగ్నిం
 సమధిక్యత్వదత్తమధ్యగ్నవివాహసమయే అగ్నిసమిపేత్రాదిభిర్యో
 ద్దత్తంతదధ్యగ్నవివాహాన తరంవధూంగృహీత్వాస్వగృహంప్రతి
 జిగమిషావసరేపిత్రాదిభిర్యద్యత్త తదధ్యాహవనికమితి || ఎత
 దుభయంహరణశబ్దవాచ్యమితి మన్వాదిభిస్తస్మృతమితి - తతఃత
 స్త్రాత్కారణాత్ తేతవనిస్తీణః గురుః అయంపరిచ్యశ్యమానః అశే
 షాకృత్సంసమతీం పృథ్వీనితంబప్రాగ్భారః నితంబస్యపా
 గ్భారః అతిశయః స్థగయతి ఛాదయతి || లఘుత్వం లాఘవం న
 యతిప్రాపయతి || చకారః శంకాశ్చైదే - అస్మిన్నధేన శంకేత

వ్యవర్తకః - అత్రేత్యంపదయోజనాః హేపామాతిష్ఠితభరపతిః
గురుత్వంవిస్తారంవిజాత నితంబాదాచ్చిద్యత్వమహగణయాపే
నిదధే ॥ అతఃఅయంగురుః విస్తీర్ణః నితంబప్రాగ్భారః అశే
షాంవసుమతీం స్థగయతిలఘుత్వంవయతిచ ॥ విస్తారేణ స్థగనం
గురుత్వేనలాఘవాపాదనమన్యథః - ప్రపంచేవసుమత్యామేవగు
రుత్వవిస్తారౌ - యాతత్రస్థితౌ తయోస్తరస్కరణమేకత్రస్థితౌ
భ్యాంగురుత్వవిస్తారాభ్యామేవవిధేయమిహమాదిగతగురుత్వ వి
స్తారయోః హిమాద్రజేఃపూర్వత్వాత్ భూమిగతవిస్తారగత గురు
త్వవిస్తారయోరధికారావిభాజనగృహీత్వాత్ త్విరసణమితిష్ఠితధర
పతిః అశేషాంవసుమతీమితచ పదం పయుంచానస్యభావః అత్రా
తిశయోక్తి రలింకారః - హిమాదిగత గురుత్వ విస్తారయోః
పార్వతీనితంబగతవిస్తారయోశ్చైవ్యభేదాద్భవవానాత్ - సేయం
భేదేలభేదనిబంధనాత్ అతశయోక్తి రింకారః ॥ ౮౧ ॥

మూ॥ కరీంద్రాణాంశుందాకకనకకదళీకాండపట

లీముభాభ్యామారుభ్యాముభయమపి నిజిత్య

భవతి|సువృత్తాభ్యాంపశ్యుఃప్రణతికిరీనాభ్యాం

గిరిసుతేవిధిజ్ఞానాభ్యాం విబుధః కిరీకుంభ ద్వ

యమసి ॥

...

...

౮౨ ॥

వ్యా॥ శురుజానునీదసక్యజేవ వణాయసః| కరీంద్రాణామితి॥ కరీ
స్త్రా) శాంశుందాకకరీంద్రాణాంగజశ్రేణానాం శుందాక శుం
దాశబ్దస్యప్రల్లింగతాప్యస్తీ కనకకదళీకా డపటలీం సువర్ణగంధా
స్తంభసంహతిః - ఉభాభ్యాశురుభ్యాంభేదయమపికిరీకరగంధా
స్తంభాత్మకంనిజిత్యభవతీత్వం - సువృత్తాభ్యాంకోభనేవతేపు
త్రైవకులతేతాభ్యాంపశ్యుఃపరమేశ్వరస్యప్రణతికిరీనాభ్యాంప్ర
ణతిభిఃకతినేజానునీభూస్పర్శాత్ గిరిసుతేహిమాదితనయ విధిజ్ఞాన

ధిం వెదాధాం జానాతీతి విధిజ్ఞాతస్యాస్సంబుద్ధిః సర్వజ్ఞైత్యథాః -
 తస్మాదేవపత్యుర్నుమస్తారక్రియానతుతస్యాధిక్యాచితి నమః వచనం -
 జానుభ్యాం విబుధకరికుంభద్వయం దిగ్ధంతికుంభస్థలద్వి తయం
 అసి-అత్రేణ్యం పదయోజనా ॥ హే విధిజ్ఞాగిరిసుతే భవతి కవీంద్రా
 నాంశుండా కనకకదళికాండపటలీం ఉభాభ్యామూరుభ్యాం
 ఉభయమపిః జిఃత్యసున్వత్తాభ్యాం పత్యుః పగతకతిరాభ్యాం జాను
 భ్యాంః విబుధకరికుంభద్వయమపిః జిఃత్యఅసివతః సే ॥ స్ఫురితీ
 యావత్ ॥ అత్రోభయయోగపిఅసీతిమధ్యమపురుషవి సుంబోధ
 మాత్రపరత్వాత్ భవతీశబ్దస్యయుష్మద్దధాత్వయుష్మద్దధాత్వే
 హియుష్మద్భ్యుపపదతిత్వాదీనాం మధ్యమపురుషః యథాత్వమసి ఏ
 వంభవత్యసీతియథాతుభవచ్ఛబ్దయుష్మద్దధావాచకోనభవతి న
 త్తుల్యార్థావ - తుల్యార్థప్రయోగేయుష్మద్భ్యుపపదతి విధిర్న
 ప్రసరతి ॥ శేషేప్రథమతివిధిరైవప్రవర్తతే - అతఏవ సుంబోధ
 సమాత్రపిషయోయుష్మద్దర్థభవదర్ధస్తుసుంబోధనవిషయంతమం
 త్రితీపిషయోకకోటి అతోనామంత్రణమాత్రపిషయతాభవద
 ర్థస్యేతి తత్ప్రియాసేవిప్రథమవిష - యథాఅమంత్రణ మాత్రపిష
 తాభవచ్ఛబ్దస్య తథాయుష్మద్దర్ధత్వాత్ - మధ్యమపురుషః - ప్రస
 జ్యతేవేతి అతఏవభవతీభిక్షాంజేహిత్యాదా భవచ్ఛబ్దప్రియోగేపి
 మధ్యమపురుషప్రయోగః - నస్వేవంభవచ్ఛబ్దస్యసుంబోధనైకివి
 షయత్వమేష - సర్వదాభవచ్ఛబ్దస్యతు సుంబోధన విషయత్వ మి
 త్యామంత్రితవిషయత్వం అతికిసలింగత్వం సిద్ధం ॥ అత్రేదంతత్వం ॥
 యదామంత్రణపరిత్వంతదాయుష్మచ్ఛబ్దార్థతాయదా ఆమం
 త్రణోపసర్జనామంత్రితపరస్వంతదాయుష్మచ్ఛబ్దసమానార్థతా
 తదర్థతా - ఉభయత్రసలింగత్వమేవేతి - అత్రఉపమాలుంకార
 స్సంప్రదీప ॥

మూ॥ పరాజేతుండుద్రవ్యగుణశరగర్భాగి సుతే

వంగౌజులుతే విషమవిశిఖోబాధమకృతః।

యదగ్రేదృశ్యం తేదశశరఫలాః పాదయుగళీన

ఖాగ్రదృచ్ఛానస్సురమకుటశాడైకసిశితాః॥౮౩॥

వ్యా॥ పరాజేతుమితి॥ పరాజేతుఁడతిస్థుఁడు దంహదంబిగుణశర
గర్భాద్విగుణీకృతాః శరః పంచదాశాః గర్భాయయోస్తా॥ గిరిసుతే
పార్వతీనిషంగౌతూణౌజుఁగుఁడు డౌతేతవవిషమ విశిఖః
పంచదాశః బాధంభవం ఆకృత్యతవాత్॥ యదగ్రేయయోర్ని
షంగయోరగ్రేదృశ్యం తే దశశరఫలాః పదానాం శరాదాం ద్విగుణి
తానాం పంచానామిత్యర్థః తేహంఫలాః ఆయోముఖాని - పాద
యుగళీనఖాగ్ర ఛత్వానః పాదయోః ప్రపదయోః యుగళీ ద్వితయం
తస్యానఖాగ్రాదాం దశానాం ఛత్వాన్యజోయేషాం తే సురమకుట
శాడైకసిశితాః సురాదౌ ఇంద్రాదీనామకుటేచ్ఛేవ శాడేషు ఏకం
ముఖ్యం సిశితాః ఉన్నైజితాః ఆశ్రేయ పదయోజనాః॥ హేగిరిసు
తే విషమవిశిఖః దుద్రంపరాజేతుం ద్విగుణశరగర్భా నిషంగౌ
తేజంఘ్రాకృతబాధం॥ యదగ్ర పాదయుగళీనఖాగ్రదృచ్ఛానః
సురమకుట శాడైకసిశితాః దశశరఫలాః - దృశ్యం తే॥ అత్ర
త్పేక్షా లంకారః - జంఘయోః తూణీరతయ సుభావనాత్॥ అ
పన్నవాలంకారశ్చ॥ నఖాగ్రాదౌ ఫలత్పేనాపహ్నువాత్ - అర
యోస్సంస్పృష్టిః అస్పృశకస్త్రిత్యాపయోజకత్వాత్॥ విషమవి
ఖోబాధమకృతేత్యత్ర అతిశయోక్తిరలంకారః - సాధారణబ్రహ్మ
సృష్టివ్యతిరక్తత్వేన ప్రతీతేః ఎతద్వల్లూర్వమేవ సృష్టికృతం॥ కుచా
సద్యస్త్విద్యుదిదన్లోకతాతీతయోక్తిరలంకారే అలంకారవ్యవహర
పిద్విగుణశరగర్భాదశశరఫలా ఇతి పదద్వయేన పాదాంగుళీనాం శరా
దాం అథేవాధ్యవసాయప్రసంగే రీతిత్యలంకారధ్వనిః॥

యూ॥ శుతీనామ్మూర్ధానోదధితవయా శేఖరతయా
మయావ్యేతౌ మాతః శిరసిదయయాధేహీచ
రణౌయయోః వాద్యం పాథఃపశుపతిజటాజూ
టతటిసీయయోర్లాఙ్గలక్ష్మీరరుణహరి చూడా
మణిరుచిః॥ ౮౪॥

వ్యా॥ శ్రుతీనామితి ॥ శ్రుతీనాం నిగమానాం మూర్ధానఃశి
రాంసి వెదాంతాభివ్యక్తః - దధిః ధారయంతి॥ ప్రతిపాదయ
త్రిత్యథః - తవభవత్యాఃయాచరణౌ శేఖరతయాఽతంసతయా
యద్వాశుతీనామ్మూర్ధానోవేదాంతాభగవతీపాదాబ్జముత్తం
సయంతి - శ్రుతివాక్యంశక్తిం శ్రుతివసేషేన - నమోదేవైమ
హాలక్ష్మ్యేశ్రియేసిద్ధ్యైనమోనమః - బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాననై
దిక్తేః పూజితాంఘ్రియేనవస్త్రిపురసుందరైశ్శివామైవిశ్వమూ
తాయ - ఇత్యాదివైదకైరిత్యత్రవేదానాంలంకైశ్శిరోభిః పూ
జ్యంమయాపివేదాచరణౌమాతః జననిదయయాకృపా విష్ణుచిత్రేనే
త్యథః ॥ ధేహీచధేహీ ॥ చరణౌ పాదాయయోఃచరణయోః సం
బంధిపాద్యంపాథః పాదనిజేజనజలయద్యపిపాద్యమిత్యుక్తే
పాదసంబంధిప్రతీయతే ॥ తదాయయోరితిసానరుక్త్యర్థః - తథా
పిపాద్యమిత్యుక్తేపాదప్రత్యేశనాహాంపాద్యమిత్యథః - వి
శేషాకారేణయయోరిత్యస్యాన్వయః ॥ పశుపతిజటాజూటతటిసీ
పశుపతేః శ్చివస్యజటాజూటతటిసీగంగాయయోః
చరణయోఃలాఙ్గలక్ష్మీః లాఙ్గరసకాంతిః అరుణహరిచూ
డామణిరుచిః అరుణశ్చసాహరిచూడామణిశ్చకౌస్తుభః
తస్యరుచిః గక్తిమా - అయమథః - ప్రణయకోపకాంతయేప్రణ
తస్యపశుపతేజటాజూటవర్ణినిగంగాపాదాగ్రవర్ణినిఅసీతి త
దాపాదాగ్రవర్ణినిగంగాయాః పాద్యజలత్వంకథితం ॥ సాయం

ప్రతాపస్యవాక్యం ప్రతిదినం నమస్కు-వాగస్యవిష్టోమకటఘటి
 తకాస్తుభవణే శ్వేతవర్ణస్యలాతూరసప్రసాదాదన్యాయణే మే
 తిశ్శయం ॥ అత్రోష్ఠపదయోజనా ॥ హేజనని తవయాచరణౌ
 శ్రుతివాం మూర్ధానః శేఖరయోదిధతి ॥ హేమాతః ఏతా
 చాశౌమమాషిరసివయయా ఛహే ॥ యయోః పాద్యంహే పాదః
 పశుపతిజటాబుజగటిసీయయోః లాతూలక్షీః అరుణహరిమాదా
 మణిరుచిః ఏతద్విక్తంభవతి ॥ భగవత్కృపాదాంబుజద్వితీయస్య
 వేదమూర్ధానసదాశివమూర్ధానవిష్ణుమూర్ధానస్కేవసంచార ఇతి
 మూర్ధానసంభాగచ్ఛాభావ్యమస్తి ॥ అశౌమమక్షాన్త్యపిసం
 చరణ్-పాదాంబుజమితి పాదీభావనా ॥ సామంజస్యం కవేరభి
 ప్రసాయః ॥ యద్వాప్రపంచజనయిత్వాస్సదాభ్యాసాః ప్రపం
 చాంతఃపాశేనః హరించితశుభతివేదాంతాః పాదాంబుజంశిర
 సిధారయంతీని తస్మిన్దేవజజ్జనేన హః శివ గాత్రాస్తన్మహి
 మ్నాతేత్తిదధికారాణాం భజంతి ఇతి యుజ్యతేవేతి ఆచారాపకా
 లంతాః స్పృహః ॥

౮౪॥

మహా॥ నమోవాకంబూమోనయనరమణీయా య
 పదయోస్తవాస్త్రైర్దంధ్వాయస్ఫుటరుచిరసా
 లక్ష్మకవలే అనూయత్యశ్శంఖం యదపి హవ
 సాయస్ఫుహయలేపశూనామశానః ప్రమద
 వనకలకేళితసి ॥

౮౫॥

వ్యా॥ నమోవాకంబూమభి॥ నమోవాకంనమతితివాక్యం
 నమోవాకశబ్దోనీవాతనాత్పాదః-బ్రూమఃపదామఃననుకర్తృ
 త్యధాః ॥ నయనరమణీయా యశేత్రయో మునోహరాయ ప
 దయోఃతవఅస్త్రైపరిదృశ్యమానాయద్దంధ్వాయ యుగ్ధాయస్ఫు
 టరుచిరసాలక్ష్మకవలే ॥ స్ఫుటరుచయే స్ఫురత్ప్రభావరసాల

క్తవతేసాదా-లక్తకాయవిశేషణసమాసః - అసూయతితః
 వ్యూహః- అత్యంతం నితరాంయదభిహననాయయేనపదయుగత్వే
 నఅభిహననం తాడనంతస్త్వే అభిహననం నసహిత్యధాః-
 అశోకశ్చరదాహత్యేతిదోహశకాక్షకంస్పృహయతేనాంభావతే
 పశూనామీశానఃపశుపతిః ప్రమదవనకంకేళితరవే-ప్రమదవనం
 ఉద్యానవనంఅత్రకంకేళితరురశోకః అస్మైఅసూయతే- దృహ్య
 తీతిఉభయత్రకృధదృహీత్యాది స్పృహీపీఠీపీత్యత్యనేన సంప్రదా
 నేచతుర్థి॥ అత్రేథం పదయోజనా ॥ హేధగవతి తవనయనర
 మణీయానుస్ఫుటరుచిరసాలక్తవతే పదయో రస్మై ద్వంద్వా
 యినమోవాకంబ్రూషః పశూనామీశానః యదభి హననాయ
 స్పృహయతేప్రమదవనకంకేళితరవేఅత్యంతం అసూయతీప్రణ
 యకలహసమయేఅనుగ్రహాత్కపాదాఘాతోనకస్యాపిసంభావ్యత
 ఇతిఅచేతనవస్తునాపికంకేళితరొఃకథంస్యాదితితద్రైవా సూయా
 కల్పనా ॥ నాన్యత్రేతిభావః- అనేనాత్యంతపాతివ్రత్యంపార్వ
 త్యాఃప్రతిపాదితం- ఎతాదృశంపాతివ్రత్యం లక్ష్మీ సరస్వత్యోర్నా
 స్తీతిధ్వన్యతే ॥ అత్రాతిశయోక్తిగలంనారః - పశుపతేరీష్యా
 సంబధేపిసంబంధకథనాదభేదాధ్యవసాయప్రతిజ్ఞే॥ ౮౫॥

మౌ॥ మృషాకృత్వాగోత్రస్థలనమథవైలక్ష్మ్యనమితం

లలాటేభర్రార. చరణకమలెతాడయతితే । చ

రాదంతశ్చల్యందహనకృతమున్ములితవతాతు

లాకొటిక్వాణ్ణేఃకిలికిలితమిశానరిత్రాదా॥ ౮౬॥

వ్యా॥వృషాకృత్వే॥వృషాలకస్తాదేవకృత్వాగోత్రస్థలనంనా
 మస్థలనంఅథగోత్రస్థలనానంతరంవైలక్ష్మ్యనమితం-వైలక్ష్మ్యనమితి
 కర్తవ్యతామాధ్యేననమితంఅత్రనమితమితివైలక్ష్మ్యపాధ్యాత్-
 వైలక్ష్మ్యవైవనమితేనతుస్వయంనమితః అత్యంతంవైలక్ష్మ్య

మానీదినిమితశబ్దంప్రయుంజావస్థభావః - లలాటేసిటిలప్రకృతే
 శేభర్తారవశుపరిచరగకమలేపాదాంబుజేతాదయతెఘ్నుతి-చరణ
 కమలెనభుగ్గలాటం తాదయతీత్యథాః - లలాటతాదనంభ
 తుఃపర్యంకంబాగిగచ్చతీత్యక్తిరేతాద్యశమహాకవిప్రయోగామ
 హాకవిశిక్షాపశాదాయతాఃసహృదయ హృదయంగమాభిశ్రూ
 ర్షమేవాక్తం || తేనవిచిరాత్చిరకాలంసుస్యూతఃఅంతశ్శల్యం
 హృదయశిల్యంవైరవిత్కథాః || దహనకృతంనయ వాగ్నినాప్తో
 వణకృతం ఉన్మాదితపతాఃరిత్యజతా తులాకొటిక్వాడైః తులా
 కొటిహ్నుప్రతిస్యక్వాడైఃఃడితైః అంతగతమయోత్సుద్ర
 ఘటాదయఃలక్ష్మ్యే తేలేషాంక్వానాఃసింజితానితైః కిలికిలితం కి
 లికిలితవిత్కనుకరణభృసిజయినః సుప్రసిద్ధంఈశాన నిపుణామన్త
 భేషమన్తభృత్యఈశానరిచత్వం తదాసిద్ధమిహ భావః అత్రేత్యం పద
 యోజనా చృషాగోత్రస్థలనకృత్వాఅభవైలక్ష్మ్యవమితంభరారం
 లేదాగికిలెలలాటే తాదయతీతిచిరాత్ దహనకృతం అం
 తశ్శల్యంఉన్మాదితపతాఈశానరిచకాతులాకొటిక్వాడైఃకిలికిలి
 తం - అత్రగోత్రస్థలననామరాయకాయామనురాగం ప్రకట
 యత తస్మిన్పవప్రమదాతరాంరాయకాంతిప్రస్థతన్నా
 మేచ్ఛారణం - అత్రాతితయోక్తిగలంకారిః - తులాకొటిక్వా
 డానాంకిలికిలిసిద్ధ్యైర్వేనాధ్యవసానాత్ - భజేఅభేదసిబంధనాతిశ
 యోక్తిః || ... .. ౧౬||

మా|| హేమానీహంతవ్యంహేమగిరి నివాస్తేతి చతు
 ర్హసితాయాంస్త్రిదాంసిశిషరవభాగేవవిశదా|
 పరంలక్ష్మీ పాత్రంత్రియమతిస్సజలౌసమయి
 నాంసరోజంత్యత్పదాజననిజయతశ్చిత్రమహాకిం|| ౧౭||
 వ్యా|| హేమానీహంతవ్యమితి||హేమాన్యాహేమసంహత్యాహం

తవ్యం నాశితవ్యం - హేమగిరినివాసేక చతురా సర్వదాక్షిణ్యమగి
రావవసంతావిత్యధః ॥ నిశాయాం నిద్రాణం రాతౌ ముకుళి
తంనిశిచరమభాగేచవిశదప్రసన్నాచేతనాశ క్షేప్తధావోత్పస్తిరిత్య
ధః ॥ చకారాద్దివాప్రసన్నావిత్యధః ॥ పరంతువత్ ॥ లక్ష్మీ
పాత్రం లక్ష్మీ అధిష్ఠితం - శ్రియం లక్ష్మీం లలితస్య జంతౌ లలితయేన
ఉత్పాదయంతే సమయినాం స్వభక్తానాం సమయస్వరూపం తవా
ధారేమూలఐతి శ్లోకేనకథితం - సగోజంకమఘూతం శ్వేత్వా
చా జనని హేమాతః జయతః విజయతః చిత్రమాశ్చర్యం - ఇహాతి
స్త్రిన్నధేకిం నకిమపీత్యధః - అత్రేథం పదయోజనా ॥ హే జనని
హేమగిరిః వాసైక చతురాశిచరమభాగేచవిశదా సమయినాం శ్రి
యమతిస్సంతోత్పత్తాదాహేమాసిహంతవ్యం శాయాం నిద్రాణం
పరం లక్ష్మీ పాత్రం సగోజం జయతః ఇహకించిత్రం అధిక్య స్ఫుట
త్వాదిత్యధః ॥ అతవ్యతిరేకాలంకారస్పష్టః ॥ ౮౭ ॥

మూ॥ పరం లక్ష్మీ తేనాం ప్రపదమపదం దేవివిపదాం

కిథునీతం సద్భిః కిరినకమతీకర్పరతులాంకథం

వాపాణిభ్యాముపయమనకాలేపురభిదాయ

దాదా రున్యస్త్రోదృషదిదయమానేనమనసా ॥ ౮౮ ॥

వ్యా॥ పదమితి ॥ పదం స్థానం కీర్తినాయకసాంప్రపదం పాదా
గ్రంథపరమస్థానం దేవిద్యోతనశీలేభ్యగవతివిపదాంకథం
నీతం ప్రాపితం సద్భిః కిరినకమతీకర్పరతులాంకరినస్య కమతీ
కర్పరస్య కూర్మక వాలస్య తులాంసాదృశ్యం కథం వాకథుక్యత్వాపా
ణిభ్యాం హస్తాభ్యాం దేవయమనకాలే వివాహసమయపురభిదానదా
శివేనయత్పదం ఆచార్యగృహీత్వాన్యస్త్రం నిషీప్తం దృషదిహారిద్రాది
ద్రవ్యస్య పేషణీశిలాతదాధారభూతాశిలాదృశ్యత్ ॥ సావివాహ
సమయే అగ్నిస్తాపనానుష్ఠానాథం పాత్రత్వేన ప్రయుక్తతస్మాత్

దృవదిదయమానేనదయానతామనసాదయాంపిహాయాతిమృదులం
పాదాంబుజందృవదికథంప్రాపితంశంభునా- అమృతస్యందిభిఃవా
గ్విలాసైః కవీశ్వరాంకమతప్యవృత్తుల్యతయావణాణ్యంతి॥ ఎతదు
భయమయ్యక్రమస్యధాః॥ అతేత్తం పదయోజనా * కీర్తితాంప
దంవిపదాం అపదంతే ప్రపదంసచ్చిః కలితకమతీకర్పరతులాం క
థిసితంఉపయోగనకాలేపుభివాయదాదాయఉభాభ్యాం పాణి
భ్యాందయమానేనమనసాదృవదికథంవాన్యస్తం ॥ అతా నన్వి
యాంకాగోధ్వన్యతేసదృశాంతరఃపేధాత్ - అసదృశస్యపాదాం
బుజస్యవస్తునఃస్వయమేవస్వస్యశుల్కమితిపతీతేః॥ ౮౮॥

మూ॥ నఖైర్నాకస్త్రీకాంకరకమలసంకోచశశిభిస్త

రూకాందివ్యానాంహసతథాసలే చండిదరణా

భరానిస్వస్థేభ్యఃకిసలయక రాగ్రణకసలతాందరి

ద్రభ్యోభద్రాంశ్రియమనిశమహ్నయదదతా॥౮౯॥

వ్యా॥ నఖైరితి॥ నఖైఃనఖరైః నాకస్త్రీకాంకచీప్రభృతీనాం
దేవస్త్రీకాంకరకమలసంకోచశశిభిఃకరావక కమలానిలేహం సం
కోచాముకుళీధావః శస్త్రీక శశినః చంద్రాత్మకాః - పాదదశకాశ
వేశాయాం నఖకాంతయః చంద్రకిరణాశ్చవతత్కరాన్ముకుళయ
స్త్రీ - అంజలిసంధానం కార్యంఃకిరీధావః ॥ తరణకాం వృత్తా
కాందివ్యానాందివిభవానాంహసితస్తరూకాంహసత థ్యైక్రిక
మణివస్త్రి ॥ హసతాంపతేతివచండి భగవతి చరితా వాదాభ
భరానిస్వస్థేభ్యఃస్వగ్రాస్తేభ్యవీచనమిదరిద్రభ్యశ్చి విశేషగవతా
త్ప్రీతియతే॥ కిసలయక రాగ్రణ కిసలయాపేవక రాః లేహంఅగ్రం
తేవదదతాందరిద్రభ్యః దీనేభ్యః స్వస్థేభ్యశ్చభద్రాంఅమందాం
శ్రియంలక్ష్మీంఅసంసర్వదాలహ్నయశ్రిఘ్రిందదతాఅయమర్థః॥
కల్పవృత్తాఃకిసలయకరైఃస్వస్థేభ్యవీచ ఆకాశసారేగళవై శృవైః

ఫలందధతి- తే సా దా బుజం స్వస్థే భ్యోః రిదేభ్యశ్చ కీఘ్రింభ
దాంశ్రియం దధతామితివ్యతిరేకత్రైత్యం పదయోజనా ॥
హేచండికిసలయక రాగ్రేణ స్వస్థేభ్యవీపభలానిదవతాం ఓవ్యా
నాంతయాణాందరిదేభ్యోభదాంశ్రియంఅనిశంఅహ్నాదవతా
లేచరణానాకస్త్రీణాంకరకమలసంకోచశశిభిః సఖైః హసత ఇ
వేతివ్యతిరేకాలంకారః ॥ స్ఫుటవీమ సచస్వస్థేభ్య ఇత్యుక్తైశ్చ
సుప్రాణితత్త్వనుసంధేయం ॥ ౮౯ ॥

మూ॥ దధానేదీనేభ్యశ్రియమనిశమాశానుసద్యశీమ
మందంసౌందర్యప్రకరమకరందంవికిరతి త
వాస్మిన్నందారస్తబకసుభగేయాతుచరణేః
జన్మజీవఃకరణచరణైఃపట్పరణతాం ॥ ౯౦ ॥

వ్యా॥ దధానేదీనేభ్యశ్రియం దధానేదధతి ॥ దీనేభ్యః దరిదేభ్యః
శ్రియంలక్ష్మీంఅనిశంస్వదాతశానుసద్యశీమచ్ఛాను యాపాం అ
మందంఅధికంసౌందర్యప్రకరః లావణ్యసమూహః సవీవ మకరం
దః పువ్వరసఃతంవికిరతిషీపతి తవభవత్యాః అస్మిన్పరిదృశ్యమా
నేమందారస్తబకసుభగేకల్పవృక్షగుచ్ఛసౌభాగ్యవతియాతు ప్రా
ప్నోయాత్ ॥ చరణేపాదాబ్జనిమజ్జితరాంమజ్జనంకుర్వన్మజ్జీ
వఃఅహంబాసాజీవశ్చమజ్జీవః అహమేవేత్యధాః ॥ కరణచరణైః
కరణానిమనష్టస్థాని- తాన్యేచరణాః త్రైపట్పరణతాంభ్రమర
త్వం- అత్రేత్రంపదయోజనా ॥ హేభ్యశ్రితవేదీనేభ్యఃఆశానుసద్య
శీంశ్రియందధానేఅమందంసౌందర్యప్రకరమకరందంవికిరతి మ
నారస్తబకసుభగేఅస్మిన్చరణేకరణచరణైఃమజ్జీవఃనిమజ్జన్ పట్ప
రణతాంయాతు ॥ అతాతీతయోక్తిరలంకారః చరణస్యకమలత్వే
ననిజ్ఞానాధ్యవసానాత్ ॥ మందారస్తబకసుభగేభ్యశ్రితపద
లంకాన్వయః - అనయోరంగంగీభావననంకరణి ॥ ౯౦ ॥

మా॥ పదస్యానక్రీడాపరిచయమివారబ్ధమననః స్వ
అంతస్సైభేలంభునకలహంసానజహతి॥ అతస్సై
మాంశిత్రంసుభగమణిమంజీరకణితచ్ఛలాదా
చత్వారించనకమలంచారుచరితే॥ ౯౦॥

వ్యాః పదన్యాసక్రీడాపరిచయమితి॥ పదన్యాసః పాదయోవిశ్వా
వ్యాసః అస్తిక్రీడావిశ్వాదేత్యుచితం అధ్యయనః తదవిశేషశబ్ద
స్పంధావనావనస్సూచకః అభ్యుదయః స్థలంతఃస్థలద్వితయః తే
తవ భౌతికవిలాససంచారంభవనకలహంశాః భవనశాసనాని విషయ
హంసవిశేషాః నవహతి ॥ నవహతి ॥ స్వదనసంబంధం నక
రాచిత్ర్యజుతీత్యధః - అతఃకాంతా తేమాం కలహంశా
నాంశిత్యంభేలనాం పదేకంభుగమణిమండీరంభేతాచిత్ర్యం సుభగ
మణయఃపద్మరాగాదయః శైవ్య కన్యమంబీర్య నూనాన్యక
తానాంభేతానాంభలత్ వ్యాజాతానాంభలత్ ॥ త
రణకమలంపాదాంభజం చాచిత్రీ శాధనగమనీ ॥ అత్యంతం
పదయోజనా ॥ హేరాయచిత్రీతేతేపదన్యాసక్రీడాపరిచయః అర
ణ్యమననః భవనకలహంశాః స్థలంతఃభేలంనవహతి ॥ అతః దర
ణకమలంసుభగమణిమండీరంభేతాచిత్ర్యం లేమాంశిత్యం మాదయ
నమివ - ఆచిత్రీత్యేమాంశిత్యం - మండీరంభేతానాంశిత్యం
చనాత్మకతయాసంభావనాల్ ॥ పూర్వాధికారికయోక్తిః -
భవనకలహంశానాం స్వాభావికమందగమనంభాకజనాను సక
లంపదవ్యాసక్రీడాపరిచయత్యేనఅధ్యయనానాత్ - అసంబంధ
సంబంధ నిబంధనాతి శయోక్తిః - ఉభయోరంగాంభావ
నసంకరః॥

మూ॥ గతాస్తేనందత్వందుఃసీతహరి రుద్రేశ్వరశ్చ
తఃశివస్యశ్చర్చాధాకపటఘటితప్రచ్ఛదపటః॥

త్వదీయానాంభాసాంప్రతిఫలనేన గారుణ తయా

శరీరీశ్వం గారోరసతివద్యశాందోగ్ధికుతుకం॥౯౨॥

వ్యా॥ ఎవంమకుటాదిపాదాంతంవశయిత్యాపునఃస్వరూపం
ప్రస్తాతి॥ గతామంచత్వవీతి॥ గతాఃప్రాప్తాఃతేతవమంచత్వం
ఖట్వాసనారూపంద్రుహిణ హరిరుద్రేశ్వరభృతః ద్రుహిణః బ్ర
హ్మ॥ హరిఃకఃష్ఠః॥ రుద్రః - ఈశ్వరః॥ ఎతేఅధికార పురుషాః
తేవతేభృతః క్షిబంతోయంబహువచనాంతః భృతకాః విశేషగా
సమాసః॥ అత్యంతసన్నిహితసేవాధికారేషాంకామరూపాణాం
మంచస్యపాదవత్కుష్టయరూపతాయుజ్యతేఎవ - శివఃశివతత్వాత్
కఎవాధికారపురుషఃస్వచ్ఛచ్ఛాయాఘటితకపటప్రచ్ఛదపటఃస్వభా
వాసాభాయాచస్వచ్ఛచ్ఛాయా॥కాంతఃసైవకపటఘటితప్రభదపటః
శుభ్రీకాంతిరేవ వస్త్రాశ్చనాన్ధిగత్యధికాః॥ త్వదీయానాం త్వ
త్సంబధినాంభాసాంప్రతిఫలనేన యోగాగఃకీర్తి మాసంకాం
తః॥తేనారుణః క్షవణఃతద్యభావస్తతాతయాశరీరీయారణ్యం
గారః శృంఘ్రోరసతివశృం గారోర క్షవణఃఇతి మహాకవిప్ర
సిద్ధిః దృశాంభవద్వీక్షణానాం దోగ్ధిద్గ్ధప్రసూతే కగోపితయా
వత్ - కుతుకంఆనందం - అత్యంతపదయోజనా॥ హేభగవ
తీతేమంచత్వంద్రుహిణహరిరుద్రేశ్వరభృతఃగతాఃశివస్వచ్ఛచ్ఛాయా
ఘటితకపటప్రచ్ఛదపటస్సత్త్వదీయానాంభాసాంప్రతిఫలనేన గా
రూణతయాశరీరీశ్వం గారోరసతివ దృశాంకుతుకం దోగ్ధీఅత్ర
యద్వక్తవ్య తత్సవణం సుధాసింధౌమధ్యగతి శ్చౌకవ్యాఖ్యా
యాంకథితం॥ అత్రతద్గుణాలతకారానుప్రాణితః ఉత్ప్రేక్షాలం
కారః శివస్యాతిధవళస్యకామేశ్వతసుకాంత్యాతాద్గుణ్యాత్॥ శరీరీ
శ్వంగారోరసతివేత్త్యుత్ప్రేక్షణాత్ ॥ ... ౯౨॥

మూ॥ అరాకాక శేషుఁ కృషిసఁ జామందహసితేశి
 రీమాధాచిత్రైవ్యవదుపలశోభాకుచరపైఁభృశం
 తస్మిమధ్యేష్యధురసిజాగోహవిషయేజగత్త్రా
 మంశుభోజకాయతిః రుదాకాచిదరుదా॥ ౮౩॥

అరాకాక శేషిఁ॥ అరాకావక్రాక శేషునాస్యత్రైత్యధాఃప్ర
 కృషిసఁ జాస్వధావదుజ్యేమంగహసితేమందస్మి తేశిరీమాధాశిరీషకు
 నుమాధాచిత్రైవ్యవీచిత్రే అంశఃకరితైవ్యవదుపలశోభా - దృవది
 యఉపలఃపెవణికాసర్వకుఁడపలభిపూర్వమేవోక్తం॥ తస్మైవశో
 భామస్యాత్మా॥ కుచరపైఁభృశ - అగ్రధా - తస్మైకృతామధ్యేవల
 గ్నేష్యధుష్టులాఉరసిజాగోహవిషయేష్టవపయే సితంబ విష
 యేవ - పిష గుణిబ్దస్సంబలాచి జగల్ పశంబంకామి రషీతుం
 శింభోజకాయతిః కరుకాచి శ్రికాకాచిత అనివాద్యా - అను
 దాఅనుదాభ్యాశక్తిః యద్వాఅనుదాఅనుదాకా కాచితరారు
 దాకృతాకరుదాఅనుదాగోహల్ గూర్ణిమతీకరుడైవ అ
 రాకీవాక్యాశః అనుదాభ్యాశక్తిగధాదవగతా - అత్రైత్యం ప
 దయోజనా - శంభోఃకాచిత - కేశ్వరాశామందహసితేప్రకృ
 తిసరశాచిత్రైశిరీమాధాకుచరపైఁభృవదుపలశోభామధ్యేభిశృంతస్మి
 ఉరసి జాగోహవిషయేష్టుః అనుదాకరుదా జగత్త్రామం జ
 యతి - అగ్రీకామేశ్వర్యాః అనుదాకరుదా శద్దాభ్యాం నిగీ
 ర్యావ్యవసానావసానాత్ అశయోక్తిః॥ ౮౩॥

మూ॥ కళంకఃకస్తూరీకనికరబింబంజలమయంక కా

భిఃకల్పానైమూరికనికరంజంబిశం । అ
 త్తస్వద్భృగేనప్రకరినవిదంరిక్తకుహరంవిధి
 భూయాభూయ్యానివిడయతిసూనంతవక్తతే॥౮౪

వాగ్మి కళంకఁబ్రతి ॥ కళంకః లాంఛనం కస్తూరీమృగనాభి

రజనికరబింబంజలమయంస్వాధేయమయమ్॥ శాశ్వతమితివత్ క
 ఛికరాత్మికైః కర్మరైస్సహ మరకతకరండం మరకతమణినారవి
 తం మరకతశబ్దో వణవ్యశ్యయేన మకరవక్త్రాదుత్పన్నం మర
 తకంప్రాతిపదవదుత్పన్నమిత్యాహుః ॥ కరండంబిడితం అంతః
 పూరితం అతఃత్వద్భోగేన అనుభవేన కస్తూరీపంకసీరకపూరాణా
 మనుభవేనైతియవత్ ॥ ప్రతిదినం దినదినపరిదృశ్యమాన మిందు
 బింబం రిక్తకుహరం శూన్యాతరం విధిః బ్రహ్మభూయోభూయః
 ప్రతిదినం నిబిడయతి పూనయతి - సూనంతవక్యతేతుభ్యం కృత ఇతిని
 పాతః - అథేకకృతేవ తాదధ్యేని పాతద్వయ మిరితవతి॥ అత్రే
 త్వంపదయోజనా ॥ కళంకః కస్తూరీరజనికరబింబంజలమయం కళా
 ఛిః కపూరైస్సహ నిబిడితం మరకతకరండం అతః ప్రతిదినం త్వ
 ద్భోగేన రిక్తకుహరం విధిః భూయోభూయః తవక్యతే నిబిడయతి
 సూనం ॥ అత్రాతిశయోక్తిరలంకారః ॥ మరకతకరండత్వేన చం
 ద్రమండలస్యాధ్యవసానాత్ ॥ యద్వా అపహ్నువాలంకారః ॥ అయం
 కళంకోనభవతి - అపి తు కస్తూరీ-ఇదం రజనికరబింబం నభవతి ॥ కిం
 తు ప్రతిఫలితమంతగళాశస్మిర ఇమాః కళాః నభవంతి॥ అపి తు - ఘన
 సారశకలాః ద్రవ్యాః ఇదం మండలం నభవతి॥ అపి తు మరకత కరం
 డం పీతవణం అంతస్థితద్రవ్యప్రతిఫలనేన శ్వేతవణమేవైత్యాద్య
 పహ్నువమూలాయః ప్రతీతేః ఉత్ప్రేక్షా లంకారశ్చ ప్రతిపదాదిదీనే
 మవృద్ధిక్షయవతః చంద్రమసః కస్తూర్యాది ద్రవ్య సంఘాత్సనా
 సంభావనాత్ అనయోస్సంస్పృష్టిః ॥ అపృథక్ స్థిత్యా ప్రయోజ
 కత్వాత్ ॥ ... .. ౯౪॥

మూ॥ పురాతనతెరంతఃపురమసితతప్తద్వరీణయో

స్వపర్యామర్యాదాతరళకరణానామసులభాః

తథాహ్యేనేతాశ్చ తమముఖాన్సిద్ధిమతులాం

తవద్వారో పాంతస్థితిభిరణిమాద్యాభిరమరాః॥౫॥

వ్యాఖ్య. పురారా తేరితి॥ పురారాతేః త్రిపురాంతకస్య అంతఃపురంబమరోధఃపట్టమహిషీతియావత్॥ అసిభవసి॥ తతఃతత్పురారాణాత్॥ త్వత్పురణయోః తవ పాదాంబుజయోః సపర్యామర్యాదాపూజాప్రకారః తరళకరణానాంబంబలచిత్రానాం - అనులభా॥ అంతఃపురప్రవేశఃబంబలచిత్రానాంనాస్తీతిసుప్రసిద్ధం॥ అతోనిశ్చలచిత్రైస్తానివిదత్తైశ్చైవప్రవేశస్త్వయంతః పురం నిమగలచిత్రైఃఏవంహృత్కమలచిత్రాయోఃపాదాంబుజసేవాప్రకారోజాయతేనాన్యైరితిభావః॥ తథాహి॥ ప్రసిద్ధే ఏలేశతమఖముఖాంబుద్రముఖాస్సురగణాఃసిద్ధిం సుసిద్ధిం అతులాఅసదృశతవతేద్వారోపాంతస్థితిభిఃద్వారసమీపేస్థితయో యాసాంతాభిః అణిమాద్యాభిః అణిమాప్రముఖాభిస్సిద్ధిభిఃసహఅమరాః నిజకారాః అత్రేత్థంపదయోజనా॥ హేభగవతిపురారాతేరింతఃపురమసిరతఃత్వచ్ఛరణయోస్సపర్యామర్యాదాతరళకరణానాంఅనులభాతథాహి॥ ఏలేశతమఖముఖాః అమరాఃతవద్వారోపాంతస్థితిభిఃఅణిమాద్యాభిస్సహసిద్ధింసీతాయథాతవద్వారోపాంతమేవ అణిమాద్యత్వసిద్ధయస్సర్వదాస్సేవంతే॥ ఏవమేవశ్చంద్రాదయోపి ఇమాంస్తువిశేషః- అణిమాద్యత్వసిద్ధీనాం ద్వారపాలకత్వేన తత్రసర్వదావాసః - స్వభావసిద్ధః- ఇంద్రాదీనాంతుతరళకరణత్వాదంతః పురప్రవేశనానహాత్వాద్దావ్వారికానుమత్యాద్వారజేవేషానమితిభావః॥ ౫॥ ... .. *

మూ॥ కళత్రంవైధాత్రంకళికతిభజంతేన కవయః

శ్రియోదేవ్యాః కోవానభవతిపతిఃత్రైరపిధనైః॥

మహాదేవంహిత్వాతవసతిసతీనామదరమేకుచా

భ్యామాసంగఃకురవకథరోరప్యనుభవః॥ ౬॥

వ్యా॥ కళత్రమితి॥ కళత్రంకశ్మలాన్నరకాత్రాయతఇతికళత్రం
పత్నివైధాత్రంవిధాతుఃబ్రహ్మణఃఇదంవైధాత్రంవిధాతృశబ్దస్యత
స్యేదమిత్యణిక్యతెసంబంధమాత్రపరత్వేతద్విశేషజజ్ఞిస్తాయాం
కళత్రశబ్దస్యాన్వయఇతి- ధాతుఃకళత్రమిత్యక్తెసంబంధమాత్రవి
హితోపష్ఠీసంబంధిస్యేవ పర్యవస్యతీతి సాక్షాదన్వయఇతి భేదః
అతోనాయంప్రయోగోరోవావహితిభ్యేయంవైధాత్రంకళత్రం
సరస్వతీంకతికతిభజంతెనకవయః కవాకవయోనభజంతే సవేపి
భజంతఇత్యథః- ॥ శ్రియోదేవ్యాఃలక్ష్మ్యైః కోవానభవతిపతిఃఅ
ధిపతిః కైరపిధనైఃమహాదేవంసదాశివంహిత్యాతవసతిఃతివ్రతే స
ఽనాంపతివ్రతానామచరమేఅగగణ్యేకుచాభ్యామాసంగః అలింగ
నంకురువకతరొరప్యసులభఃసుభోనభవఃకుచాలింగనందోహ
శత్యేనాపికురవకతరొరచేతనస్యాపినసంభవతి కిమువక్తవ్యం తు
రుషాంతరస్యేతి- తవపాతివ్రత్యం వాచామగోచరమితి భావః ॥
అత్రేత్థంపదయోజనా ॥ హేసతివైధాత్రంకళత్రంకతికతికవయో
నభజంతే॥ శ్రియోదేవ్యాఃకైరపిధనైఃకోవాపతిర్నభవతిహేసకీనా
మచరమేమహాదేవంహిత్యాతవకుచాభ్యామాసంగః కురవకతరొ
రప్యసులభఃఅయమథఃయేమంబ్రజవాసమాసాదితసాస్వతాఃతే
సరస్వతీవల్లభాఇతిగీయంతే॥ యేధనధాన్యాద్యశ్వగజాదిసమృద్ధి
మంతః తేలక్ష్మీపతయ ఇతిగీయంతే - పావతిపతిస్తు మహాదే
వవేపి ॥ ౯౬॥ ... .. *

మూ॥గిరామాహుద్దేవేంద్రహిణగృహిణీ మాగమవి
దోహరైఃపత్నింపద్మాంహరసహచరీమద్రితన
యాంబ్రురీయాకాపిత్వందురధిగమసిస్సీమమ
హిమామహామాయావిత్వం భ్రమయసిపరబ్ర
హ్మమహిషి॥

వాగ్మిః గిరామితీ॥ గిరాంవాచాం ఆహుః కథయంతి ॥ దేవీం
అధిదేవతాం ద్రహిణ్యహణీం బ్రహ్మణః సత్త్విం ఆగమవిదః వెదవి
దః సర్వజ్ఞైః - మాతేః సత్త్విం పద్మాంబుష్ఠీం హరసహతీం శంభుప
త్నీం అద్రితనయాం పార్వతీం తురీయాచతుర్థీకాపీ అనిర్వాచ్యా
త్వం దురధిగమస్సీ మమహి మాదుఃఖేనాధిగంతుం త్యక్తః దురధిగమః
సదాసానిస్సీ మోషహి మాయాన్యాన్యా ॥ దేశతః కాలతః వస్తుర
త్నాపరిభేద్యైర్భేదః మహామాయాత్వం భ్రమయసి ప్రపంచ ని
వర్తకో బ్రహ్మధర్మో మాయామరిదిశతి ॥ పరబ్రహ్మ మహి
షీతి పరబ్రహ్మణః సదాశివస్య మహిషీతి భావ ॥ శ్రుత్వా॥ ప్రీత్య
తేలక్ష్మీశ్చ పత్నీ శ్చ విరిహీః శుభ సత్వరీ ॥ అశ్రీః శ్రీవిద్యాదేవ
హృదః పత్నీ అత్ర ద్వయోర్మధ్యే శ్రీవిద్యా యాః ప్రాధాన్యం శ్రీ
విద్యా యామంతర్భావాలభిషి సత్త్వర్యాం న శ్రీవిద్యా యాంత
ర్యావః ఇతి చంద్రకళాప్రాధాన్యం ॥ సేవమమహిషీతి భ్యయః॥
అత్రేత్యం పదయోజనా ॥ హే పరబ్రహ్మ మహిషీ ఆగమవిదః
త్వామేవ ద్రహిణ్యహణీం గిరాం దేవీ మాహుః - త్వామేవ మాతేః ప
త్నీం పద్మామాహుః ॥ త్వామేవ హరసహచరీం అద్రితనయా మా
హుః ॥ త్వం తురీయాకాపీ దురధిగమస్సీ మమహి మాదుఃఖా
యాసత్తీవిశ్వం భ్రమయసి అయన్తథాః ॥ ఎకామేవ శవతీం నానా
నామభిగృహం త్యాగమవిదః - హరమహిషీ శ్రీవిద్యా చంద్రకళాప
రనామభేయావృత్తే వెతి ॥

౯౭॥

మూర్తిక దాకాలేనూతనకథయకలితాలక్తకర సంపితే

యం విద్యాధీశతవచరణనిరౌజనవజలం, ప్రకృ

త్యామూకానామపిచకవితాకారగతయా కదా

ధత్తేవాణీముఖకమలతాంబూలరసతాం॥౯౮॥

వాగ్మిః కదాకాలఐతి ॥ కదాకాలే సర్వస్మిన్ కాలభిత్తయః॥

జన్మప్రభృత్యవసానసగ్యులమితి శేః ॥ మాతఃజననికథయసత్యము
పదిశకలితాలక్ష్మకరసంకలితముపోధం అలక్ష్మకరసం లాక్షారసం
యావకంవాస్త్రీదాంపాదాధరొష్ఠరంజనాథం అలక్ష్మక ద్రవ
ముపలింపంతిస్తేరంధ్యః పిబేయంప్రాథనాయాంలిట్ ॥ విద్యా
ధీవిద్యామథయతఇవిద్యాధీ ॥ యద్వాఅథప్రయోజనమ
స్యైత్యధీవిద్యాభిరధీవిద్యార్థి ఇవతేచరణనిజోజనజలంశరణ
యోఃపాదయోః నిజోజనజలంప్రత్యోనోదకంపాద్యోదకమిత్య
థః ॥ ప్రకృత్యాస్వభావేన మూకానామపిచ ఏరోధేశకాచ్చే
జేవాకలితాకారణతయాకలితాహేతుతయాకదాకస్త్వికాలేధ
తైధరతి ॥ వాణీముఖకమలతాంబూల రసతాం వాణ్యాస్స ర
స్వత్యాముఖకమలెయస్తాంబూలరసః- సస్వభావస్తతాతాం- అ
త్రేత్తపదయోజనా ॥ హేమాత కలితాలక్ష్మకరసంతవచరణనిజో
జనజలంకదాకాలే విద్యార్థి పిబేముంకథయ ప్రకృత్యామూకానా
మపికలితాకారణతయాకదావాణీముఖకమలతాంబూల రసతాం
ధతై- అయంభావః- భగవతీపాదాగ్విందనిజోజనజలంసాలక్ష్మ
కంకలితాహేతుః-కవిశ్వరస్యవదసేస్థితం సరస్వతీతాం బూలర
సఇవప్రత్యక్షంభాతి ॥ నతుకవిశ్వరఃపుంభావ మూపన్నః సరస్వతీ
భాతీతి ॥ ప్రకృత్యామూకానామిత్యత్రఅజ్జజడంసేడమూకానాం
వక్తుంశ్రోతుంఅశిక్షితా నామప్ర్యథః ॥ అత్రేదమనుసంధేయం-
భగవత్యాత్రసేడమూకాభ్యాంఽఘృత ర్వాస్త్రోత్రద్యయంహస్తమస్త
కసంయోగమహిమ్నూపాదారవిందనిజోజనజలంబదత్రంతన్ని
జోజనజలంప్రాథయంత్యాచార్యాః ॥ అసేనసామిప్యముక్తిరుది
తా ॥ తద్విశేషానుత్తరశ్లోకవివరిష్యామః ॥ ౩. జోజనజలమితి వద
తాసమయమతమేనోక్తం ॥ కాలమతే-భుజగాకారేణైవదేవ్యాఅవ
స్థానాత్ - చరణనిజోజనజలస్వాభావ్యాత్ ॥ సహస్రకమల

ఏవచరణనిరౌజనజలమితి పూర్వమేవలభ్యధావ్రపంచితం॥అత
 ఏవ సుధాధారాసారైశ్చృగముగళాంతర్విగళితైః ప్రపంచం
 సంచంతీవ్రనగపిసామ్నాయమనసః-ఇదమథాంసమయమితప్రతి
 పాదకం ॥ అవాగ్విహ్వంచూమించుజగఃభవమధ్యక్షవలయంస్వ
 మాత్సవంకృత్యాస్వపికులకుండేకుహరిణి ॥ ఇదమథాం కాల
 మతప్రతిపాదకమితిచివః ॥

౯౮॥

మూ॥ సరస్వత్యాలక్ష్మ్యవిధిహరిసపక్షో విహృతే

రతేః పాతివ్రత్యంశిధిలయఃపరశ్శిగవపుషాః

చిరంజీవన్నేవక్షపితపతు పాశవ్యతికరఃపరానం

దాభిఖ్యంరసయతిరసంత్యచ్ఛవనవాక్ ॥ ౯౯॥

వ్యా॥ప్రకాంతాంస్తుతిముపసుహరణపటరామలభేదసిద్ధాంతంని
 దేశతిసరస్వత్యాలక్ష్మ్యశితి ॥ సరస్వత్యాభ్యాఃత్యాలక్ష్మ్యైః
 ద్వాలయయావిధిహరిసపత్నీఃయథాక్రమమిశ శేవః సాస్వతీపతి
 త్వేనవిధేఃబ్రహ్మగఃసత్త్వఃఅసూయాస్పరంబక్ష్మీఃతిత్వేనహరే
 రసూయాస్పదమిత్యథః॥ విహరతేవిహరమాగఃరతేఃకామమక్ష్మి
 ష్యాఃపాతివ్రత్యంపతివ్రతాధర్మంపురుషాంతరానంపర్కరూపంశి
 ధిలయతి॥మన్మథాకారగయారతేర్నర్మధధ్వింశంజయక్ సంభోగే
 బ్బాంజనయగీతిభావః॥రమ్యేగవపుషాఅతిసుందరతనుకాత్యామన్త
 భతాదాత్మ్యేనేత్యథః॥ఏవంసాదాభ్యాఃకాశాఃఉపాసక
 స్వవిహకథలమక్రూపముక్తికమప్యహ॥చిరంజీవన్నితి- చిరంజీ
 వకసిత్యజీవనస్సకసావయవద్రవ్యస్యనిత్యత్వంపతు పాశవ్యతికరక్ష
 పలాపాతుకం-అత్రకవలవ్యతిరేక్యనుమానం॥సాధనత్వేనప్రయో
 జ్యంసావయవంయతేక్షపితపతు పాశవ్యకరంనభవతితన్నిత్యంన
 భవతి-యథాపకాదిజీవన్ముక్తిసిద్ధిఃసావయవాఃకపిలాదయఃసూ
 ర్యందేహాదయోఽత్యసిద్ధాఃఅతోన్వయవ్యతిరేకివాభవతు॥సావ

యవస్యః త్యతా యాస్సాధనం ఎవః నిత్యజీవనస్సక్ తుపితః చింతః
 పశువాశయోశ్యః తికరః పశుజీవః - ఇంద్రియైః ప్రపంచం
 శృణోతి - యద్వాపశబంధనశ్చిత్తస్తాద్ధాతోః పశుర విద్యాబద్ధోజీ
 వః పాశః అవిద్యావీరచృశూయతే || అదితిః పాశాన్ ప్రముమో
 క్త్వైతన్నమః పశుభ్యః పశుపతయే సదాశివాయకరోమితి || అ
 న్యాథః || అదితిః ఆదిత్యమండలాంతరగతా జైందవీశక్తిః పాశాన్
 అవిద్యాకృతాన్ బధాన్ ప్రముమోక్తుమోచయతు ఎతన్నవః - పశు
 పతయే సదాశివాయకరోమి నీమమగ్ధం పశుభ్యశ్చిత్తాదధ్యేవతుర్ద్దిప
 శ్వథాన్ పశుత్వవివృత్తార్థం - పశుత్వవివృత్తిర్నామ - పాశము క్తత్వమే
 'వతి - ఆయమాశయః అదితిః పశుపతినా సదాశివేనయుక్తా పాశవి
 మోచనంకరోత్పతిపశుశబ్దస్యజీవవాచిత్యం - తైత్తిరీయ శాఖా
 యాం షష్ఠే సౌన్యకాండే - తేషామనురాజామిత్యనువాకే తేషా
 మనురాజామిత్యారభ్యతస్తాద్రుద్రః పశూనామధిపతి రిశ్యం తేన
 ప్రతిపాదితం || అతః పశుపాశాజీవావిద్యే తయోర్వ్యతికరః సం
 బంధః సచక్షుషః విదళితపశుపాశసంబంధః - సదాశివతత్వాత్
 నావస్థితః పరానందాభిఖ్యంపరానందవాచ్యం రసయతి ఆస్వా
 దయతి || రసంసుఖంశ్వద్భజవాన్ త్వంభక్తః - అత్రేశ్యం పద
 యోజనా || హేభగవతిత్వద్భజనవాన్ సురస్వత్వా లక్ష్మ్య విధి
 హరిసపత్న్యస్సక్ విహరతే || రమ్యేగాపహరతేః పాతి వశ్యంశి
 ధిలయతిక్షుపితపశుపాశవ్యతికరః చిరంజీవస్నేహపరానందాభిఖ్యం
 రసంరసయతి || అత్రేదమనుసంధేయం || జీవన్ముక్తానామవిద్యాని
 వృత్తావపికులాలచక్రభ్రమణన్యాయేన దేహసంబంధః యథోక్తం ష
 ష్ఠితంత్రేన ప్రశత్యాం || శ్లో || సమ్యక్తానాధిగమార్థమాదీనామకరణ
 ప్రాప్తౌతివృత్తిసంస్థారవశాద్భక్రభ్రమవద్భృతశరీరశ్చితి || అతః ప్రవృద్ధ
 జనవానిత్యత్రసామాన్యేనభజనకథనాత్ పంచవిధంభజనం సంకృ

హీనం॥ పాంచమీత్యంశు॥ ఆధారస్వాధిష్ఠానేతామిద్రాలోకత్వాన్నో
 పాస్యే॥ మణిపూరప్రభృతీసహస్రకమలపర్యంతంపంచ చక్రాణి
 పూజ్యసితి॥ తత్రమణిపూరపూజాపరాధాంసాష్టాంగపాముక్తిః
 సాష్టాంగార్చనాదేవ్యాఃపురసమీపేపురాంతరంనిమాళాయ సేవాంకు
 ర్వాణస్యావప్తిఃఽపిస్య దేవ్యాస్పందితానంక్వాచిత॥ సంవిత్కా
 మలపూజారతానాంసాలోక్యముక్తిః॥ సాలోక్యంనామదేవ్యాఃపట్నతే
 నివాసః - విశుద్ధచక్రోవాసకానాంసామీప్యముక్తిః॥ సామీప్యం
 నామ॥ అంగసేవకానాంమధ్యేతినుప్రవేశేనఅంగసేవకత్వం- ఆ
 జ్ఞానచక్రోవాసకానాంసాయాప్యముక్తిః॥ సాయాప్యంనామసమాన
 రూపత్వం॥ - ప్రధగ్రహధారిత్వేనేతినాయుజ్యాభ్యేదః - ఏతచ్చ
 తద్విధం గౌరవదాహ్యదుఃఖాతివర్జితమత్రాన్యుక్తిః॥ తివ్యపదిశ్య
 తే - పరంతు సాయుజ్యాత్మికేవశాశ్వతముక్తిః- సాసహస్ర కమ
 లోవాసకానామేవ సహస్రకమలోవాసకానాం సాయుజ్యాత్మి
 కాముక్తిః॥ దేవ్యామంగధావః-దేవీతాదాన్యమితియావత్
 అతదివపానంపాభిఖ్యంనం గృహామోగ- రసయతి త్వద్భజన
 నాలోయోగిశ్వరీభిః - తవయశత్రుచరణావః - మూలాధారా
 దిపట్నకాదా॥ తికోదాన్యకోగచ్ఛి- చారమన్వత్రశివచక్రాత్సనా
 నాదాత్మ్యం॥ పరవాదితం॥ ఏదేవసామిది ద్వాన్యైశ్చమస్మిన్ వ
 ట్నత్రైవ-వానర్కశా-తథావః॥ తిః॥ చంద్రిఖండే స్వరాః-
 సూర్యఖండేస్వర్ణాః॥ అగ్నిఖండేఅంతస్థాఽహిష్టాగ్నహకార వ
 జ్జిహ్వాహకారశిఖారైః॥ వచనకారః - సప్తధిరితి శ్లోకేన
 ప్రాగేషప్రపంచితం- మూలాధారదశేషకళానామంతథావః॥
 ప్రాగేషపరిపాదితః॥ కళానాంనిత్యాత్మకత్వం నిత్యానాంక
 లాత్మకత్వంకళానాంమూలమంత్రగతపంచదశాక్షరాత్మకత్వం-
 పంచదశాక్షరాదాం త్రిఖండత్వం త్రిఖండస్యసోమ సూర్యా

నలాత్మకత్వం సోమసూర్యావలానాంగంధిత్రయత్వకత్వం-1౧౦
 ధిత్రయస్యమంత్రగతహీంకారాత్మకత్వం-1౧౧ కారస్యభువనేశ్వ
 రీమంత్రత్వంభువనేశ్వరీమంత్రస్యమూలమంత్రాంతగతత్వం-1౧౨
 లమంత్రచక్రయోగేకత్వంతచ్చక్రపటగ్రస్యమూలాధారాదిపట్న
 క్రాత్మకత్వంకళానాదయోరైక్యం-నాదనబిందోరైక్యం-బిందు
 నాదకళానాంఐక్యం-ఐక్యకళాయాశ్చనాదైక్యం-ఎవంతితయం
 కళాయాబిందోరైక్యం-అత్తనాపంచకన్యైక్యమితి॥ షడ్విధత్వమైక్య
 మితి॥ రహస్యం॥ ఎవంబోధే క్యంభగవత్సాస్పృశ్యైతిసమ్యగప
 దశీతం॥ అధునాబిందుస్వరూపంప్రపంచయతి॥ బిందురితి-
 మూలాధారాదిచక్రపటం-బిందుజగదుద్పత్తిలయకేతుః
 శివస్యశక్తివిశేషః - సచఎకఎవసహస్రకమలాంతగతచతుష్టో
 గాత్మకశక్తితత్వం-తన్మధ్యగతశివతత్వం॥ నాదశ్చిహ్యచ్యుతే॥ సచ
 తుర్విధఇతిప్రాగేవాక్తం॥ ఉభయోశ్చక్తిశివయోః శబ్దాధికరూ
 పతత్వాత్మకం ఉభయసాధారణం॥ అశ్చమేళనంనాదబిందుక
 లాతీతమితి సమయమతరహస్యం॥ సచబిందుః దశభాభిద్యతే॥
 యథోక్తం-దశభాభిద్యతేబిందురైకవీచపరాత్మకః॥ చతుర్ధా
 ధారకమలెపోధాధిష్ఠానపంకజే॥ ఉభయకారరూపత్వాదితీ భే
 షాంతదాత్మతేతి॥ అస్మాధఃఎకవీచబిందుఃమూలాధారకమలగత
 చతుర్దశేషుచతుర్ధా॥ స్వాధిష్ఠానపద్మగతషడ్దశేషుసోధా॥ ఎ
 వందశభాభిద్యతే॥ అయంభావః॥మూలాధారంచతుష్పత్రంసర
 సిజం॥స్వాధిష్ఠానంషడ్దశం-మణిపూర్వశదశం-అనాహతంద్వా
 దశదశం॥ విశుద్ధపద్మంమోడశదశమితి॥ సర్వయోగశాస్త్రప్రసి
 ధ్దం॥ అత్రాధారపద్మస్య దశచతుష్టయంబిందువశుష్టయాత్మకం
 తేవబిందవః మనోహంకారబుద్ధిచిత్తాభ్యాః-ప్రకృత్యాత్మనాజగన్మ
 మాణహేతవఇతిసర్వయోగశాస్త్రసిద్ధం॥ స్వాధిష్ఠానపద్మగత

షడ్జలనాం - కాశక్రొధలాభమోహమదమాత్సర్యాత్త కాచింద
 వః-షట్ ॥ అతఏవసప్రేతిబిందవత్సాహుః తదుక్తంపతం జలి
 నా ॥ భగవత్సాస్వాధిష్ఠానేసంహరక్షద్భిందుకృతభి ॥ ఎవం దశ
 బిందవఃకమలద్వయదళాత్మ కామణిపూరంపూరం మూలాధార
 స్వాధిష్ఠానాత్మకమితిదశదళం॥అనాహతవక్రేమణిపూరప్రకృతికం
 దశదళం॥ పూర్వకమలద్వయప్రకృతికందశద్వయంఎవంమణిపూర
 ప్రభృతితజ్ఞాంతానిచత్వారికమలానిమూలాధారస్వాధిష్ఠానప్రకృ
 తికాని ॥ అతఏవమూలాధారద్వికేతరచతుష్కమంతగ్భూతమి
 తితస్యైవబిందోదశ శధాన్వంనాన్యధేసిద్ధం ॥ యద్యపికాలా
 లానాద్వికానుసంధానాత్ షటకమలానుసంధానఫలంసేత్స్యతి॥
 తథాపిషడ్విదైక్యానుసంధానాభావాత్ ॥కౌలమూర్గఃకులమూర్గఃసే
 తికౌలయతతత్త్వం - సమయినాంతుకార్యభూతకమలచతుష్కాను
 సంధానాదేవకార్యభూతకమలద్వయానుసంధానఫలంసేత్స్యతి॥
 ఎవంకులసమయారయోధేచౌవిగంతవృత్తిరహస్యం॥ ఏతత్స
 ర్వంత్వస్థజనవాఃతిపదంప్రయుంజానన్యహృద్గతమిత్యవగంతవ్యం
 అతఏవకాలిధానభగవత్సాహుఃకులసమయచతభేదప్రతిపాదనంఏకే
 వజ్జోకేనకలజనసిస్త్రైకేకభితం॥చతుష్పత్రాంతషడ్దళశ్రుటభగాంత
 స్త్రివలయస్ఫురన్వద్యవహ్నిద్యుషణియుతాభద్యుతింలే-షడశ్రం
 భిత్వాదౌదశదళమథద్వాదశదళకళాశ్రుటదద్వ్యశ్రంగతవతినమ
 స్తైగిరిసుతేఅస్యాభాః॥చతుష్పత్రమూధారకమలం॥అంతస్థితం -
 అంతర్భూతమిత్యథాః-యస్మిన్సాస్వాధిష్ఠానమితిహనుద్రిహి ॥
 సతత్పురుషాత్సాస్వాధిష్ఠానంతర్భూతయోగాత్ - షడశ్రంభిత్వా
 దావిశ్శుక్తరవాత్సాస్వాధిష్ఠానాద్భూతమనుద్రిహిరేవ॥చతుష్పత్రం
 తక్చతల్షడ్దళంసాస్వాధిష్ఠానమితి॥చతుష్పత్రాంతఃషడ్దళం ॥ తస్య
 ఘటాఃభాగాఃశ్రుటాత్త్రికాఃతక్చకృతకాశియాదల్ ॥భగాఃత్రికో

కాని॥ మణిపూరప్రభృతివతుశ్చక్రస్య మూలాధారాది ద్వికప్ర
కృతికస్యోక్తత్వాత్॥ తేషాంత్రికోదాత్మకత్వం - త్రికాణైరైంద
వంశిష్టమష్టా రెషదశాంబుజమిత్యత్రసప్తకోనిర్ణీతం-పుటభగా
నాంతరమథ్యేతివలయంగంధిత్రయంస్వాధిష్ఠానానాహతా
జ్ఞాంతేష్వగ్నిసూర్యచంద్రాత్మకరుద్రగంధి విష్ణుగంధి బ్రహ్మగం
ధ్యపరపర్యాయత్వేనస్థితమిత్యర్థః॥ తత్రస్ఫుర్భుత్ఫరంతిస్త్రీయాః
పుంవదిత్యాదినాఘ్నవద్భావః విద్యతఃసాదామిన్యాఃవహేః అ
గ్నేః ద్యుమణేః సూర్యస్యనియుతశబ్దః అగణేయాన్ ద్యౌతయతే
తస్యేవాభాయస్యాస్సా॥ ద్యుతిలతాః త్యాతటిద్వస్తీతస్యాస్సంబుద్ధిః
ఆజ్ఞాచక్రాంతేబ్రహ్మగంధివిభేదనసమయేవహ్నినియుతాభా॥ అ
లనాహతచక్రాంతేవిష్ణుగంధిభేదనసమయేద్యుమణినియుతా భేతి
వివేకః ॥ షడశ్రంమూలాధారగర్భితంస్వాధిష్ఠానంవభిత్వాఅథ
తదనంతరందశదళంమణిపూరంభిత్వాద్వాదశదళమనా హతం-
భిత్వాకళాశ్రంవిశుద్ధచక్రంభిత్వాద్వ్యత్రఽఆజ్ఞాచక్రం భిత్వాగౌ
తవతిసహస్రకమలమితీశేషః హేగిరిసుతే హిమాలయ కన్యకాన
మపై॥ అత్రీవతుష్పత్రంమూలాధారంస్వాధిష్ఠానెంతర్భూతం॥
కాలాఉపాసతఇతిప్రతిపాదితం॥ సమయినస్తుస్వాధిష్ఠానంభిత్వా
మణిపూరంప్రవిష్టాయాదేవ్యాఉపాసనంకుర్వంతీతిసమయమతత
త్వంప్రతిపాదితం॥ అత్రసాందర్భలహర్యాంయవత్ప్రమేయజా
తశసమయమతసిద్ధాంతరహస్యత్వేన కాలసిద్ధాంత రహస్యత్వేనా
చప్రతిపాదితమస్తాభిః॥ తత్సర్వంసూక్ష్మదృశ్యమక్షాత్తభిః అనుసం
భేయమితిసర్వమనవద్యం॥ ... ౯౯॥

మీ॥ ప్రదీపశ్వాల్భాభిదిశవసకరసీరాజవర్షధిస్సుధా

సూతేశ్వంద్రోపలజల లలై రఘ్నకారవసా ॥

స్వకీయైరంభోధి స్సఖిలనిధి సాహిత్యకరణం

త్వదీయాభిర్వాగ్నిప్రవజననివాచాంస్తుతిరియం॥౧౦॥

వ్యా॥ పరీపజ్వాజాలాభిరితి॥ పరీపస్యకరదీపికాయఃజ్వాలాభిః
కీలాభిః దివకరసీరాజనవిధిః దివసకరస్యసూర్యస్యసీరాజనకృత్యం
సుధాసూతేచంద్రస్యచంద్రోపలజలలవైచంద్రకాంతవివ్యంబైః
అఘోరవనాస్వకీయైః ఆత్మసంబంధిభిః ఎతత్సవ్యకీయ పదంద్రపదీ
పజ్వాలాభిరిత్యాద్యావ్యత్యయేనాన్వేతి॥ స్వకీయాభిరితి॥ అంభో
భిః జలైఃసలిలసంధిసౌహిత్యకరణం సలిలనిధేస్థముద్రస్య సౌహి
త్య-త్యప్తేః తస్యాకరణం హేతుః తర్పణవిశేషః॥ త్వదీయాభిఃత్వ
దత్వనైః త్వయాపైః వాక్యసందర్భైః తనభవత్కాఃజనని మా
తాః సవీరీత్యర్థః॥ వాచాంవాక్ప్రపంచస్యస్తుతిరియం॥ స్తుతిరితి
శ్లో॥ వక్త్రజ్వాలాదివాక్యప్రతిపాదితార్థసావ్యపరామర్శి॥ తథా
ప్రతిపస్తూపమాలంకారః॥ ఉపమానోపమేయయోః వస్తుప్రతివ
స్తుభావత్వేనావ్యయత్॥ యథాభియంస్తుతిరితిస్వరూపమాత్రమే
వపరామృతశః॥ తథాభిన్నవాక్యత్వేనవింబప్రతివింబాక్షపాత్॥
ఉచితాల్లంకారః॥ ఎవం పతివస్తూపమాలంకారయోరన్వయభే
దేన॥ పతీయమానత్వాత్ వాక్యద్వయూత్రయకాత్సంస్పృష్టిశేషతి
శ్లో॥ పదయోజనాతుస్పృష్టైశ్చ॥ అస్త్రీక సౌందర్యలహరీ
శ్లో॥ కరకేసరమాసినః పద్భ్యామిశసముమ్భూతస్థూలస్తవభరఖితి॥
సధిః త్యేకతిచిహ్నక తయంవిర్రతే॥ తత్తుభగవత్పాదకృతంనభవతి
తి॥ కనచిత్పరీక్షిప్తమితిసవ్యాఖ్యాతం॥౧౦౦॥ .... *

ఇతిశ్రీలాల్లభులపంపరాయసౌరత్తకభ్రమరాంబికాప్రసాద
సముల్లితమహాసాగస్వరథట్టలాలాగ్రంథవిపరణకశ్రీమహాపా
ధ్యామమహాదేవాచార్యసర్వమేన॥ సౌహిత్యపారిజాతస్మృతిక
ల్పతరుప్రబంధలక్ష్మీనరాద్యషష్ఠీనభరతాణావసాతాఖ్యమీమాం
సాగ్రంథవ్యయప్రదేత్సవిరించిమిశ్రపంచమేనమీమాంసాద్యయజీ

వనిమాతృపురుషోత్త మమహూపాధ్యయేన ప్రాభాకరామృత
వాహినీప్రభావశీప్రముఖానేక ప్రబంధసందర్భ ప్రవర్తకమహూ
పాధ్యాయలక్షణార్యపాత్రేణ నయవివేకదీపికాప్రబంధవిధాతృమ
హూ పాధ్యాయవిద్వత్సార్వభౌమనూతనవ్యాసాంకితాద్యనేకబిరు
దాంకిత శ్రీవిశ్వనాథభట్టారకతనయేనఽపిమహీధరనంజనపార్వతీ
గర్భకుక్తి ముక్తారత్నేనబహూకృతకవికరటిచితరత్నేనలొల్లకులక
లకాంబుధిసుధాంశునాయశఃప్రాంశునా ॥ హరితసగోత్రకల్పశా
ఖినాషడ్వర్ణనీపారదృశ్వనా విశ్వనాథభట్టారకమాతృశిశ్వనా ।
భ్రమరాంబికాప్రసాదసమాసాదితప్రతిభా విశేషేణసీలగిరికంధర
చరణారవిందభువనరీకేణవాణీ సహచరీకేణ సరస్వతీవిలాసాద్యనే
కశ్రితజన కల్పకేన నిగ్రహానుగ్రహకారణేన మహూపాధ్యాయ
లక్ష్మీ ధరదేశికనకృతేనలక్ష్మీ ధరాఖ్యాసాందర్యలహరీవ్యాఖ్యాన
నయాస్థంతుష్టోభవతు భగవన్గురుశ్రీశంకరః ॥

— ౦ —

సవ్యాఖ్యాన సాందర్యలహరీ

సమాప్తా.

ఓం తత్సత్.